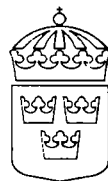

Utrikesutskottets betänkande

1989/90:UU15

Internationellt utvecklingssamarbete

1989/90
UU15

Sammanfattning av betänkandet

I detta betänkande behandlas den del av regeringens budgetproposition som avser utvecklingssamarbetet (littera C i bil. 5 till prop. 1989/90:100) samt de motioner som väckts med anledning av propositionen.

Regeringen föreslår att anslagen till det svenska utvecklingssamarbetet under budgetåret 1990/91 liksom tidigare skall uppgå till en procent av bruttonationalinkomsten (BNI), vilket innebär ett anslag på 13 miljarder kronor.

Mer än hälften av detta belopp administreras av SIDA och används till insatser i de 17 länder som Sverige har ett långsiktigt samarbete med (de s.k. programländerna) samt till insatser i andra u-länder t.ex. via enskilda organisationer. Biståndet, såväl till programländerna som till övriga u-länder, inkluderar katastrofbistånd, stöd till återuppbyggnad, t.ex. efter krig, miljöinsatser, humanitärt bistånd och bistånd inom särskilt viktiga områden (t.ex. energi), hälsovård, (t.ex. AIDS-bekämpning), befolkningsfrågor, kvinnofrågor, demokrati och mänskliga rättigheter, kultur och massmedia. (Anslaget Utvecklingssamarbete genom SIDA C 2.)

Ca 27% av biståndet förmedlas av internationella organisationer såsom FN-organen eller Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna. (Anslaget Bidrag till internationella biståndsprogram C 1.)

Återstoden av biståndet kanaliseras genom olika svenska myndigheter; det är tekniskt-ekonomiskt samarbete genom BITS, forskningsbistånd genom SAREC, industribistånd genom SWEDFUND, stöd åt u-landsimport genom IMPOD. Andra former av bistånd är det som Sverige i samarbete med andra givarländer och med Världsbanken och IMF ger till särskilt skuldtyngha u-länder. Sverige ger även förmånliga krediter till u-länder, s.k. u-krediter. (Andra biståndsprogram C 3.)

Ovan nämnda myndigheters samt Sandö U-centrums och Nordiska Afrikainstitutets verksamheter finansieras också över littera C. (C 4—C 8.)

För att stödja den pågående demokratiseringsprocessen i Central- och Östeuropa föreslår regeringen att 1 miljard kronor avsätts under

tre år. Av detta belopp föreslås 900 milj.kr. tas ur biståndsbudgeten medan resten föreslås bli finansierat under andra anslag. 300 milj.kr. av det totala biståndet under tre år föreslås gå till Polen.

De 300 milj.kr. som under budgetåret 1990/91 föreslås användas till biståndssamarbete med Central- och Östeuropa skall tas ur två anslag: 125 milj.kr. ur anslaget C 1 Bidrag till Internationella biståndsprogram, anslagsposten Världsbanksgruppen (Internationella utvecklingsfonden IDA) och 175 milj.kr. ur anslaget C 3 Andra biståndsprogram, anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. Härav föreslås 100 milj.kr. gå till Polen.

Bland de förändringar som regeringen föreslår i årets budgetförslag är en viss förskjutning av medlen mot anslaget C 3 Andra biståndsprogram. Det är framför allt projektbiståndet till vissa länder som ökar. Samarbetet med Central- och Östeuropa ingår här, men ökningen omfattar även samarbete med Uganda och insatser i ett demokratiskt Chile. För projektbistånd till vissa länder och till särskilda insatser i skuldtyngda länder önskar regeringen få bemyndigande att höja utfästelserna från en till tre gånger anslagets storlek.

Namibia föreslås bli programland. Biståndet genom folkrörelser och enskilda organisationer föreslås höjas kraftigt, liksom biståndet till främjande av demokrati och mänskliga rättigheter (en delpost under anslagsposten Särskilda program). Det tekniska samarbete med utländer som förmedlas av BITS föreslås också få förhållandevis kraftigt ökade anslag. Anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. föreslås delas i två delar, varav den ena skall användas för att kanalisera bistånd vid akuta katastrofer och den andra för att kanalisera bistånd till återuppbyggnad under perioder mellan krig och fred.

Det svenska bidraget till Interamerikanska utvecklingsbanken som tidigare finansierats över anslaget E 5 föreslås fr.o.m. budgetåret 1990/91 överföras till biståndsbudgeten.

Anslaget C 9 Information föreslås upphöra. I stället föreslår regeringen att medel för information skall anvisas över två poster under anslaget C 2 Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer och Information genom SIDA.

I anslutning till biståndspropositionen har ca 40 motioner väckts. Partimotioner har väckts av moderata samlingspartiet (U202 och U246), folkpartiet U204, centerpartiet (U244), vänsterpartiet kommunisterna (U212—U216, U226 och U251) samt av miljöpartiet (U220).

Partimotionerna föreslår ett antal förändringar av regeringens förslag. Folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna anser att biståndets andel av BNI skall öka till att uppgå till 2 %. Detta skall enligt vpk genom successiva ökningarna ha genomförts år 1995.

Folkpartiet och miljöpartiet motsätter sig att biståndet till Central- och Östeuropa skall finansieras inom ramen för enprocentsmålet. Folkpartiet föreslår därför en ökning av biståndsramen med 400 milj.kr. att bl.a användas för dessa insatser. Folkpartiet föreslår vidare att insatserna inte skall gå över de av regeringen föreslagna anslagen C 1 och C 3 utan skall kanaliseras över ett nytt anslag med titeln Demokratisk samhällsutveckling. Miljöpartiet anser att biståndet till

Central- och Östeuropa huvudsakligen skall bestå av miljöinsatser och föreslår därför att ytterligare 1 miljard kronor anslås till biståndsbudgeten för en miljöfond till Östeuropa. Centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna motsätter sig att insatserna i Central- och Östeuropa finansieras över biståndsanslagen och föreslår i stället inrättandet av ett nytt anslag A 10 under tredje huvudtiteln Utrikesdepartementet.

Moderata samlingspartiet delar regeringens uppfattning att insatserna kan ligga inom enprocentsramen. Partiet önskar emellertid upprätta två särskilda anslagsposter för ändmålet, Utvecklingsamarbete med Central- och Östeuropa och Samarbetsprogram med Estland, Lettland och Litauen. Till den förstnämnda anslagsposten skall anslås 300 milj.kr. och till den sistnämnda 100 milj.kr.

Vad gäller den allmänna inriktningen av biståndssamarbetet anser moderata samlingspartiet att biståndet måste förändras så till vida att det inte skall gå till diktaturer utan inriktas på att stödja mänskliga rättigheter, frihet och demokrati samt marknadsekonomi. En strategi bör utarbetas för hur biståndet skall främja en demokratisk utveckling, anser moderata samlingspartiet. Biståndet till diktaturer och enpartistater bör avvecklas under en femårsperiod. Även folkpartiet och centerpartiet anser att demokratistödet bör öka väsentligt och att demokratiaspekterna bör beaktas i alla biståndsprojekt. Folkpartiet föreslår att de svenska partierna skall ges bättre möjligheter att delta i demokratiuppbyggnad i u-länderna.

Miljöpartiet föreslår att självtillit införs som ett nytt biståndsmål i stället för det nuvarande målet politiskt och ekonomiskt oberoende. Samtidigt anser miljöpartiet att tillväxtmålet i biståndet måste definieras utifrån ekologiska villkor och biståndet anpassas efter de fattigas behov.

Folkpartiet, centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet kräver att Sverige i högre grad än nu verkar för att Världsbanken och IMF tar social hänsyn vid genomförandet av ekonomiska återhämtningsprogram i skuldsatta u-länder. Vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet anser att Sverige skall ta avstånd från och motverka dessa program eftersom de leder till social nedrustning och ensidig satsning på export. I stället skall u-ländernas skuldbörda lösas på andra sätt. Vänsterpartiet förespråkar en allmän nedskrivning av u-ländernas skulder. Partiet anser vidare att Sverige skall arbeta för en reform av Världsbanken och IMF så att u-länderna får ett ökat inflytande över dessa organisationers politik och struktur.

Miljöpartiet kräver kraftfullare insatser på miljöområdet. För att kunna genomföra detta föreslår miljöpartiet inrättande av en miljöfond på 1 miljard kronor för miljöförbättringar i utomeuropeiska fattiga länder. Även centerpartiet förespråkar en ökad betoning av miljömålet i biståndet. Centerpartiet föreslår en ökning av miljöbiståndet med 25 milj.kr. Partiet förespråkar även en ökad satsning på u-landsanpassad teknik.

Moderata samlingspartiet föreslår en ökning av miljöbiståndet med 50 milj.kr.

Folkpartiet och miljöpartiet föreslår ökat bistånd till familjeplanering och kvinnor. Även centerpartiet betonar behovet av insatser för kvinnor och även för barn. Sverige bör också engagera sig inom bostadssektorn i u-länderna, anser folkpartiet och centerpartiet. Folkpartiet kräver kraftigt ökade anslag till flyktinginsatser via UNHCR.

Moderata samlingspartiet anser att systemet med programländer successivt bör avvecklas och ersättas med projektinriktat bistånd. Av detta skäl bör inte Namibia bli programland anser partiet. Vidare anser moderata samlingspartiet att biståndet till enpartistater bör avvecklas under en femårsperiod. Följaktligen föreslås en 20-procentig nedskärning av landramen för alla enpartistater för nästa budgetår. Vidare föreslås att programbiståndet avvecklas till Angola, Etiopien, Zimbabwe och Vietnam. Biståndet till Nicaragua bör i stället utgå från anslagsposten Regionala insatser i Centralamerika.

Folkpartiet föreslår att Costa Rica, Filippinerna och Uganda blir nya programländer. En ökad rörlighet inom programlandssystemet bör tillåtas, anser folkpartiet. Vänsterpartiet kommunisterna anser att Uganda och Kambodja bör bli programländer medan däremot Sri Lanka inte längre bör få tillhöra programlandskretsen.

Med undantag av ett något ökat anslag till Botswana ansluter sig centerpartiet till regeringens förslag vad gäller biståndsramarna till programländerna. Miljöpartiet ansluter sig likaså till regeringens förslag.

Vänsterpartiet kommunisterna vill avveckla u-kreditsystemet. Folkpartiet är likaså kritiskt till systemet och föreslår att en samlad parlamentarisk översyn görs från biståndspolitisk synpunkt av systemet med u-krediter jämfört med andra kreditinstrument. Folkpartiet vill vidare häva bindningen av BITS tekniska bistånd till upphandling i Sverige.

Vänsterpartiet kommunisterna motsätter sig att de medel som regeringen föreslår för skuldåttnader används i samarbete med IMF. Beloppet skall i stället användas i en skuldavskrivningsfond till förmån för de fattigaste länderna. Inte heller miljöpartiet vill använda det föreslagna anslaget för skuldåttnader utan vill att medlen används för insatser genom enskilda organisationer, miljöinsatser samt kvinno- och familjeplaneringsinsatser.

Folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna anser att SIDA bör få ökade anslag för sin administration.

Vad gäller den totala biståndsramen föreslår alla partier utom moderata samlingspartiet en högre totalram jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet föreslår en ram på 14 700 milj.kr., vänsterpartiet kommunisterna 14 304 milj.kr., folkpartiet 13 400 milj.kr., centerpartiet 13 253 milj.kr. samt moderata samlingspartiet 12 055 milj.kr.

Moderata samlingspartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna föreslår en övergripande biståndspolitisk utredning. Centerpartiets syfte med en utredning är att tillse att de biståndspolitiska målen säkerställs. Vänsterpartiet kommunisterna vill göra en totalanalys med målet att utarbeta en plan för ett biståndsanslag på 2 % av BNI. Moderata samlingspartiet önskar utreda hur ett bistånd som stöder demokrati och marknadsekonomi skall kunna uppnås.

Det råder i stor utsträckning enighet mellan partierna vad gäller utvecklingssamarbetets allmänna inriktning och principerna för detta arbete. Utskottets majoritet ansluter sig på de allra flesta punkter till regeringens förslag och avstyrker därmed motionsyrkandena.

Utskottet bifaller folkpartiets förslag om kunskapsuppbyggnad om det fransktalande Afrika och att hemvändande biståndsarbeters erfarenheter i högre grad än nu skall tas till vara i biståndsarbetet.

Trots avslag på motionsyrkandena stöder utskottet delvis folkpartiets och vänsterpartiets kommunisternas förslag om ökade medel till SIDA:s administration så till vida att SIDA ges möjlighet att använda 10 milj.kr. ur sakanslag till förstärkning av sin administration.

Slutligen bifaller utskottet folkpartiets förslag om att tillsätta en utredning med parlamentarisk medverkan, vars uppgift blir att göra en översyn av u-krediterna och andra kreditinstrument från en bistånds-politisk synpunkt.

Till betänkandet har fogats 120 reservationer.

TREDJE HUVUDTITELN

Propositionen

Regeringen framlägger i proposition 1989/90:100, bilaga 5, följande förslag under littera C vari yrkas:

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för internationellt utvecklingsarbete som förordas under rubrikerna Bistånd för ekonomisk återhämtning och långsiktig utveckling, Bistånd i processer mot fred och demokrati, Miljö och utveckling, Utvecklingssamarbete i förändring och U-lands- och biståndsinformation,

2. att riksdagen godkänner vad som förordas under rubriken Biståndsanslagen m.m.

C 1

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som förordats i propositionen,

2. att riksdagen godkänner de gjorda utfästelser som angivits i budgetpropositionen,

3. att riksdagen bemyndigar regeringen att göra de utfästelser, åtaganden och utbetalningar som härutöver föreslagits i budgetpropositionen,

4. att riksdagen till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 3 566 216 000 kr.

C 2

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer och bidrag för utvecklingssamarbete genom SIDA som förordats i budgetpropositionen,

2. att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna en svensk anslutning till NORSAD-fonden ("The NORSAD Fund"),

- 3. att riksdagen bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som föreslagits i budgetpropositionen,
- 4. att riksdagen till Utvecklingssamarbete genom SIDA för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 6 787 000 000 kr.

C 3

- 1. att riksdagen godkänner de riktlinjer och bidrag som förordats i budgetpropositionen under rubriken Andra biståndsprogram,
- 2. att riksdagen bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som föreslagits i budgetpropositionen,
- 3. att riksdagen till Andra biståndsprogram för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 117 000 000 kr.

C 4

att riksdagen till Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 246 009 000 kr.

C 5

att riksdagen till Styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum) för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 49 902 000 kr. varav 25 000 000 kr. till regeringens förfogande.

C 6

att riksdagen till Styrelsen för u-landsforskning (SAREC) för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 15 448 000 kr.

C 7

att riksdagen till Nordiska Afrikainstitutet för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 5 036 000 kr.

C 8

att riksdagen till Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS) för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 10 795 000 kr.

Motioner

1989/90:U201 av Sven-Gösta Signell (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av biståndsinsatser för utveckling av postservice i utvecklingsländerna.

1989/90:U202 av Margaretha af Ugglas m.fl. (m) vari yrkas

- 1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenskt bistånd skall stödja en utveckling i riktning mot demokrati och marknadsekonomi,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en strategi skall utarbetas för hur biståndet skall främja en demokratisk utveckling,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statligt bistånd till odemokratiska regimer bör avvecklas under en tid av fem år,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att rapporter om situationen vad gäller mänskliga rättigheter i biståndsländerna måste vägas in i varje förslag och beslut om bistånd,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till frivilliga organisationer som kämpar mot brott mot mänskliga rättigheter i mottagarländerna,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett fristående institut för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter bör inrättas,

7. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av biståndet till Tanzania,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till Zimbabwe,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till Angola,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till Vietnam,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett avslutande av biståndet till Etiopien,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till demokratiska utvecklingsländer,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet bör vara projektorienterat,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet till Namibia skall utgå i projektform,

15. att riksdagen hos regeringen begär tillsättande av en parlamentarisk kommitté med uppgift att se över inriktning, organisation och former för det svenska biståndsarbetet,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i FN skall verka för att respekten för mänskliga rättigheter och utveckling mot demokrati och marknadsekonomi betonas i FN:s utvecklingsstrategi för 90-talet.

1989/90:U203 av Sven-Åke Nygårds m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att biståndsmiljömålet även skall omfatta arbetsmiljön,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att de organ som förmedlar svenska biståndsmedel visar hur man avser att beakta arbetsmiljöaspekter, både i produktionsinriktade projekt och i allmänhet.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndets legitimitet och effektivitet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ny målsättning,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ökning av u-landsbiståndet,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om enprocentsmålet och östsamarbetet,
5. att riksdagen för budgetåret 1990/91 beslutar inrätta ett särskilt anslag på 300 milj.kr. för Demokratisk samhällsuppbyggnad som ställs till regeringens förfogande i enlighet med vad som i motionen anförts och från vilket den del av det svenska utvecklingssamarbetet med Östeuropa som regeringen avser ta från enprocentsramen, dvs. sammanlagt 900 milj.kr., under en treårsperiod finansieras,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en motsvarande justering av de anslag som i regeringens budgetförslag inrymmer medel för östsamarbete,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en minskning av andelen bundet bistånd,
8. att riksdagen hos regeringen begär en samlad, parlamentarisk översyn av systemet med u-krediter i enlighet med vad som anförts i motionen,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till uppbyggande av en demokratisk infrastruktur i våra mottagarländer,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till stiftelser för bistånd till opinionsbildande organisationer i u-länder,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvidgning av det humanitära biståndet,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skall ta initiativ till en årlig oberoende redovisning av förhållandena beträffande demokrati och mänskliga rättigheter i våra mottagarländer,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det bistånd som förmedlas via enskilda organisationer skall öka till en miljard kronor inom tre år,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om systemet med programländer,
15. att riksdagen beslutar göra Uganda till nytt programland för svenskt bistånd,
16. att riksdagen beslutar göra Namibia till nytt programland för svenskt bistånd,
17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till Polisario,
18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av biståndet till Etiopien,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till offren för kriget i Eritrea,
20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om långsiktig kunskapsuppbyggnad om det fransktalande Afrika,
21. att riksdagen beslutar göra Costa Rica till nytt programland för svenskt bistånd,
22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till Nicaragua,
23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Cuba inte längre bör ingå i kretsen av länder som BITS har reguljärt samarbete med,
24. att riksdagen beslutar göra Filippinerna till nytt programland för svenskt bistånd,
25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska insatser inom ramen för Philippine Aid Plan,
26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskningssamarbete med Filippinerna via SA-REC,
27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till Vietnam,
28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till Afghanistan,
29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anslagsposten Projektbistånd till vissa u-länder och dess användning,
30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till Nepal,
31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd inom bostadssektorn,
32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strukturanpassning,
33. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till familjeplanering,
34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnoinriktat bistånd,
35. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till handikappade,
36. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av BITS tekniska bistånd,
37. att riksdagen beslutar avskaffa bindningen av BITS tekniska bistånd till upphandling i Sverige,
38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till relativt rika och framgångsrika u-länder,
39. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om BITS internationella kurser,

40. att riksdagen beslutar höja biståndsramen med 400 milj.kr. utöver regeringens förslag för budgetåret 1990/91,
41. att riksdagen till UNDP för budgetåret 1990/91 anslår 20 milj.kr. utöver regeringens förslag eller således 790 milj.kr.,
42. att riksdagen till UNFPA för budgetåret 1990/91 anslår 15 milj.kr. utöver regeringens förslag eller således 140 milj.kr.,
43. att riksdagen till UNICEF för budgetåret 1990/91 anslår 20 milj.kr. utöver regeringens förslag eller således 360 milj.kr.,
44. att riksdagen till UNRWA för budgetåret 1990/91 anslår 10 milj.kr. utöver regeringens förslag eller således 140 milj.kr.,
45. att riksdagen till UNHCR för budgetåret 1990/91 anslår 100 milj.kr. utöver regeringens förslag eller således 290 milj.kr.,
46. att riksdagen för budgetåret 1990/91 bestämmer medelsramen för Vietnam till 75 milj.kr. mindre än regeringen föreslagit eller således 225 milj.kr.,
47. att riksdagen för budgetåret 1990/91 fastställer en landram för Filippinerna till 50 milj.kr.,
48. att riksdagen för budgetåret 1990/91 fastställer en landram för Uganda till 110 milj.kr.,
49. att riksdagen för budgetåret 1990/91 bestämmer medelsramen för Namibia till 20 milj.kr. mer än regeringen föreslagit eller således 120 milj.kr.,
50. att riksdagen för budgetåret 1990/91 fastställer en landram för Costa Rica till 60 milj.kr.,
51. att riksdagen för budgetåret 1990/91 fastställer medelsramen för Humanitärt bistånd i södra Afrika till 20 milj.kr. mer än regeringen föreslagit eller således 330 milj.kr.,
52. att riksdagen beslutar inrätta en anslagspost för Humanitärt bistånd i Asien och för budgetåret 1990/91 anslår 38 milj.kr.,
53. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till katastrofbistånd m.m. anslår 25 milj.kr. mer än regeringen föreslagit eller således 622 milj.kr.,
54. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer anslår 25 milj.kr. mer än regeringen föreslagit eller således 700 milj.kr.,
55. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till Särskilda program anslår 10 milj.kr. mer än regeringen föreslagit att användas för handikappinsatser eller således 418 milj.kr.,
56. att riksdagen beslutar inrätta ett särskilt anslag till BITS för Särskilda miljöinsatser och för budgetåret 1990/91 anslår 20 milj.kr.,
57. att riksdagen beslutar inrätta ett särskilt anslag till BITS för Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter och för budgetåret 1990/91 anslår 10 milj.kr.,
58. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till u-krediter anslår 100 milj.kr. mindre än regeringen föreslagit eller således 300 milj.kr.,
59. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till U-landsforskning anslår 10 milj.kr. mer än regeringen föreslagit eller således 370 milj.kr. att användas för forskningssamarbete i Asien, företrädesvis Filippinerna,

60. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utökade anslag till u-landsforskning till viss del skall kunna användas för att förstärka SAREC så att insatser i Asien, särskilt Filippinerna, skall kunna genomföras,

61. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till SIDA:s administration anslår 10 milj.kr. mer än regeringen föreslagit eller således 256 009 000 kr.,

62. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till insatser inom ramen för internationella läskunnighetsåret anslår 2 milj.kr. utöver vad regeringen anvisar i enlighet med vad som anförts i motionen,

63. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om SIDA:s administration och hemvändande biståndsarbeters erfarenheter.

1989/90:U205 av Filip Fridolfsson och Hugo Hegeland (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sveriges biståndsinsatser för u-länder i huvudsak skall utgöras av s.k. bundet bistånd.

1989/90:U206 av Rosa Östh m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till tredje världen.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So436.

1989/90:U211 av Eva Johansson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avveckla Etiopien som programland,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet till Etiopien på sikt förs över till katastrofbistånd och kanaliseras genom FN och enskilda organisationer.

1989/90:U212 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i FN aktualisera frågan om internationellt bistånd till Vietnam enligt generalförsamlingens beslut den 14 oktober 1977,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att USA måste uppfylla sin utfästelse från 1973 om bistånd för att läka krigets sår i hela Indokina,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om angelägenheten av att Kambodja får återinträda i Mekongkommittén,

4. att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ för ett särskilt program för att reparera skador på människor och natur efter USA:s miljökrig i Indokina,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av Vinh Phu-projektet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till Vietnam för skuldavskrivning,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om FN:s biståndsprogram för Kambodja,

1989/90:U213 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de biståndspolitiska målen skall styra Sveriges politik för att lösa u-ländernas skuldproblem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte skall delta i IMF:s strukturanpassningsprogram,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att svenskt bistånd inte skall vara avhängigt av mottagarländernas överenskommelser med IMF,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör verka för allmän avskrivning av u-ländernas skulder,

5. att riksdagen begär att regeringen skall tillsätta en arbetsgrupp för att snabbutreda förslagen till nya metoder att lösa skuldkrisen,

6. att riksdagen begär att regeringen i internationella fora tar initiativ till ändrade metoder för skuldhantering enligt vad som framförs i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen tillkänna att u-landsskulden och strukturanpassningspolitiken är brott mot FN-deklarationen om rätten till utveckling.

1989/90:U214 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tar initiativ — exempelvis i OECD — till internationell omsättningskatt på börshandel.

1989/90:U215 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen begär förslag av regeringen om nya mått på resurser och utveckling, såsom miljö-BNP och U5MR, att införas i det svenska biståndsarbetet.

1989/90:U216 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar att det afrikanska alternativet till strukturanpassningsprogram — "anpassning med omvandling" — skall ligga till grund för Sveriges politik när det gäller att lösa de afrikanska ländernas skuld- och utvecklingsproblem,

2. att riksdagen hemställer hos regeringen om initiativ i de multilaterala utvecklingsorganen för att göra "anpassning med omvandling" till grund för en konstruktiv dialog i enlighet med beslutet i FN:s generalförsamling.

1989/90:U217 av Lars-Erik Lövdén och Kurt Ove Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om BITS internationella kursverksamhet.

1989/90:U218 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skyddet av de tropiska regnskogarna.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo773.

1989/90:U219 av Margit Gennser och Hans Dau (m) vari yrkas att riksdagen till Andra biståndsprogrammet (C 3) för budgetåret 1990/91 anvisar ett med 4 milj.kr. reducerat belopp om 2 113 000 000 kr.

1989/90:U220 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndsmålet politiskt och ekonomiskt oberoende ersätts av ett biståndsmål för politisk och ekonomisk självtillit,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljökonsekvensbeskrivningar av biståndsprojekt skall föregå beslut om bistånd,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sociala konsekvensanalyser av biståndsprojekt skall föregå beslut om bistånd,

4. att riksdagen till Bidrag till internationella biståndsprogram, C 1, för budgetåret 1990/91 anslår 1 000 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit, till en europeisk miljöfond, och 1 000 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit till en utomeuropeisk miljöfond,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en utomeuropeisk miljöfond,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelning av medlen för skuldlättnad,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bindningen av biståndsmedel till inköp av varor och tjänster i Sverige tas bort,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inte skall stödja de av Världsbankens och Valutafondens strukturanpassningsprogram som leder till social nedrustning och ensidig satsning på export,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkter för Sveriges solidaritet med de fattiga i världen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljö, resursanvändning, energi och jordbruk,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomi och ekologi samt bättre definiering av biståndets tillväxtmål.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om helhetsperspektiv på Sveriges relationer med fattiga länder,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndets inriktning,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om globala insatser för att motverka växthuseffekten på jorden.

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skuldavskrivning för de fattiga länderna,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall motarbeta de multinationella företagens världsomspännande inflytande över enskilda länder,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om befolkningsfrågor och familjeplanering,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om teknologi, kultur och utbildning i biståndet,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till kvinnor i de fattiga länderna,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationellt samarbete,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationell beskattning.

1989/90:U221 av Birthe Sörestedt och Karin Wegestål (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheter för enskilda institutioner och ideella stiftelser att erhålla medel ur biståndsanslaget,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av startanslag ur biståndsmedel till den ideella föreningen ATS.

1989/90:U222 av Ragnhild Pohanka och Eva Goës (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till nya riktlinjer för Världsbanken, där stöd endast beviljas ekologiska och humana långsiktiga projekt,

2. att riksdagen beslutar att utträda ur Världsbanken om inte nya riktlinjer antas.

1989/90:U223 av Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att två tredjedelar av det ordinarie bidraget till WFP skall vara bundet till upphandling av matolja i Sverige.

1989/90:U224 av Sven-Olof Petersson och Birger Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det svenska stödet med matolja till WFP.

1989/90:U226 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen uttalar att allt bistånd till Filippinerna skall gå genom enskilda organisationer.

1989/90:U227 av Maja Bäckström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett ökat bistånd till Mekongkommittén.

1989/90:U228 av Margareta Winberg och Berndt Ekholm (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare handelspolitiska insatser för att främja en ökad import till Sverige från de av Israel ockuperade områdena.

1989/90:U229 av Erling Bager (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökade humanitära insatser i Libanon.

1989/90:U233 av Per Stenmarck och Rune Rydén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användande av svenskt livsmedelsöverskott som bistånd till länder där befolkningen svälter.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo244.

1989/90:U235 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om u-ländernas utsatta ställning i världshandeln.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:N311.

1989/90:U236 av Berit Löfstedt och Maj-Inger Klingvall (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenska biståndsprojekt bör uppmärksamma alkoholproblemen i tredje världen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i samverkan med övriga nordiska länder verkar för att alkoholfrågan får ett specialprogram inom FN,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i samverkan med övriga nordiska länder verkar för att ECOSOC etablerar alkoholfrågorna som ett eget insatsområde,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i samverkan med övriga nordiska länder verkar för att FN:s specialorgan ökar sina insatser på alkoholområdet.

1989/90:U237 av Ingemar Eliasson m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen inom ramen för Östeuropasatsningen till Svenska institutet för budgetåret 1990/91 anslår 2 milj.kr. för kultur- och erfarenhetsutbyte med Baltikum,

4. att riksdagen inom ramen för Östeuropasatsningen till Svenska institutet för budgetåret 1990/91 anslår 8 milj.kr. för utbildningsinsatser för baltiska studenter,

5. att riksdagen inom ramen för Östeuropasatsningen till Baltiska institutet för budgetåret 1990/91 anslår 250 000 kr. utöver vad regeringen föreslår,

6. att riksdagen inom ramen för Östeuropasatsningen till riksantikvarieämbetet för budgetåret 1990/91 anslår 2 milj.kr. för stöd till kulturminnesvård i Baltikum,

7. att riksdagen inom ramen för Östeuropasatsningen till riksarkivet för budgetåret 1990/91 anslår 300 000 kr. för stöd till baltiska forskare,

9. att riksdagen inom ramen för Östeuropasatsningen till Kungliga skogs- och lantbruksakademien för budgetåret 1990/91 anslår 2,2 milj.kr.,

13. att riksdagen inom ramen för Östeuropasatsningen till naturvårdsverket för budgetåret 1990/91 anslår 3 milj.kr. för miljösamverkan med Baltikum.

1989/90:U238 av Roland Sundgren m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om upphandling av livsmedel.

1989/90:UU15

1989/90:U239 av Annika Åhnberg m.fl. (vpk, mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utökad satsning på forskning kring kassava,

2. att riksdagen beslutar att anslå 3 000 000 kr. för forskning kring kassava.

1989/90:U240 av Anders Castberger (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alkoholens roll som utvecklingshinder,

2. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att spegla på vilket sätt alkoholproblematiken kan beaktas vid utformningen av svenskt bistånd,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning om alkohol som utvecklingshinder,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alkoholupplysningsprojekt bör kunna få stöd inom ramen för anslaget till enskilda organisationers biståndsarbete.

1989/90:U241 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå regeringens begäran att finansiera planerat bistånd till Östeuropa från u-landsbiståndet,

2. att riksdagen till Internationellt utvecklingssamarbete för budgetåret 1990/91 anslår 1 300 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 14 300 000 000 kr.,

3. att riksdagen uttalar sig för att biståndsmålet 2 % av BNI skall uppnås 1995,

4. att riksdagen uttalar sig för att det genom SIDA förmedlade utvecklingsbiståndets andel av det totala biståndet bör höjas,

5. att riksdagen beslutar höja anslaget till Internationella familjeplaneringsfederationen IPPF för budgetåret 1990/91 med 5 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 90 000 000 kr.,

6. att riksdagen beslutar höja anslaget till UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum (ITC) för budgetåret 1990/91 med 10 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 32 000 000 kr.,

7. att riksdagen beslutar höja landramen för Angola för budgetåret 1990/91 med 20 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 220 000 000 kr.,

8. att riksdagen beslutar höja landramen för Botswana för budgetåret 1990/91 med 10 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 105 000 000 kr.,

9. att riksdagen beslutar höja landramen för Guinea-Bissau för budgetåret 1990/91 med 5 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 95 000 000 kr.,

10. att riksdagen beslutar höja landramen för Kap Verde för budgetåret 1990/91 med 5 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 75 000 000 kr.,

11. att riksdagen beslutar höja landramen för Lesotho för budgetåret 1990/91 med 5 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 40 000 000 kr.,

12. att riksdagen beslutar höja landramen för Moçambique för budgetåret 1990/91 med 50 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 495 000 000 kr.,

13. att riksdagen beslutar höja landramen för Tanzania för budgetåret 1990/91 med 45 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 595 000 000 kr.,

14. att riksdagen beslutar göra Uganda till samarbetsland och inrätta ett biståndskontor i Kampala,

15. att riksdagen beslutar om en landram för Uganda för budgetåret 1990/91 på 100 000 000 kr.,

16. att riksdagen beslutar höja landramen för Zambia för budgetåret 1990/91 med 25 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 265 000 000 kr.,

17. att riksdagen beslutar höja landramen för Zimbabwe för budgetåret 1990/91 med 20 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 220 000 000 kr.,

18. att riksdagen beslutar höja anslaget till Humanitärt bistånd i södra Afrika för budgetåret 1990/91 med 50 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 360 000 000 kr.,

19. att riksdagen beslutar göra Kambodja till samarbetsland och inrätta ett biståndskontor i Phnom Penh,

20. att riksdagen beslutar om en landram för Kambodja för budgetåret 1990/91 på 300 000 000 kr.,

21. att riksdagen beslutar höja landramen för Laos för budgetåret 1990/91 med 10 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 110 000 000 kr.,

22. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en plan för att avveckla Sri Lanka som programland,

23. att riksdagen beslutar höja landramen för Vietnam för budgetåret 1990/91 med 200 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 500 000 000 kr.,

24. att riksdagen beslutar införa en ny anslagspost för Humanitärt bistånd i Asien,

25. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 100 000 000 kr. för Humanitärt bistånd i Asien,

26. att riksdagen beslutar höja landramen för Nicaragua för budgetåret 1990/91 med 30 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 300 000 000 kr.,

27. att riksdagen beslutar sänka anslaget till Bistånd genom enskilda organisationer för budgetåret 1990/91 med 25 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. 650 000 000 kr.,

28. att riksdagen beslutar att stödet till enskilda organisationers informationsarbete skall vara en särskild anslagspost,

29. att riksdagen beslutar att solidaritets- m.fl. organisationer skall kunna få generella projektbundna bidrag till sin verksamhet,

30. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 25 000 000 kr. för enskilda organisationers informationsverksamhet,

31. att riksdagen beslutar höja anslaget Särskilda miljöinsatser för budgetåret 1990/91 med 375 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. 600 000 000 kr.,

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en betydande del av anslaget Särskilda miljöinsatser skall anslås till miljörelser i u-länder,

33. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett särskilt miljöbistånd skall lämnas Indokina ur Särskilda miljöinsatser,

34. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 20 000 000 kr. utöver regeringens förslag till aidsbekämpningen under anslagsposten Särskilda program och höjer densamma till 428 000 000 kr.,

35. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 7 000 000 kr. mindre än regeringens förslag till Rekrytering/fältpersonal för utbildning av konsulter, dvs. 81 000 000 kr.,

36. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 6 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit, dvs. 20 000 000 kr. till SIDA:s informationsverksamhet,

37. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 15 000 000 kr. utöver regeringens förslag till SAREC, dvs. 375 000 000 kr.,

38. att riksdagen för budgetåret 1990/91 avslår föreslaget anslag på 400 000 000 kr. till BITS för u-krediter,

39. att riksdagen avslår regeringens begäran om bemyndigande att BITS skall få göra utfästelser tre gånger de tillgängliga medlen,

40. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 165 000 000 kr. mindre än regeringen föreslår till Projektbistånd till vissa länder, dvs. 225 000 000 kr.,

41. att riksdagen för budgetåret 1990/91 avslår regeringens förslag om 640 000 000 kr. till Särskilda insatser i skuldtyngda länder,

42. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 1 394 000 000 kr. för avskrivning av u-länders skulder enligt vad som i motionen anförts,

43. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att SIDA och andra biståndsorgan skall vara undantagna från generella nerskärningar av förvaltningens kostnader,

44. att riksdagen för budgetåret 1990/91 höjer SIDA:s myndighetsanslag med 9 000 000 kr. mer än regeringen föreslagit, dvs. till 255 000 000 kr.,

45. att riksdagen för budgetåret 1990/91 höjer anslaget till Sandö U-centrum med 650 000 kr. utöver regeringens förslag, dvs. till 50 552 000 kr.,

46. att riksdagen för budgetåret 1990/91 höjer SAREC:s förvaltningsanslag med 177 000 kr. utöver regeringens förslag, dvs. till 15 625 000 kr.,

47. att riksdagen för budgetåret 1990/91 höjer anslaget till Nordiska Afrikainstitutet med 1 032 000 kr. mer än regeringen begärt, dvs. till 6 068 000 kr.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bistånd till Östeuropa inte bör tas från u-landsbiståndet.

1989/90:U243 av Marianne Samuelsson och Anna Horn af Rantzien (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att administrativa medel till enskilda organisationer höjs till minst 12 % av det totala projektbiståndet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att 20-procentsregeln om egeninsatsen slopas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att myndighetsintyget slopas.

1989/90:U244 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndsinsatser för att främja barnens situation,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt initiativ för att initiera en debatt i FN:s generalförsamling i syfte att belysa de fattigaste barnens livsvillkor,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om initiativ för att stärka hänsynstagandet i Världsbanken till de sociala effekterna av skuldsaneringsprogram,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda utbildnings- och utvecklingsprogram för u-ländernas kvinnor,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för landsbygdsutveckling och slumsanering i u-länderna,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av u-landsanpassad teknik,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöhänsyn i biståndsarbetet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd för demokratisk utveckling,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om långtidsplanering av biståndsarbetet för de enskilda organisationerna så som i motionen föreslås,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de anslagna resurserna för biståndsarbete i sin helhet skall användas för insatser i u-länderna,

11. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning med uppgift att presentera sådana förslag att de svenska biståndspolitiska målen säkerställs,

12. att riksdagen till anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram, Miljöinsatser, för budgetåret 1990/91 anslår 25 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 150 000 000 kr.,

13. att riksdagen till anslaget C 2. Utvecklingsamarbete genom SIDA, Särskilda miljöinsatser, anslår 25 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslår eller således 255 000 000 kr.,

14. att riksdagen till anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA, Särskilda program, anslår 50 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslår eller således 458 000 000 kr.,

15. att riksdagen till anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA, Katastrofbistånd, anslår 103 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslår eller således 700 000 000 kr.,

16. att riksdagen till anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA, Humanitärt bistånd till södra Afrika, anslår 40 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslår eller således 350 000 000 kr.,

17. att riksdagen beslutar att delposten Humanitärt bistånd till södra Afrika skall vara Humanitärt bistånd i Afrika med det bredare verksamhetsområde som anges i motionen,

18. att riksdagen till anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA, Botswana, anslår 10 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslår eller således 105 000 000 kr.,

19. att riksdagen till anslaget C 3. Andra biståndsprogram, projektbistånd, anslår 315 000 000 kr. eller således 75 000 000 kr. mindre än vad regeringen föreslår,

20. att riksdagen avslår regeringens förslag till bemyndigande i den del det avser utfästelser, utbetalningar eller åtaganden till Östeuropa.

1989/90:U246 av Margaretha af Ugglas m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att landramen för Botswana för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 170 milj.kr.,

2. att riksdagen beslutar att landramen för Bangladesh för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 135 milj.kr.,

3. att riksdagen beslutar att landramen för Indien för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 380 milj.kr.,

4. att riksdagen beslutar att landramen för Sri Lanka för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 70 milj.kr.,

5. att riksdagen beslutar att landramen för Guinea-Bissau för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 65 milj.kr.,

6. att riksdagen beslutar att landramen för Kap Verde för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 50 milj.kr.,

7. att riksdagen beslutar att landramen för Kenya för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 110 milj.kr.,

8. att riksdagen beslutar att landramen för Lesotho för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 30 milj.kr.,

9. att riksdagen beslutar att landramen för Moçambique för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 315 milj.kr.,

10. att riksdagen beslutar att landramen för Tanzania för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 430 milj.kr.,

11. att riksdagen beslutar att landramen för Zambia för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 190 milj.kr.,

12. att riksdagen beslutar att landramen för Laos för budgetåret 1990/91 skall fastställas till 70 milj.kr.,

13. att riksdagen beslutar att inga nya medel för budgetåret 1990/91 skall tillföras landramen för Vietnam,

14. att riksdagen beslutar att inga medel för budgetåret 1990/91 skall tillföras landramen för Angola,

15. att riksdagen beslutar att inga nya medel för budgetåret 1990/91 skall tillföras landramen för Etiopien,

16. att riksdagen beslutar att inga nya medel för budgetåret 1990/91 skall tillföras landramen för Zimbabwe,

17. att riksdagen beslutar att inga nya medel för budgetåret 1990/91 skall tillföras landramen för Nicaragua,

18. att riksdagen beslutar att inrätta ett huvudprogram, Stöd till en demokratisk utveckling, och för budgetåret 1990/91 anvisa 150 milj.kr. för detta ändamål,

19. att riksdagen för utvecklingsbistånd i projektform till Namibia för budgetåret 1990/91 anvisar 80 milj.kr.,

20. att riksdagen beslutar att ramen för regionala insatser i Centralamerika skall sättas till 230 milj.kr.,

21. att riksdagen beslutar att för särskilda miljöinsatser för budgetåret 1990/91 anvisa 50 milj.kr. utöver regeringens förslag, sammanlagt 275 milj.kr.,

22. att riksdagen beslutar att inrätta ett fristående institut för främjande av mänskliga rättigheter samt att för ändamålet anslå 5 milj.kr.,

23. att riksdagen under anslaget Information genom SIDA för budgetåret 1990/91 anvisar 9 milj.kr.,

24. att riksdagen under anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 5 592 milj.kr.,

25. att riksdagen beslutar att inrätta ett nytt huvudprogram, Utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa, och för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 200 milj.kr. samt att till detta anslag föra den andel av biståndet till Polen om sammanlagt 300 milj.kr. under tre år som faller på budgetåret 1990/91.

1989/90:U247 av Ivar Virgin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till aktionsplanen för att återställa de tropiska skogarna.

1989/90:U248 av Isa Halvarsson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndsmedel till det arbete föreningen "Appropriate Technology Sweden" utför i utvecklingsländer för utveckling och överföring av anpassad teknik.

1989/90:U250 av Viola Claesson m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i internationella sammanhang skall verka för regnskogarnas bevarande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i Världsbanken skall verka för att alla lån som gäller regnskogsrika länder eller områden skall ta grundläggande miljöhänsyn samt säkerställa ursprungsbefolkningens intressen,

3. att riksdagen hos regeringen begär att få en heltäckande redovisning av de kommersiella resp. miljöteknikinriktade projekt som regeringen medverkat till i Sarawak och övriga Malaysia.

1989/90:U251 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ för att införa offentlighetsprincipen i Världsbanksgruppen och IMF,

2. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ i IMF för att förändra villkoren vid förhandlingar med skuldsatta u-länder om strukturanpassningsprogram så att dessa blir socialt acceptabla, motverkar kapitalflykt, stimulerar produktiva investeringar och en hållbar utveckling,

3. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ i Världsbanken för att skapa regionala rådgivande organ med NGO-deltagande,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall utträda ur IFC,

5. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till diskussioner med regeringar i likasinnade länder och med regeringar i u-länder om möjligheten att skapa en FN-bank.

1989/90:U253 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat stöd för svenska frivilligorganisationers projekt på plats för återvändande flyktingar.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf610.

1989/90:U306 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m.fl. (c, m, mp) vari yrkas att riksdagen beslutar att föreningen Appropriate Technology Sweden ur anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer skall beviljas ett anslag på 2 milj.kr.

1989/90:U422 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationella åtgärder angående bioteknik,

1989/90:U514 av Margaretha af Ugglas m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen till Samarbetsprogram med Baltikum (nytt anslag under tredje huvudtiteln) för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 100 000 000 kr.

1989/90:U519 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör satsa på att utveckla UNEP till det naturliga samarbetsorganet för miljöfrågor mellan Europa och övriga världen.

1989/90:U538 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en brett förankrad parlamentarisk utredning om en övergripande u-landspolitik i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:U607 av Inger Koch (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödande av projekt, som leder till bättre utbildning, bättre hälsa och ett stärkande av kvinnornas ställning i Pakistan.

1989/90:U611 av Ulla-Britt Åbark m.fl. (s) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar att anslå utvecklingsbistånd till Kambodja med 100 milj.kr. samt utökat katastrofbistånd med 30 milj.kr.

1989/90:U612 av Jan Strömdahl och Bertil Måbrink (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att ett bilateralt bistånd skall utgå till Västra Sahara/Polisario,

2. att riksdagen beslutar anslå 40 000 000 kr. i bilateralt bistånd till Västra Sahara/Polisario,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om villkor för fortsatt bistånd till Marocko.

1989/90:U628 av Ingela Mårtensson m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om direkt bistånd till Polisario,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningarna för bistånd till Marocko.

1989/90:U629 av Alf Wennerfors och Inger Koch (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av anslaget Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om humanitärt bistånd,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts under avsnittet "Sveriges roll",

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat humanitärt bistånd till afghanska flyktingar,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska initiativ för en internationell återuppbyggnadsplan,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av anslaget Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m.,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undanröjande av kvarlämnad krigsmateriel i Afghanistan,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om oskadliggörande av mineringar,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återuppbyggnad av det afghanska jordbruket.

1989/90:U634 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av svenska bidrag till det internationella hjälpprogrammet för de svältande i Eritrea och norra Etiopien.

1989/90:U635 av Inger Koch (m) vari yrkas

1989/90:UU15

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett avslutande av biståndet till Etiopien.

1989/90:U637 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

9. att riksdagen till Bidrag till internationella biståndsprogram, C 1, för budgetåret 1990/91 anslår 1 000 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit till en europeisk miljöfond och 1 000 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit till en utomeuropeisk miljöfond, dvs. 5 566 216 000 kr.,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en utomeuropeisk miljöfond.

1989/90:U640 av Berit Löfstedt m.fl. (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat bistånd till Eritrea och behovet av att kanalisera det genom andra kanaler än den etiopiska regeringen.

1989/90:U641 av Maria Leissner m.fl. (fp) vari yrkas

14. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till ett svenskt institut för mänskliga rättigheter.

1989/90:U642 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om demokratimålets betydelse för den svenska biståndspolitiken,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt stöd till FN:s arbete i Namibia och om svenskt stöd till demokratiseringsprocessen i landet.

1989/90:U646 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sveriges regering skall ge katastrofhjälp direkt till Eritreas biståndsorganisation ERA och Tigrays biståndsorganisation REST, liksom till det etiopiska biståndsorganet RRC.

1989/90:U657 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljömålen i biståndet.

1989/90:U658 av Birger Hagård m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet till Luandaregimen bör upphöra om strävandena efter vapenvila och fred inte kröns med framgång,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att humanitärt bistånd bör komma hela Angola till del, alltså även de av UNITA kontrollerade områdena, genom förmedling av opolitiska organisationer som Röda korset m.fl.,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla ansträngningar bör göras från svensk sida att stimulera medling i konflikten mellan MPLA och UNITA i syfte att uppnå försoning i Angola.

Bakgrund

U-ländernas situation och ekonomiska utveckling

(propositionen s. 37—45)

I propositionen konstaterar regeringen att skillnaderna mellan olika regioner och ländergrupper i u-världen har blivit allt större under 1980-talet. Medan framför allt många asiatiska länder har gjort betydande framsteg, har inkomsterna minskat drastiskt för människorna i stora delar av Afrika och Latinamerika. I dessa regioner har den ekonomiska krisen inneburit svårigheter att upprätthålla verksamheter inom t.ex. undervisning och hälsovård, vilket ytterligare försvårat situationen för de fattiga befolkningsmajoriteterna. Tunga skuldbördor har utgjort svåröverkomliga hinder för ländernas ansträngningar att åstadkomma ekonomisk återhämtning. För många länder har en återupprättad tillväxt kommit att bli ett huvudmål. Samtidigt har insikten vuxit världen över om miljö- och naturresursfrågornas betydelse.

Regeringen noterar att avspänningen mellan stormakterna har bidragit till att en utveckling mot fred och demokrati ägt rum i olika delar av världen. Om den utvecklingen upprätthålls kan resurser i såväl i- som u-länder frigöras för andra ändamål än konflikt och förtryck och ett mer konstruktivt klimat för utvecklingsansträngningar komma till stånd.

Den ekonomiska utvecklingen i Asien har under 1980-talet varit dynamisk. I många länder har inkomster och investeringar ökat snabbt. Samtidigt lever omkring hälften av världens fattiga i Asien.

Krisen i de afrikanska ländernas utveckling har inneburit snabbt sjunkande inkomster under större delen av 1980-talet. BNP per capita beräknas vara 15% lägre än vid decenniets början.

Utvecklingen har inneburit en ännu mer ansträngd situation för redan svårt utsatta människor. De långsiktiga konsekvenserna av detta för Afrikas utveckling hotar att bli djupgående.

De flesta afrikanska länder har mött den omedelbara krisen med omfattande ekonomiska återhämtningsprogram. Till stöd för programmen har det internationella biståndet till Afrika ökat.

Också i Latinamerika har den ekonomiska krisen varit djup under 1980-talet. Inkomsterna per invånare är lägre än de var vid decenniets början.

Skuldtjänsten till utlandet översteg under år 1988 överskottet i handelsbalansen och de nya lån som länderna kunnat få. Den fortsatta skuldkrisen utgör ett stort utvecklingshinder. Inkomstskillnaderna är mycket stora i de flesta länderna. Trots de ekonomiska svårigheterna har Latinamerika gjort betydande framsteg i demokratisk riktning.

Viktigast för u-länderna är enligt propositionen större handelsinkomster, men ökad finansiering för utveckling — inkluderande direktinve-

steringar, kapitalflöden och bistånd — är likaledes nödvändig. Skuld-krisen är det tydliga uttrycket för bristerna i dessa resursflöden. Åtgärder i både i- och u-länder krävs för att flödena åter skall kunna öka och för att utvecklingen skall förbättra de fattigas levnadsvillkor. Inte minst krävs ett ökat internationellt bistånd.

Det internationella biståndet

Regeringen konstaterar att de minskade totala resursflödena till u-länderna har inneburit att biståndet kommit att utgöra en allt större andel, 50% av de totala flödena år 1988 jämfört med 30% tio år tidigare. Världens bistånd har stagnerat under 1980-talet på en nivå av ca 50 miljarder US dollar (mätt i 1987 års priser och växelkurser). Sedan år 1985 har det totala biståndet t. o. m. minskat något varje år. OECD-ländernas bistånd har dock ökat under årtiondet för att i dag utgöra över 85% av det totala biståndet. Biståndets andel av OECD-ländernas samlade BNP är dock ungefär densamma som tidigare under 1980-talet, dvs. 0,36%.

Tabell 1. Biståndsutbetalningar år 1988

	Biståndets andel av BNI (%)		Biståndets storlek (milj. USD) 1988
	1988	1987	
DAC-länder totalt (1)	0,36	0,34	48 094
Norge	1,10	1,09	985
Nederländerna	0,98	0,98	2 231
Danmark	0,89	0,88	922
Sverige	0,87	0,88	1 529
Finland	0,59	0,49	608
Frankrike (2)	0,50	0,51	4 777
Canada	0,49	0,47	2 342
Australien	0,47	0,34	1 101
Belgien	0,40	0,48	597
Förbundsrep. Tyskland	0,39	0,39	4 731
Italien	0,39	0,35	3 183
Japan	0,32	0,31	9 134
Schweiz	0,32	0,31	617
Storbritannien	0,32	0,28	2 645
Nya Zeeland	0,27	0,26	105
Österrike	0,24	0,17	302
Förenta Staterna	0,21	0,20	10 141
Irland	0,20	0,19	57
Övriga OECD-länder	0,08	0,06	380
Arabiska länder	0,86	1,23	2 357
Andra u-länder	-	-	418
Sovjetunionen och Östeuropa	-	-	4 692
Världens totala bistånd			55 941

(1) DAC (Development Assistance Committee) är OECD:s biståndskommitté. Medlemsländerna är de som anges i tabellen.

(2) Exklusive Frankrikes bistånd till departement och territorier utanför landets gränser (s.k. DOM/TOM). Det biståndet ingår dock i totalbeloppet för DAC-länderna.

(Källa: OECD:s biståndskommitté DAC 1989)

År 1970 antogs i samband med deklarationen om FN:s andra utvecklingsårtionde 0,7-procentsmålet för utbetalningar av offentligt bistånd. Sverige uppnådde detta redan år 1974. Ännu i dag har endast tre länder förutom Sverige — Norge, Nederländerna och Danmark — uppnått detta mål. Goda utsikter finns att Finland inom kort kommer att sälla sig till denna skara.

Regeringen noterar risken att OECD-länderna sammantaget avlägsnar sig än mer från 0,7-procentsmålet under de kommande åren. Samtidigt har behovet av biståndsinsatser ökat.

Anslagsutveckling, planeringsramar etc.

(propositionen s. 65—67)

Enprocentsmålet för biståndet står fast. Propositionen föreslår att biståndsramen för budgetåret 1990/91 fastställs till 13 miljarder kronor, vilket motsvarar en procent av den beräknade bruttonationalinkomsten för kalenderåret 1990. Beloppet utgör en ökning med 1 339 milj. kr., i jämförelse med innevarande budgetår.

Ökningen av ramen kommer främst att utnyttjas för anslagen C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA, C 3. Andra biståndsprogram och C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram. Vid prövningen av de administrativa anslagen har sedvanliga rationaliseringskrav ställts på myndigheterna. Ökad verksamhetsvolym och nya prioriterade områden har samtidigt motiverat viss uppräknig.

Mot bakgrund av den historiska händelseutvecklingen i Central- och Östeuropa har regeringen tidigare tillkännagivit sin avsikt att skapa ett utrymme om 1 miljard kronor under en treårsperiod för insatser i dessa länder. Av denna miljard redovisas 900 milj. kr. under biståndsbudgeten. 100 milj. kr. under tre år föreslås bli finansierade från olika departementsanslag. Under biståndsbudgeten redovisas medlen för Östeuropabistånd under anslagen C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram, anslagsposten Världsbanksgruppen, och C 3. Andra biståndsprogram, anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. Reform av budget- och utbetalningsteknik föreslås som innebär att biståndet till Östeuropa kan inrymmas i biståndsbudgeten samtidigt som Sveriges åtaganden gentemot u-länderna fullföljs och ökar.

Budgetåret 1990/91 beräknas 390 milj.kr. för Projektbistånd till vissa länder, en ökning med 320 milj.kr. jämfört med innevarande budgetår. Inom anslagsposten har medel beräknats för miljö- och utbildningsinsatser i Polen och i andra länder i Östeuropa. Samarbetet med Uganda förs till anslagsposten och insatser i ett demokratiskt Chile planeras. Inom anslaget beräknas vidare större ökning för tekniskt samarbete genom BITS och för forskningsstöd genom SAREC.

Anslagsbelopp och anslagsbenämningar framgår av nedanstående tabell.

Tabell 2. Biståndsanslagen 1987/88—1990/91 (milj.kr.)

1989/90:UU15

	Anvisat 1987/88	Anvisat 1988/89	Anvisat 1989/90	Förslag 1990/91	Förändring 89/90-90/91
C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram	2 815,0	2 960,0	3 333,5	3 566,2	+ 232,7
C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA	5 146,3	5 572,8	6 190,0	6 787,0	+ 597,0
C 3. Andra biståndsprogram (1)	1 452,1	1 364,2	1 647,3	2 117,0	+ 469,7
C 4. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)	201,8	212,9	222,0	246,0	+ 24,0
C 5. Styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum)	21,1	21,2	21,8	49,9	+ 28,1
C 6. Styrelsen för u-landsforskning (SAREC)	9,4	10,3	11,1	15,4	+ 4,3
C 7. Nordiska afrikainstitutet	3,8	3,8	4,4	5,0	+ 0,6
C 8. Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS)	4,5	5,6	6,7	10,8	- 4,1
C 9. Information (2)	27,2	28,6	30,4	-	- 30,4
Biståndskostnader som finansieras över andra huvudtitlar eller anslag	189,7	171,5	193,6	202,6	+ 9,0
SUMMA:	9 870,9	10 350,9	11 661,0	13 000,0	+1 339,0

(1) Anslaget C 3. Andra biståndsprogram är ett nytt anslag fr.o.m. budgetåret 1988/89. Det innehåller delar av det tidigare anslaget C 8. Övriga u-landspolitiska insatser m.m. samt medel för SAREC:s programverksamhet, tidigare redovisade under anslaget C 6. Styrelsen för u-landsforskning (SAREC).

(2) Medel under anslaget C 9. Information föreslås anvisas över anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA, anslagsposterna Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer samt Information genom SIDA.

Sammanfattning av motionerna

Samtliga partier delar regeringens uppfattning att länderna i Central- och Östeuropa skall erhålla svenskt stöd i sin ekonomiska och demokratiska uppbyggnadsprocess. Samtliga oppositionspartier utom moderata samlingspartiet motsätter sig att biståndet till Central- och Östeuropa finansieras inom ramen för enprocentsmålet. De anslagna resurserna för bistånd inom ramen för enprocentsmålet skall i sin helhet användas för insatser i u-länderna, anser folkpartiet, centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet. För att inte behöva utnyttja biståndet inom ramen för enprocentsmålet föreslår folkpartiet en ökning av biståndsramen med 400 milj. kr., bl.a. att användas till insatser i Central- och Östeuropa. Folkpartiet anser vidare att det samlade biståndet varje år ytterligare bör öka och att målet bör vara ett bistånd motsvarande 2% av BNI. Centerpartiet motsätter sig att insatserna för Central- och Östeuropa finansieras över biståndsanslagen. I stället anser centerpartiet att insatserna skall finansieras i särskild ordning. Partiet föreslår inrättande av ett nytt anslag A 10 under tredje huvudtiteln Utrikesdepartementet.

Vänsterpartiet kommunisterna motsätter sig inte bara att östbiståndet tas inom ramen för enprocentsmålet utan också att det tas från

biståndsbudgeten som helhet. Vänsterpartiet kommunisterna anser i stället att insatser i Öst- och Centraleuropa skall finansieras under en annan huvudtitel. Vänsterpartiet kommunisterna anser vidare att biståndet skall öka utöver enprocentsmålet. Partiet föreslår att biståndsramen för nästa budgetår ökar med 10 % till 14,3 miljarder kronor och att planeringsramarna sedan successivt vidgas så att biståndet år 1995 kommer att uppgå till 2 % av BNI. Vänsterpartiet kommunisterna anser vidare att en större andel av biståndet skall förmedlas av SIDA.

Miljöpartiet anser att biståndet till Central- och Östeuropa huvudsakligen skall bestå av miljövårdsinsatser och finansieras genom att ytterligare en miljard kronor avsätts inom ramen för biståndsbudgeten för en miljöfond för Östeuropa. Miljöpartiet föreslår därtill att ytterligare en miljard kronor avsätts för miljöförbättringar i utomeuropeiska fattiga länder.

Utskottets överväganden

I flera motioner har oro framförts över att insatserna i Central- och Östeuropa skall ske på bekostnad av resursöverföringen till u-länderna.

Så är enligt utskottets uppfattning inte fallet. Vad regeringen föreslår är att en mindre del av ett kraftigt ökande bistånd för en period av tre år kommer att avsättas till särskilda insatser som väl faller inom ramen för de svenska biståndsmålen. Av en total ökning för nästa budgetår om 1 300 milj.kr. finns det enligt utskottets mening både utrymme för en utveckling av det långsiktiga samarbetet med u-länderna och för samarbete med länderna i Central- och Östeuropa under ett utvecklingskede från diktatur till demokrati och från miljövanvård till miljömedvetande.

Länderna i Central- och Östeuropa har i många fall samma BNP som vissa u-länder, och de har under ett övergångsskede behov av utvecklingshjälp.

Utskottet vill erinra om att riksdagen, förutom det överordnade målet om att höja de fattigas levnadsnivå, även slagit fast att biståndet skall bidra till en demokratisk samhällsutveckling samt bidra till en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön i mottagarländerna. De insatser som nu planeras inom ramen för det svenska biståndet till Central- och Östeuropa kommer till övervägande del att inriktas på miljövärd och på en utveckling av demokratin. Utskottet vill även peka på den betydelse som en demokratisk utveckling i detta område får för hela världen inklusive u-länderna. Ett stabilt, demokratiskt och ekonomiskt utvecklat Europa bör enligt utskottets uppfattning i framtiden innebära att resurser kommer att kunna frigöras för ett utvidgat internationellt utvecklingsamarbete.

Därmed avstyrker utskottet yrkande 4 i motion U204 (fp), yrkande 1 i motion U241 (vpk), yrkande 1 i motion U242 (vpk) samt yrkande 10 i motion U244 (c).

Utskottet kommer i ett separat betänkande att behandla innehållet i de motioner som väckts rörande användningen av biståndet till Central- och Östeuropa. Som utskottet redan ovan konstaterat föreligger enighet om att Sverige skall bistå dessa länder. Partierna har emellertid olika uppfattningar om hur och vart biståndet skall kanaliseras. Skilda åsikter föreligger också vad gäller omfattningen av biståndet och hur detta skall finansieras.

Moderata samlingspartiet föreslår under anslaget C 3. Andra biståndsprogram två nya anslagsposter: Utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa samt Samarbetsprogram med Baltikum. Till den förra anslagsposten föreslås att 300 milj. kr. skall avsättas och till den senare 100 milj. kr. Miljöpartiet föreslår inrättandet av en europeisk miljöfond och att en miljard kronor avsätts till denna fond under anslaget C 1. Utskottet behandlar dessa yrkanden under resp. anslag.

Folkpartiets förslag om användningen av de medel som reserverats för samarbetet med länderna i Central- och Östeuropa behandlas under anslaget C 3. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas anslagsyrkanden behandlas under resp. anslag och huvudtitel. Vad avser centerpartiets yrkande sker behandling under anslaget A inom utrikesdepartementets område (1989/90:UU14). Vänsterpartiet kommunisternas medelsyrkanden skall hänföras till samma anslag enligt vad som framgår av reservation till betänkande 1989/90:UU14.

Vad gäller storleken på det svenska biståndet och dess andel av bruttonationalprodukten får utskottet anföra följande: Biståndet motsvarar 1 % av BNI vilket uppfyller det mål som riksdagen satt upp. Detta mål står fast. Det är dock inte formulerat som en övre gräns, varför framtida ökningar av det svenska biståndets andel av BNI inte skall uteslutas. Det finns emellertid enligt utskottets uppfattning inte nu anledning att uppställa nya kvantitativa mål för biståndet. Det gäller i stället att utforma biståndet så att det än bättre kan möta behoven i u-länderna, framför allt de fattigaste länderna, och motsvara de krav som Sverige i likhet med andra i-länder bör uppfylla i det ökade ömsesidiga beroendet världens länder emellan inte minst på miljö- och naturresursområdet. Vidare bör Sverige fortsätta att arbeta för att andra länder uppfyller de mål de själva varit med om att fastställa inom FN.

Härmed avstyrks yrkande 3 i motion U204 (fp) och yrkande 3 i motion U241 (vpk).

Vad gäller nästa års budgettram tar utskottet ställning till denna sedan de olika biståndsanslagen behandlats.

I motion U241 föreslås att det bilaterala utvecklingsinriktade biståndets andel av utvecklingsanslaget, dvs. SIDA:s anslag, skall öka. Utskottet får med anledning härav konstatera att det bistånd som under anslaget C 2 för nästa budgetår föreslås uppgå till 6 787 miljarder kronor svarar för 52,2 % av biståndsramen. Detta är onekligen en liten sänkning (0,9 %) jämfört med innevarande budgetår men ligger annars väl i nivå med den andel av den totala biståndsramen som anslaget C 2 haft under senare år. Räknat i fasta priser har dessutom biståndet

genom SIDA inte minskat under den senaste tioårsperioden. Det bilaterala biståndets andel har riksdagen funnit väl motsvara de krav som ställs på Sverige som såväl bilateral som multilateral biståndsgivare. Utskottet vill i detta sammanhang peka på den utveckling som det bilaterala biståndet genomgår och som innebär att det omfattar allt fler länder, ändamål och samarbetsformer. Denna utveckling, som innebär att det svenska samarbetet med andra länder än programländerna ökar, finner utskottet positiv och nödvändig i synnerhet som det är en utveckling som styrs av de stora behoven i u-länderna t.ex. vad gäller miljöinsatser, tekniskt samarbete, u-krediter, liksom stöd till demokratisk uppbyggnad.

Enligt utskottets uppfattning ger nuvarande anslagsfördelning flexibilitet i biståndsgivningen samtidigt som svenska resurser kan tas till vara i utvecklingsarbetet.

Utskottet noterar att frågan behandlats av utredningen om organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet, i synnerhet biståndet till länder som inte är programländer. Utredningen som är parlamentariskt sammansatt har haft till uppgift att överväga och föreslå lämpliga former för styrning och samordning av organisation och arbetsformer för det bilaterala biståndet utanför programlandskretsen. Utredningens förslag presenterades i mars 1990. Utskottet torde få anledning återkomma till utredningens förslag i samband med nästa års budgetbehandling.

Med det ovan anförda avstyrks yrkande 4 i motion U241 (vpk).

Allmänna riktlinjer för utvecklingsarbetet

(propositionen s. 45–65)

Regeringen konstaterar att om de krisdrabbade länderna skall kunna återhämta de många årens tillbakagång måste den ekonomiska tillväxten återupprättas. Bara då kan de fattigas inkomster åter öka och grunderna för en social utveckling läggas. I många länder behövs en bättre utvecklingspolitik, vilket främst innebär ekonomisk-politiska reformer för att skapa en mer stabil och gynnsam miljö för produktion, särskilt för jordbruket.

Åtgärder inriktade på en snar återhämtning i tillväxten måste emellertid kompletteras med andra, långsiktigt orienterade insatser för att de samlade utvecklingsansträngningarna skall vara hållbara och ge framgång i kampen mot fattigdom.

Regeringen framhåller betydelsen av investeringar i social utveckling. Investeringar inom undervisning, hälsovård och vattenförsörjning är avgörande för de fattigas levnadsvillkor — och framför allt för att de fattiga själva skall kunna driva utvecklingen framåt. Insatser på dessa områden är vidare en förutsättning för att komma till rätta med befolkningsfrågorna. Det är oftast kvinnorna som är nyckeln till framsteg, liksom deras arbete är det inom jordbruk och markvård.

Regeringen framhåller att Afrikas ekonomiska och sociala kris — behovet av återhämtning — fortsatt är en huvudfråga i den svenska biståndspolitiken liksom för det internationella givarsamfundet. I förra årets budgetproposition angavs fem huvudelement i en utvecklingsstrategi för Afrika under 1990-talet:

- en utvecklingsfrämjande ekonomisk politik,
- bättre hushållning med naturresurserna,
- höjd social standard,
- rehabilitering av infrastrukturen,
- institutionell kapacitetsförstärkning och kunskapsutveckling.

Till detta kommer behovet av fortsatt stöd till kampen för ett Sydafrika fritt från apartheid. Riksdagen ställde sig bakom dessa riktlinjer.

De afrikanska länderna har enligt propositionen under 1980-talet förstärkt sina ansträngningar att möta krisen. Många har inlett ekonomiska återhämtningsprogram. Huvuddragen i den ekonomiska politiken har i de allra flesta fall tillkommit i samarbete med Internationella valutafonden och Världsbanken. Dessa båda institutioner har under årtiondet snabbt ökat sin långivning till stöd för ekonomiska återhämtningsprogram.

I de internationella organisationerna har enligt regeringen Sverige varit pådrivande för ett ökat stöd till de afrikanska ländernas återhämtning, liksom för olika former av skuldlättnad. Bland de internationella organisationerna har särskilt Världsbanken kommit att öka sin aktivitet i Afrika. Utlåningen till Afrika från Internationella utvecklingsfonden (IDA) har fördubblats under 1980-talet, så att hälften av IDA:s resurser i dag går till Afrika.

Afrikanska länder har blivit föremål också för olika skuldlättnadsåtgärder. Under de senaste åren har flera genombrott ägt rum på detta område, där inte minst Sverige varit pådrivande.

Regeringen framhåller att en strategi för en hållbar utveckling under 1990-talet måste vara långsiktigt inriktad. Strategin måste omfatta miljö, fysiska och sociala investeringar, och institutionell utveckling. Det är regeringens avsikt att anlägga detta långsiktiga perspektiv inte bara i vårt bilaterala bistånd, utan även i vårt bidrag till det internationella samarbetet.

En långsiktig biståndspolitik syftar framför allt till att skapa en utvecklingsfrämjande miljö och till att stödja kunskapsutveckling. I propositionen anges några viktiga aspekter:

- Investeringar och sparande,
- Sociala sektorer,
- Befolkningsfrågor,
- Kvinnor och utveckling,
- Utveckling av förvaltning och samhällsinstitutioner.

Vidare anger regeringen att hållbara lösningar på de ekonomiska och sociala utvecklingsfrågorna är beroende av en demokratisk samhällsutveckling.

Regeringen konstaterar att under slutet av 1980-talet har fredsprocesser inletts för flera av de utdragna regionala konflikterna i tredje världen. Många länder som länge präglats av diktatur eller centralstyrning har utvecklats mot demokrati och ökad öppenhet.

Aktiva fredsprocesser har under de senaste åren pågått rörande Afghanistan, Angola/Namibia, Centralamerika, Iran/Irak, Kambodja, Mellanöstern och Västra Sahara. FN har kunnat spela en konstruktiv roll i flera av dessa. Viktiga framsteg kan noteras under det senaste året: Namibia har nått frihet och självständighet. De utländska trupperna har lämnat Afghanistan och Kambodja; de centralamerikanska presidenterna har lagt fast en plan för demobilisering av contras under övervakning av FN. Samtidigt präglas konfliktområdena i många fall fortfarande av mycket komplicerade politiska problem och mänskligt lidande.

Som inledning till en ny politisk epok har historiska val hållits i länder som Chile, Namibia och Polen. Chile kan efter 16 år av diktatur påbörja återuppbyggnaden av demokratin. Efter fria och demokratiska val har nationell självständighet uppnåtts i Namibia. I Polen liksom på andra håll i Central- och Östeuropa har en ny period av ekonomisk och politisk öppenhet inletts.

Regeringen konstaterar att svenskt bistånd lämnas i många former i de politiska och ekonomiska processerna från krig till fred och från diktatur till demokrati. Biståndet präglas av flexibilitet, vilket kan göra det till ett effektivt instrument i olika politiska utvecklingsskeden. Bistånd för social uppbyggnad spelar en stabiliserande roll i många samarbetsländer. Ett långsiktigt bilateralt och multilateralt samarbete kan motverka ekonomiska och sociala orättvisor och konfliktframkallande beroendeförhållanden.

Ett sätt att lindra och förebygga konflikter är enligt propositionen att bidra till utvecklingsansträngningar med inriktning på fattigdomsproblemen. Stöd till fattiga människors utbildning och utveckling är en långsiktig investering i demokrati och jämlikhet.

I situationer av krig, konflikter och politiskt förtryck ges redan omfattande stöd till flyktingar, hemlösa och politiskt förföljda samt till krafter som verkar för fred och demokrati. I övergångsskeden kan dessa biståndsformer kombineras med exempelvis stöd till insatser i samverkan med FN eller med regionala samarbetssträvanden.

I propositionen ges exempel på hur bistånd flexibelt kan anpassas till politiska skeenden. Under en följd av år har omfattande humanitärt bistånd lämnats till offer för apartheid och kolonialism i Namibia. Under övergångsskedet inför självständigheten bidrog Sverige till reparationen och rehabiliteringen av flyktingar, såväl genom FN-systemet som genom enskilda organisationer. Sverige har också genom civilpolis och valövervakare deltagit i FN:s Namibiakår (UNTAG). I och med att landet blir fritt och självständigt föreslår regeringen att samarbetet övergår till ett mer långsiktigt stöd för utveckling och att Namibia blir samarbetsland för svenskt bistånd.

Enligt propositionen bör Sveriges mångåriga stöd till de demokratiska krafterna i Chile nu omvandlas till ett stöd i bilaterala former. I återuppbyggnadsskedet av demokratin i Chile föreslås att projektbistånd lämnas, främst till uppbyggnad på det sociala området. Regeringen föreslår också stöd genom enskilda organisationer och bistånd genom SAREC.

Centralamerika har under en följd av år präglats av konflikter inom och mellan länderna. Den fredsplan, Esquipulas II, som utarbetades av de centralamerikanska presidenterna år 1987, har trots fortsatta problem startat en process mot fred och försoning i regionen.

Sverige har genom enskilda organisationer och FN-systemet lämnat omfattande stöd till flyktingar, hemlösa och andra offer för krig och förföljelse i Centralamerika.

En fortsatt hög beredskap är enligt propositionen befogad vad beträffar humanitärt bistånd till Centralamerika. Samtidigt kan svenskt bistånd spela en fortsatt viktig roll i ansträngningarna att stärka inhemska initiativ till fred och utveckling. Regeringen förordar en kraftig ökning av anslagsposten för regionala insatser i Centralamerika.

Andra konfliktområden där internationella hjälpinsatser är viktiga är Afghanistan, Kambodja och de ockuperade områdena Gaza och Västbanken. Regeringen anser att det är angeläget att det finns beredskap att stödja mer omfattande återuppbyggnadsinsatser när förhållandena så medger i dessa och andra områden som drabbats av interna konflikter eller krig.

Stöd till demokrati och mänskliga rättigheter integreras i en rad sektorer och landprogram inom det bilaterala samarbetet. Många av Sveriges samarbetsländer har uttalat ett starkt intresse för svenska erfarenheter av samhällsplanering, demokratiska beslutsprocesser och blandekonomi. En mycket stor del av de bilaterala insatserna bidrar enligt propositionen till en utveckling i demokratisk riktning. Det gäller områden som utbildning, kvinnoinsatser, stöd till massmedia och kultur, förvaltningsbistånd, landsbygdsutveckling, humanitärt bistånd m.m.

Många insatser med ett annat omedelbart biståndsmål genomförs på ett sådant sätt att arbetsmetoden är en del av demokratimålet. Propositionen anger att det finns ett fortsatt behov av att komplettera dessa insatser med ett ökande stöd från anslagsposten Särskilda program, delposten Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter.

Till följd av det fortsatta stora behovet att främja demokrati och mänskliga rättigheter samt det höga medelsutnyttjandet hittills föreslås en kraftig höjning av delposten Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter.

Inom det övergripande biståndsmålet att höja de fattiga folkens levnadsnivå spelar miljömålet en kompletterande och förstärkande roll i förhållande till de övriga målen för det svenska utvecklingssamarbetet. Detta innebär enligt propositionen att miljöbiståndet sätts in i ett brett ekonomiskt och socialt utvecklingsperspektiv. Miljöhänsyn och hushållning med naturresurser utgör grunden för en hållbar utveckling.

Den pågående globala utvecklingen hotar enligt propositionen leda till en utarmning av de naturresurser och den miljö som är förutsättningen för all ekonomisk utveckling. I-länderna har de ekonomiska och tekniska förutsättningarna för att vända denna utveckling, medan u-länderna har svårt att satsa tillräckliga resurser på att integrera ett långsiktigt miljöbeaktande i sina utvecklingssträvanden. Fattigdomen i sig utgör sålunda det största miljöhotet i u-länderna.

I propositionen konstateras att ökenspridning, skogsskövling, vattenbrist samt en alltför snabb befolkningsökning hotar utvecklingen i en stor del av tredje världen. Särskilt destruktiva uttryck tar sig sambanden mellan fattigdom och miljöförstöring i Afrika söder om Sahara, där flera länder har negativ ekonomisk utveckling och otillräcklig livsmedelsproduktion.

Regeringen anger att miljöhoten kräver biståndsinsatser särskilt i de fattigaste u-länderna. En ökad resurs- och tekniköverföring är en förutsättning för att dessa länder skall kunna vidta nödvändiga åtgärder för en hållbar utveckling. En annan förutsättning är att sådana åtgärder kompletteras med en för u-länderna icke-diskriminerande handel.

Det ömsesidiga beroendet mellan i- och u-länder har blivit alltmer uppenbart. I spåren av den ökade fattigdomen i u-länderna följer en så omfattande miljöförstöring att även utvecklingen i den industrialiserade världen hotas. I-länderna har ett ansvar att tillsammans med u-länderna skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Regeringen anser att 1992 års konferens om miljö och utveckling bör fokuseras på de globala miljöfrågorna utifrån ett brett utvecklingsperspektiv. Sverige verkar för att konferensen skall bli handlingsinriktad och att konkreta aktionsplaner och konventioner inom centrala problemområden antas. Propositionen konstaterar att Sverige bör spela en aktiv roll i förberedelsearbetet inför konferensen och verka för ett brett u-landsdeltagande.

För innevarande budgetår har riksdagen beviljat väsentligt utökade anslag för specifika multilaterala och bilaterala åtgärder på miljöområdet.

Regeringen menar vidare att det krävs fortsatta svenska insatser för att förstärka miljöarbetet inom det multilaterala systemet.

De förstärkningar av kapaciteten som nu pågår inom de multilaterala organisationerna syftar till konkreta åtgärder för en framsynt och hållbar hushållning med naturresurser. För att uppnå detta krävs betydande resurser utöver nuvarande biståndsflöden. Det är nödvändigt att Sverige med kraft verkar för att denna fråga hamnar högt på den internationella dagordningen.

SIDA har i det bilaterala biståndssamarbetet under lång tid arbetat med ett ökat hänsynstagande till miljön. Utöver tillgängliga medel inom landprogrammen, katastrofbiståndet och stödet genom enskilda organisationer har regeringen under innevarande budgetår beslutat om användningen av 225 milj. kr. under anslagsposten Särskilda miljöinsatser. Tyngdpunkten har lagts på mark- och skogsvård, där ett betydande svenskt kunnande byggts upp. Medel har även avsatts för insatser rörande den moderna sektorns miljöproblem, vattenresursplanering, marin miljövard och åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden.

Det svenska bilaterala miljöbiståndet bör enligt propositionen vara handlingsinriktat med tonvikt på insatser inom områden där den svenska kompetensen är stark. Ny kunskap måste också utvecklas och spridas, såväl i mottagarländerna som i Sverige. Propositionen framhåller särskilt vikten av stöd till utarbetande av miljö- och naturresursstrategier samt av att ändamålsenliga miljökonsekvensbedömningar görs vid beredning av biståndsinsatser.

Det är enligt regeringen angeläget att enskilda organisationer kan fortsätta och vidareutveckla insatserna på miljöområdet och i samarbete med u-ländernas egna organisationer få ökad medvetenhet om betydelsen av miljöfrågorna.

Miljöbiståndet engagerar också andra biståndsmyndigheter såsom SAREC och BITS. Regeringen avser fästa särskild vikt vid myndigheternas arbete med kunskaps- och kapacitetshöjande insatser. Ökad tonvikt kommer att läggas på projekt vars huvudsyfte är att främja miljöområdet, och en växande andel av verksamheten avser stöd till miljöprojekt.

Utvecklingssamarbete i förändring

Propositionen redogör för de senaste årens omfattande utrednings- och analysarbete inom centrala delområden av det svenska utvecklingssamarbetet. Syftet är att se hur inriktning, organisation och arbetssätt inom biståndet kan utvecklas och effektiviseras för att ta till vara möjligheter i utvecklingssamarbetet och möta nya krav. Aktuella större projekt är biståndet till Afrika på 1990-talet, organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet, utvärdering och lärande i biståndet, FN i utvecklingssamarbetet samt en parlamentarisk översyn av det multilaterala biståndet.

Slutsatserna från det omfattande projektet om bistånd till Afrika på 1990-talet redovisades i förra årets budgetproposition.

Under året har enligt propositionen projektet följts upp på olika sätt, både internationellt och inom Sverige. Konkreta exempel där de av projektet angivna riktlinjerna spelat en roll är vid utformandet av Världsbankens långsiktiga perspektivstudie för Afrika och i arbetet med DAC:s riktlinjer för biståndet på 1990-talet. Vidare tjänar riktlinjerna nu som underlag vid utformandet av utvecklingssamarbetet med programländerna i Afrika liksom i den direkta dialogen med dessa.

Utredningen om organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet skall enligt propositionen se över organisationen, främst SIDA, BITS och SWEDFUND, och arbetsformerna med huvudsaklig inriktning på det bilaterala biståndet utanför kretsen av programländer.

Utredningsuppdraget genomförs av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Översynen beräknas vara slutförd under mars månad 1990.

I syfte att ytterligare studera utvärdering och lärande i biståndet anmälde regeringen i förra årets budgetproposition att ett särskilt analysarbete om effektivitetsfrågorna i biståndet skulle initieras.

Analysarbetet syftar till att pröva om det föreligger behov av förändringar i fråga om utvärderingsverksamhetens organisation och metoder samt av formerna för resultatuppföljning. Arbetet syftar till att ge underlag för utformningen av myndighetsspecifika direktiv avseende fördjupade anslagsframställningar. Regeringen avser återkomma till slutsatser och rekommendationer i nästa års budgetproposition.

I förra årets budgetproposition redovisade regeringen bakgrunden till och inriktningen på det nordiska projektet FN i utvecklingsarbetet. Arbetet, som skall pågå till sommaren 1991, syftar till att beskriva olika delar av FN:s arbete och därvid även peka på brister och svagheter, både i fråga om arbetsformer, organisation och inriktning samt bidra till att FN:s komparativa fördelar på utvecklingsområdet identifieras.

Riksdagen har funnit det motiverat att regeringen något närmare belyser det multilaterala biståndet. Med anledning av riksdagens beslut våren 1989 tillkallades en parlamentarisk kommitté med uppgift att göra en översyn av det multilaterala biståndet och bedöma på vilka sätt det bidrar till att uppfylla Sveriges biståndspolitiska mål.

Olika metoder att främja dessa mål på det multilaterala området kommer att analyseras liksom även det nordiska samarbetets roll. Utredningen skall enligt propositionen vara avslutad i början av år 1991.

U-lands- och biståndsinformation

I förra årets budgetproposition redovisades överbäganden med anledning av förslagen från utredningen om den statligt finansierade u-lands- och biståndsinformationen, avseende såväl organisationernas som myndigheternas verksamheter. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.

Regeringen konstaterar att en viktig del i de riktlinjer som förra året drogs upp för informationsarbetet är att den statligt finansierade biståndsinformationen skall ge en bred bild av det samlade svenska biståndet.

De nya riktlinjerna har inneburit att biståndsmyndigheter som SA-REC och BITS har lagt ökad vikt vid arbetet med att förbättra informationen om sina insatser. Sådan information finansieras genom att myndigheterna i enlighet med regeringens och riksdagens anvisningar avsätter medel inom sina verksamhetsanslag. När det gäller den multilaterala biståndsverksamheten har utrikesdepartementets avdel-

ning för internationellt utvecklingssamarbete avsatt ökade resurser för sina egna informationsinsatser men också för samarbete med bl.a. Svenska FN-förbundet.

Utrikesdepartementet har även startat utgivningen av en ny informationsskrift som skall behandla angelägna frågor i biståndsarbetet på ett mer utförligt sätt än vad korta informationsbroschyrer vanligtvis gör.

Folkrörelser och enskilda organisationer har alltid spelat en central roll i informationsarbetet. Denna roll har de kunnat spela bl.a. tack vare förhållandevis stora statliga bidrag. Det är enligt regeringens mening angeläget att staten även i framtiden ger sådana bidrag till organisationerna. För innevarande år har SIDA beslutat om ökade bidrag till organisationerna i enlighet med de nya riktlinjerna.

För att uppnå en likartad anslagskonstruktion för samtliga biståndsmyndigheter föreslår regeringen en mindre anslagsförändring. Medel som t.o.m. innevarande budgetår anvisas under anslaget C 9. Information bör fr.o.m. budgetåret 1990/91 anvisas under anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA. Den del av medlen som avser organisationernas informationsverksamhet kommer att redovisas under anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer. Medlen till SIDA:s egen informationsverksamhet anvisas under en ny anslagspost Information genom SIDA.

Utskottets överväganden

Partimotioner på biståndsområdet har väckts av moderata samlingspartiet (U202 och U246), folkpartiet (U204), centerpartiet (U244), vänsterpartiet kommunisterna (U212—U216, U226 och U251) samt av miljöpartiet (U220).

I det följande sammanfattas partimotionernas förslag och synpunkter på de allmänna riktlinjerna för utvecklingssamarbetet, varefter följer utskottets överväganden område för område. Därefter behandlas regeringens anslagsförslag och de motionsyrkanden (såväl partimotioner som enskilda motioner) som hänförs till dem.

Biståndets roll och förutsättningar

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet framför i motion U202 krav på en ny svensk biståndspolitik som främjar demokrati och marknadsekonomi. Skall u-länderna kunna ta sig ur sin fattigdom krävs det liksom för Östeuropa en utveckling mot både demokrati och marknadsekonomi anser motionärerna. Möjligheten för korrupta regeringar försvinner också enligt motionärerna om frihet och demokrati råder. Det utvecklingsbistånd som Sverige ger får inte som nu innebära stöd för diktaturer eller för planhushållning. Redan har alltför mycket av biståndspengar- na bidragit till detta, anser moderata samlingspartiet.

Även folkpartiet betonar i motion U204 det ansvar vi som biståndsgivare har att inte bara tillse hur våra biståndsmedel används på fältet utan även hur den politiska och ekonomiska miljön ser ut till vars utveckling vi bidrar. Med den politiska miljön avser folkpartiet respekten för de mänskliga rättigheterna inom mottagarlandet och respekten för andra suveräna nationer. Ansvaret för den ekonomiska miljön innebär ansvar för att enskilda biståndsprojekt inte går till spillo som följd av t.ex. en missriktad planhushållning eller en korrumpierad statsapparat. Vi måste alltså enligt folkpartiet i en fortlöpande dialog ställa villkor på mottagarländerna. För att göra vårt bistånd mer effektivt måste vi vidare enligt motionärerna visa ökad känslighet inför mottagarländernas egna prioriteringar, framför allt vad gäller mellan sektorer och formerna för biståndsöverföringar, och vi måste i mycket högre grad samordna vårt bistånd med andra biståndsgivare för att lära av varandra och undvika misstag. Folkpartiet anser också att vi måste minska antalet nya projekt i synnerhet i länder med svag förvaltning som inte kan administrera mer än ett visst antal projekt, s.k. project stocking. Ett resultat av projektöverflödet är att finansieringen av det löpande underhållet försummas både av biståndsgivare och mottagare. Mot bakgrund av u-ländernas svåra ekonomiska situation lägger folkpartiet ansvaret på givarna, eftersom det i dag är orimligt att kräva total driftkostnadsfinansiering av mottagarna.

Centerpartiet pekar (U244) på faran att vi i alltför hög grad knyter vårt bistånd till Världsbanksgruppens program för ekonomiska reformer och att insatser för skuldsanering går ut över biståndet till framtidsinriktade utvecklingsprojekt och minskar u-ländernas egna möjligheter till långsiktiga utvecklingsansträngningar. Motionärerna anser att ambitionerna om en "ny ekonomisk världsordning" fortfarande är aktuella vad gäller att anpassa världshandelns spelregler bättre till u-ländernas förutsättningar. Centerpartiet betonar vidare behovet av att Sverige har en total och samordnad u-landspolitik vilket även inkluderar handelspolitik, internationell miljöpolitik etc. Centerpartiet tar även upp sambandet mellan ett demokratiskt styrelseskick och en stabil positiv ekonomisk utveckling. Vad gäller det svenska biståndet anser centerpartiet att demokratiaspekterna bör beaktas i alla biståndsprojekt och att Sverige som biståndsgivare måste ställa krav på mottagarländernas regeringar att respektera mänskliga rättigheter.

Vänsterpartiet kommunisterna framför (U215) liksom tidigare är behovet av nya mått för att mäta resurser och utveckling. Motionärerna föreslår bl.a. miljö-BNP eller det mått baserat på sociala indikatorer som UNICEF utvecklat för att mäta utveckling (USMR).

Miljöpartiet anser (U220) att den svenska biståndspolitikerna bygger på en felaktig analys av underutvecklingens orsaker och utvecklingens möjligheter. I stället för den tillväxt-ekonomiska och exportinriktade politik som alltmer färgar biståndspolitikerna och skapar ökat beroende hos u-länderna anser miljöpartiet att en ny biståndspolitik krävs som siktar på att öka u-ländernas självtillit. Miljöpartiet vill byta ut det svenska biståndsmålet om ekonomiskt och politiskt oberoende mot ett biståndsmål som syftar till ökad självtillit i u-länderna.

Biståndet skall enligt motionärerna tillgodose faktiska mänskliga behov, rätta till de materiella orättvisorna och främja en utveckling som är hållbar från miljö- och resurssynpunkt. Biståndet skall baseras på u-ländernas egna behov och värderingar. Biståndet skall inriktas på att ge de allra fattigaste människorna förutsättningar att tillgodose sina grundläggande materiella och andliga behov. För att uppnå detta måste Sverige ha ett helhetsperspektiv på sina relationer med världens fattiga länder. Tillväxtmålet kan inte inriktas på en generell industriell tillväxt utan måste tydligt definieras utifrån ekologiska villkor och tillväxtens innehåll anpassas efter de fattigas behov, anser miljöpartiet.

Utskottets överväganden

Riksdagen har många gånger fastslagit det svenska biståndets övergripande mål: att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Inom ramen för detta mål skall biståndet bidra till resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet, en demokratisk samhällsutveckling samt framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön i mottagarländerna. Dessa mål utgör en enhet. De förstärker och kompletterar varandra. De har ingen inbördes rangordning utan bidrar vart och ett på sitt sätt till huvudmålet, dvs. att bekämpa fattigdom och förbättra de fattigas levnadsvillkor. Denna kamp mot fattigdomen kräver resurstillväxt. Endast genom ekonomisk tillväxt kan de fattigas inkomster öka och grunderna för en social utveckling läggas. Tillväxten behövs också för att denna utveckling skall kunna bli miljömässigt hållbar.

Den stagnation i social utveckling och de miljöproblem som vi sett i vissa u-länder, framför allt i Afrika, under de senaste åren bär närmast övertydligt vittnesbörd om behovet av tillväxt. Den ekonomiska krisen i exempelvis Afrika har bl.a. sin grund i en felriktad jordbrukspolitik men också i att regleringar som uppställs, ofta med syfte att ta till vara inhemska resurser och gynna inhemsk produktion, i stället lett till att produktionen och handeln hindrats. Fördelarna i en växande handel och öppnare marknader har därmed inte kunnat utnyttjas. Den politik som legat till grund för detta agerande var ofta motiverad av viljan till självtillit. Följden av detta i förening med andra försvårande faktorer blev i stället alltför ofta ökat beroende av bistånds- och långivare.

Samtidigt delar utskottet uppfattningen, som framförs i motion U220, att det är angeläget för u-länderna att skapa sådana förhållanden på den egna marknaden att beroendet av tillförsel utifrån av det som är grundläggande för befolkningens försörjning och för den industriella utvecklingen blir så litet som möjligt. Självtillit i betydelsen att fullt utnyttja och bygga på egna krafter och att till slut i ekonomiskt utbyte med omvärlden kunna utvecklas utan bistånd är naturligtvis ett mål som u-länderna borde sträva efter att uppfylla och som det bör ligga i de biståndsgivande ländernas mål att bidra till. Det är också i den

betydelsen som målet om självtillit kan sägas ingå i de biståndspolitiska målen, dvs. "ekonomisk och politisk självständighet". Något sjätte biståndsmål behövs därför enligt utskottets uppfattning inte.

Härmed avstyrks yrkande 1 i motion U220 (mp).

Beträffande vad som i övrigt framförs i motionerna om inriktningen för det svenska biståndet delar utskottet den uppfattning som framförs i motion U204 om behovet av ökade krav på mottagarländerna bl.a. vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna och krav på förändringar av en s.k. missriktad ekonomisk politik eller korruperad statsapparat. Utskottet anser självfallet i likhet med motionärerna i U204 att Sverige skall föra en löpande dialog om dessa frågor. Utskottet anser naturligtvis också i likhet med motionärerna i U204 och U220 att Sverige i samarbetet med olika länder visar respekt för deras villkor, prioriteringar och kultur. Det är enligt utskottets uppfattning också viktigt t.ex. vad gäller kravet på demokrati i ett mottagarland att vi visserligen skall slå fast detta grundläggande krav och bedriva vårt utvecklingsarbete utifrån denna övertygelse men att vi inte har rätt att ställa orealistiska krav på vad som är möjligt att uppnå på kort sikt.

Utvecklingsarbete måste ske i ett långsiktigt perspektiv. Som utskottet senare i detta betänkande får anledning återkomma till har just detta krav allt tydligare framkommit under senare år mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts av de ekonomiska anpassningsprogrammen i afrikanska u-länder. Som framförs i propositionen måste en strategi för en hållbar utveckling under 1990-talet vara långsiktigt inriktad.

Vad i övrigt framförs i motion U204 om finansiering av löpande underhåll av biståndsprojekt delar utskottet den uppfattningen att det är orimligt att kräva total driftkostnadsfinansiering av mottagarna mot bakgrund av den svåra ekonomiska situation som många befinner sig i. Så sker inte heller, utan driftkostnadsfinansiering kan ingå som en del i biståndet, bl.a. i betalningsbalansstödet och varubiståndet till mottagarländerna.

Som utskottet har haft anledning att konstatera tidigare är det självklart att Sveriges kontakter och relationer med u-länderna inte enbart kan ses ur ett biståndspolitiskt perspektiv. Liksom relationerna med andra i-länder ses även relationerna med u-länderna ur ett helhetsperspektiv. För många u-länder är biståndets betydelse begränsad. För dessa har handel och ekonomiskt samarbete långt större betydelse än biståndet. För andra däremot är biståndet av mycket stor vikt och står för större delen av utifrån tillförda resurser. För båda grupperna är målet att bli inlemmade i världsekonomin och bli delaktiga i den internationella arbetsfördelningens och handelns fördelar.

Enligt utskottets uppfattning uppfyller de svenska relationerna till u-länderna väl kravet på allsidighet och helhetssyn. Naturligtvis uppstår situationer där avvägningar mellan olika aspekter på internationella relationer måste göras, naturligtvis måste prioriteringar göras. Samtliga biståndsmål kan inte alltid tillfredsställas på samma gång utan ibland ges vissa mål större tyngd.

Med undantag för behovet av tillväxt, vilket utskottet ser som oundgängligt för att de fattigas inkomster skall ökas och för att grunderna för en social utveckling skall kunna läggas, ser utskottet inget motsatsförhållande mellan de synpunkter som miljöpartiet framför på den svenska biståndspolitikerna och den politik som faktiskt genomförs. I sammanhanget vill utskottet upprepa den ståndpunkt som framfördes i förra årets betänkande, nämligen att det inte är tillväxten som är skadlig utan sättet på vilket den åstadkoms och fördelningen av denna.

Det är naturligtvis av stor vikt att samordningen med andra biståndsgivare för erfarenhetsutbyte förbättras för undvikande av misstag och dubbelarbete. Utskottet utgår från att regeringen så långt möjligt utnyttjar denna självklara väg till ökad effektivisering och kunskap. Behovet av att utvärdera biståndet för höjande av effektiviteten som tas upp i motion U204 uppmärksammas bl.a. i den utredning om organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet som presenterade sitt förslag i mars 1990. Utskottet torde få anledning återkomma till denna fråga när utredningens betänkande framlagts.

Härmed får yrkandena 1 och 2 i motion U204 (fp) och yrkandena 12, 13, 14 och 19 i motion U220 (mp) anses besvarade. Yrkan­de 10 i motion U220 (mp) avstyrks.

Vad gäller frågan om att svenskt bistånd skall stödja en utveckling i riktning mot demokrati och marknadsekonomi, vilket framförs i motion U202, får utskottet konstatera att riksdagen fastslagit att det svenska biståndet skall användas för att främja en utveckling mot demokrati och respekterande av de mänskliga rättigheterna. Därvidlag delar utskottet den uppfattning som framförs i motion U202. Utskottet får vidare konstatera att ett öppet samhälle och en öppen ekonomi i ett längre perspektiv förutsätter varandra och att biståndet på lång sikt skall söka medverka till en utveckling i denna riktning. Däremot anser utskottet det inte möjligt att på det sätt som framförs i motion U202 uppställa kriterier som demokrati och marknadsekonomi som villkor för statligt biståndssamarbete. Relationen mellan demokrati och marknadsekonomi är enligt utskottets uppfattning inte direkt och entydig. Inte heller kommer social utveckling automatiskt i en marknadsekonomi om den inte kombineras med en socialt medveten politik.

Ett villkorande av biståndet enligt vad som föreslås i motion U202 skulle i det närmaste omöjliggöra bistånd till Afrika — den kontinent som kanske mer än någon annan behöver vårt bistånd. Enligt utskottets uppfattning skall de biståndspolitiska målen inte uppfattas som en beskrivning av förhållandena i de länder med vilka vi önskar samarbeta. De skall i stället visa på den utvecklingsprocess som vi önskar att biståndet skall främja. Målen skall ge utrymme för biståndssamarbete med länder med skilda politiska system.

Utskottet anser även att motion U202 överskattar biståndets möjlighet att påverka utvecklingen i ett land. Biståndet är endast en av många faktorer som påverkar utvecklingen. Handel och ekonomiskt samarbete har för många u-länder långt större betydelse än biståndet. Historia samt sociala och kulturella traditioner spelar en stor roll. Den

ökade internationaliseringen, masskommunikationernas inflytande, mellanstatliga och mänskliga kontakter påverkar dock långsiktigt utvecklingen i olika länder. I alla länder finns krafter som verkar för demokrati, tillväxt och social rättvisa. Det är biståndets uppgift att hjälpa dessa krafter. Det är enligt utskottets uppfattning rörelseriktningen och möjligheten att bidra som motiverar bistånd.

Härmed avstyrks yrkande 1 i motion U202 (m).

Förslaget om att införa nya mått för utveckling och resurser, som framförs i motion U215, t.ex. U5MR, är som utskottet framfört tidigare (1988/89:UU18) intressant som försök att ge underlag för en mer rättvisande bild av ett samhälles sociala utveckling än enkla BNP-siffror. I utvecklingsdebatten och i biståndsorganisationernas praktiska arbete används också vid sidan av BNP en rad sociala indikatorer för att mäta utveckling, exempelvis levnadslängd, läskunnighet, hälsotillstånd m.m. Traditionella mått på tillväxt kan och bör enligt utskottets uppfattning kompletteras med bättre mått på miljöförutsättningarna för utveckling, t.ex. ett "miljö-BNP-mått", även om just detta mått är förenat med stora tekniska svårigheter.

Utskottet anser att mätmetoder för utveckling av typen U5MR, som utvecklats av Unicef, miljö-BNP etc., kan användas i utvecklingsarbetet och utgör därvid värdefulla komplement till mer traditionella mätmetoder. Utskottet tror emellertid inte att det i alla delar skall kunna ersätta BNP och andra ekonomiska mått, t.ex. i skuldkrissammanhang.

Av ovan anförda skäl avstyrks motion U215 (vpk).

Miljö, markvård och energi

Sammanfattning av motionerna

Miljöpartiet framför i motionerna U220 och U637 krav på ett antal åtgärder som regeringen bör vidta för att miljömålet skall få en central roll i biståndspolitik. En framsynt hushållning med naturresurserna får inte komma i skymundan eller enbart avse de fattiga länderna hävdar motionärerna. Alla biståndsprojekt skall enligt miljöpartiet vara förenliga med ekologisk balans. I ökad utsträckning bör därför miljökonsekvensbeskrivningar användas. Sverige bör enligt motionärerna utarbeta ett internationellt miljöpolitiskt program att underställa riksdagen för godkännande. Detta skall vara en samlad, övergripande och långsiktig strategi för vår medverkan i det internationella miljöarbetet. Den skall bl.a. ge som riktlinjer att Sverige skall verka för ett system för internationell beskattning där länder beskattas av FN utifrån nivån av per capita resursanvändning. Medlen skall användas till angelägna internationella sociala, ekonomiska och ekologiska insatser.

Miljöpartiet kräver globala insatser för att motverka växthuseffekten. Sverige bör för detta ändamål bl.a. verka för lägre energianvändning, bättre energiutnyttjande och användande av förnybara energikällor. Sverige bör snabbt och i den takt som är möjligt öka stödet till globala markvårdsinsatser och skogsplantering anser motionärerna. Sverige

skall vidare enligt motionärerna arbeta för att få till stånd internationella avtal för minskning av föroreningsutsläpp i luft och vatten. Vidare anser miljöpartiet att Sverige aktivt skall arbeta inom FN för minskat resursslöseri, avveckling av kärnkraften och för att hejda miljöförstöringen. UNEP skall vara det naturliga samarbetsorganet för miljöfrågor mellan Europa och övriga världen.

För att i större utsträckning kunna bistå u-länderna med att genomföra miljöinsatser samt för att bevara de tropiska regnskogarna föreslår motionärerna upprättandet av en utomeuropeisk miljöfond på en miljard kronor.

Även centerpartiet (U244) och en enskild motionär (U657 fp) tar upp behovet av ökad betoning på miljömålet i biståndet. Alla biståndsprojekt måste enligt centerpartiet planeras med utgångspunkt i miljöaspekterna, och biståndet måste syfta till att skapa en uthållig utveckling. Centerpartiet anser att regeringen inte prioriterat miljöbiståndet tillräckligt. De resurser som anslagits kvarstår på samma nivå som innevarande budgetår och har därför i realiteten urholkats. Centerpartiet vill därför höja miljöbiståndet med 50 milj. kr. att delas lika mellan multilaterala och bilaterala insatser på miljöområdet.

Centerpartiet tar också i motion U244 upp behovet av u-landsanpassad teknik som kan underlätta en effektivare energianvändning och undanröja u-ländernas energikris. En annan fråga som centerpartiet tar upp i motion U422 är risken för att u-ländernas jordbruksproduktion och export riskeras genom den nya bioteknikens utveckling. Sverige måste därför medverka till internationella överenskommelser för hanteringen av biotekniken, anser centerpartiet.

I enskild motion U657 (fp) hävdas att Sverige genom att anta ett miljömål i biståndet förpliktat sig till ett ökat miljöengagemang i u-länderna. Flera konkreta åtgärder måste vidtas, t.ex. att Sverige tar initiativ till en internationell miljöskyddsstyrka för snabba insatser vid miljökatastrofer i u-länder. Motionärerna tar upp vissa angelägna områden där insatser krävs, exempelvis markförstöring och skogsskövling, skydd för kusthaven och den marina miljön.

Behovet av att miljömålet och det svenska biståndet även inkluderar arbetsmiljön tas upp i enskild motion U203 (s).

Förutom miljöpartiet tar moderata samlingspartiet och enskilda motionärer från (m) och (vpk) upp behovet att Sverige verkar för regnskogarnas bevarande.

Utskottets överväganden

Det föreligger enligt utskottets uppfattning en bred politisk enighet om behovet av fortsatta aktiva svenska insatser för att skydda miljön och skapa en varaktigt hållbar utveckling såväl i u-länderna som globalt.

Enligt vad utskottet erfar är det också regeringens ambition att intensifiera arbetet på samtliga de områden som tas upp i motionerna. Ett aktivt förberedelsearbete pågår t.ex. inför 1992 års FN-konferens om miljö och utveckling. I SIDA:s handlingsprogram på miljöområdet

planeras insatser till stöd för markvård, byskogsbruk, marin miljövård, tropisk skog och våtmarker m.m. Åtgärder planeras mot ökenspridning, industriföroreningar, kemikalier, miljöfarligt avfall m.m. På flera av dessa områden deltar Sverige redan aktivt i arbetet på att öka FN:s och övriga internationella organs insatser och på att generellt se till att miljöhänsyn genomsyrar hela den internationella biståndsverksamheten. Utskottet betonar det fortsatta behovet av en helhetssyn på den internationella miljövården. Denna helhetssyn måste till för att kunna uppnå en hållbar utveckling, dvs. en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att förstöra möjligheterna för framtida generationer att tillfredsställa sina. Detta kan endast uppnås om miljöförstöring och överutnyttjande av naturtillgångar hejdas. Det är också viktigt att inse att ett meningsfullt miljöarbete i u-länderna bara kan genomföras om det där finns en medvetenhet om vikten av att prioritera miljövård. Svenska insatser bör syfta till att skapa en ökad insikt i u-länderna om nyttan och behovet av ett integrerat miljöhänsynstagande.

Som utskottet framfört tidigare (1988/89:UU18) bör det svenska arbetet på detta område inriktas på hjälp till självhjälp och på att mobilisera hela det internationella samfundet i arbetet.

Det arbete som bl.a. har lagts ned av Sverige och de övriga nordiska länderna på att öka miljömedvetenheten bland såväl givarländer som u-länder samt på att få världssamfundet att inse behovet av snabba konkreta åtgärder för att hindra miljöförstöringen går långsamt. Vissa framgångar kan emellertid anses ha rönts. En FN-konferens om miljö och utveckling kommer att äga rum under år 1992, då bl.a. de frågor som tas upp i motionerna kommer att behandlas: Skyddet av tropiska skogar, klimatförändringar, ozonskiktet och sur nederbörd, vattenfrågor (tillgång och kvalitet), marina frågor (förorening, förvaltning av kustområden), bioteknologi, fattiga människors närmiljö, giftiga kemikalier m.m. Även energifrågorna och utvecklande av nya alternativa tekniker som kan främja en varaktigt hållbar utveckling kommer enligt planerna att tas upp vid konferensen.

Redan har förhandlingar påbörjats om internationella avtal för att minska utsläpp av gaser som kan påverka klimatet (t.ex. koldioxid och metan), minskning av utsläpp av freoner och åtgärder för att säkerställa den biologiska mångfalden.

FN:s miljöorgan UNEP spelar naturligtvis en central roll i förberedelserna inför konferensen liksom i FN:s miljöarbete generellt. UNEP utgör i denna kapacitet redan det naturliga samarbetsorganet för miljöfrågor, inte bara mellan Europa och övriga världen utan globalt.

Som framgår av propositionen kommer Sverige att spela en aktiv roll i förberedelsearbetet inför konferensen. Sverige kommer också att verka för att så många u-länder som möjligt deltar. Särskilda medel avsätts för detta ändamål enligt vad utskottet erfar. Likaså kommer Sverige att fortsatt verka för att u-länderna skall få ökade resurser, såväl finansiella som tekniska, från världssamfundet för att kunna genomföra miljöinsatser, t.ex. de som förhoppningsvis skall komma att identifieras vid konferensen. Som ovan påpekats är det en svensk

ambition att bistå u-länderna med att hjälpa sig själva och att mobilisera hela det internationella samfundet i arbetet. Ökade ansträngningar i denna riktning blir vad utskottet förstår nödvändiga.

Utskottet betonar den utomordentligt stora vikt som bör läggas vid det internationella miljöarbetet och då inte minst på den kommande miljökonferensen. Inför de överhängande hoten mot klimatet, naturresurserna och den biologiska mångfalden måste konkreta politiska beslut tas som leder till praktiska resultat.

Härmed får yrkandena 11, 15 och 21 i motion U220 (mp), yrkandena 6 och 7 i motion U244 (c), yrkande 1 i motion U422 (c), yrkande 6 i motion U519 (mp) samt yrkande 8 i motion U657 (fp) anses besvarade.

De medel för multilaterala och bilaterala miljöinsatser (125 resp. 225 milj. kr.) som riksdagen förra året anslag räckes enligt utskottets uppfattning för närvarande till för att uppfylla sina syften, nämligen att tjäna som komplement till det integrerade miljösynsätt som skall präglade det svenska biståndssamarbetet. Miljön skall enligt detta synsätt inte betraktas som en särskild sektor utan skall präglade hela biståndsverksamheten. Detta synsätt återspeglas praktiskt i SIDA:s biståndsprogram så till vida att projekt med miljöanknytning inom ramen för landprogrammen i dag beräknas motsvara uppemot 10 % av det totala biståndet till programländerna. Även utöver de regionala programmen ges miljöstöd bl.a. till SADCC och till Mekongkommittén.

Även i det multilaterala samarbetet måste enligt utskottets uppfattning detta integrerade synsätt få genomslag, innan omfattande och effektiva internationella insatser på miljöområdet kan genomföras. Det är alltså inte i första hand medel direkt till miljöinsatser som saknas utan en bättre miljöintegrering i olika internationella organisationer. Som situationen nu är anser utskottet att de föreslagna beloppen för multilaterala och bilaterala miljöinsatser är lämpliga med tanke på kapaciteten för genomförande både hos givare och mottagare. Utskottet kan därför inte tillstyrka att ytterligare medel tas genom en internationell beskattning enligt vad som föreslås i motion U220. Inte heller kan utskottet tillstyrka skapande av en utomeuropeisk fond uppgående till en miljard kronor att bl.a. användas till att bevara regnskogarna. Syftet i sig är visserligen ytterst behjärtansvärt och det är viktigt att tillräckliga ekonomiska resurser ställs till förfogande enligt vad som utskottet framförde i förra årets betänkande (1988/89:UU18 s. 41–42). Utskottet vill dock inte uttala sig om ett bestämt belopp utan finner att de anslag som redan finns i budgeten såväl multilateralt som bilateralt väl kan användas för att stödja FN och de frivilliga organisationerna, t.ex. den internationella tropiska timmerorganisationen ITTO, i arbetet med att skydda och bevara de tropiska regnskogarna.

Härmed avstyrker utskottet yrkandena 6 och 22 i motion U220 (mp) samt yrkande 11 i motion U637 (mp).

Bilateralt har såsom utskottet tidigare haft anledning att konstatera SIDA utarbetat en handlingsplan för att miljöhänsynen skall integreras

i hela det svenska biståndet. Enligt denna handlingsplan genomför SIDA miljökonsekvensbedömningar vid biståndsinsatser och landspecifika analyser av miljöproblem. Detta arbete bör fortgå och utvecklas. Likaså bör stödet till utarbetande av miljö- och naturresursstrategier ökas.

Yrkande 2 i motion U220 (mp) får därmed anses besvarat.

Skyddet av de tropiska regnskogarna bör enligt utskottets uppfattning ha fortsatt hög prioriteringsgrad. För en redovisning av det svenska biståndet på detta område får utskottet hänvisa till förra årets betänkande (1988/89:UU18 s. 41–42). Sedan 1986/87 stöder Sverige genom SIDA den aktionsplan för de tropiska regnskogarna (Tropical Forestry Action Plan, TFAP) som utarbetas av UNDP, FAO, Världsbanken och det fristående World Resources Institute. Syftet med planen är att utarbeta nationella strategier för en långsiktig och hållbar användning av skogsresurser. SIDA har deltagit i utarbetandet av en TFAP-plan för Tanzania. I Vietnam, Laos och Costa Rica ges svenskt stöd till utarbetande av TFAP-planer. Tropiska regnskogar ingår i det femåriga forskningsprogram om skog och miljö i u-länder som SAREC genomför.

Sverige stöder också ITTO som bl.a. har till uppgift att kanalisera medel till projektverksamhet rörande skogshushållning och återplantering, ökad vidareförädling inom producerande u-länder samt förbättrad marknadskänedom.

Vad gäller Världsbankens långivning till länder med regnskog och ursprungsbefolkning får utskottet konstatera att Sverige redan verkar i den riktning som föreslås i motionen, dvs. genomgående påpekar behovet av grundläggande hänsyn till miljö och ursprungsbefolkningar innan beslut tas om långivning som kan skada dessa intressen. Genom bl.a. nordiskt agerande har Världsbankens sekretariat förstärkts på miljöområdet, och en utveckling har inletts mot kraftigt ökat miljöhänsynstagande i bankens verksamhet.

Den parlamentariskt sammansatta samlade översyn av det multilaterala biståndet, som enligt ett beslut av riksdagen tillsattes år 1989, skall bl.a. studera världsbanksgruppens beslutskriterier varvid särskild uppmärksamhet skall riktas på bankens sociala och ekologiska ansvar.

Därmed får yrkande 2 i motion U218 (m), motion U247 (m) samt yrkandena 1 och 2 i motion U250 (vpk) anses besvarade med vad utskottet anfört.

I motion U250 (vpk) krävs en redovisning av kommersiella resp. miljöteknikinriktade projekt som Sverige medverkat till i Sarawak och övriga Malaysia.

Enligt vad utskottet erfar har BITS finansierat åtta projekt som genomförts eller fortfarande pågår i delstaten Sarawak. Samarbetspartners har varit Sarawak Electricity Supply Corporation och i ett fall National Electricity Board of Malaysia samt från svensk sida SwedPower. Samtliga projekt har legat inom elkraftssektorn och syftar till besparingar i installerad generatoreffekt och effektivare drift. Det totala projektbeloppet uppgår till 9,3 milj.kr. Dessa insatser i Sarawak berör

på inget vis skogssektorn. De miljöinsatser som BITS genomfört i Malaysia har gällt fiskesektorn. (Svensk partner var fiskeristyrelsen.) Det enda skogsprojekt som pågår just nu i Malaysia avser skogskartering. Insatser avseende bedömning och hantering av giftiga kemikalier skall genomföras under våren 1990. Ytterligare miljösamarbete studeras för närvarande.

Härmed får yrkande 3 i motion U250 (vpk) anses besvarat.

Vad gäller yrkandena i motion U203 (s) om att miljömålet i det svenska biståndet även skall omfatta arbetsmiljön och att organ som förmedlar svenska biståndsmedel även beaktar arbetsmiljöaspekterna i olika projekt får utskottet anföra följande:

När riksdagen år 1988 antog ett femte mål för det svenska biståndet benämnt "Framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön" (UU1987/88:20) ingick självfallet omsorgen om arbetsmiljön även i detta mål.

Utskottet får dock konstatera att det inte enbart med miljöinsatser går att komma till rätta med en skadlig arbetsmiljö i u-länderna. Liksom i alla andra sammanhang måste här miljöhänsyn ses som ett av de fem målen som styr det svenska biståndet. Just vad gäller behovet av insatser som främjar arbetsmiljön vill utskottet peka på den fara som u-länderna löper genom att deras behov av inkomster och industriell utveckling utnyttjas av företag som vill bedriva miljöfarlig produktion eller produktion under liten eller ingen hänsyn till i i-världen etablerade arbetsmiljökrav. Här kan biståndet visserligen ge ett begränsat bidrag till att stärka u-ländernas förmåga att hävda sina miljöintressen. Det grundläggande problemet är dock ojämlikheten i u- och i-länders ekonomiska styrka — en ojämlikhet som måste åtgärdas med andra former av insatser.

SIDA har i sitt arbete bl.a. inom den industriella sektorn och jordbruket i svenska insatser i allt ökande omfattning tagit hänsyn till de arbetsmiljöskadliga effekter som kan bli resultatet. Genom antagandet av miljömålet och de ökade resurser som SIDA erhåller på t.ex. miljöområdet förstärks dessa insatser. I de miljökonsekvensanalyser och de landspecifika miljö- och naturresursstrategier som SIDA utarbetar tas, där så är påkallat, hänsyn till de arbetsmiljöeffekter som kan bli resultatet av en insats. I den fortsatta bilaterala miljöplaneringen kommer enligt vad utskottet erfar ökad uppmärksamhet ur miljösynpunkt ges åt vad som kallas den moderna sektorn, t.ex. utveckling och spridning av miljövänlig teknik, förnyelsebara energikällor och industriell miljövärd. Bl.a. pågår ett projekt i Indien avseende förbättrat miljöskydd vid industrianläggningar. Även i Vietnam och Tanzania pågår insatser rörande industriell miljövärd. I sammanhanget kan nämnas att industriprojekt som planeras av Världsbanken numera regelmässigt åtföljs av en miljökonsekvensanalys.

Härmed får yrkandena 1 och 2 i motion U203 (s) anses besvarade.

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet framför i motion U202 sin syn på behovet av demokrati och mänskliga rättigheter i u-länderna. En grundförutsättning för att u-länderna skall kunna ta sig ur sin fattigdom är en utveckling mot demokrati och marknadsekonomi, hävdar motionärerna. Sverige måste utarbeta en strategi för hur det svenska biståndet skall kunna stödja en sådan utveckling. Detta innebär bl.a. att Sverige inte längre okritiskt får stödja enpartistater och regimer som inte tar minsta steg i riktning mot demokrati anser moderata samlingspartiet. Redan nu bör enligt motionärerna en avvecklingstid på fem år för det svenska biståndet aviseras till dessa regimer. Vidare framförs i motion U202 att varje beslut om bistånd måste föregås av ett studium om hur de mänskliga rättigheterna respekteras i det aktuella landet. Det är viktigt att Sverige inte stöder de strukturer som gör sig skyldiga till övergreppen eller som understödjer dessa, framför motionärerna. Moderata samlingspartiet anser att stödet till frivilliga organisationer och andra krafter som bekämpar brott mot mänskliga rättigheter bör vara ett prioriterat område. Sverige skall i allt högre grad orientera sina biståndsinsatser till demokratiska länder. Dessa biståndsinsatser kan kanaliseras genom en särskild anslagspost, stöd till demokratisk utveckling. Motionärerna föreslår också att ett fristående institut för främjande av mänskliga rättigheter inrättas. Institutets uppgifter skulle bl.a. vara att studera utvecklingen av de mänskliga fri- och rättigheterna i våra samarbetsländer och redovisa sina iakttagelser i årliga rapporter.

Sverige bör också verka för att respekten för mänskliga rättigheter samt utvecklingen mot demokrati och marknadsekonomi betonas i den utvecklingsstrategi inför 1990-talet som FN skall diskutera vid en extra generalförsamling våren 1990, anser moderata samlingspartiet.

Även folkpartiet anser i sin motion U204 att stödet till uppbyggnad av en demokratisk infrastruktur bör få väsentligt ökat utrymme i det svenska biståndet. De insatser som folkpartiet nämner är stöd till förberedelser och genomförande av val, stöd till uppbyggande av demokratiska institutioner såsom lokal självstyrelse, stöd till utvecklingen av fria massmedier och till uppbyggnaden av en oberoende rättsskipning samt förvaltningsbistånd. Folkpartiet konstaterar att stöd givetvis inte kan gå till politiska partier i andra länder. Däremot bör stöd kunna gå till opinionsbildande organisationer t.ex. ungdoms- och kvinnoorganisationer, till utgivande av tidningar och tidskrifter etc. Stödet kunde lämpligen förmedlas via ideella organisationer i Sverige t.ex. riksdagspartierna närstående stiftelser.

Folkpartiet anser i likhet med moderata samlingspartiet att regeringen skall ta initiativ till årligt återkommande oberoende rapporter om förhållandet beträffande demokrati och mänskliga rättigheter i våra mottagarländer. Folkpartiet föreslår dock inte grundandet av ett institut.

Centerpartiet konstaterar i sin motion U244 att sambandet mellan ett demokratiskt styrelseskick som slår vakt om människors grundläggande fri-och rättigheter och en stabil positiv ekonomisk utveckling framstår allt klarare. Centerpartiet stöder den förstärkning av demokratifrämjande insatser som föreslås i budgetpropositionen. Motionärerna framför att det är synnerligen viktigt att ge ekonomiskt stöd under uppbyggnadsperioden av ett demokratiskt styrelseskick efter det att en totalitär regim störtats. Demokratiaspekterna bör beaktas i alla biståndspolitiska projekt, och insatserna måste utvecklas så att de i sig själva är demokratifrämjande. Centerpartiet förespråkar bistånd till insatser inom kulturområdet och till massmedia. I motion U642 tar centerpartiet även upp demokratimålets betydelse för den svenska biståndspolitik och konstaterar att främjandet av en demokratisk utveckling är ett av de grundläggande målen för svenskt biståndssamarbete. Det är därför viktigt att pröva i vilken utsträckning det svenska biståndet medverkar till en demokratisk utveckling i mottagarländerna, anser centerpartiet.

Utskottets överväganden

Det finns enligt utskottets bedömning en hög grad av samstämmighet mellan motionerna och regeringens inställning i fråga om riktlinjerna för det bistånd som ges för att främja demokrati och mänskliga rättigheter.

Det föreligger också samstämmighet vad gäller betydelsen av ett demokratiskt styrelseskick. Ingen emotsäger det faktum att ett demokratiskt styrelseskick bäst främjar människors frihet och samhällets framåtskridande. Det är också utskottets övertygelse att människans grundläggande rättigheter förutsätter ett demokratiskt samhällsskick. Detta har också återspeglats i de av riksdagen fastlagda målen för det svenska biståndet: att biståndet inom ramen för det överordnade målet att höja de fattiga folkens levnadsnivå skall bidra till en demokratisk samhällsutveckling. Det har också fastslagits att kränkningar av mänskliga rättigheter aldrig kan accepteras i något land, inte heller med hänvisning till att andra samhällsmål för tillfället skulle vara viktigare. Enligt svensk uppfattning är det inte heller en stats ensak hur den behandlar sina medborgare eller personer som befinner sig på dess territorium utan en internationell angelägenhet.

Dessa grundläggande värderingar får enligt utskottet allt bredare spridning också i u-länderna. Detsamma gäller insikten om att bristen på samklang mellan ekonomisk och politisk utveckling skapar spänningar och hämmar framsteg. Demokrati och samhällelig mångfald ges därför, allteftersom, ökat utrymme i ländernas utvecklingsplaner.

Trots detta synes det ännu vara långt kvar innan demokratiska ideal uppnått den ställning de enligt vår uppfattning borde ha. I mycket få u-länder finns vad vi med svenskt synsätt anser vara demokratiskt styrelseskick. Det är också nedslående att fortfarande alltför få av FN:s medlemsstater accepterar och respekterar de av FN antagna konventio-

nera om respekt för mänskliga rättigheter, såväl de politiska och medborgerliga som de sociala, kulturella och ekonomiska. Det är att märka att FN i konventionerna inte gör någon gradering i fråga om mänskliga rättigheter.

Därför är det inte godtagbart att— som sker i vissa länder — förklara brist på demokrati eller respekt för mänskliga rättigheter med att hänvisa till tradition, historia och ideologiskt synsätt. Inte heller kan det förhållandet att varje land genomgår en unik utvecklingsprocess rättfärdiga att t.ex. vissa rättigheter framhävs på bekostnad av andra.

All utveckling bör sträva mot politisk pluralism och respektera mänskliga rättigheter. Utan förekomsten av dessa rättigheter är heller inte en socialt acceptabel utveckling möjlig.

Utskottet är emellertid medvetet om att den verklighet i vilken vi måste arbeta ser annorlunda ut. För att kunna genomföra demokratimålet måste vi verka i — om än inte acceptera — den situation som råder. Vi, liksom det internationella biståndssamarbetet generellt, måste enligt utskottets uppfattning alltid utgå från de speciella förutsättningar som råder i varje enskilt land samt det faktum att biståndet endast är en av många faktorer som påverkar utveckling.

Med vetskap om dessa begränsningar skall Sverige självfallet främja demokratimålet och övriga mänskliga rättigheter i kontakterna med mottagarlandet samt i multilaterala fora. Om detta är vad moderata samlingspartiet i motion U202 menar med en strategi för hur biståndet skall främja en demokratisk utveckling anser utskottet att denna strategi redan styr det svenska biståndet. I dialogen med mottagarländerna verkar Sverige för en utveckling i demokratisk riktning. Som utskottet ovan anfört är det biståndets uppgift att hjälpa de krafter som verkar för demokrati. Biståndet motiveras av rörelseriktningen och möjligheter att bidra till uppfyllandet av ett mål; i detta fall respekt för mänskliga rättigheter.

Det svenska biståndet kan därmed sägas ha som mål det som framförs i motion U202 (m) nämligen att biståndet i allt högre grad skall gå till demokratiska länder. Om detta mål däremot betyder att vi skall avbryta biståndssamarbetet med större delen av de svenska mottagarländerna för att de inte hunnit fram till en för Sverige acceptabel demokratisk nivå är det en uppfattning som utskottet inte kan dela.

Därmed får yrkandena 2 och 16 i motion U202 (m), yrkande 9 i motion U204 (fp), del av yrkande 8 i motion U244 (c) samt yrkande 1 i motion U642 (c) anses besvarade. Yrkande 12 i motion U202 (m) avstyrks.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion U244 (c) om behovet av bistånd under den period som infaller när en totalitär regim störtas i ett u-land och en uppbyggnad av ett demokratiskt styrelseskick påbörjas. Svenskt bistånd lämnas också i många former för att stödja de politiska och ekonomiska processerna från krig till fred och från diktatur till demokrati. Särskilt stöd kan lämnas inom ramen för anslaget Projektbistånd till vissa u-länder samt över kata-

strofanslaget eller anslaget för humanitärt bistånd. Exempel på länder som just nu inleder en ny utvecklingsfas och som får bistånd för att överbygga dessa faser är Namibia, Chile och Centralamerika.

Härmed får kvarvarande del av yrkande 8 i motion U244 (c) anses besvarad.

Liksom tidigare år framför moderata samlingspartiet (U202) förslag om praktiska åtgärder för att mer systematiskt och metodiskt genomföra demokratimålet. Motionärerna föreslår att ett särskilt anslag inrättas för stöd till demokratisk utveckling och att regeringen anvisar 150 milj.kr. till detta anslag. Moderata samlingspartiet föreslår vidare upprättande av ett fristående institut för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter. Vidare föreslås att rapporter om situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna i biståndsländerna måste vägas in i varje förslag och beslut om bistånd. Även folkpartiet förordar en årlig oberoende redovisning om förhållandena beträffande demokrati och mänskliga rättigheter i våra mottagarländer. I motion 641 (fp) yrkas på stöd för det institut för mänskliga rättigheter som nu planeras av svenska humanitära organisationer.

Utskottet får liksom tidigare år när dessa frågor varit uppe konstatera att fristående bedömningar görs redan bl.a. av Amnesty International och Americas Watch. Dessa samt andra rapporter från oberoende organisationer samt från FN och de svenska ambassaderna ligger till grund för svenska insatsbeslut och generellt till de länderbedömningar som löpande görs inom ramen för det svenska utvecklingsarbetet. Det är även denna information som ligger till grund för de redovisningar som görs i budgetpropositionen om situationen för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna. Ytterligare redovisningar finner utskottet inte vara påkallade. Det finns ett antal fristående organisationer som på olika sätt verkar för att främja de mänskliga rättigheterna — såväl i Sverige som utomlands. Många av dessa erhåller svenskt stöd, t.ex. Raoul Wallenberg-institutet och Internationella juristkommissionen. Det kan inte enligt utskottets uppfattning ankomma på statsmakterna att ta initiativ till ett fristående institut utan detta bör, såsom nu uppenbarligen är fallet, ske på enskild väg varefter frågan om statligt stöd får uppkomma.

Vad gäller inrättandet av ett särskilt anslag för finansiering av stöd till demokratiska insatser får utskottet liksom tidigare år konstatera att regeringen redan inrättat en särskild delpost under anslagsposten Särskilda program just för detta ändamål, betitlad Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter. Denna delpost föreslås att öka kraftigt från 15 milj.kr. till 50 milj.kr. Utskottet anser att den nuvarande volymen därmed är tillräcklig. Härtill kommer att Sverige förordar en integrerad syn på biståndet till uppbyggande av demokrati så till vida att detta bistånd skall kanaliseras via befintliga anslag som landramarna, anslagsposten för katastrofbistånd och anslagsposten för humanitärt samarbete.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet yrkande 6 i motion U202 (m), yrkande 12 i motion U204 (fp), yrkandena 18 och 22 i motion U246 (m) samt yrkande 14 i motion U641 (fp). Yrkande 4 i motion U202 (m) får anses besvarat.

Utskottet har under en följd av år behandlat frågan om att de politiska partierna eller dem närstående stiftelser skulle få tillgång till biståndsmedel för att stödja opinionsbildande grupper och organisationer i u-länderna.

Utskottet anser att bistånd bör kunna kanaliseras via politiska organisationer i Sverige till organisationer i u-länderna om syftet med det är att bygga upp demokratiska institutioner eller ge stöd åt lokala folkliga strävanden i ett land där demokratiska traditioner är svaga eller helt saknas. Den grundläggande motiveringen för bidrag till politisk verksamhet bör dock vara att stödja framväxten av en demokratisk struktur, inte att ge stöd åt den ena eller andra politiska åsiktsriktningen, något som också återspeglas i instruktionen för beredningen för humanitärt bistånd.

Bidrag till partipolitisk verksamhet och stöd till partiers organisationer i ett land som redan har en etablerad partistruktur och en demokratiskt vald regering kan därmed inte anses vara lämpligt för statlig finansiering. Inte heller kan stöd till partipolitisk press anses lämpligt annat än i form av grundläggande utbildningsinsatser.

Bistånd till stöd för demokratiinsatser t.ex. genom opinionsbildande organisationer och till uppbyggnad av demokratiska institutioner ges redan såväl genom anslagsposterna för humanitärt bistånd och särskilda program som via anslagsposten för bistånd genom enskilda organisationer. Utskottet anser självfallet att denna form av bistånd bör fortsätta och att nya kanaler, t.ex. de politiska partierna närstående stiftelser, då kan användas. Utskottet utgår emellertid ifrån att nuvarande ordning för sökande av bidrag via SIDA bibehålls.

Därmed får yrkande 10 i motion U204 anses besvarat.

Bistånd för ekonomisk återhämtning, särskilda insatser i skuldyngda länder

Sammanfattning av motionerna

Såväl folkpartiet som vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet betonar behovet av att de åtgärder för att lösa u-ländernas skuldproblem som måste vidtas skall ta ökad hänsyn till sociala faktorer och förhållandena i varje enskilt land. Folkpartiet konstaterar att skuldskrisen och den missriktade ekonomiska politik många u-länder, särskilt i Afrika, fört under 1980-talet har drivit fram ett behov av omfattande och långtgående ekonomiska reformer. Dessa reformer, en kombination av skuldavskrivningar och strukturanpassning, måste ha ett mänskligt ansikte, framhåller folkpartiet i motion U204.

Även centerpartiet pekar i motion U244 på risken att strukturanpassningsprogrammen och deras krav på ekonomisk åtstramning går ut

över de sociala sektorerna, t.ex. hälsovård, miljövard, utbildning, byutveckling och livsmedelsförsörjning i storstadsslummen. Centerpartiet anser att det endast är att behandla symptomen och inte de verkliga problemen om man ensidigt riktar intresset och åtgärderna mot u-ländernas skuldkris. Risker är enligt centerpartiet att skuldkrisen och strukturanpassningsprogrammen driver fram en kortsiktighet i utvecklingstänkandet som kan få allvarliga konsekvenser. Den svenska strategin är enligt centerpartiets uppfattning inte genomtänkt, genom att vi å ena sidan kritiserar Världsbanken och IMF för alltför hårdhänta program, å andra sidan knyter det svenska biståndet allt starkare till dessa program. Enligt centerpartiet (motion U244 och motion U235) bör bl.a. Sverige arbeta för att bistå u-länderna genom att anpassa de handelspolitiska spelreglerna bättre till deras förutsättningar. U-ländernas sårbarhet i världshandeln och deras sämre konkurrensförmåga har inneburit svåra påfrestningar för deras ekonomier. Konsekvenserna för relationerna mellan i- och u-länder av en fri och öppen handel bör därför undersökas, anser motionärerna i motion U235. Sverige bör också överväga hur vi skall kunna öka de rika marknadernas tillgänglighet för u-landsvaror, hur vi via internationella försäkringsarrangemang skall öka investeringar i u-länderna samt hur teknik- och kunskapsöverföring skall underlättas.

Vänsterpartiet kommunisterna framför i motionerna U213, U216 och U251 uppfattningen att Sverige, för att bistå dessa länder, måste dels ändra sin egen skuldpolitik, dels ta internationella initiativ. Motionärerna anser att det sätt på vilket u-ländernas skuldbörda nu åtgärdas (strukturanpassningsprogram) är ett brott mot FN-deklarationen om rätten till utveckling. Vänsterpartiet kommunisterna förordar att Sverige helt tar avstånd från IMF:s strukturanpassningsprogram. I stället förordar motionärerna alternativa strategier, t.ex. den som nyligen presenterats av ECA (FN:s ekonomiska kommission för Afrika), så att strukturanpassningen skapar balans i valuta, budget och penningmarknad samtidigt som den är skonsammare mot de sociala sektorerna och de utsatta grupperna.

U-ländernas skuldbörda skall enligt vänsterpartiet kommunisterna i motion U213 lösas genom nya metoder. Skulder till affärsbanker, stater och multilaterala institutioner måste behandlas olika. Generellt anser vpk att Sverige skall verka för en allmän avskrivning av u-ländernas skulder. Ett sätt att finansiera en avskrivning av skulderna skulle kunna vara en allmän omsättningskatt på börshandeln. Denna fråga bör enligt motion U214 utredas. Därtill bör enligt motionärerna en arbetsgrupp tillsättas för att analysera de olika förslag till skuldavskrivning som framförts.

I likhet med vänsterpartiet kommunisterna är miljöpartiet i motion U220 mycket kritiskt till de strukturanpassningsprogram som pågår med stöd av IMF och Världsbanken. Sverige bör enligt miljöpartiet motverka dessa program eftersom de leder till social nedrustning och ensidig satsning på export. I stället bör Sverige lägga fram förslag om sådana strukturförändringar som bygger på självtillit och i första hand tillgodoser de grundläggande behoven hos landets fattiga. Biståndsme-

del bör enligt motionärerna inte användas till att ersätta internationella banker och institutioner för uteblivna skuldåterbetalningar utan dessa risker får bäras av kreditgivarna själva. Miljöpartiet framför också i motion U220 att Sverige skall motarbeta de multinationella företagens världsomspännande inflytande över enskilda länder.

Utskottets överväganden

U-ländernas samlade privata och offentliga skulder uppgår till ca 1 300 miljarder dollar. Den övervägande delen faller på u-länder i Latinamerika och Asien (ca 40 resp. 25 %). Länderna i Afrika svarar för 15 % medan övrig skuldsättning faller bl.a. på Europa (Polen och Jugoslavien). De fattigaste länderna (IDA-länderna), till vilka de flesta av de afrikanska länderna söder om Sahara hör, svarar endast för 6 % av upplåningen. Samtidigt är situationen för dessa länder mer betungande eftersom skuldbördan och skuldtjänsten utgör en relativt sett större andel av ländernas BNP.

Räntor och amorteringar på skuldbeloppen har medfört att nettokapitalflödet från i-länder till u-länder sjunkit och i många fall blivit negativt. Som framförs i propositionen utgör skuldskrisen därmed ett allvarligt hinder för dessa länders möjligheter att mobilisera de resurser som behövs för att de skall kunna åstadkomma en ekonomisk och social återhämtning och lägga grunden för en långsiktigt hållbar utveckling. Exempelvis Afrika har med denna utveckling ökat sitt biståndsberoende.

För att komma till rätta med den allvarliga situationen skulle man förenklat och i princip kunna tala om två vägar; att de olika långgivarna av- eller nedskriver skulderna och att u-länderna får hjälp med att stärka sin produktionsförmåga så att de kan avbetala sina skulder. I praktiken måste det bli fråga om en kombination av olika åtgärder anpassade efter vart lands situation och efter de olika långgivarna. Utskottet får konstatera att en total avskrivning av u-ländernas samlade skulder är helt orealistisk redan av det skälet att det rör sig om många olika kategorier av lån, låntagare och långgivare. Världsbankens och andra internationella finansieringsorgans lån kan inte skrivas av utan måste betalas tillbaka om dessa skall kunna fortsätta sin verksamhet. Det som föreslås i motion U220 om att internationella banker och institutioner till vilka t.ex. Världsbanken hör inte skall kompenseras för uteblivna återbetalningar utan själva skall bära sina förluster kan utskottet inte hålla med om eftersom detta i första hand skulle drabba u-länderna själva. Om inte ett Världsbankslån sköts fördyras bankens upplåning och därmed försvåras möjligheten till fördelaktig kreditgivning till andra medlemsländer. Därmed kan u-ländernas återhämtning allvarligt försvåras.

Yrkande 16 i motion U220 (mp) avstyrks därför.

En betydande del av u-ländernas skulder har lämnats av kommersiella långgivare i i-länderna. Dessa har till viss del kunnat reduceras genom

olika marknadsbaserade lösningar som t.ex. skuldåterköp, byten av skulder mot olika former av investeringar (s.k. swaps), räntekapitalisering, omvandling av skulder till värdepapper m.m.

En ren avskrivning av skulderna har hittills endast ägt rum i fråga om ett antal biståndskrediter. Sverige skrev redan år 1978 i enlighet med en resolution i UNCTAD av de skulder som härrörde från det tidigare systemet med biståndskrediter och som givits till de minst utvecklade länderna. 1986 gjordes samma sak för Zambia. Under de senaste åren har flera andra i-länder beslutat vidta liknande åtgärder.

Även om avskrivning av skulder till de internationella finansiella institutionerna inte är möjlig med nuvarande regler har det internationella samfundet insett att de hårdast skuldsatta länderna inte av egen kraft kommer att kunna klara av sin skuldbörda. Sverige var bland de första länderna som vidtog skuldlätnadsåtgärder och har därefter varit pådrivande i arbetet på att få till stånd olika konkreta åtgärder för att lätta skuldbördan för de fattigaste länderna. Skuldlätnadsåtgärder utarbetas gemensamt för skulder som u-länderna har till Världsbanken och andra banker och finansieringsinstitut, för de offentliga skulderna och de skulder som garanteras offentligt också i långivarländerna, dvs. bistånds- och exportkrediter (de s.k. Parisklubbsskuldena), och för kommersiella skulder.

För samtliga dessa skuldvarianter har betydelsefulla genombrott ägt rum under den allra senaste tiden inte minst på grund av svenska initiativ. Ett exempel är det initiativ som Sverige år 1987 tog i Världsbanken om att använda en del av Världsbankens lån på mjuka villkor, de s.k. IDA-villkoren, för att hjälpa de fattiga länderna med deras återbetalning av tidigare tagna lån till Världsbankens marknadsmissiga och därmed hårdare villkor, s.k. IBRD-villkor.

Ett annat bidrag till att minska skuldbördan för de fattigaste länderna i Afrika var den överenskommelse om mjuka konsolideringsvillkor som samtliga långivarländer i den s.k. Parisklubben överenskom år 1988 (de s.k. Torontovillkoren). En annan åtgärd är den utvidgade fonden för strukturanpassning (ESAF) som Internationella valutafonden (IMF) inrättade år 1987 för att kunna ställa medel till förmånliga villkor till de fattigaste länderna som genomför strukturanpassningsprogram. Sverige bidrar till denna fond med 150 milj.kr. per år under perioden 1988—1991. Sverige har också stött olika åtgärder för att minska de kommersiella skulderna bl.a. genom återköp av fordringar.

Det arbete som redan utförts med syfte att genom nedskrivning av lån och uppmjukning av lånevillkor lätta på de fattigaste ländernas skuldbördor är enligt utskottets uppfattning otillräckligt. Ytterligare åtgärder behövs. Framför allt krävs ytterligare insatser för de fattigaste länderna. SIDA har nyligen föreslagit en svensk skuldstrategi för de fattigaste och svårast skuldsatta länderna. Bland de lösningar på dessa länders skuldkris som föreslås ingår ökade bilaterala skuldlätnader, radikal förändring av den administrativa mekanismen för skuldförhandlingar, omprövning av IMF:s roll, nedskrivning av de kommersiella krediter Världsbanken givit låginkomstländerna, refinansiering av lån på kommersiella villkor givna av andra multilaterala kreditinsti-

tut samt bilateralt stöd åt u-länderna att administrativt hantera sina skulder. Utskottet välkomnar detta initiativ som ett led i ett fortsatt aktivt svenskt arbete på detta område. I motsats till vad som framförs i motion U213 (vpk) anser utskottet att de åtgärder som nu vidtas är en framkomlig väg att lindra skuldbördorna. Vi måste fortsätta att arbeta på detta sätt samtidigt som nya angreppssätt måste sökas och ett ökat ansvarstagande uppnås.

Det är som utskottet redan tidigare påpekat inte möjligt för Sverige att ensamt utarbeta åtgärder för att lösa den väldiga skuldkrisen. I stället arbetar Sverige tillsammans med andra länder för att finna lösningar särskilt för de fattigaste länderna i Afrika. Det initiativ till skuldstrategi som SIDA tagit förutsätter t.ex. samarbete i största möjliga utsträckning med övriga nordiska länder. En internationell omsättningsskatt på börshandel som föreslås i motion U214 tillhör dock inte de åtgärder som utskottet finner realistiska att genomföra.

Utskottet vill betona vikten av att de åtgärder som utarbetas utformas med hänsyn till situationen i olika länder, att olika typer av skuld måste behandlas olika och till att en rimlig bördefördelning åstadkoms mellan de olika långivarna.

Utskottet betonar också behovet av kraftigt ökade resurser från i-länderna i enlighet med FN:s rekommendationer och i enlighet med det beslut som fattats av DAC:s medlemsländer att avsätta 0,7 % av BNP i officiellt bistånd till u-länderna. Ytterligare resurser krävs även bl.a. genom att de privata bankerna ökar sin nettoutbetalning eller att de skriver av sina fordringar i samband med skuldreduktionsoperationer. Utskottet anser dock inte att det finns behov av ytterligare analyser av olika skuldlättnadsåtgärder annat än de analyser som löpande görs internationellt med syfte att söka lösa skuldkrisen.

Härmed avstyrks yrkandena 4, 5 och 6 i motion U213 (vpk) och motion U214 (vpk).

Skuldlättnadsåtgärderna utgör en del av de åtgärder som vidtas för att minska u-ländernas skuldbördor och därigenom återupprätta deras kreditvärdighet så att de mer självständigt kan utnyttja internationella ekonomiska resursflöden för sin utveckling. Utskottet kan konstatera att det också är endast mindre del av anslaget för särskilda insatser i skuldyngda länder som går till direkt skuldlättnad. Huvuddelen av anslaget används till att inom ramen för internationellt samordnade insatser på olika sätt stödja olika u-länders ekonomiska återhämtningsprogram.

Dessa återhämtningsprogram (de kallas också strukturanpassningsprogram) som oftast utarbetas i samarbete med Världsbanken och IMF har som syfte att reformera skuldlandernas ekonomier, avveckla obalanser, uppnå tillväxt och internationell kreditvärdighet. De åtgärder som genomförs i allmänhet är en liberalisering av handeln, mer marknadsanpassade valutakurser, en minskning av budgetunderskotten, högre jordbrukspriser som incitament till större produktion, effektivisering av statliga företag m.m.

Enligt utskottets uppfattning är dessa anpassningsprogram med de ekonomisk-politiska reformer som de omfattar nödvändiga. I de allra flesta fallen har anpassningsprogrammen utarbetats i samarbete med IMF och Världsbanken, och utskottet bedömer att dessa institutioner oftast kan ge länderna ett viktigt stöd i att utforma programmen. Deras deltagande är dock inte ett villkor. Det är däremot ekonomisk-politiska reformer i bl.a. det tjugotal av de fattigaste och mest skuldyngda länderna söder om Sahara som genomför denna s.k. strukturanpassning. Utskottet delar alltså inte den uppfattning som bl.a. framförs i motionerna U213 och U220 att Sverige inte skall de stödja de strukturanpassningsprogram som utarbetats i samarbete med IMF och Världsbanken.

Utskottet avstyrker därmed yrkande 2 i motion U213 (vpk) och yrkande 9 i motion U220 (mp).

En strategi för en hållbar utveckling måste emellertid vara långsiktigt inriktad. Denna uppfattning delar utskottet med regeringen och motionärerna i motion U244 (c). Samtliga områden måste omfattas inkl. en utvecklingsfrämjande miljö, fysiska och sociala investeringar, miljöhänsyn och institutionell utveckling. IMF och Världsbanken har också fått kritik för vad som upplevts som institutionernas ensidiga betoning och förväntningar på kortsiktiga ekonomisk-politiska åtgärder vilket haft negativa sociala effekter. På grund av denna kritik söker nu Världsbanken anlägga ett mer långsiktigt perspektiv på sin verksamhet med de skuldyngda länderna och ökad hänsyn till de sociala områdena och miljön. Detta framgår av den långsiktiga perspektivstudie för Afrika som Världsbanken presenterade år 1989. Större delen av den utlåning som Världsbanken ger till stöd för anpassningsprogrammen i Afrika går till projekt som i många fall är inriktade på befolkningens grundläggande behov som hälsovård, vattenförsörjning, transporter, energi och utbildning.

Världsbanken har nu enligt vad utskottet erfar ett program i samarbete med FN:s utvecklingsprogram (UNDP), UNICEF och Afrikanska utvecklingsbanken varigenom den sociala dimensionen av anpassning analyseras och där man söker utveckla bättre metoder för att nå grupper som drabbas under strukturanpassningsprocessen. Sverige bidrar till detta program. Världsbanken har också i sin långgivning för strukturanpassning utvecklat låneprogram som är inriktade på särskilt utsatta grupper.

Utskottet har redan tidigare anfört att anpassningen i de berörda länderna självfallet måste ske i socialt acceptabla former. Detta har också upprepade gånger internationellt framförts av regeringen.

Utskottet utgår från att regeringen fortsätter agera för att Världsbanken och IMF i sina anpassningsprogram tar hänsyn till de sämst ställda grupperna i de berörda länderna.

Samtidigt vill dock utskottet framhålla att de allvarliga konsekvenser som skuldsättningen och den därmed påföljande ekonomiska krisen fått för u-länderna i hög grad drabbat de svagaste i samhället. Om den ekonomiska krisen inte övervinns är det inte möjligt att åstadkomma

några sociala framsteg. Det är också fel att tro att de sämst ställda grupperna har enbart nackdel av strukturanpassningsprogrammen. Stigande jordbrukspriser gynnar lantbruksbefolkningen som i de flesta u-länder är den helt övervägande majoriteten. Det yttersta syftet med reformpolitiken är ju också att stödja en bärkraftig ekonomisk tillväxt som kan komma alla — även de fattigaste — till godo.

Det är också viktigt att klarlägga vad som är orsak och verkan i krisförloppet. Det är alltså den ekonomiska krisen i sig — inte ansträngningarna för återhämtning — som lett till de största påfrestningarna på de fattiga och på de sociala sektorerna. Om någon form av strukturanpassningsåtgärder inte sätts in kommer de afrikanska ländernas ekonomier i alla händelser förr eller senare att behöva anpassa sig till den ekonomiska verkligheten.

Även om skarp kritik mot bl.a. bristande social hänsyn har framförts från bl.a. UNICEF och FN:s ekonomiska kommission för Afrika (ECA) — kritik som alltså Världsbanken och IMF tagit intryck av — ifrågasätter inte heller dessa organ behovet av strukturanpassning. ECA:s alternativa rapport "anpassning med omvandling" framför i många fall en med Världsbanken och IMF gemensam syn. Det finns alltså vad utskottet kan förstå föga fog för att påstå att u-landsskulden och strukturanpassningspolitiken skulle vara ett brott mot FN-deklarationen om rätten till utveckling som framförs i motion U213.

Åtgärderna kan emellertid inte genomföras utan att i-länderna deltar med stödåtgärder av olika slag. I de flesta fall innebär det att stödet måste samordnas internationellt. Världsbanken spelar här en viktig roll. Genom sitt särskilda program för Afrika (SPA) som inleddes år 1988 har Världsbanken lyckats mobilisera givarländerna till ökat biståndsflöde till de afrikanska länder som vidtar anpassningsåtgärder. Under anslagsposten Särskilda insatser i skuldtyngda länder (C 3) får utskottet anledning återkomma till de svenska insatser som gjorts inom ramen för detta program liksom övriga svenska bidrag till skuldlätnadsåtgärder.

Som utskottet redan tidigare konstaterat går endast en mindre del av det svenska biståndet till skuldlätnadsoperationer i ordets egentliga mening som t.ex. nedskrivning av lån eller uppmjukning av lånevillkor. Huvuddelen av biståndet har använts till stöd för strukturanpassningsprogram i de svenska programländerna i samarbete med andra givare. Det svenska biståndet är inte, som påstås i motion U213 (vpk), avhängigt av mottagarländernas överenskommelser med IMF utan Sverige gör sina egna bedömningar av programmen och beslutar därefter om eventuellt stöd.

Med det ovan anförda får berörd del av yrkande 32 i motion U204 (fp), yrkande 1 i motion U213 (vpk) och yrkande 3 i motion U244 (c) anses besvarade. Yrkandena 3 och 7 i motion U213 (vpk), yrkandena 1 och 2 i motion U216 (vpk) samt yrkande 2 i motion U251 (vpk) avstyrks.

I motionerna U204 (fp), U244 (c) och U235 (c) framhålls behovet av att främja u-ländernas export och att bättre anpassa de handelspolitiska

spelreglerna till u-ländernas förutsättningar. Detta framhålls även i propositionen där det konstateras att "den internationella ekonomiska miljö som u-länderna möter är av utomordentligt stor betydelse. I-ländernas tillväxt, u-ländernas tillgång till i-ländernas marknader, det internationella ränteläget, internationella råvaruöverenskommelser m.m. är exempel på områden där i-ländernas agerande kan få avgörande konsekvenser för u-länderna." Utskottet konstaterade i förra årets betänkande (1988/89:UU18) att den enda vägen mot en hållbar utveckling för u-länderna var att dessa fick möjligheter att på likvärdiga villkor delta i internationell handel och ekonomiskt samarbete över gränserna. En av förutsättningarna härför, framhöll utskottet, var att i-länderna avvecklar de restriktioner på bl.a. textil- och jordbruksområdena som är ett hinder för en ökad export från u-länderna.

Utskottet får konstatera att dessa frågor behandlas såväl inom ramen för de pågående handelsförhandlingarna inom GATT, den s.k. Uruguay-rundan, FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD), som OECD:s handelskommitté och de internationella råvaruavtalen.

Vissa framsteg har nåtts bl.a. inom Uruguay-rundan genom att handelshinder sänkts för vissa tropiska produkter och en frysning av stöd till och skydd för jordbruksområdet kunnat överenskommas. Ytterligare liberaliseringar av världshandeln som även kan komma u-länderna till del kommer förhoppningsvis att kunna genomföras. Häri ingår ytterligare reform av jordbrukspolitiken, liberalisering av tekohandeln, förbättrat marknadstillträde för u-länderna och nya multilaterala överenskommelser om handelsrelaterad immaterialrätt och tjänstehandel.

Enligt utskottets uppfattning ger Uruguay-rundan en möjlighet till ökad integration av u-länderna i det multilaterala handelssystemet i takt med deras ekonomiska utveckling.

I OECD:s handelskommitté står sedan länge frågan om u-ländernas integration i det internationella handelspolitiska samarbetet på dagordningen. Den förra konferensen för handel och utveckling (UNCTAD VII) som hölls år 1987 behandlade särskilt de minst utvecklade ländernas problem. En uppföljning av dessa frågor kommer att äga rum i september 1990 vid FN:s andra konferens om de minst utvecklade länderna.

U-ländernas handelspolitiska situation och åtgärder för att stimulera tillväxten och utvecklingen i dessa länder genom deras aktiva medverkan i den internationella ekonomin kommer även att diskuteras vid det extra möte med generalförsamlingen som skall sammankallas våren 1990.

Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att i relevanta internationella fora aktivt stödja u-ländernas integrering i världsekonomin på deras egna villkor. Detsamma gäller åtgärder för att främja investeringar i u-länder, en begränsning av den del av multinationella bolags verksamhet som bedöms skadlig samt åtgärder för att främja tekniköverföring till dessa länder.

Vad övrigt gäller multinationella företag arbetar FN:s kommission för multinationella företag (UNCTC) sedan många år tillbaka på att

söka utarbeta en uppförandekod för multinationella företag. Arbetet går dock trögt bl.a. på grund av ointresse från u-ländernas sida. Sverige har aktivt deltagit i detta arbete. Det svenska intresset gäller emellertid enbart att påverka de multinationella företagens uppträdande, inte att motverka deras verksamhet, vilket krävs i motion U220 (mp).

Härmed får berörd del i yrkande 32 i motion U204 (fp), berörd del i yrkande 3 i motion U244 (c) och yrkande 1 i motion 235 (c) anses besvarade. Yrkande 17 i motion U220 (mp) avstyrks.

Landsbygdsutveckling och bostäder

Sammanfattning av motionerna

Såväl folkpartiet (U204) som centerpartiet (U244) påtalar behovet av ökade insatser inom bostadssektorn. Anledningen härtill är den kraftigt ökande urbaniseringen i u-länderna med åtföljande slum och social misär. Sverige bör därför, främst genom SIDA, börja med ett rätt utformat bostadsbistånd, där de boende själva engageras, anser folkpartiet. Samtidigt betonar båda partier fortsatt kraftig satsning på landsbygdsutveckling eftersom det är på landsbygden den övervägande delen av u-landsbefolkningen lever. Det är på grund av fattigdomen på landsbygden som människorna tvingas flytta till städerna. Åtgärder för att höja levnadsstandarden på landsbygden bör prioritetas bl.a. genom förbättrad odlingsteknik i kombination med satsningar på enklare tillverkningsprocesser, framför centerpartiet.

I enskild motion U201 (s) föreslås biståndsinsatser för utveckling av postväsendet i u-länderna.

Utskottets överväganden

Sverige har sedan dess tillkomst 1978 aktivt stött FN:s center för boende och bebyggelsefrågor, HABITAT. HABITAT:s uppgift är att medverka till att u-länderna själva satsar ökade resurser till boende och bebyggelseåtgärder. En global bostadsstrategi fram till år 2000 har utarbetats inom centret. Utskottet har tidigare intagit en tveksam inställning till bilateralt bistånd till bostadssektorn. Skälen härtill har bl.a. varit de rättsliga aspekter som medföljer fast egendom samt erfarenheten att de bostäder som tidigare byggts med biståndsmedel inte alltid kommit de mest behövande till del. Med dessa reservationer har utskottet tidigare framfört att det inte haft något att invända emot ett framtida svenskt engagemang inom avgränsade delar av den sociala bostadssektorn. Den snabba urbaniseringen inom u-länderna som in- neburit att fattigdom och miljöproblem alltmer kommit att koncentreras till storstäderna har nu enligt utskottets uppfattning drivit fram ett behov av insatser även på detta område. Anledningen härtill är också

att det är de fattigaste som drabbas hårdast av den ohälsosamma omgivning som den urbana miljön utgör. Bland dessa drabbas främst kvinnor och barn.

Enligt vad utskottet erfar kommer en arbetsgrupp på SIDA att undersöka vad som kan göras för att bistå u-länderna i deras urbaniseringsproblem. Frågan skall utredas inom ramen för ett större projekt rörande sambandet miljö, fattigdom och utveckling. Åtgärdsförslag skall presenteras under år 1990.

Enligt utskottets mening bör emellertid, som framförs i motionerna U204 (fp) och U244 (c), även fortsättningsvis huvudvikten i det svenska biståndet ligga på landsbygdens utveckling med insatser av typen förbättrad odlingsteknik och stöd till småindustri och hantverk.

Yrkande 31 i motion U204 (fp) och yrkande 5 i motion U244 (c) får härmed anses besvarade.

Vad gäller bistånd till postväsendet i u-länderna erfar utskottet att det för närvarande pågår två insatser på detta området inom ramen för det svenska engagemanget i samarbetsorganisationen Southern African Development Coordination Conference (SADCC). Insatserna gäller en postterminal i Harare och postsortering i Maputo och Beira. Insatserna är av försökskaraktär och är kostnadsberäknade till 5 milj.kr.

Därmed får motion U201 (s) anses besvarad.

Befolkning och sociala frågor

Sammanfattning av motionerna

Miljöpartiet framför i motion U220 uppfattningen att biståndsprojekt skall föregås av sociala konsekvensanalyser.

Såväl folkpartiet (U204) som miljöpartiet (U220) anser att ökat bistånd bör gå till familjeplaneringsinsatser. Den långa tradition och de goda kunskaper som Sverige har på familjeplaneringens område bör användas, anser folkpartiet. Insatserna bör göras på bred front även utanför programlandskretsen. Enligt motionärerna bör riksdagen markera att biståndet på befolkningsområdet skall ges större utrymme och dignitet än tidigare. Folkpartiet kräver också att en redovisning av vidtagna åtgärder skall lämnas i nästa budgetproposition. Miljöpartiet kräver att regeringen utarbetar en plan för kraftigt utvidgat bistånd på familjeplaneringsområdet.

Ökade insatser bör göras för kvinnorna, kräver folkpartiet (U204), centerpartiet (U244) och miljöpartiet (U220). I en enskild motion U607 (m) yrkas ökade insatser för kvinnorna i Pakistan. Folkpartiet anser att SIDA:s handlingsprogram för kvinnoinriktat bistånd måste genomsyra SIDA:s verksamhet i varje led. De kvinnohandläggare som tillsatts på biståndskontoren bör vara utsända och inte lokalt anställda kvinnor, anser motionärerna. Vidare krävs att statistiken rörande utvecklingsarbetet skall vara uppdelad på kön. Folkpartiet kräver också att SIDA:s kvinnoenhet förstärks.

Eftersom u-ländernas kvinnor ofta har huvudansvaret för familjens livsmedelsförsörjning bör insatser för förbättringar för u-ländernas befolkning utgå från att förbättra kvinnornas situation, anser centerpartiet. Utbildningsinsatser bör också i högre utsträckning inriktas på kvinnorna, anser motionärerna. Nyckeln till utvecklingen såväl på landsbygden som i storstäderna ligger i insatser som förbättrar kvinnornas situation, hävdar centerpartiet.

Samma uppfattning framförs av miljöpartiet (U220) som föreslår omprioriteringar inom programländernas landramar så att kvinnorna nås i högre utsträckning. Frivilligorganisationernas värdefulla erfarenhet av kvinnobistånd bör tas till vara bl.a. genom direktstöd till kvinnorörelser i u-länderna, anser miljöpartiet.

Två enskilda motioner, U236 (s) och U240 (fp), tar upp behovet av ökade insatser såväl bilateralt som inom FN för att stävja alkoholmissbruket i u-länderna. I motion U240 efterlyses en utredning med uppgift att spegla på vilket sätt alkoholproblematiken kan beaktas vid utformningen av svenskt bistånd. Vidare krävs ökad forskning på området. Även folkpartiet tar utan yrkande upp det växande problem som den ökande alkoholkonsumtionen i många u-länder för med sig.

Barnens situation, framför allt de fattigaste barnens, bör i ökad grad uppmärksammas i FN, anser centerpartiet. Sverige bör därför ta initiativ till en debatt om barnens situation i FN:s generalförsamling, bl.a. vad gäller implementeringen av den nyligen antagna barnkonventionen. Omsorgen om barnens utveckling bör vidare vara ett prioriterat område i vår biståndspolitik, anser centerpartiet.

Utskottets överväganden

Vad gäller frågan om sociala konsekvensanalyser som tas upp i motion U 220 (mp) får utskottet konstatera att eftersom det svenska biståndet har som sitt mål att höja de fattigaste folkens levnadsnivå och att inom detta totalmål arbeta för resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet, demokratisk samhällsutveckling samt framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön — mål som samtliga har sociala konsekvenser — så bör vart biståndsbeslut innefatta en analys av de sociala konsekvenser som insatsen får. Detta gäller såväl svenska bilaterala insatser som svenskt stöd till FN:s och andra internationella organisationers biståndsprogram. Som utskottet redan tidigare har konstaterat har t.ex. Världsbanken och IMF i sina ekonomiska anpassningsprogram bl.a. av Sverige anklagats för bristande social hänsyn, något som dessa organ nu söker rätta till.

Naturligtvis sker misstag både i bilateralt och multilateralt bistånd. Projekt har fått icke önskvärda sociala effekter ofta på grund av brist på erfarenhet och okunnighet men också på grund av sociala effekter av projektet som inte kunnat förutses.

Genom förbättrade och utökade analysmetoder, utbyte av erfarenheter biståndsgivare emellan och information skall dock de sociala kon-

sekvenserna allt bättre kunna analyseras i förväg och förhoppningsvis allt färre misstag göras. Det är en självklarhet enligt utskottets uppfattning att svensk biståndsadministration, såväl statlig som enskild, arbetar med detta mål för ögonen.

Yrkande 3 i motion U220 (mp) får därmed anses vara besvarat.

Familjeplanering

Befolkningsökningen bidrar starkt till den tilltagande fattigdomen i u-länderna. Ett fortsatt kraftigt stöd till insatser på området är därför befogat enligt utskottets uppfattning. Det svenska bidraget till de multilaterala program som finns på detta område ökar också med 35 % under innevarande budgetår. Sverige hör sedan länge till de länder som bidrar mest till de familjeplaneringsinsatser som görs av FN (FN:s befolkningsfond UNFPA) och av Internationella familjeplaneringsfederationen (IPPF). Sverige har också traditionellt spelat en aktiv roll för att främja befolkningsinsatser i u-länder.

Sedan 1988 är Sverige åter medlem i FN:s befolkningskommission. Befolkningsfrågans stora aktualitet och betydelse visar sig bl.a. i att FN:s generalförsamling beslutat om en ny världskonferens om befolkning som skall äga rum år 1994.

Sverige har även sedan länge stött WHO:s olika program rörande familjeplanering och reproduktiv hälsa (dvs. mödrahälsovård). I det bilaterala biståndet har befolkningsinsatser ofta ingått i andra sektorstödd. Enligt vad utskottet erfar utarbetar SIDA för närvarande riktlinjer för bistånd på befolkningsområdet. SAREC har ett program för reproduktiv hälsa. Inom ramen för detta program pågår eller förbereds tvärvetenskapliga forskningsprojekt i flera länder med bl.a. tonårsgraviditeter.

Enligt utskottets uppfattning är det svenska engagemanget på familjeplaneringsområdet redan betydande, och utskottet finner att den redovisning av insatserna som görs i budgetpropositionen är till fyllest.

Därmed får yrkande 33 i motion U204 (fp) och yrkande 18 i motion U220 (mp) anses besvarade.

Kvinnor

Vad gäller biståndsinsatser för kvinnor delar utskottet den uppfattning som framförs såväl i propositionen som i motion U244 (c) och U220 (mp) om det grundläggande i att få med kvinnor i planerade och pågående utvecklingsprogram och i beslutsprocessen i u-länderna. Det handlingsprogram som SIDA utarbetat har som mål att öka kvinnornas deltagande i de verksamheter som ingår i landprogrammen. Kvinnoaspekten skall praktiskt integreras i sektorer och projekt i det bilaterala biståndet. Samtidigt kan det vara nödvändigt att komplettera arbetet med specifika kvinnoprojekt. Inte heller om denna fråga torde det föreligga skillnader mellan regeringens och de olika partiernas uppfattningar. Enighet torde också föreligga rörande behovet av att det kvinnoinriktade biståndet utvecklas och förbättras. Som ett led i detta arbete kommer enligt vad utskottet erfar en särskild översyn att göras

under år 1990 av i första hand det bilateralt kvinnoinriktade biståndet. De synpunkter som framförts i motion U204 torde därmed komma att beaktas. Förslag kommer därefter att framläggas om hur biståndet kan förbättras i kvinnohänseende.

Vad gäller miljöpartiets yrkande att bistånd skall gå direkt till kvinnoorganisationer i u-länderna får utskottet konstatera att så redan sker.

Därmed får yrkande 34 i motion U204 (fp), yrkande 4 i motion U244 (c) samt yrkande 20 i motion U220 (mp) anses besvarade.

Motion U607 (m) tar upp en hittills obeaktad fråga, nämligen den mycket eftersatta sociala sektorn och diskrimineringen av kvinnor i Pakistan. Den sociala sektorn har inte tillnärmelsevis erhållit det stöd som ges i grannländerna. Detta har medfört att endast en bråkdel av kvinnorna kan läsa och skriva. Deras förutsättningar att delta i samhällslivet är också starkt kringskurna. Den nya regimen i Pakistan har emellertid initierat ett nytänkande med insatser som riktar sig speciellt till kvinnor. En särskild minister för kvinnofrågor har tillsatts. Fem kommittéer har tillsatts för utredningar som skall ge underlag för regeringsförslag för att förbättra kvinnornas utvecklingsmöjligheter. Den svenska regeringen har redan tagit upp sociala frågor inkl. kvinnornas situation i samtal och överläggningar som förts med pakistanska regeringsföreträdare, t.ex. vid biståndsministerns besök i Pakistan i december 1989.

Enligt vad utskottet erfar ingår sociala frågor inkl. kvinnofrågor i regeringens uppdrag till BITS om fortsatta insatser i Pakistan. Redan pågår diskussioner mellan BITS och Pakistan om innehållet i ett utvidgat samarbete.

Därmed får motion U607 (m) anses besvarad.

Barn

Barnen bör få en mer central roll i biståndet, föreslås det i motion U244 (c). Enligt utskottets mening är så redan i hög grad fallet. Sverige har länge varit en av de två största bidragsgivarna till FN:s barnfond Unicef. Samtidigt som vi ger stora bidrag har Sverige i Unicefs styrelse arbetat för att barnfondens verksamhet skall utvidgas genom fondens samarbetsländer, andra FN-organ och internationella organisationer.

Eftersom mer än halva befolkningen i ett u-land är just barn kommer barnen också i hög grad i åtnjutande av alla andra former av bistånd som Sverige ger, såväl bilateralt som multilateralt. Exempel på åtgärder som direkt syftar till att förbättra barnens förutsättningar är det svenska stödet till primärhälsovård, AIDS-bekämpning och -kontroll, familjeplanering, nutrition, vatten och sanitet m.m.

Sverige har redan tagit initiativ till ett särskilt toppmöte om barnens villkor. Mötet skall äga rum i början av FN:s generalförsamling i september 1990. Förhoppningen är att detta möte skall få konkreta

resultat genom att barnkonventionens ratificering och tillämpning påskyndas samt i form av åtaganden i barnkonventionens anda. Barnkonventionen planeras antas av riksdagen den 8 juni 1990.

Härmed får yrkandena 1 och 2 i motion U244 (c) anses besvarade.

Alkohol

Utskottet delar den oro för alkoholmissbrukets verkningar som framförs i motionerna U236 (s) och U240 (fp). Alkoholmissbruket skapar många allvarliga problem för såväl individ som samhälle i u-länderna. Enligt utskottets uppfattning bör alkoholfrågan ses i ett helhetsperspektiv. Den måste länkas till olika företeelser och verksamheter i samhället och angripas inom ramen för den sociala och ekonomiska utvecklingen i länderna, t.ex. med sysselsättningskapande åtgärder, hälsovårdsinsatser och utbildning. Biståndet till landsbygdsutveckling t.ex. är därför viktigt eftersom det kan engagera och skapa sysselsättning för såväl män som kvinnor.

Inom det bilaterala hälsovårdsbiståndet görs insatser för att minska och bekämpa alkoholmissbruk, bl.a. inom den allmänna primärhälsovården. Undernäring bland såväl vuxna som barn är som framförs i motion U236 (s) ofta ett resultat av alkoholmissbruk även om dess relation till alkoholmissbruk inte alltid uppmärksammas.

Som framförs i motion U240 (fp) är upplysningen om alkoholens skadeverkningar viktig. I det stöd som ges till svenska enskilda organisationer finns också stöd till alkoholupplysning. Exempel härpå är IOGT/UNF/NTO:s arbete i Gambia, Kenya och Sri Lanka. Bistånd för alkoholupplysning går även till Verdandis arbete i Gambia och IOGT:s planering av insatser i Thailand. Vilka kanaler som väljs för information är också av betydelse för genomslagskraften. Utbildning i skolorna är därför viktig. Exempel på projekt är ett trafiksäkerhetsprogram i Botswana och Zimbabwe där speciella kampanjer har initierats som bl.a. innefattar skolorna.

Utskottet inser också betydelsen av att biståndsarbetarna själva föregår med gott exempel. I SIDA:s speciella kurser för utresande biståndspersonal ges alkoholfrågorna ett betydande utrymme.

Vad gäller behovet av forskning om alkohol som utvecklingshinder som framförs i motion U240 erfar utskottet att SAREC genomfört forskningsprogram om olika former av stimulantia inkl. alkohol.

Inom FN är det världshälsoorganisationen WHO som har huvudsvar för alkoholfrågor. WHO har ett globalt program med syfte att förhindra och kontrollera alkohol- och drogmissbruk. Därtill har WHO regionala program i var och en av de sex regionerna. Inom WHO:s Europaregion har medlemsländerna ställt sig bakom en målsättning att minska alkoholkonsumtionen med 25 % från 1980 till år 2000.

Medan det tidigare mest varit i-länder (Norden) och arabländer som intresserat sig för alkoholproblematiken så kan från mitten av 1980-talet märkas en rörelse mot ökat engagemang även bland u-länderna. Flera utvecklingsländer har under de senaste åren tagit upp alkohol-

konsumtion som ett hälsoproblem. Ökade resurser har också avsatts inom flera regioner, bl.a. Afrika, för att begränsa alkoholkonsumtion och användning av narkotika. Främst är insatserna inriktade på hälsoupplösning och att få till stånd en samordnad alkoholpolitik.

Sverige har under många år tillsammans med de andra nordiska länderna drivit frågan om ytterligare resurser för WHO:s globala alkoholprogram.

Mot denna bakgrund och med tanke på FN:s ansträngda finansiella situation anser utskottet det inte befogat med ett nytt specialprogram inom FN. Inte heller kan ECOSOC etablera alkoholfrågorna som ett eget insatsområde vilket krävs i motion U236. ECOSOC har ingen egen operativ verksamhet utan fungerar som beslutande församling.

Enligt utskottets uppfattning är det dock viktigt att WHO som huvudansvarigt organ inom FN ökar sina insatser för att bekämpa alkoholmissbruket, såväl det traditionella som det utifrån införda. Härvidlag spelar naturligtvis kampanjer mot alkoholreklam en roll. Utskottet utgår ifrån att regeringen fortsätter att få denna fråga uppmärksammas i bl.a. WHO. Vad gäller marknadsföring av alkohol uppmanade Sverige under senaste världshälsoförsamlingen WHO att i sitt fortsatta arbete aktivt driva en internationell samordning av regleringen av marknadsföring av tobak och alkohol. Denna fråga har också tagits upp direkt av socialministern med företrädare för WHO.

Härmed får yrkandena 1 och 4 i motion U236 (s) och yrkandena 1—4 i motion U240 (fp) anses besvarade. Yrkandena 2 och 3 i motion U236 avstyrks.

Nya samarbetsländer, länderprogram och landval

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet framför i sina motioner U202 och U246 (utan yrkande) att landramarna successivt bör avvecklas till förmån för ett projektinriktat bistånd. Biståndet genom statsmakten i enpartiländer skall avvecklas om inte en utveckling sker i demokratisk riktning. Därför föreslås en 20-procentig minskning av landramen för huvuddelen av enpartistaterna. Moderata samlingspartiet menar vidare att bistånd genom statsmakten till Angola, Etiopien, Zimbabwe och Vietnam omedelbart skall avvecklas om inte villkoren för att uppnå fred, försoning eller för att stoppa utvecklingen mot enpartistat infrias. Landramarna föreslås således avvecklas för dessa länder fr.o.m. nästa budgetår. Folkpartiet föreslår i motion U204 att Filippinerna, Uganda, Namibia och Costa Rica blir nya programländer. Partiet menar att programlandssystemet bör finnas kvar men att ökad rörlighet i systemet medges. Partiet menar vidare att det måste finnas mycket starka särskilda skäl om ett land med totalitärt system skall finnas kvar i kretsen av programländer. Som exempel på ett tänkbart nytt samarbetsland nämns Nepal. Centerpartiet och miljöpartiet föreslår inga ändringar av regeringens förslag när det gäller länderval. Vänsterpartiet

kommunisterna föreslår i motion U241 att Uganda och Kambodja bör bli programländer. Partiet förordar att det långsiktiga bilaterala biståndet generellt ges högre anslag.

Utskottets överväganden

Biståndet till de för närvarande 17 programländerna motsvarar cirka en fjärdedel av det totala svenska biståndet och cirka hälften av det bistånd som kanaliseras via SIDA. Programländerna utgörs av de länder för vilka riksdagen fastställt en medelsram. Programlandsbiståndet utmärks främst genom sin långsiktighet. Samarbetet regleras genom regeringsavtal. Procedur- och samarbetsavtal löper vanligen på fem resp. två år. För programländerna medges möjlighet att göra biståndsutfästelser tre gånger större än landramen vilket underlättar långsiktig planering.

Sverige ger ett omfattande bilateralt bistånd utanför landramarna, såväl till programländerna som till en rad länder utanför programlandskretsen. Det gäller exempelvis medel över katastrofanslaget eller anslaget för projektbistånd, via enskilda organisationer eller genom BITS.

Biståndet utanför landramarna har ökat successivt. Till en del av länderna utanför programlandskretsen går numer ett omfattande bistånd. Exempel på sådana länder är Costa Rica, Filippinerna, Sudan och Uganda.

Utskottet konstaterar att gränsen mellan programländer och övriga länder blivit mindre skarp. Biståndssamarbetet med länder som inte är programländer har i några fall antagit en långsiktig karaktär. Generellt särskiljs dock programlandssamarbetet genom en större grad av långsiktighet, exemplifierat genom möjligheten att göra utfästelser upp till tre gånger landramen.

Utskottet finner att det även i fortsättningen finns goda skäl att genom landramssystemet koncentrera biståndet till vissa länder. Härför talar de krav ett effektivt biståndssamarbete ställer beträffande resurser, kunskapsuppbyggnad och långsiktighet, såväl i Sverige som i mottagarländerna, inte minst beträffande de fattigaste länderna.

Utskottet välkomnar emellertid att flexibla former för ett omfattande bistånd till länder utanför programlandskretsen tillhandahålls. Likaledes är det naturligt att mellanformer uppkommer i länder även utanför programlandskretsen där samarbetet antagit en mer långsiktig karaktär. Det bör på sikt och från fall till fall kunna övervägas om sådana länder skall inkluderas bland programländerna, förutsatt att erforderlig kapacitet härför finns samt det i övrigt bedöms lämpligt med hänsyn till utvecklingsnivå och andra i sammanhanget relevanta faktorer. Programlandskretsen är inte för alltid given även om förändringar måste ske efter noggranna överväganden.

Det kan nämnas att utredningen om organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet vars betänkande presenteras under våren 1990

bl.a. behandlar frågan om programlandsbistånd visavi övrigt bistånd. Utskottet torde därför få anledning att återkomma till denna fråga i nästa års betänkande rörande utvecklingsarbetet.

Utskottet anser mot denna bakgrund inte att det finns skäl för riksdagen att nu föreslå att de i motionerna nämnda länderna skall bli programländer. De biståndsformer som redan nu disponeras ger tillräckligt utrymme för att genomföra angelägna biståndsinsatser i olika länder. Det kan gälla exempelvis återuppbyggnad i Kambodja efter det att fred uppnåtts lika väl som miljöinsatser i Nepal om sådana skulle aktualiseras.

Yrkande 14 i motion U204 (fp) får därmed anses besvarat. Yrkande 13 i motion U202 (m), yrkandena 15, 21, 24, 30, 47, 48 och 50 i motion U204 (fp) samt yrkandena 14, 15, 19, 20 i motion U241 (vpk) avstyrks.

Återflöde, bundet bistånd

Sammanfattning av motionerna

Folkpartiet (U204) och miljöpartiet (U220) yrkar att svenskt bistånd skall vara obundet. Folkpartiet anser att regeringen i nästa budgetpropositionen skall återkomma med förslag till nya riktlinjer för bindning av bistånd. Utgångspunkten skall enligt motionärerna vara att varubistånd i princip skall vara obundet och att det skall krävas biståndspolitiska skäl för eventuella undantag från denna princip. Miljöpartiet vill inte ha några undantag utan anser att "detta sätt att bedriva handel har ingen plats inom det svenska biståndet". Rakt motsatt uppfattning framförs i enskild motion U205 (m) där motionärerna anser att Sveriges biståndsinsatser i huvudsak skall utgöras av bundet bistånd för erhållande av större effektivitet och som stöd för svensk ekonomi.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att det svenska biståndet i princip bör vara obundet. En utveckling har också skett mot minskad bindning. Det svenska varubiståndet är till allra största delen obundet. SIDA beräknar att den bundna delen av varubiståndet år 1989/90 uppgår till 20 % eller 120 milj.kr. Den del av varubiståndet som är bunden skall bestå av konkurrenskraftiga varor som direkt efterfrågas av ett mottagarland. Under 1989 har SIDA dessutom antagit nya riktlinjer för varubiståndet. Varubiståndets primära syfte blir att stödja en ekonomisk reformpolitik i mottagarländerna. I länder som genomför s. k. strukturanpassningsprogram kan varubiståndet utformas som ett flexibelt stöd avsett att lätta skuldbördan. Stödet skall vara obundet både vad gäller ändamål och upphandling, och SIDA:s beredning och uppföljning koncentreras på landets allmänna makroekonomiska situation och administra-

tiva kapacitet, inte på de varor som skall importeras. Även i andra länder kommer varubiståndet i minskande omfattning att bindas till upphandling i Sverige.

Det svenska internationella livsmedelsbiståndet har också blivit mindre bundet genom att världslivsmedelsprogrammet WFP kan få det svenska stödet som kontantbidrag för uppköp av livsmedel i u-länderna.

Med det ovan anförda finner inte utskottet att behov föreligger för förslag till nya riktlinjer för bindning av bistånd som föreslås i motion U204.

U-krediterna och det tekniska biståndet genom BITS är däremot bundet eftersom det är kontrakt med svensk part som finansieras. I båda fallen kan dock en stor del av t.ex. utrustning och expertis vara importerad. Viss finansiering av lokala kostnader kan även inkluderas. Utskottet får anledning återkomma till BITS verksamhet under anslagsposten C 3.

Härmed får yrkande 7 i motion U204 (fp) och yrkande 8 i motion U220 (mp) anses besvarade. Motion U205 (m) avstyrks följaktligen.

Avbrytande av bistånd

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet anser det inte vara rimligt att Sverige år efter år ger en betydande andel av biståndet till regimer som inte visar någon tendens att utvecklas i demokratisk riktning. I motion U202 (m) krävs därför att statligt bistånd till odemokratiska regimer bör avvecklas under en tid av fem år. I de enskilda motionerna U612 (vpk) och U628 (fp) framförs att det svenska biståndet till Marocko skall avbrytas om den marockanska regeringen inte visar aktiv freds- och förhandlingsvilja gentemot befolkningen i Västra Sahara och deras representanter Polisario.

Utskottets överväganden

Frågan om kriterier för när bistånd skall avbrytas har varit en återkommande fråga för utskottet. En naturlig orsak för avbrytande är självfallet att utvecklingsarbetet med ett visst land har nått sina mål. Om så inte är fallet bör det finnas mycket starka skäl om ett avbrytande av utvecklingssamarbete skall övervägas. Utskottet har emellertid konstaterat att det kan finnas omständigheter som gör att en omprövning av ett pågående biståndssamarbete måste kunna övervägas. En är att själva förutsättningarna för bistånd förändras så att de biståndspolitiska målen inte går att uppnå. Allvarliga brott mot folkrätten eller anfallskrig och ockupation är andra omständigheter.

Eftersom den grundläggande anledningen till bistånd är att höja fattiga människors levnadsnivå och denna anledning i sin mest primära

ra form (dvs. att ge näring, värme och skydd) kanske i ännu högre grad kvarstår under situationer då uppfyllandet av andra biståndsmål ter sig omöjligt, t.ex. i krig, måste även frågan om alternativa kanaler och former för biståndet först undersökas innan ett avbrytande sker. Ett exempel som just nu är aktuellt är Etiopien, där utskottet delar regeringens bedömning att biståndsramen för kommande budgetår till en betydande del bör reserveras för katastrofhjälp och att detta bistånd med fördel kan förmedlas via enskilda hjälporganisationer och FN.

Ett annat exempel är Sri Lanka där det enligt utskottets uppfattning på grund av konflikten i landet är nödvändigt med en viss omdisponering av biståndet från traditionellt samarbete mot akut nödhjälp som också kan kanaliseras via enskilda organisationer och FN.

Bedömningar måste dock ske från fall till fall. Utskottet anser att det inte i förväg går att uppställa entydiga kriterier av den typ som framförs i motion U202, t.ex. att ett land är en enpartistat. Inte heller bör bistånd användas för direkt politisk påtryckning i en förhandlings-situation, vilket föreslås i motionerna U612 och U628.

Med det ovan anförda avstyrks yrkande 3 i motion U202 (m), yrkande 3 i motion U612 (vpk) och yrkande 3 i motion U628 (fp).

Förslag om utredningar om biståndets inriktning, organisation och former

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet anser i motion U202 att en parlamentarisk kommitté bör tillsättas med uppgift att se över det svenska biståndets inriktning. Kommittén bör enligt motionärerna kunna lägga fram förslag om förändringar rörande biståndets organisation och arbetsformer så att detta i högre grad än vad nu är fallet stödjer en utveckling i u-länderna mot demokrati och marknadsekonomi.

Centerpartiet begär i motion U244 att en parlamentariskt sammansatt utredning tillsätts som skall göra en samlad analys av Sveriges totala u-landspolitik och inte som nu sker studera delproblem i olika specialutredningar. Utredningen skall ha som uppgift att presentera sådana förslag att de svenska biståndspolitiska målen säkerställs.

Även vänsterpartiet kommunisterna efterlyser i motion U538 en totalanalys av utvecklingens villkor och Sveriges roll häri. Utredningen skall vara parlamentariskt tillsatt med bred förankring i folkrörelserna. Utgångspunkten för utredningen skall vara att utarbeta en plan för hur ett höjt biståndsanslag som uppgår till 2 % av BNI skall kunna genomföras.

Utskottets överväganden

Under senare år har flera delar av biståndet granskats och utvärderats. Översyner av SIDA:s organisation (Ds UD 1984:1), av biståndet genom enskilda organisationer (SIDA 1985), forskningsbiståndet (Ds UD 1985:2), katastrofbiståndet (Ds UD 1986:2), översyn av biståndsmålen (SOU 1987:28), SWEDFUND:s verksamhet (SOU 1988:4), kultursamarbetet med u-länderna (Ds UD 1987:2), den statligt finansierade u-landsinformationssystemet (SOU 1988:19) samt, i samband med exportkreditutredningen, vissa aspekter av u-kreditsystemet (1988:42).

Den parlamentariska utredning som gjort en översyn av organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet avlämnade sitt betänkande i mars 1990. En huvuduppgift för denna utredning har varit att ange riktlinjer och ramar för en bilateral biståndsorganisation som kan klara av att förmedla ett växande bistånd som präglas av allt större mångfald. Andra utredningar som pågår är den utredning om FN:s roll i utvecklingssamarbetet som de nordiska länderna gemensamt har inlett. Utredningen som beräknas pågå i tre år skall bl.a. studera FN-biståndet i ett antal utvalda u-länder och utifrån dessa erfarenheter söka bedöma hur FN:s biståndsorgan bäst skall kunna utnyttjas av u-länderna. En parlamentarisk referensgrupp har knutits till utredningen.

Efter ett initiativ av riksdagen beslöts år 1989 att tillsätta en parlamentariskt förankrad samlad översyn av det multilaterala biståndet. Utredningen skall avsluta sitt arbete i januari 1991.

1989 inleddes också ett analysarbete rörande effektivitetsfrågorna i biståndet. Behovet av relevant beslutsunderlag för biståndet har enligt vad som framförs i propositionen fått allt större uppmärksamhet i utvecklingssamarbetet. Det analysarbete som inletts syftar till att pröva om det föreligger behov av förändringar i fråga om utvärderingsverksamhetens organisation och metoder samt av formerna för resultatuppföljning inför de fördjupade anslagsframställningar som biståndsmyndigheterna kommer att behöva göra vid övergången till treårsbudgetering. Till detta kommer det utvärderingsarbete som SIDA och de andra biståndsorganen kontinuerligt genomför.

Mot bakgrund av de ovan redovisade avslutade eller pågående utredningarna som i väsentliga delar sett över och analyserat utvecklingssamarbetet finner utskottet att det nu inte föreligger behov av en ny bred parlamentarisk utredning om hela den svenska biståndspolitikerna.

Därtill anser utskottet att den helhetssyn på u-landspolitikerna och biståndspolitikerna som efterlyses i motionerna redan i stor utsträckning uppnåtts så långt detta är möjligt. Utskottet vill påminna om att det här är fråga om en process. Med hänsyn till att olika länder har så olika förutsättningar för sin utveckling och att villkoren i det internationella samarbetet och i den ekonomiska miljön förändras snabbt har utskottet svårt att se att man i en allmänt inriktad utredning nu skulle komma till större klarhet än vad som görs genom delstudier som genomförts och är under genomförande. Snarare anser utskottet att det system som används, dvs. att kontinuerligt utreda olika delar av

biståndet, har visat sig effektivt och ökat det svenska biståndets anpassningsförmåga och flexibilitet. Denna kontinuerliga förändring och anpassning till u-ländernas utveckling skulle inte kunna vidmakthållas om vi i stället genomförde alltför stora, tungrodda och långvariga utredningar som de som efterlyses av motionärerna riskerar att bli.

Härmed avstyrks yrkande 15 i motion U202 (m), yrkande 11 i motion U244 (c) och motion U538 (vpk).

3. Bidrag till internationella biståndsprogram (C 1)

Propositionen (s. 68—90)

Tabell 3. Bidrag till internationella biståndsprogram budgetåren 1989/90 och 1990/91 fördelat på organisationer (milj.kr.)

	Anslag 1989/90	Förslag 1990/91	Förändring
FN:S OPERATIVA VERKSAMHET			
FN:s utvecklingsprogram (UNDP) varav	710,0	770,0	+ 60,0
- ordinarie bidrag	575,0	625,0	+ 50,0
- UNDP:s verksamhet i de minst utvecklade länderna	60,0	65,0	+ 5,0
- Sahelkontoret (UNSO)	25,0	25,0	of
- FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)	50,0	55,0	+ 5,0
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	115,0	125,0	+ 10,0
FN:s barnfond (UNICEF)	290,0	340,0	+ 50,0
	1 115,0	1 235,0	+ 120,0
INTERNATIONELLA FINANSIERINGSORGAN			
Världsbanksgruppen varav	810,6	843,0	+ 32,4
- Internationella utvecklings- fonden (IDA)	800,6	843,0	+ 42,4
- Internationella finansierings- bolaget (IFC)	10,0	-	- 10,0
Regionala utvecklingsbanker varav	379,1	382,2	+ 3,0
- Afrikanska utvecklings- banken (AfDB)	15,0	15,0	of
- Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	255,0	254,2	- 0,8
- Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)	17,7	-	- 17,7
- Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF)	91,4	91,4	of
- Interamerikanska utveck- lingsbanken (IDB) (1)		21,5	+ 21,5
Övrigt samarbete med ut- vecklingsbanker	25,0	-	- 25,0

1 214,7 1 225,2 + 10,5

1989/90:UU15

INTERNATIONELLT LIVSMEDELSBISTÅND OCH JORDBRUKSUTVECKLING

Internationellt livsmedelsbistånd varav	215,0	264,0	+ 49,0
- Världslivsmedelsprogrammet (WFP)	115,0	122,0	+ 7,0
- Livsmedelshjälpskonventionen (FAC)	40,0	57,0	+ 17,0
- Internationella katastroflagret för livsmedel (IEFR)	60,0	85,0	+ 25,0
Jordbruksutveckling varav	25,0	70,0	+ 45,0
- Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD)	25,0	70,0	+ 45,0
	<hr/> 240,0	<hr/> 334,0	<hr/> + 94,0

FLYKTINGSBISTÅND

Flyktningbistånd genom FN varav	245,0	320,0	+ 75,0
- FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA)	100,0	130,0	+ 30,0
- FN:s flyktingkommissarie (UNHCR)	145,0	190,0	+ 45,0
	<hr/> 245,0	<hr/> 320,0	<hr/> + 75,0

ÖVRIGT

Övriga organisationer varav	135,0	174,0	+ 39,0
- Internationella familjeplaneringsfederationen (IPPF)	75,0	85,0	+ 10,0
- UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum (ITC)	20,0	22,0	+ 2,0
- FN:s narkotikafond (UNFDC) och annan narkotikabekämpning	25,0	50,0	+ 25,0
- Internationella sjöfartsuniversitetet	15,0	17,0	+ 2,0
Andra multilaterala bidrag varav	383,8	278,1	- 105,7
- Miljöinsatser	125,0	125,0	of
- Övriga insatser	258,8	153,1	- 105,7
	<hr/> 518,8	<hr/> 452,1	<hr/> - 66,7
SUMMA	3 333,5	3 566,2	+ 232,7

¹Finansieras t.o.m. innevarande budgetår över anslaget E 5. Interamerikanska utvecklingsbanken

FN:s operativa verksamhet

FN:s utvecklingsprogram (UNDP), kapitalutvecklingsfond (UNCDF), befolkningsfond (UNFPA) och barnfond (UNICEF)

FN:s utvecklingsprogram UNDP är FN-systemets centrala organ för finansiering av tekniskt bistånd. UNDP har även ett ansvar för att FN-systemets samlade verksamhet inom detta område samordnas i mottagarländerna. UNDP har ett världsomfattande program i omkring 150 länder och territorier. Dess resurser är emellertid blygsamma jämfört med många andra biståndsorgans. De motsvarar ungefär Sveri-

ges bilaterala bistånd i 17 programländer. Behovet av ett FN-organ som bistår u-länderna med att få en överblick över sitt totala biståndsbehov förblir stort enligt propositionen. UNDP har här en väsentlig roll. Det är också viktigt att FN-systemets biståndsorgan samarbetar med varandra och att splittring undviks. De ursprungliga intentionerna med UNDP som samordnare av FN-systemets tekniska bistånd har dock inte helt kunnat genomföras. En stor del av detta bistånd finansieras inte av UNDP utan direkt genom fackorganen. Totalt är FN-systemets biståndsmedel relativt små. Splittring av dess begränsade resurser leder ofta till mindre effektiv resursanvändning. Dessa problem har ofta försvagat FN-biståndets roll i u-länderna.

För att komma till rätta med problemen behöver UNDP en solid resursbas. Den bör enligt regeringen byggas upp genom ökade bidrag från allt fler givarländer. De nordiska länderna svarar för närvarande för närmare en tredjedel av bidragen till UNDP. Det är enligt regeringens mening angeläget med en rimligare bidragsfördelning, och Sverige kommer därför att verka för ett större och bredare ansvarstagande bland givarna för tilldelning av resurser till UNDP.

Förhandlingarna om resurstilldelning och -fördelning under UNDP:s femte programperiod inleds under år 1990. Dessa kommer att få stor betydelse för den framtida inriktningen av UNDP:s arbete. Enligt regeringens mening bör huvuddelen av UNDP:s biståndsinsatser även i fortsättningen gå till de fattigaste u-länderna.

En översyn pågår nu av systemet för hur UNDP ersätter övriga FN-organ som utför UNDP-finansierade projekt. Regeringen anser det väsentligt att samarbetet mellan FN-organen på biståndsområdet förbättras och att splittring undviks.

I propositionen föreslås att Sverige, intill dess att dessa utredningsresultat och förhandlingar är klara, har en viss flexibilitet att med extra bidrag påverka UNDP:s framtida inriktning. Mot denna bakgrund anser regeringen att Sveriges bidrag bör uppgå till 575 milj.kr. och att därutöver 50 milj.kr. avsätts för insatser som syftar till att ytterligare främja en effektiv verksamhet inom UNDP i linje med de svenska biståndspolitiska målen.

UNDP medverkar till att få till stånd ett ökat och samordnat bistånd till de minst utvecklade länderna genom att anordna s.k. rundabordskonferenser. Vidare skall UNDP bistå de minst utvecklade länderna i deras förberedelser för den nya FN-konferens om de minst utvecklade länderna som skall äga rum i Paris i september 1990. Regeringen föreslår att bidraget till verksamheten ökas med 5 milj.kr. till 65 milj.kr. för budgetåret 1990/91.

För att understödja UNDP:s handlingsprogram för torkdrabbade länder i Afrika förelår regeringen att Sverige för budgetåret 1990/91 lämnar ett bidrag på 25 milj.kr. till FN:s Sahelkontor (UNSO).

FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) ger finansiellt och tekniskt bistånd till småskaliga investeringsprojekt som gynnar den lokala företagsamheten i de minst utvecklade länderna. Regeringen föreslår ett bidrag på 55 milj.kr. för budgetåret 1990/91, en ökning med 5 milj.kr.

FN:s befolkningsfond (UNFPA) är det centrala finansieringsorganet inom FN-systemet för bistånd på befolkningsområdet. Dess verksamhetsområden är familjeplanering, befolkningsstatistik, system för folkbokföring och folkräkning samt utbildning och forskning.

Regeringen anser att Sverige bör fortsätta att verka för ökade internationella insatser för befolkningsfrågor i u-länder. Det svenska biståndet på detta område lämnas dels som en integrerad del av bilaterala program främst inom hälsosektorn, dels genom internationella program som UNFPA och Internationella familjeplaneringsfederationen (IPPF).

UNFPA har för närvarande stora in-tecknade reservationer. Detta är en följd bl.a. av att fonden alltmer arbetar för att bygga upp ländernas egen förmåga att genomföra befolkningsinsatser, vilket medför att de stora kostnaderna kommer i ett senare skede av programmen. Förra året ökade det svenska bidraget till UNFPA med 35 %. Regeringen föreslår att det svenska bidraget till UNFPA nu ökas med 10,0 milj.kr. till 125,0 milj.kr.

FN:s barnfond (UNICEF)

UNICEF:s programverksamhet, som till övervägande del är förlagd till de fattigaste länderna, bedrivs inom ramen för fleråriga landprogram. Programmen omfattar främst hälso- och sjukvård, nutrition, vattenförsörjning och olika former av utbildning särskilt för barn och mödrar.

Barnfonden har på senare år ägnat ökad uppmärksamhet åt barn i särskilt svåra omständigheter. Ett led i detta arbete är en ingående rapportering om hur barnen i Sydafrika och frontstaterna drabbas av apartheid. Hit hör också biståndet till barn i andra väpnade konflikter, katastrofdrabbade områden, gatubarn och barn som är offer för exploatering och övergrepp. Regeringen utgår ifrån att detta arbete intensifieras i enlighet med FN:s konvention om barnens rättigheter som antagits av generalförsamlingen hösten 1989. UNICEF:s roll framhålls även i bevakningen av de sociala aspekterna i strukturanpassningsprocessen i skuldtyngda länder.

Barnfondens reguljära verksamhet kompletteras av de särskilda insatser som UNICEF genomför med hjälp av tilläggsbidrag. Inom ramen för många omfattande gemensamma FN-insatser av katastrofkaraktär, liksom i olika rehabiliterings- och återuppbyggnadsprogram, deltar UNICEF aktivt.

Sverige, som finansierar ca 10 % av UNICEF:s budget, har under många år varit barnfondens största eller näst största bidragsgivare. Regeringen anser det angeläget att UNICEF:s arbete för barns överlevnad och utveckling får ett fortsatt starkt svenskt stöd samtidigt som Sverige bör fortsätta att arbeta för att organisationens medlemskrets höjer sin bidragsnivå generellt. Regeringen föreslår att Sveriges bidrag till fondens allmänna medel för budgetåret 1990/91 höjs från 290 milj.kr. till 340 milj.kr., varav 20 milj.kr. avsätts för insatser varom UNICEF gör särskild framställning och som inte finansieras över andra anslagsposter.

Världsbanksgruppen, som består av Världsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA), Internationella finansieringsbolaget (IFC) och Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA), har länge varit en av de viktigaste finansieringskällorna för u-länderna. Till följd av 1980-talets skuld kris med växande svårigheter för u-länderna att erhålla kommersiella lån har Världsbanken kommit att få en än större betydelse. Denna manifesteras dels i en kraftigt ökad utlåning, men också i en omfattande rådgivning i samband med ekonomiska reformer i låntagarländerna. Denna utveckling och bankens centrala roll för mobilisering och samordning av finansiellt bistånd har medfört ett närmare samarbete mellan banken och svenska biståndsorgan, särskilt i Afrika.

Världsbanken (IBRD)

IBRD får sitt kapital genom att samtliga medlemsländer, efter ekonomisk styrka, tecknar andelar i bankens kapital. Banken lånar sedan medel på kapitalmarknaderna för att finansiera sin egen utlåning. Därigenom kan utlåning till u-länder ske på förmånligare villkor än vad annars vore möjligt.

Våren 1988 beslöt bankens medlemmar att öka kapitalet från nära 95 miljarder US dollar till drygt 171 miljarder US dollar. Banken räknar med att genom denna kapitalhöjning kunna öka sin utlåning från 15,5 miljarder US dollar budgetåret 1987/88 till ca 24 miljarder US dollar budgetåret 1992/93.

Sveriges medverkan i Världsbankens kapitalhöjning finansieras av riksbanken.

Internationella utvecklingsfonden (IDA)

IDA är Världsbanksgruppens fond för utlåning på särskilt förmånliga villkor till de fattigaste u-länderna. Budgetåret 1988/89 uppgick IDA:s nya utlåningsåtaganden till ett belopp motsvarande ca 30 miljarder kronor. Utlåningen finansieras genom bidrag från ett drygt 30-tal länder, i första hand i-länder.

Sveriges andel av den nionde påfyllnaden till IDA:s resurser uppgår till 2 528 milj.kr. att utbetalas under tre år med början från budgetåret 1990/91 då ett bidrag om 843 milj.kr. utgår.

Mer än 90 % av IDA-utlåningen går till de fattigaste länderna med en BNP per capita under 400 US dollar. Utlåningen är inriktad på landsbygdsutveckling, utbildning, hälsovård, vattenförsörjning och stöd för ekonomiska reformer som syftar till effektivare resursutnyttjande (s.k. strukturanpassningsprogram).

IDA:s åtaganden gentemot u-länderna görs på grundval av skuldsedlar som garanterar givarländernas bidrag. Dragnin på skuldsedlarna sker först då IDA:s styrelse godkänt projekten och de genomförs. Detta innebär enligt propositionen att skuldsedlarna förblir outnyttjade under en följd av år vilket har lett till att relativt stora in-tecknade reservationer, och därmed hög likviditet, har byggts upp under anslaget. Genom ändring av utbetalningstekniken kan reservationerna dras ner utan att IDA:s möjligheter till utfästelser gentemot u-länderna påverkas. Regeringen förordar en sådan förändring. Detta innebär också att ett utrymme kan skapas för finansiering av svenskt deltagande i multilaterala arrangemang som diskuteras för omvärldens stöd för reformprocessen i Östeuropa. Regeringen bedömer att ett belopp över tre år om sammanlagt 375 milj.kr. kan inrymmas under anslaget.

Internationella finansieringsbolaget (IFC)

IFC:s syfte är att främja ekonomisk utveckling i u-länder genom att understödja privata investeringar i industriell verksamhet. Det sista av fem lika stora svenska årsbidrag om ca 10 milj.kr. under den senaste kapitalhöjningen från år 1985 inbetalades under budgetåret 1989/90. Något sådant bidrag till IFC är enligt propositionen inte aktuellt under budgetåret 1990/91.

Internationellt livsmedelsbistånd

Världslivsmedelsprogrammet (WFP)

Sverige verkar för att en större andel av världens sammanlagda livsmedelsbistånd skall gå genom WFP och för att WFP skall spela en aktiv roll för att lindra verkningarna av katastrofer av olika slag. WFP utför enligt propositionen ett effektivt biståndsarbete och har en betydelsefull roll vid samordning av livsmedelsleveranser i internationella hjälporgan.

Två tredjedelar av det ordinarie bidraget till WFP är bundna till upphandling av livsmedel i u-länder med exportproduktion eller i Sverige. Utöver det ordinarie bidraget stödjer Sverige WFP genom att lämna annat multilateralt livsmedelsbistånd och katastrofhjälp genom WFP.

WFP:s bidragsmål för tvåårsperioden 1991–1992 är 1 500 miljoner US dollar.

WFP:s mottagarländer skall normalt svara för kostnader för lagring, transporter och övrig utrustning i anslutning till projektverksamheten. Enligt WFP:s regler får dessa kostnader inte finansieras med reguljära bidrag. I sådana fall måste därför WFP förlita sig på särskilda bidrag. Sverige har sedan budgetåret 1982/83 anslagit medel för dessa ändamål.

Medlen, som huvudsakligen använts till inköp av transportmedel till WFP:s verksamhet i några av de fattigaste länderna, har enligt samstämmiga rapporter gjort stor nytta.

Regeringen föreslår oförändrade bidrag till dessa särskilda ändamål, 22 milj.kr., samt ett bidrag till WFP:s ordinarie resurser om 100 milj.kr.

Livsmedelshjälpkonventionen (FAC)

Under 1986 års livsmedelshjälpkonvention har medlemsländerna åtagit sig att ge bidrag som sammanlagt motsvarar 7,5 miljoner ton spannmål per år. Konventionen är treårig. Det svenska årsbidraget motsvarar 40 000 ton vete.

Medelsbehovet för det svenska bidraget för budgetåret 1990/91 som lämnas genom WFP och även innefattar frakt- och administrationskostnader beräknas till 57 milj.kr.

Internationella katastroflagret för livsmedel (IEFR)

Internationella katastroflagret för livsmedel (IEFR) skapades för att snabbt och effektivt kunna ge bistånd i samband med plötsligt uppkomna katastrofsituationer. Sverige har bidragit till lagret, som administreras av WFP, alltsedan dess tillkomst år 1975. IEFR-lagret används för att tillhandahålla livsmedel till särskilt utsatta grupper i akuta nödsituationer och inte för utvecklingsinsatser. För att förbättra WFP:s möjligheter att koppla utvecklingsinsatser till utdragna katastrof- och flyktingsituationer har WFP nyligen upprättat en särskild fond för detta ändamål inom sitt reguljära program för år 1990.

För att kunna bidra till fonden föreslår regeringen en beredskap motsvarande 25 milj.kr. under budgetåret 1990/91. Regeringen föreslår vidare att 60 milj.kr. anslås för IEFR. Det svenska bidraget till IEFR och WFP:s fond för utdragna katastrofinsatser motsvarar 40 000 ton spannmål och 2 500 ton vegetabilisk olja. Sverige lämnar WFP ersättning även för fraktkostnader.

För de bidrag som ges inom ramen för FAC, IEFR och WFP:s nya fond för utdragna katastrofsituationer bör WFP företrädesvis välja att göra uppköp av livsmedel i u-länder med exportproduktion. Om uppköp inte kan göras i u-länder, skall WFP göra uppköp av svenska livsmedel till världsmarknadspris.

Flyktingbistånd genom FN

FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA)

Situationen i Mellanöstern, framför allt i de av Israel ockuperade områdena, har medfört behov av ytterligare resurser för de palestinska flyktingarna i regionen. UNRWA beräknar medelsbehovet för verksamhetsåret 1990 till 242 miljoner US dollar, vilket skall jämföras med 1989 års budget på 227 miljoner US dollar.

Sveriges bidrag till UNRWA ökade budgetåret 1989/90 (verksamhetsåret 1989) med 18 milj.kr. till 100 milj.kr.

Ökad belastning på UNRWA:s hälso- och sjukvårdsprogram, behov av fler skolor samt allmänna kostnadsökningar har medfört att UNRWA:s totala utgifter och behov av ytterligare resurser har ökat.

Regeringen föreslår en ökning av det svenska bidraget till UNRWA med 30 milj.kr. till 130 milj.kr. för budgetåret 1990/91. Härav avser 35 milj.kr. huvudsakligen UNRWA:s särskilda program på Västbanken och i Gazaområdet. Totalbeloppet avses täcka även sådana extrainsatser som tidigare har belastat anslagsposten Andra multilaterala bidrag, delposten Övriga insatser.

FN:s flyktingkommissarie (UNHCR)

Flyktingproblemen har under den senaste tioårsperioden nått en mycket stor omfattning. Flertalet flyktingar finns i u-länder. Sverige skall fortsätta stödja det viktiga humanitära arbetet att hjälpa världens flyktingar. UNHCR:s främsta uppgift är att ge rättsligt skydd åt flyktingar samt att lämna materiellt bistånd. Alltmer uppmärksamhet ägnas åt den särskilt utsatta gruppen av flyktingbarn och flyktingkvinnor.

Budgetåret 1989/90 uppgår det svenska reguljära bidraget till UNHCR till 145 milj.kr. Därutöver utgår bidrag via anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA, till bl.a. UNHCR:s verksamhet i Afrika och Centralamerika.

Behoven är långt ifrån täckta i de u-länder som tagit emot ett stort antal flyktingar. Det är också angeläget att stödja UNHCR:s verksamhet för främjande och vidmakthållande av flyktingarnas rättsskydd. Därför föreslår regeringen en höjning av det reguljära bidraget med 45 milj.kr. till 190 milj.kr. för budgetåret 1990/91, varav 35 milj.kr. reserveras för riktade insatser på grundval av under året inkommande appeller för stöd till särskilt utsatta flyktinggrupper. Totalbeloppet avses täcka även sådana extrainsatser som tidigare har belastat anslagsposten Andra multilaterala bidrag, delposten Övriga insatser.

Övriga organisationer

De bidrag som regeringen föreslagit till övriga organisationer framgår av nedanstående tabell:

Internationella familjeplanerings- federationen (IPPF)	85 000 000
UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum (ITC)	22 000 000
FN:s narkotikafond (UNFDAC) och annan narkotikabekämpning	50 000 000
Internationella sjöfarts- universitetet	17 000 000

Andra multilaterala bidrag

Miljöinsatser

För nästa budgetår förutser regeringen finansiering av experthjälp i samband med utformning av nationella miljöstrategier inom ramen för såväl Världsbankens som de regionala utvecklingsbankernas verksamhet. Dessutom förutser regeringen stöd till finansiering av sådana kostnader som kan uppkomma i enskilda projekt i samband med en utökad miljökonsekvensbedömning.

Extra bidrag kommer att utgå till flera av de fackorgan och program inom FN som upprättat särskilda miljöhandlingsprogram inom sina respektive verksamhetsområden. Ytterligare bidrag kommer att ges för stöd till miljöprogrammet inom UNIDO. Vidare förutser regeringen extra bidrag till FN:s miljöprogram (UNEP), dels att användas för insatser för att förstärka u-ländernas kapacitet att beakta miljöhänsyn i utvecklingsplaneringen, dels för att stödja u-landsdeltagande när det gäller det internationella konventionsarbetet på miljöområdet. Dessutom kommer vissa internationella frivilligorganisationer, bl.a. det Internationella institutet för miljö och utveckling (IIED), att få fortsatta bidrag till u-landsinriktat miljöarbete.

Ett intensifierat stöd genom olika internationella organisationer ställer större krav på svensk multilateral beredningskapacitet, vilket enligt propositionen innebär att SIDA i detta sammanhang förväntas få en ökad roll.

Flera internationella organisationer har, som en följd av gjorda förstärkningar och omprioriteringar, fått en förbättrad institutionell kapacitet. Detta innebär att de inom sina respektive verksamhetsområden har goda förutsättningar att utveckla omfattande och högkvalitativa miljöprogram. Detta gäller t.ex. handlingsplaner för att förhindra skövling av tropisk regnskog och åtgärder för att förhindra ökenspridning och markförstörelse.

För att genomföra sådana program krävs enligt propositionen resurser utöver nuvarande bidrag, framförs det i propositionen. Regeringen avser att verka för att givarsamfundet tar sitt gemensamma ansvar och mobiliserar sådana additionella medel till de internationella organisationerna.

Sverige bör också, enligt regeringen, liksom tidigare bistå de u-länder som saknar egna resurser att aktivt delta i förberedelsearbetet inför olika förhandlingar på miljöområdet inkl. FN:s konferens om miljö och utveckling som skall hållas år 1992.

För att möta behoven av insatser inom multilateralt miljöbistånd föreslår regeringen ett jämfört med förra året oförändrat anslag om 125 milj.kr. för Miljöinsatser.

Under delposten Övriga insatser finansieras bidrag till ett stort antal organisationer, program, seminarier och andra internationella aktiviteter för främjandet av internationell samverkan.

Extra insatser genom internationella organisationer kan också aktualiseras under pågående budgetår. Under andra anslagsposter redovisas beräknade anslag för vissa organisationer. Ibland kan det av förhandlingstekniska skäl vara svårt att förutse svenska bidrag, framförs det i propositionen. I andra situationer råder osäkerhet om storlek och tidpunkt för kommande svenska bidrag. I sådana fall kan delposten Övriga insatser utnyttjas.

Ett antal bidrag utgår som ett återkommande stöd till verksamhet som regeringen bedömer som angelägen. För budgetåret 1989/90 räknar regeringen med bidrag till bl.a.:

- Internationella rödakorskommittén (ICRC)
- FN:s boende- och bebyggelsecenter (HABITAT)
- FN:s utvecklingsfond för kvinnor (UNIFEM)
- Internationella forsknings- och utbildningsinstitutet för kvinnors utveckling (INSTRAW)
- FN:s informations- och forskningscenter för transnationella företag (UNCTC)
- Svenska UNICEF-kommittén
- UNESCO:s biståndsprogram för kommunikationsutveckling (IPDC)
- FN:s center för vetenskap och teknologi för utveckling (UNCSTD)
- Internationellt handikappbistånd
- Stöd till FN-insatser i Namibia
- Handelsrelaterat bistånd, t.ex. via UNCTAD
- Extra bidrag till studier och utredningar som bedrivs inom internationella organisationer
- Stöd till organisationer och fonder som verkar för förbättrat internationellt samarbete, t.ex. Society for International Development, International Foundation for Development Alternatives och Stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond
- Nordiska Afrika-institutet
- Svenska institutet för personal- och administrativa kostnader för FN-stipendiater
- Svenska FN-förbundet

Sammanfattning av motionerna

Folkpartiet betonar i motion U204 värdet av bistånd genom multilaterala biståndsorgan och då särskilt FN. Fördelen med multilateralt bistånd är att det gör mottagarländerna mindre beroende av politisk välvilja från enskilda givarländer, framhåller folkpartiet. Motionärerna konstaterar att såväl IDA som UNDP fått minskade resurser under 1980-talet, vilket drabbar stödet till de fattigaste u-länderna, särskilt i Afrika söder om Sahara. Folkpartiet vill därför höja anslaget till UNDP. Andra FN-organ som enligt motionärerna bör ha ökade resurser för att de står inför växande krav på insatser inom områden som

också prioriteras i svensk biståndspolitik är UNHCR, UNRWA, UNICEF samt UNFPA. Särskilt UNHCR behöver enligt motionärerna kraftigt ökade resurser med tanke på den allvarliga flyktingsituationen i världen och flyktingkommissariens egen ekonomiska kris. Folkpartiet tar också upp den världskampanj som FN initierat för att söka utrota analfabetismen till år 2000 och som proklamerat 1990 som det internationella läskunnighetsåret.

Den nationalkommitté som tillsatts i Sverige i likhet med andra länder och som har som uppgift att genom opinionsarbete öka medvetenheten om analfabetismen och samordna svenska initiativ på området har enligt folkpartiet alldeles för knappa resurser. Ytterligare 2 milj.kr. bör anslås, anser motionärerna.

Centerpartiet anser (U244) att regeringen inte tillräckligt prioriterar miljöbiståndet. Genom att regeringen föreslår oförändrade bidrag till miljöinsatserna innebär det i realiteten att biståndet urholkas, något som centerpartiet finner orimligt med hänsyn till de stora behoven av miljöbistånd. Motionärerna föreslår en höjning av miljöbiståndet via multilaterala organ med 25 milj.kr. jämfört med regeringens förslag.

Även miljöpartiet vill öka det svenska biståndet på miljövärdsområdet. I motion U220 föreslås inrättandet av två miljöfonder på vardera 1 miljard kronor. Den ena fonden skall användas till miljöförbättringar i Östeuropa. Den andra fonden skall användas för insatser i u-länder, exempelvis markvårdsinsatser, skogsplantering och bevarande av regnskogar.

Miljöpartiet föreslår vidare i motion U220 att en del av de medel som regeringen föreslagit till anslagsposten för särskilda insatser i skuldtyngda länder under anslaget C 3 i stället skall anslås till internationella organisationer som arbetar med familjeplanering (UNFPA och IPPF). Utskottet behandlar frågan under berörd anslagspost under anslaget C 3. Andra biståndsprogram.

Vänsterpartiet kommunisterna kräver i motion U241 att bidraget till Internationella familjeplaneringsfederationen ökar med 5 milj.kr. jämfört med regeringens förslag. Motionärerna föreslår också en höjning av bidraget till UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum (ITC) med 10 milj.kr. att användas till råvaruprogrammet för bistånd till diversifiering och förädling.

Utskottets överväganden

Sverige är redan en av de allra största bidragsgivarna i UNDP, UNICEF, UNFPA, UNHCR, UNRWA och ITC samt till mindre fonder som kvinnofonderna UNIFEM och narkotikafonden (UNFDAC). Sverige är också tillsammans med Japan den största bidragsgivaren till IPPF. Självfallet skall FN-systemet och de frivilliga organisationer som regelmässigt erhåller svenskt bidrag även fortsättningsvis kunna lita på Sverige som en pålitlig bidragsgivare. Utskottet får dock åter framföra betydelsen av att finansieringen av de multilaterala organens verksam-

het delas mellan flera bidragsländer. Sverige har sedan lång tid tillbaka aktivt arbetat för såväl ökade resurser till FN:s verksamhet som till en spridd bördefördelning till organisationernas fromma.

Vad gäller UNDP delar utskottet den uppfattning som framförs i U204 (fp) om behovet av höjda anslag. För närvarande pågår emellertid en diskussion och i viss mån en omvärdering av FN-biståndet för att detta bättre skall kunna anpassas till dagens och morgondagens behov (det nordiska projektet, FN i utvecklingssamarbetet samt översynen av det multilaterala biståndet). Innan dessa utredningar och förhandlingar slutförts är det enligt utskottets uppfattning lämpligt att avvakta och inte ta beslut om ytterligare bidrag.

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna fördelningen av bidragen är rimlig. Utskottet vill erinra om att regeringen har möjlighet att under löpande budgetår lämna extra bidrag exempelvis till det flyktingarbete som UNRWA och UNHCR bedriver.

Därmed avstyrks yrkandena 41, 42, 43, 44 och 45 i motion U204 (fp) samt yrkandena 5 och 6 i motion U241 (vpk).

De medel som regeringen för nästa år vill avsätta för miljövårdsinsatser genom multilaterala organ finner utskottet lämpliga med tanke på mottagarnas administrativa kapacitet. Det är utskottets uppfattning att det svenska biståndet till miljöändamål skall öka. För att det skall bli effektivt och få genomslagskraft måste det emellertid kunna tas emot och kanaliseras på ett meningsfullt sätt av organisationerna. Vad vi med svenskt bistånd nu kan göra är att bidra till att miljöhänsyn integreras i programmen och att mottagarländerna får stöd att själva göra nödvändiga miljö- och naturresursbedömningar.

Utskottet delar den oro för bl.a. jordklotets ekologiska balans som ligger till grund för yrkandet i motion U220 om en fond på en miljard kronor till markvårdsinsatser, skogsplantering och bevarande av regnskogar.

Som utskottet redan tidigare haft anledning konstatera är emellertid en förutsättning för att skövlingen av tropiska regnskogar skall kunna hejdas att vi kan avhjälpa fattigdom i de berörda länderna. Fattigdomen i sig utgör det största miljöhotet i u-länderna. Det är enligt utskottets uppfattning endast genom åtgärder för ekonomisk utveckling som innebär att varken fattiga länder eller fattiga människor tvingas ägna sig åt rovdrift och förstöring av naturresurser för att kortsiktigt klara sin överlevnad som skövlingen kan hejdas. För ytterligare kommentarer får utskottet hänvisa till sitt tidigare resonemang i detta betänkande om det svenska miljöbiståndet.

Härmed avstyrks yrkande 4 i motion U220 (mp), yrkande 12 i motion U244 (c) och yrkande 9 i motion U637 (mp).

Folkpartiet yrkar i motion U204 på att ytterligare 2 milj.kr. avsätts till den svenska nationalkommittén för FN:s läskunnighetsår 1990. Utskottet får konstatera att regeringen redan insett att utökade resurser för kommitténs verksamhet kan bli erforderliga och att därför beredskap finns för ytterligare anslag om så skulle bli fallet.

Världsbanksgruppen

Sammanfattning av motionerna

Vänsterpartiet kommunisterna kräver i motion U251 att Världsbanken och IMF reformeras så att u-länderna får ett jämlikt inflytande över deras politik och struktur. De reformer som motionärerna kräver är att parlament och allmänhet får insyn i bankens verksamhet och planering samt att banken decentraliseras genom att regionala rådgivande organ skapas. Dessa organ skall bestå av frivilliga organisationer. Om reformer inte är möjliga anser motionärerna att Världsbanken, de regionala bankerna och de regionala utvecklingsfonderna bör frikopplas från IMF och att det skapas en ny bank, en FN-bank.

Vidare kräver vänsterpartiet kommunisterna att Sverige lämnar Internationella finansieringsbolaget IFC eftersom bolagets uppgift är att privatisera u-ländernas tillgångar, något som enligt motionärerna ofta betyder att de överförs i utländsk ägo.

I motion U222 (mp) yrkas att Sverige skall begära förslag till nya riktlinjer för Världsbanken så att banken inte stöder miljöfarliga projekt eller projekt som skadar befolkningar. Om inte nya riktlinjer om stöd endast till ekologiska och humana långsiktiga projekt kan genomdrivas bör Sverige enligt motionärerna utträda ur Världsbanken.

Folkpartiet motsätter sig att utvecklingsarbetet med Central- och Östeuropa läggs inom enprocentsramen. Därmed motsätter sig folkpartiet regeringens förslag att dra ner reservationerna till Internationella utvecklingsfonden IDA så att utrymme skapas för finansiering av multilaterala arrangemang till stöd för reformprocessen i Central- och Östeuropa. I stället vill partiet skapa ett nytt anslag för demokratisk samhällsutveckling i en bred länderkrets och till detta anslag anslå 300 milj.kr.

Som utskottet redan tidigare i detta betänkande återgivit motsätter sig även centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet att utvecklingsarbetet med Central- och Östeuropa läggs inom enprocentsramen. Följaktligen motsätter sig dessa partier i likhet med folkpartiet att reservationerna till IDA används för det svenska deltagandet i multilaterala insatser till förmån för Central- och Östeuropa.

Utskottets överväganden

Yrkandena rörande Världsbankens verksamhet och struktur är i stort sett desamma som utskottet behandlade i förra årets betänkande (1988/89:UU18). Vad gäller öppenheten inom Världsbanken bl.a. gentemot enskilda organisationer får utskottet konstatera att banken nu intar en betydligt öppnare attityd till enskilda organisationer jämfört med tidigare. Ett utvecklat samarbete finns redan på flera plan, bl.a.

finns sedan 1982 en särskild samarbetskommitté, NGO—World Bank Committee. Banken tillhandahåller i ökad utsträckning information till organisationerna och låter dem medverka i olika insatser. Detta gäller inte minst organisationer med bas i u-länderna själva. En kontinuerlig dialog förs med internationella enskilda organisationer om såväl allmänna policyfrågor som rörande mer land- och projekt-specifika problem. Lokala enskilda organisationer har också kommit att spela en större roll vid implementeringen av bankens projekt. Vidare träffar bankens regionala avdelningar regelbundet företrädare för olika organisationer för att diskutera olika frågor. Utbyte av personal sker också mellan banken och t.ex. Världsnaturfonden. Sverige har tillsammans med de övriga nordiska länderna stött denna utveckling och betonat de värdefulla bidrag som enskilda organisationer kan ge inte minst på det lokala planet. Den svenska biståndssamheten sker som bekant i löpande samarbete och samråd med enskilda organisationer.

Vad i övrigt gäller offentligheten inom Världsbanken får utskottet konstatera att banken sprider en stor mängd information om verksamheten. Det torde dock enligt utskottets uppfattning finnas utrymme för större öppenhet på exempelvis miljöområdet. Samtidigt är det enligt utskottets uppfattning helt naturligt att alla dokument som rör t.ex. bankens samarbete med olika länder inte kan ges en allmän spridning. Det skulle försvåra dialogen mellan banken och enskilda länder, vilket skulle leda till sämre beslutsunderlag och inte vara i mottagarländernas intresse. Däremot är naturligtvis samtliga dokument som utges av Världsbanken och IMF tillgängliga för styrelsen och därmed också för medlemsländerna.

Härmed avstyrks yrkandena 1 och 3 i motion U251 (vpk).

Som ett resultat av den kritik som Världsbanken erhållit från medlemsländer och miljöorganisationer om bristande miljöhänsyn tar nu banken i betydligt större utsträckning sitt ekologiska ansvar.

Nu pågår arbete för att integrera miljöhänsyn i alla delar av verksamheten. Bland annat skall alla projekt som befaras ha betydande effekter på miljön underkastas en särskild miljövärdering. Dessa miljövärderingar kommer förutom renodlade miljöaspekter även att beröra sociala och kulturella frågor t.ex. i samband med folkomflyttningar.

Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att i styrelsen samt i övrigt samarbete med banken uppmärksamma dess sociala och ekologiska ansvar samt behovet av ökad öppenhet i synnerhet på miljöområdet. Något behov av en ny FN-bank anser utskottet däremot inte föreligga.

Världsbanksgruppens verksamhet och syfte studeras inom ramen för den samlade översyn av det multilaterala biståndet som för närvarande genomförs. Utredningen skall vara avslutad i början av år 1991.

Med det ovan anförda avstyrks yrkandena 1 och 2 i motion U222 (mp) samt yrkande 5 i motion U251 (vpk).

Frågan om hur det svenska biståndet till Central- och Östeuropa skall finansieras har redan tidigare behandlats i detta betänkande. Där framkommer att det enligt utskottets uppfattning inte behövs ett särskilt nytt anslag som föreslås av folkpartiet. Utskottet behandlar vidare denna fråga under anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. Utskottet får också konstatera att den del av insatserna som skall finansieras under anslagsposten för IDA kan ske genom att utbetalningstekniken förändras så att reservationerna kan utnyttjas. IDA:s utfästelser gentemot u-länderna påverkas därmed inte.

Härmed avstyrks ifrågasvarande del av yrkande 6 i motion U204 (fp).

Frågan om det svenska medlemskapet i IFC behandlade utskottet i förra årets betänkande (1989/90:UU18) och framförde då att IFC enligt utskottets uppfattning är ett organ som utgör ett nyttigt komplement till Världsbankens övriga verksamhet. IFC fyller en viktig funktion för att främja investeringar inom den privata sektorn i u-länderna. Denna sektor är svag och outvecklad i många av länderna, bl.a. beroende på svårigheten med finansiering och onödigt komplicerade byråkratiska procedurer vilket gör det svårt att starta och driva företag. IFC:s verksamhet är därmed även ett viktigt led i försöken att motverka kapitalflykt från u-länderna. Behovet av IFC:s insatser, dvs. riskkapitalförsörjning och rådgivning i investeringsfrågor, har enligt vad utskottet erfar blivit allt större under 1980-talet. IFC har under senare år givit ökat stöd till afrikanska små och medelstora företag och i ökad utsträckning stött företagsamhet inom jordbrukssektorn. Liksom tidigare ser utskottet ingen grund för ett svenskt utträde ur IFC.

Därmed avstyrks yrkande 4 i motion U251 (vpk).

Livsmedelsbistånd

Sammanfattning av motionerna

Tre motioner U223 (m), U224 (c) och U238 (s) tar upp frågan om fortsatta leveranser av svensk matolja till WFP. Tidigare var två tredjedelar av det svenska ordinarie bidraget till WFP bundna till upphandling i Sverige. Medlen användes till köp av matolja från Karlshamns Oils & Fats AB. Från och med budgetåret 1989/90 kommer två tredjedelar av det svenska ordinarie bidraget i stället att kunna användas för inköp av livsmedel i u-länderna med exportproduktion eller i Sverige. Samma regler gäller för de svenska bidragen via livsmedels-hjälpskonventionen (FAC), katastroflagret för livsmedel (IEFR) och WFP:s fond för utdragna katastrofsituationer. Enligt motionärerna innebär denna förändring av uppköpsordningen att leveranserna av matolja från Karlshamns Oils & Fats AB riskerar avbrytas och upphandling i stället kommer att ske i u-länderna. Samtidigt har företaget sedan 1987 i samarbete med SIDA och WFP utvecklat en ny förpackning för matoljan som förutom förvaring av matolja kan användas på olika sätt i u-länderna. Investeringar på ca 20 milj.kr. gjordes av företaget i samband med framtagandet av denna nya förpackning.

I motion U233 (m) yrkas att det svenska livsmedelsöverskottet används till livsmedelshjälp till svältande människor i olika länder.

1989/90:UU15

Utskottets överväganden

Enligt vad utskottet erfar finns det ingen anledning att befara att den nya ordningen för upphandling av svenska bidrag till WFP skulle innebära att leveranserna från Karlshamns Oils & Fats avbryts. Det svenska bidraget till det internationella katastroflagret för livsmedel (IEFR) och WFP:s fond för utdragna katastrofinsatser motsvarar 40 000 ton spannmål och 2 500 ton vegetabilisk olja. Bidraget är inte bundet till inköp i Sverige annat än om WFP inte kan göra uppköp från u-länder med exportproduktion. WFP har fortsatt köpa oljan från Sverige (Karlshamns), och det finns ingen anledning enligt utskottets uppfattning att tro att WFP härvidlag skulle ändra sina rutiner.

Härmed avstyrks motionerna U223 (m), U224 (c) och U238 (s).

Vad gäller kravet i motion U233 (m) att det svenska livsmedelsöverskottet skall användas till bistånd till svältande i olika länder får utskottet anföra följande:

Den svenska inställningen är att livsmedelsbistånd endast skall ges vid akuta katastrofsituationer. Av detta skäl bidrar Sverige t.ex. till WFP:s katastroflager. Ett stort inflöde av livsmedel under normala situationer kan ha den effekten att det lokala prissättningssystemet sätts ur spel. Hjälp-sändningar kan då komma att ersätta den inhemska jordbruksproduktionen med långsiktigt skadliga konsekvenser. Landet kan lätt bli beroende av livsmedelshjälp och den egna överlevnadsförmågan förändras.

Med det ovan anförda avstyrks motion U233 (m).

4. Utvecklingssamarbete genom SIDA (C 2)

Propositionen (s. 90–112)

För budgetåret 1990/91 föreslår regeringen att 6 787,0 milj. kr. ställs till förfogande för utvecklingssamarbete genom SIDA. Detta innebär en anslagsökning med 597,0 milj.kr. i förhållande till föregående budgetår.

Regeringens förslag till fördelning av biståndet genom SIDA framgår av tabell 5.

Tabell 5. Utvecklingssamarbete genom SIDA budgetåren 1989/90—1990/91 (milj.kr.)

1989/90:UU15

	Anslag 1989/90	Förslag 1990/91	För- ändring
AFRIKA			
Angola	170	200	+ 30
Botswana	95	95	of
Etiopien	145	145	of
Guinea-Bissau	80	90	+ 10
Kap Verde	65	70	+ 5
Kenya	140	150	+ 10
Lesotho	35	35	of
Moçambique	395	445	+ 50
Namibia		100	+ 100(1)
Tanzania	540	550	+ 10
Zambia	240	240	of
Zimbabwe	180	200	+ 20
Regionala insatser i Afrika	235	255	+ 20
Humanitärt bistånd i södra Afrika	350	310	- 40(1)
ASIEN			
Bangladesh	135	145	+ 10
Indien	380	400	+ 20
Laos	85	100	+ 15
Sri Lanka	70	70	of
Vietnam	300	300	of
Regionala insatser i Asien	15	25	+ 10
LATINAMERIKA			
Nicaragua	230	270	+ 40
Regionala insatser i Centralamerika	55	90	+ 35
Humanitärt bistånd i Latinamerika	190	190	of
ÖVRIGT			
Katastrofbistånd m.m.	800(2)	597	(+ 47(2))
Stöd till återuppbyggnad		250	
Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer (3)	575	675	+ 100
Särskilda miljöinsatser	225	225	of
Särskilda program	328	408	+ 80
Rekrytering och utbildning av fältpersonal	81	88	+ 7
Vissa landprogramkostnader	51	55	+ 4
Information genom SIDA (3)		14	+ 14
SUMMA	6 190	6 787	+ 597

¹Ny anslagskonstruktion.

²T.o.m. innevarande budgetår redovisas medlen för katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. under en anslagspost.

³Medel för information genom folkrörelser, andra enskilda organisationer och SIDA anvisas t.o.m. budgetåret 1989/90 över anslaget C 9. Information.

I propositionen föreslås att medelsramarna för samarbetsländerna ökas med sammanlagt 320 milj.kr. till sammanlagt 3 605,0 milj.kr. För närmare motivering till regeringens förslag om bistånd till enskilda samarbetsländer hänvisas till propositionen (s.94—105).

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motionerna U202 och U246 att landramarna avvecklas vad gäller Angola, Etiopien, Zimbabwe, Vietnam och Nicaragua då enligt partiet inget statsstöd bör gå till enpartistater. För övriga programländer utom Botswana förordas sänkningar av landramarna i linje med att programlandsbistånd successivt bör avvecklas till förmån för projektinriktat bistånd. Avvecklingen föreslås ske under en femårsperiod, och för nästa budgetår föreslås därför en minskning av landramen till huvuddelen av enpartistaterna. För Botswana förordas höjning. Biståndet till Namibia skall enligt partiet föras till anslagsposten Projektbistånd till vissa länder.

Folkpartiet ansluter sig till regeringens förslag i sin motion U204 på flertalet punkter vad gäller programländerna. Partiet förordar dock ett större stöd till Namibia som föreslås bli programland samt en minskning av biståndet till Vietnam. Folkpartiet förordar vidare en utökning av programlandskretsen med förutom Namibia Uganda, Filippinerna och Costa Rica.

Centerpartiet ansluter sig i sin motion U244 till regeringens förslag i denna del utom vad gäller Botswana där ett större bistånd föreslås.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i sin motion U241 höjningar till samtliga programländer utom för Etiopien, Kenya, Namibia, Bangladesh och Indien där regeringens förslag godtas. Vpk föreslår vidare att Sri Lanka upphör att vara programland.

Miljöpartiet ansluter sig i sin motion U220 till regeringens förslag.

Utskottets överväganden

Angola

Angolas befolkning har drabbats hårt av kriget. Produktionen inom jordbruk och industri har minskat. Transport- och kommunikationsleder har förstörts. I landet finns till följd av kriget ca 550 000 internflyktingar. Utskottet konstaterar att biståndsbehovet således är mycket stort.

Angola inledde 1987 ett ekonomiskt reformprogram som i sitt innehåll ligger i linje med de anpassningsprogram som Världsbanken och Internationella valutafonden stödjer i många andra afrikanska länder. 1989 beviljades Angola inträde i dessa båda nämnda organisationer.

Ett viktigt steg mot fred togs 1988 när Angola, Sydafrika och Kuba slöt avtal om bl.a. tillbakadragande av de kubanska trupperna. 1989 nåddes en överenskommelse om vapenvila i konflikten mellan Angola och UNITA, vilken dock senare tidvis har brutits.

I anslutning till den pågående fredsprocessen har Angolas regering signalerat beredvillighet till försoning, bl.a. genom åtgärder för en politisk liberalisering.

Svenskt bistånd går bl.a. till insatser inom hälsovård, transporter, fiske och varubistånd i form av reservdelar m.m.

Utskottet anser att fortsatt bistånd i den omfattning regeringen föreslår är väl motiverat mot bakgrund av de stora behoven och befolkningens utsatta situation.

Utskottet delar inte uppfattningen som framförs i motionerna U202, U246 och U658 (samtliga m) att bistånd genom den angolanska statsmakten bör upphöra om inte villkoren för fred och försoning infrias. Ett avbrytande av biståndet skulle enligt utskottet drabba den redan svårt lidande befolkningen. Det finns enligt utskottet i stället anledning för Sverige att stödja och uppmuntra en fortsatt rörelse mot ökad demokrati och försoning i Angola. Utskottet förordar därför en fortsatt humanitär och demokratifrämjande inriktning av biståndet.

Den medelsram om 200 milj.kr. som regeringen föreslår är baserad på en bedömning av kapaciteten från svensk och angolansk sida att framgångsrikt förvalta anslaget. En höjning enligt motion U241 (vpk) är därför inte motiverad. Mot bakgrund av de stora humanitära behoven i Angola välkomnar utskottet i sammanhanget att betydande bistånd utanför landramen kan lämnas för nödhjälps- och flyktinginsatser. Sådant bistånd lämnas för närvarande via Internationella röda korset och enskilda organisationer.

Det är vidare utskottets uppfattning att Sverige fortsätter att ge politiskt stöd till FN:s ansträngningar att uppnå försoning och varaktig fred i Angola.

Därmed avstyrks yrkande 9 i motion U202 (m), yrkande 7 i motion U241 (vpk), yrkande 14 i motion U246 (m) samt yrkandena 1, 2 och 3 i motion U658 (m).

Botswana

Motionerna U241 (vpk), U244 (c) och U246 (m) föreslår samtliga en högre medelsram för Botswana än vad regeringen föreslagit.

Den botswanska ekonomin har utvecklats i en mer gynnsam riktning än i flertalet andra afrikanska länder. Valutareserven är förhållandevis stor. Ett antal problem kvarstår emellertid, såsom hög arbetslöshet, vattenbrist och stor livsmedelsimport. Vidare kvarstår det starka beroendet av Sydafrika.

Det svenska biståndet syftar till att minska beroendet av Sydafrika samt att möjliggöra social utveckling på landsbygden. Utskottet erfar att en omorientering för närvarande sker i biståndet mot utveckling av landets mänskliga resurser genom kunskapsöverföring. Reservationerna i biståndet har ökat.

Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen föreslår den medelsram som är ändamålsenlig för Botswana. Yrkande 8 i motion U241 (vpk), yrkande 18 i motion U244 (c) samt yrkande 1 i motion U246 (m) avstyrks.

Etiopien

Samtliga partier utom moderata samlingspartiet ansluter sig till regeringens förslag om medelsram för Etiopien. I motionerna U202 (m), U246 (m) och U635 (m) föreslås att landrambiståndet till Etiopien avvecklas. I motionerna U211 (s) och U204 (fp) understryks vikten av att biståndet anpassas till den rådande kris- och krigssituationen i landet och i högre grad inriktas på katastrofinsatser via enskilda organisationer och FN. Liknande tankar framförs i ett antal motioner om Eritrea vilka behandlas under anslagsposten Katastrofbistånd.

Etiopien har härjats svårt av ett sedan lång tid pågående inbördeskrig som skördat hundratusentals människoliv. Under senare tid har de eritreanska befrielseörelserna och den tigreanska befrielseörelsen fått kontroll över stora delar av norra Etiopien.

Situationen i Etiopien har förvärrats genom en utvecklingspolitik som missgynnat effektiv produktion inom bl.a. jordbruket. Allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna har begåtts, bl.a. i samband med den militära mobiliseringen i norr och bybildningsprogrammet. Den hotande svältkatastrofen ger anledning till djup oro.

Mot denna bakgrund har det svenska biståndet successivt omorienterats mot humanitärt inriktade och katastrofförebyggande insatser. En minskande del av biståndet går till fortsatta reguljära bilaterala program. Stödet till jordbrukssektorn har helt avvecklats, medan insatser inom undervisnings- och hälsosektorerna enligt utskottets uppfattning bör kunna fortsätta under nästa budgetår.

Utskottet finner att förutsättningarna för ett reguljärt långsiktigt bilateralt utvecklingssamarbete med Etiopien kraftigt försämrats under senare år. Omorienteringen mot humanitära och katastroffinriktade insatser via FN och enskilda organisationer är därför angelägen och motiverad, inte minst mot bakgrund av det utbredda mänskliga lidande som konflikterna i landet fört med sig. Utskottet understryker vikten av en fortlöpande prövning av biståndssamarbetets förutsättningar och effektivitet. Det bör härvid övervägas om programlandssamarbete är den lämpligaste formen för att nå de mest nödställda människorna. Utskottet utgår från att landets allmänpolitiska utveckling och de begynnande fredssträngningarna även i fortsättningen noga följs från svensk sida.

Den politiska utvecklingen i Etiopien är föremål för ett antal motioner vilka behandlas i ett separat betänkande under våren 1990.

Utskottets överväganden vad gäller katastrofbistånd till Etiopien återfinns under anslagsposten Katastrofbistånd, Stöd till återuppbyggnad m.m. längre fram i betänkandet.

Med det ovan anförda får yrkande 18 i motion U204 (fp) och yrkandena 1 och 2 i motion U211 (s) anses besvarade. Yrkande 11 i motion U202 (m), yrkande 15 i motion U246 (m) samt yrkande 1 i motion U635 (m) avstyrks.

Guinea-Bissau

I motion U241 (vpk) föreslås en höjning, medan i motion U246 (m) föreslås en sänkning av landramen.

Guinea-Bissau är ett av världens fattigaste länder. Efter en lång period av ekonomisk stagnation slöts en överenskommelse med Internationella valutafonden och Världsbanken om ett strukturanpassningslån. Utskottet noterar att i anslutning till överenskommelsen har en ny ekonomisk politik introducerats som omfattar bl.a. devalveringar, privatisering av detaljhandel och friare prissystem. Det ekonomiska reformprogrammet har lett till vissa positiva resultat, även om arbetslösheten stigit och utlandsskulden alltjämt är mycket stor.

Det svenska biståndet syftar till en bättre resurstillväxt både vad gäller materiella och mänskliga resurser. Bistånd lämnas till bl.a. landsbygdsutveckling, fiske, undervisning, industri och varubistånd. Utanför landramen har betalningsbalansstöd tidigare lämnats för Världsbankens Afrikaprogram.

Enligt utskottets uppfattning är den av regeringen föreslagna medelsramen väl motiverad med hänsyn till behoven i Guinea-Bissau och utvecklingen i landet.

Utskottet avstyrker därför yrkande 9 i motion U241 (vpk) samt yrkande 5 i motion U246 (m).

Kap Verde

Även Kap Verde tillhör jordens fattigaste länder. Landet är starkt beroende av livsmedelsimport för sin försörjning. En växande utlandsskuld utgör ett allvarligt problem.

Det svenska biståndssamarbetet med Kap Verde är inriktat på insatser för att trygga befolkningens överlevnad i tider av extrem torka samt i övrigt stödja produktiv verksamhet och öka möjligheterna till självförsörjning. Enligt vad utskottet erfarit administreras biståndet effektivt.

Utskottet finner den av regeringen föreslagna medelsramen för Kap Verde väl anpassad till landets behov och utveckling i övrigt.

Yrkande 10 i motion U241 (vpk) som föreslår höjning samt yrkande 6 i motion U246 (m) som föreslår en sänkning av landramen avstyrks.

Kenya

I motion U246 (m) föreslås en lägre medelsram än vad regeringen föreslagit.

Den mycket höga befolkningstillväxten i Kenya har lett till stora påfrestningar på samhället. Tillgången på odlingsbar jord är alltför knapp. Det svenska biståndet har därför koncentrerats till landsbygds-

utveckling inom sektorerna markvård, vattenförsörjning och hälsovård med familjeplanering. Kvinnor och miljö är prioriterade områden. Det bör enligt utskottets uppfattning vara en strävan att fortsatt medverka till aktivt folkligt deltagande i biståndsinsatserna och därigenom främja en demokratisk samhällsutveckling. Biståndet är såvitt utskottet kan bedöma effektivt. Utskottet anser mot denna bakgrund samt med tanke på att medelsramen varit oförändrad under tre år att regeringens förslag om en höjning av medelsramen för nästkommande budgetår är motiverad.

Därmed avstyrks yrkande 7 i motion U246 (m).

Lesotho

I motion U241 (vpk) föreslås en högre och i motion U246 (m) en lägre landram jämfört med regeringens förslag.

Biståndet till Lesotho syftar till att slå vakt om landets självständighetssträvanden och minska sårbarheten gentemot Sydafrika. Biståndet är koncentrerat till förvaltningsutveckling, miljö- och markvård och sysselsättningsskapande åtgärder.

Utskottet konstaterar att Lesotho genomgår en politiskt problemfylld period med militärstyre sedan 1986. Det finns klara brister när det gäller respekten för demokratiska fri- och rättigheter. Den senaste tidens utveckling, som bl.a. inneburit en ytterligare koncentration av makten till militärjuntan, inger oro och har ytterligare försämrat landets internationella anseende. Det är därför enligt utskottet desto angelägnare att, som anges i propositionen, utvecklingen i Lesotho underkastas en särskild analys som underlag inför beslut om biståndssamarbete nästkommande avtalsperiod. Utskottet förutsätter att analysens resultat redovisas för riksdagen. I avvaktan härpå biträder utskottet regeringens förslag om oförändrad medelsram.

Härmed avstyrks yrkande 11 i motion U241 (vpk) och yrkande 8 i motion U246 (m).

Moçambique

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion U241 en höjning och moderata samlingspartiet i motion U246 en sänkning av landramen jämfört med regeringens förslag.

Moçambique är det land som hårdast drabbats av Sydafrikas destabiliseringspolitik. Terror och sabotagehandlingar från rebellrörelsen RNM, som har stöd inne i Sydafrika, har givit upphov till utbrett mänskligt lidande. Produktion och social verksamhet har till vissa delar lamslagits.

Det svenska biståndet syftar till att minska Moçambiques beroende av Sydafrika samt främja ekonomisk utveckling och resurstillväxt för att därigenom söka lindra något av den nöd som terrorn skapat. Biståndet har successivt anpassats till säkerhetsläget och till det ekonomiska reformprogrammet som stöds av bl.a. Världsbanken. Biståndet är koncentrerat till jordbrukssektorn, undervisning, industriupprust-

ning och energi. En viktig del utgörs av varubistånd. Biståndet utanför landramen i form av katastrofhjälp och betalningsbalansstöd har varit betydande.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser utskottet det motiverat med ett omfattande biståndssamarbete med Moçambique. Den omprioritering mot ekonomiska reformer, liberalisering och demokratisering som ägt rum i landet under senare tid utgör ytterligare motiv härför. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsram för biståndssamarbetet.

Härmed avstyrks yrkandena 12 i motion U241 (vpk) och 9 i motion U246 (m).

Namibia

I motion U202 (m) förordas att Namibiabiståndet skall utgå i projektform. Motion U204 (fp) föreslår dels att Namibia skall bli programland, dels en höjd medelsram jämfört med regeringens förslag. I motion U642 (c) förordas att svenskt stöd bör ges till FN:s arbete i Namibia och till landets demokratisering.

Det fria Namibia högtidlighöll sin självständighetsdag den 21 mars 1990. Utskottet hälsar den namibiska självständigheten med stor tillfredsställelse.

Sverige har sedan länge stött utvecklingen mot självständighet och demokrati, både med humanitära insatser och genom stöd till FN:s Namibiakår, UNTAG. Nu förestår planeringen av det framtida reguljära biståndssamarbetet med det självständiga Namibia. FN och ett stort antal länder har förberett det framtida Namibiabiståndet. Sverige har tillsammans med övriga nordiska länder initierat ett antal förberedande studier, särskilt inom sektorerna transporter, kommunikationer, utbildning och finansväsende. Som anges i budgetpropositionen får det närmare innehållet och utformningen av det kommande samarbetet med Namibia avgöras efter förhandlingar med landets demokratiskt tillsatta regering.

Utskottet får konstatera att det råder bred parlamentarisk enighet om att etablera ett omfattande biståndssamarbete med det fria och självständiga Namibia. Det är enligt utskottets uppfattning uppenbart att biståndsbehoven är stora efter den långdragna och svåra frigörelseprocessen, i synnerhet de första åren efter självständigheten. Utskottet anser vidare att samarbetet bör få en långsiktig karaktär och att Namibia bör bli ett programland. Utskottet välkomnar att resurser avsätts för att inrätta ett biståndskontor i Windhoek. FN kommer genom sina biståndsinsatser att fortsätta sin närvaro och sitt stöd till Namibia. Genom Sveriges stora bidrag till UNDP och andra biståndsorgan inom FN stöder Sverige FN:s fortsatta verksamhet i landet.

Med det ovan anförda anser utskottet yrkande 16 i motion U204 (fp) och yrkande 7 i motion U642 (c) besvarade. Yrkande 49 i motion U204 (fp) samt yrkande 14 i motion U202 (m) avstyrks.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion U246 en lägre landram för Tanzania och begär i motion U202 en utvärdering av Tanzaniabiståndet. I motion U241 (vpk) förordas en höjning av landramen jämfört med regeringens förslag.

Utskottet vill understryka vikten av att regelbundna utvärderingar görs i biståndsverksamheten. Under 1987–1988 genomförde regeringen ett analysarbete om biståndet till Afrika under 90-talet, det s.k. Afrikaprojektet. I den fallstudie om Tanzania som projektet även innefattade gjordes en utförlig genomgång av Tanzaniabiståndet. Detta arbete har därefter följts upp i samband med olika biståndsförhandlingar. Vidare görs i internationella sammanhang kontinuerligt översyner av biståndet till Tanzania, exempelvis i form av konsultativa möten under Världsbankens ledning. Sverige deltar i dessa möten.

Det ekonomiska återhämtningsprogram som Tanzania genomför sedan 1986 har enligt vad utskottet erfarit gett vissa positiva resultat under senare år. Under 1987 och 1988 översteg BNP-ökningen befolkningstillväxten för första gången sedan 1977. Huvudmålsättningen i det svenska biståndet är att stödja detta reformprogram. Vidare utgår stöd till sociala sektorer såsom undervisning och hälsovård. Ett fortsatt omfattande internationellt bistånd bedöms av utskottet som nödvändigt för att den resurskrävande strukturomvandlingen skall kunna genomföras och en stabil ekonomisk tillväxt komma till stånd.

Med det ovan anförda får yrkande 7 i motion U202 (m) anses besvarat. Yrkande 13 i motion U241 (vpk) och yrkande 10 i motion U246 (m) avstyrks.

Zambia

Även i Zambia pågår en genomgripande ekonomisk reformprocess. En viktig del i det långsiktiga svenska biståndet är att underlätta en strukturomvandling med syftet att skapa en bärkraftig utveckling. Prioriterade sektorer är jordbruk, hälsa och undervisning. Utskottet anser det motiverat med den av regeringen föreslagna landramen. Det bör i sammanhanget nämnas att ytterligare bistånd till stöd för anpassningsprogrammet kan komma att aktualiseras genom utnyttjande av anslagsposten Särskilda insatser i skuldyngda länder.

Därmed avstyrks yrkande 16 i motion U241 (vpk) och yrkande 11 i motion U246 (m) vilka föreslagit en höjd resp. sänkt landram jämfört med regeringens förslag.

Zimbabwe

Moderata samlingspartiet yrkar i motionerna U202 och U246 att Zimbabwe skall avecklas som programland eftersom landet är en enpartistat. Vänsterpartiet kommunisterna (U241) förordar en höjning av landramen.

Det svenska biståndet syftar främst till att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i landet och minska beroendet av Sydafrika. De

sektorer som prioriteras i det landramsfinansierade biståndet är undervisning, hälsovård, förvaltningsutveckling, transporter och varubistånd. I biståndet ingår insatser för att främja demokrati och folkligt deltagande på lokal nivå. Bistånd utanför landramen utgår bl.a. genom det regionala SADCC-stödet.

Utskottet bedömer att det långsiktiga biståndssamarbetet med Zimbabwe fyller en viktig funktion och har förutsättningar att nå de avsedda befolkningsgrupperna. Samtidigt är det enligt utskottets uppfattning viktigt att noggrant följa den politiska utvecklingen i Zimbabwe och i synnerhet frågan om respekten för de mänskliga rättigheterna. Fortsatta och om möjligt utökade demokratifrämjande biståndsinsatser är angelägna. Utskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna medelsramen.

Härmed avstyrks yrkande 8 i motion U202 (m), yrkande 17 i motion U241 (vpk) och yrkande 16 i motion U246 (m).

Bangladesh

Motion U246 (m) förordar en jämfört med regeringens förslag sänkt landram.

Det svenska biståndet inriktas på att hjälpa den fattiga landsbygdsbefolkningen. Sysselsättningskapande åtgärder prioriteras. Biståndet koncentreras till landsbygdsutveckling, hälsostöd och undervisning. Utskottet finner den föreslagna medelsramen för det långsiktiga bilaterala biståndet befogad.

Därmed avstyrks yrkande 2 i motion U246 (m).

Indien

I motion U246 (m) förordas en sänkt medelsram jämfört med regeringens förslag.

Det långsiktiga svenska biståndet till Indien är inriktat på att bekämpa fattigdomen och miljöförstöringen. Prioriterade områden är hälsovård, vattenförsörjning, energi, skogsbruk med markvård och undervisning. Utskottet anser det motiverat med den föreslagna landramen för att fullfölja de fattigdomsinriktade insatserna.

Härmed avstyrks yrkande 3 i motion U246 (m).

Laos

I motionerna U241 (vpk) och U246 (m) föreslås höjning resp. sänkning av landramen för Laos.

Biståndssamarbetet med Laos koncentreras till skogs-, transport- och elkraftssektorerna. Regeringen avser kommande år att lägga större vikt vid kunskapsöverföring avseende företagsskötsel och offentlig förvaltning. Utskottet anser den föreslagna medelsramen motiverad. Det är bl.a. med tanke på biståndets effektivitet väsentligt att den påbörjade utvecklingen mot politisk och ekonomisk liberalisering fortsätter. Fortsatt bistånd kan också bidra till att bryta landets isolering.

Därmed avstyrks yrkande 21 i motion 241 (vpk) och yrkande 12 i motion U246 (m).

1989/90:UU15

Sri Lanka

I motion U241 (vpk) förordas att Sri Lanka avvecklas som programland. I motion U246 (m) föreslås en i jämförelse med regeringens förslag oförändrad medelsram.

Det svenska biståndet till Sri Lanka har, sedan vattenkraftsprojektet i Kotmale avslutats, koncentrerats till landsbygdsutveckling, hälsovård och utbildning. Till viss del har biståndsinsatserna försvårats genom konflikten i landet.

Utskottet konstaterar med oro att utvecklingen i Sri Lanka fortsätter att präglas av allvarliga konflikter mellan olika befolkningsgrupper. Det utbredda våldet har krävt ett stort antal människoliv. Utskottet anser det nödvändigt att nogsamt söka anpassa biståndssamarbetet till de rådande förhållandena. Utskottet vill särskilt understryka vikten av att, såsom angetts i propositionen, en betydande del av landramsmedlen skall kunna inriktas mot att lindra den akuta krisens verkningar. Sådant stöd bör där så befins lämpligt kunna kanaliseras via FN-organ och enskilda organisationer. Utskottet vill vidare framhålla fattigdomsinriktningen som angelägen i ett fortsatt biståndssamarbete. Det bör enligt utskottet fortlöpande prövas vilka biståndsformer som är bäst lämpade och effektivast i det rådande läget. Med de ovannämnda möjligheterna till flexibel anpassning av biståndet skulle ett avbrytande av programlandssamarbetet inte behöva aktualiseras.

Härmed avstyrks yrkande 22 i motion U241 (vpk). Yrkande 4 i motion U246 (m) får anses besvarat.

Vietnam

Moderata samlingspartiet yrkar i motionerna U246 och U202 att Vietnam bör avvecklas som programland. Biståndet måste enligt motionerna inriktas på att stödja en utveckling mot demokrati och marknadsekonomi. Bai-Bang-projektet måste avslutas. Folkpartiet menar i sin motion U204 att ett begränsat programlandssamarbete bör fortsätta under några år, varefter frågan på nytt bör prövas. Ett starkt stöd bör ges till demokratifrämjande insatser samt inom områdena miljö, företagsdrift, ekonomi och offentlig förvaltning. Folkpartiet förordar en sänkning av landramen. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion U212 att Sverige i FN bör aktualisera frågan om internationellt bistånd till Vietnam och att USA måste uppfylla sin utfästelse om biståndet för återuppbyggnad. Vidare yrkar vänsterpartiet kommunisterna på att Sverige ger stöd till utvecklingen av Vinh-Phu-projektet till ett socio-ekonomiskt område samt att Vietnam får tillgång till betalningsbalansstöd för skuldavskrivning. Vänsterpartiet kommunisterna förordar vidare en höjning av landramen.

Yrkandena beträffande biståndet till Vietnam är till en del desamma som utskottet behandlat tidigare år och senast i föregående betänkande 1988/89:UU18. Utskottet har tidigare konstaterat att ett fortsatt svenskt

biståndssamarbete efter 1990 förutsatte ett vietnamesiskt tillbakadragande av trupperna i Kambodja. Den vietnamesiska regeringen utfäste sig att göra detta. Under det gångna året har såvitt utskottet nu kan bedöma tillbakadragandet genomförts. Det bör dock noteras att sporadiska uppgifter om vietnamesisk trupp närvaro fortfarande förekommer. Genom att en freds- och förhandlingsprocess nu kommit i gång i regionen ter sig möjligheterna till en lösning av konflikten i Kambodja nu ljusare, även om parterna i konflikten fortfarande står långt ifrån varandra. I Vietnam har en relativt långtgående ekonomisk reformverksamhet inletts med vissa marknadsekonomiskt orienterade inslag. Den ekonomiska reformpolitiken har åtföljts av en viss öppning i den kommunistiska enpartistaten, även om det mesta återstår att göra beträffande respekten för mänskliga rättigheter och demokratisering, vilket bl.a. berörs i Amnesty Internationals senaste rapport om Vietnam. Utskottet gör bedömningen att reformarbete, ekonomisk återhämtning och demokratisering har större möjligheter om Vietnam får internationellt stöd och om isoleringen bryts. Biståndet från Sverige i sin nuvarande utformning inkluderar insatser för att främja demokrati och fortsatt reformverksamhet. Mot denna bakgrund anser utskottet att programlandsbistånd även i fortsättningen bör lämnas till Vietnam. Den av regeringen föreslagna medelsramen får anses motiverad.

Härmed avstyrks yrkande 10 i motion U202 (m), yrkande 46 i motion U204 (fp), yrkande 23 i motion U241 (vpk) och yrkande 13 i motion U246 (m).

Utskottet har erfarit att den svenska regeringen agerar aktivt för att bryta Vietnams internationella isolering både vad avser internationella institutioner och utvecklingsorgan, exempelvis Världsbanken och Internationella valutafonden samt bilaterala givare. Utskottet välkomnar detta. När det gäller relationerna mellan Vietnam och USA kan utskottet notera ett visst begränsat samarbete mellan länderna när det gäller att lösa utestående humanitära frågor efter Vietnamkriget. En normalisering av förbindelserna eller ens något återupptagande av de diplomatiska relationerna har emellertid inte ägt rum. USA fortsätter att blockera ett samarbete mellan Vietnam och internationella utvecklingsorgan som Världsbanken.

Härmed får yrkande 1 i motion U212 (vpk) anses besvarat. Yrkande 2 i samma motion avstyrks.

Avtalet om pappersbruket i Bai-Bang löper ut den 30 juni 1990. Vissa biståndsinsatser kan komma att aktualiseras även efter denna tid, inte minst på miljöområdet. Utskottet ser positivt på denna möjlighet och vill särskilt understryka betydelsen av miljöinsatser såväl i anslutning till Bai-Bang-projektet som i Vietnambiståndet i övrigt. Utskottet får konstatera att Sveriges bistånd till Vinh-Phu-området inte enbart har koncentrerats till pappersbruket Bai-Bang utan haft en bredare inriktning. Exempel på detta är stöd till skogsbruk och yrkesskola. Utskottet har noterat att bistånd inom ekonomi och förvaltning planeras. Vidare har utskottet erfarit att i det framtida biståndssamarbetet med Vietnam

någon form av skuldlätnadsåtgärder eventuellt kan komma att aktualiseras, exempelvis i form av betalningsbalansstöd. Avgörande faktorer bör enligt utskottets uppfattning i sammanhanget vara om landet kan genomföra ett långsiktigt ekonomiskt anpassningsprogram samt om utvecklingen i övrigt fortsätter i positiv riktning.

Med det ovan anförda får yrkande 27 i motion U204 (fp) och yrkande 5 i motion U212 (vpk) anses besvarade. Yrkande 6 i motion U212 (vpk) avstyrks.

Nicaragua

Moderata samlingspartiet framför i motion U246 att programlandsbiståndet till Nicaragua bör avslutas och att ökat stöd i stället lämnas till hela den centralamerikanska regionen. Folkpartiet biträder i sin motion U204 regeringens förslag till landram men med förutsättningen att valen i Nicaragua genomförs i demokratiska former. Vänsterpartiet kommunisterna vill enligt motion U241 höja landramen.

Det svenska biståndet är inriktat på produktiva sektorer inom industri och jordbruk. Varubistånd har givits med syftet att underlätta den pågående ekonomiska reformprocessen. Att främja demokrati har varit en viktig målsättning i biståndsinsatserna. Utskottet noterar med tillfredsställelse att fria och demokratiska val hölls den 25 februari i Nicaragua.

Mot bakgrund av den utbredda fattigdomen i landet och den återuppbyggnad som är nödvändig efter de många åren av krig och konflikter anser utskottet det motiverat med ett fortsatt biståndssamarbete i den omfattning regeringen föreslagit. Utskottet välkomnar fortsatta demokratifrämjande insatser.

Härmed besvaras yrkande 22 i motion U204 (fp). Yrkande 26 i motion U241 (vpk) och yrkande 17 i motion U246 (m) avstyrks.

Regionalt och humanitärt bistånd i Afrika, Asien och Latinamerika

Propositionen (s.100–101)

Regionala insatser i Afrika

Enligt propositionen går huvuddelen av medlen från anslagsposten till regionala projekt i södra Afrika genom samarbetsorganisationen Southern African Development Coordination Conference (SADCC). Posten används även för stöd till Östafrikanska utvecklingsbanken (EADB) och till Intergovernmental Authority on Drought and Development (IGADD).

I februari 1989 i Luanda ingick de nordiska länderna en överenskommelse med SADCC om att sätta upp en fond för lån i utländsk valuta till gemensamma företag i SADCC-regionen. "The NORSAD Fund" — NORSAD-fonden — avses få ett revolverande kapital på 180 milj.kr. Lån erbjuds företaget som bedöms ha möjligheter att inom fem

år tjäna in utländsk valuta. Lånen avser i första hand import av insatsvaror, maskiner, reservdelar, licenser och köp av kvalificerade tjänster. NORSAD-fonden kompletterar andra finansiella instrument som bidrar till ökade investeringar av nordisk industri i SADCC-länderna.

För innevarande budgetår föreslår regeringen avsättning av medel för NORSAD-fonden under anslagsposten Regionala insatser i Afrika, delposten Regionala insatser i södra Afrika (Norden/SADCC). Regeringen begär riksdagens bemyndigande om godkännande av en svensk anslutning till fonden. För budgetåret 1989/90 kommer då 24 milj.kr. att utbetalas, och för budgetåret 1990/91 beräknas ytterligare ett svenskt bidrag på 24 milj.kr.

Sammanlagt föreslås att anslagsposten Regionala insatser i Afrika uppförs med 255 milj.kr. Härav avser 230 milj.kr. stöd till regionala insatser inom SADCC.

Humanitärt bistånd i södra Afrika

Propositionen konstaterar att apartheidsystemet i Sydafrika består och därmed förtrycket mot befolkningsmajoriteten.

Genom anslagsposten Humanitärt bistånd i södra Afrika får rörelser och människor som är motståndare till eller offer för apartheidsystemet ekonomiskt, moraliskt och politiskt stöd från Sverige. Utformningen av det humanitära biståndet syftar även till att stödja uppbyggnaden av ett demokratiskt och icke-rasistiskt Sydafrika.

Biståndet omfattar stöd till försörjning av flyktingar, rättshjälp, uppbyggnad av demokratiska organisationer, studiestöd, facklig utbildning, bidrag till försörjning av politiska fångar och deras familjer samt information och forskning om apartheidsystemet och dess följder.

En stor del av biståndet föreslås även i fortsättningen ges i form av stöd till humanitär verksamhet inom befrielse rörelsen African National Congress (ANC). Särskild hänsyn skall därvid tas till behovet av stöd till utbildning och planering inför framtida majoritetsstyre i Sydafrika. Regeringen finner att situationen i södra Afrika ger anledning till en medelsram för det humanitära biståndet om 310 milj.kr. Eftersom det humanitära biståndet via SWAPO upphör, innebär den föreslagna anslagsvolymen ett ökat utrymme för andra humanitära insatser i södra Afrika.

4.2. Regionalt och humanitärt bistånd i Afrika

Sammanfattning av motionerna

Folkpartiet i motion U204, centerpartiet i motion U244 och vänsterpartiet kommunisterna i motion U241 föreslår en höjning av det humanitära biståndet till Afrika. Centerpartiet anför vidare att det humanitära biståndet inte bör begränsas till södra Afrika utan kunna användas till stöd för befrielse- och demokrati rörelser i hela Afrika. I motionen omnämns Polisario och motståndsrörelser i Etiopien som möjliga mottagare av sådant bistånd. Även folkpartiet och vänsterparti-

et-kommunisterna berör Polisario i sina motioner, vilkas yrkanden behandlas under anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. senare i betänkandet.

1989/90:UU15

Utskottets överväganden

Det råder en bred enighet i utskottet om vikten av fortsatta humanitära insatser i södra Afrika. Detta bistånd fyller en viktig funktion och angelägna behov. En huvudmålsättning är att stödja utvecklingen mot ett demokratiskt Sydafrika fritt från apartheid. En annan målsättning har nu uppnåtts — namibisk självständighet. Biståndet omfattar bl.a. stöd till uppbyggnad av folkliga organisationer, rättshjälp till fängslade apartheidmotståndare och deras familjer, utbildningsinsatser, flyktinghjälp, stipendier och informationsverksamhet. Riktlinjerna för användningen av medlen för humanitärt bistånd är utformade av SIDA och antagna av beredningen för humanitärt bistånd. På grundval av rekommendationer från beredningen fattar regeringen beslut om humanitära insatser överstigande 5 milj.kr. Beslut rörande insatser understigande 5 milj.kr. har delegerats till SIDA. En särskilt angelägen uppgift för det fortsatta humanitära biståndet är enligt utskottet att stödja den demokratiseringsprocess som nu synes ha inletts i Sydafrika. De önskemål om ytterligare utökning av de humanitära insatserna i södra Afrika som kommit till uttryck i motionerna tillgodoses enligt utskottet genom att Namibia i fortsättningen ges programlandsbistånd och att medel härigenom frigörs för ökade humanitära insatser i Sydafrika.

Härmed avstyrks yrkande 51 i motion U204 (fp), yrkande 18 i motion U241 (vpk) och yrkande 16 i motion U244 (c).

Utskottet delar uppfattningen som framförs i motion U244 (c) att det finns stora humanitära biståndsbehov även i andra delar av Afrika. Det omfattande bistånd av humanitär karaktär som i praktiken redan går till andra delar av Afrika finansieras över andra anslagsposter, främst Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. Utskottet bedömer att möjligheterna att ge fortsatt humanitärt bistånd till andra delar av Afrika är goda och att anslagsposterna Katastrofer m.m. och Stöd till återuppbyggnad samt delposten Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter härvid kan utnyttjas även i fortsättningen. Vad gäller länder och regioner i Afrika till vilka bistånd av humanitär karaktär kanaliseras utanför anslagsposten för humanitärt bistånd återfinns utskottets överväganden i betänkandet under anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m.

Härmed avstyrks yrkande 17 i motion U244 (c).

Folkpartiet anför i sin motion U204 att regeringen bör överväga åtgärder för en långsiktig kunskapsuppbyggnad i det fransktalande Afrika. Utskottet delar uppfattningen om betydelsen av kunskap om fransktalande Afrika. Utskottet konstaterar att svenskt bistånd redan går till dessa områden och att ett framtida ökat bistånd inte kan

uteslutas mot bakgrund av de föreliggande behoven. Utskottet anser att denna fråga förtjänar att uppmärksammas av i Sverige berörda institutioner, inte minst vad gäller behovet av kunskaper i franska språket.

Härmed tillstyrks yrkande 20 i motion U204 (fp).

4.3. Regionalt och humanitärt bistånd i Latinamerika och Asien

Regionala insatser i Asien

Propositionen (s. 104)

Från anslagsposten utgår stöd till Mekongkommittén. Det gradvis ökande svenska stödet kommer att inriktas på regionala miljövårdsinsatser. Hantverksfiske i Bengaliska viken stöds genom FAO under ett avtal som löper ut år 1991. Regeringen föreslår att anslagsposten Regionala insatser i Asien beräknas till 25 milj.kr.

Utskottets överväganden

I motion U227 (s) förordas ökat bistånd till Mekongkommittén. Utskottet får konstatera att stödet till Mekongkommittén gradvis ökat. I stödet ingår miljöinsatser. Utskottet finner det rimligt att stödja det regionala samarbete som Mekongkommittén verkar för. Den ökning för nästa budgetår som regeringen föreslår för anslagsposten Regionala insatser i Asien tillstyrks.

Härmed får motion U227 (s) anses besvarad.

4.4. Humanitärt bistånd i Asien

Folkpartiet i motion U204 och vänsterpartiet kommunisterna i motion U241 förordar att en ny anslagspost för humanitärt bistånd i Asien inrättas. Yrkanden beträffande bistånd av humanitär karaktär till Afghanistan, Libanon och Kambodja behandlas längre fram i betänkandet under anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m.

Utskottets överväganden

Utskottet får konstatera att det under de senaste åren avsatts ökande belopp för humanitärt inriktade insatser i Asien. I första hand har finansieringen skett från anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. Exempel på insatser är det omfattande biståndet till förmån för det krigsdrabbade afghanska folket, humanitära insatser i Kambodja och längs gränsen mellan Thailand och Kambodja, insatser i Libanon samt hälso- och rehabiliteringsinsatser på Västbanken och i Gaza. Utskottets överväganden vad gäller sådant bistånd till

enskilda länder och områden återfinns längre fram i betänkandet under anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. I såväl de nämnda områdena som i andra länder och regioner i Asien verkar Internationella Rödakorskommittén (ICRC). Sverige får som en av de största bidragsgivarna till ICRC härigenom goda möjligheter att stödja angelägna humanitära insatser som kommer krigsdrabbade, förföljda och andra utsatta grupper till del. Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. är enligt utskottet ändamålsenliga anslagsposter för fortsatta insatser av humanitär karaktär i Asien av denna typ. Vidare finns möjligheter att finansiera sådana insatser över delposten Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter. Det är enligt utskottets uppfattning särskilt värt att uppmärksamma den positiva roll biståndet kan spela i områden eller länder där processer mot fred och demokrati har inletts.

Härmed avstyrks yrkandena 11 och 52 i motion U204 (fp) samt yrkandena 24 och 25 i motion U241 (vpk).

Regionala insatser i Centralamerika

Propositionen (s. 105)

Sveriges bidrag till regionala insatser i Centralamerika syftar till att främja fredssträvandena i regionen och ansträngningarna att öka samarbetet mellan länderna. Verksamheten bör i första hand främja personkontakter och kunskapsutveckling inom skilda områden, t.ex. hälsovård, miljövard och utbildning. Särskilt beaktas möjligheterna att främja och befästa en demokratisk utveckling och att bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter. Regeringen finner det motiverat med en ökning av anslagsposten från 55 milj.kr. till 90 milj.kr.

Utskottets överväganden

I motionerna U202 (m) och U246 (m) föreslås en ökning av anslagsposten Regionala insatser i Centralamerika jämfört med regeringens förslag. Utskottet kan konstatera att biståndet för regionala insatser i Centralamerika ökat mycket kraftigt sedan detta bistånd inleddes år 1987. För nästa budgetår föreslår regeringen en ytterligare ökning av stödet till 90 milj.kr. Bidragen syftar till att främja fredssträvandena i regionen och öka samarbetet mellan länderna. Verksamheten innefattar bl.a. främjande av personkontakter och kunskapsutveckling inom områden som exempelvis hälsovård, miljövard och utbildning. Att verka för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter är en viktig målsättning. Utskottet bedömer att det regionala biståndet i Centralamerika har en viktig roll att spela, inte minst i de regionala fredssträvandena. Utskottet tillstyrker därmed regeringens anslagsförslag.

Med det ovan anförda avstyrks yrkande 20 i motion U246 (m).

Propositionen (s. 105—106)

De flesta diktaturer i Latinamerika har ersatts av civila och demokratiskt valda regeringar. Trots detta kvarstår enligt propositionen bilden av en kontinent med politiskt våld och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Särskilt utvecklingen i Centralamerika ställer krav på fortsatta nödhjälpsinsatser för ett stort antal flyktingar och hemlösa. I Sydamerika finns behov av fortsatt stöd för att främja demokratisträvanden och respekten för mänskliga rättigheter samt för att bistå ekonomiskt och socialt eftersatta grupper.

Biståndet utgår huvudsakligen som bidrag till enskilda svenska och internationella organisationer som Diakonia, Rädda barnen, Röda korset, Kyrkornas Världsråd och World University Service och till enskilda grupper och organisationer i mottagarländerna.

Särskilda biståndsinsatser för att stödja demokratin i Chile under de första åren planeras. Samtidigt bör enligt propositionen det humanitära stödet till Chile gradvis minska. Utrymme för utvecklingssamarbete med Chile har också avsatts under anslaget C 3 Andra biståndsprogram.

Regeringen anser att situationen i Latinamerika motiverar fortsatta och betydande humanitära biståndsinsatser. Anslagsposten Humanitärt bistånd i Latinamerika kan därmed även för det kommande året beräknas till 190 mil.j.kr.

Utskottets överväganden

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsram vad gäller humanitärt bistånd i Latinamerika. Utskottet vill understryka betydelsen av fortsatta humanitära insatser särskilt i länder där den bristande respekten för mänskliga rättigheter ger fortsatt anledning till oro, som i El Salvador och Guatemala.

4.4. Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m.

Propositionen (s. 106—107)

Katastrofbistånd lämnas i första hand som hjälp åt människor i u-länder som drabbats av naturkatastrofer eller väpnade och politiska konflikter. Katastrofmedel kan även användas som extra bistånd till länder som erhåller svenskt utvecklingsbistånd och vilkas försörjning och utveckling hotas av oförutsedda händelser. Ett tredje användningsområde utgörs av åtgärder för att förbättra katastrofberedskapen och förebygga katastrofer. Under det gångna året har försörjningssituationen åter varit mycket ansträngd i flera afrikanska länder. Den svåra situationen i bl.a. Angola, Etiopien, Moçambique och Sudan har tvingat flera miljoner människor på flykt i sökandet efter mat eller för att rädda sig undan övergrepp och terror. Behov av betydande kata-

strofhjälpsinsatser kan förutses i bl.a. ovan nämnda länder och i andra länder och regioner som drabbas av återkommande och omfattande naturkatastrofer. I propositionen föreslås att 597 milj.kr. avsätts för katastrofbistånd m.m. vilket innebär en substantiell ökning för katastrofhjälpsinsatser mot bakgrund av uppdelningen av Katastrofbistånd m.m. och Stöd till återuppbyggnad av anslagsposten.

I propositionens inledningsavsnitt redovisas biståndets viktiga roll beträffande bistånd i processer mot fred och demokrati. Erfarenheten visar enligt propositionen att insatser av återuppbyggnadskaraktär i krigsdrabbade områden får en allt större betydelse.

Regeringen anser att ett generöst och flexibelt bistånd till krigsdrabbade länder och regioner kan bidra till att skapa framtidstro och därmed underlätta fredsprocessen. Biståndet till Uganda, som innevarande budgetår finansieras från anslagsposten Katastrofer, stöd och återuppbyggnad, föreslås nu finansieras inom anslaget C 3. Andra biståndsprogram, anslagsposten Projektbistånd till vissa länder.

Regeringen föreslår att 250 milj.kr. utnyttjas för Stöd till återuppbyggnad.

Katastrofpostens användning och omfattning

Sammanfattning av motionerna

Folkpartiet (U204) och centerpartiet (U244) föreslår höjningar av anslagsposten för katastrofbistånd jämfört med regeringens förslag. Folkpartiet anför vidare att biståndet i högre grad bör inriktas på katastrofförebyggande insatser och katastrofberedskap.

Utskottets överväganden

Behovet av katastrofinriktat bistånd har ökat under senare år. Allt fler människor och länder har de senaste åren drabbats av akuta nödsituationer som blivit följden av krig, politiska konflikter, hungersnöd, miljöstörrelse och naturkatastrofer. Den kraftiga ökningen av katastrofinslaget under senare år har enligt utskottets uppfattning varit väl motiverad. Utskottet får vidare konstatera att katastrofbistånd även måste ses i ett långsiktigt perspektiv i form av katastrofberedskap och förebyggande åtgärder. Ett annat viktigt användningsområde för katastrofbiståndet är att bidra till återuppbyggnad efter krig eller interna konflikter. Ett framgångsrikt katastrofbistånd bygger på ett nära internationellt samarbete mellan regeringar, FN och enskilda organisationer.

Utskottet välkomnar den anslagsuppdelning som föreslås i årets proposition, med innebörden att katastrofinriktat bistånd finansieras över dels den sedvanliga anslagsposten Katastrofbistånd m.m., dels över en ny anslagspost: Stöd till återuppbyggnad. Utskottet vill framhålla att biståndsinsatser av återuppbyggnadskaraktär kan spela en betydelsefull roll för fredssträngningarna i konfliktdrabbade områden. Katastrof-

bistånd bör vidare, som anges i propositionen, kunna användas som extra bistånd till länder som erhåller svenskt utvecklingsbistånd och vilkas försörjning hotas av oförutsedda händelser.

Utskottet godkänner förslaget till medelsram för nästa budgetår vad gäller de ovannämnda anslagsposterna för katastrofinriktat bistånd.

Härmed avstyrks yrkande 53 i motion U204 (fp) och yrkande 15 i motion U244 (c).

Katastrofbistånd till vissa ändamål

Afghanistan

I motion U629 (m) föreslås att Sverige bidrar till omfattande humanitär hjälp till människorna i Afghanistan och för landets återuppbyggnad. Vidare förordas att Sverige tar initiativ till en internationell återuppbyggnadsplan, till återuppbyggnad av jordbruket, till undanröjande av kvarlämnad krigsmateriel samt till oskadliggörande av mineeringar. Folkpartiet yrkar i motion U204 att katastrofbiståndet till Afghanistan bör fortsätta och utvecklas. Vidare anser motionärerna att stödet till UNHCR:s arbete med de afghanska flyktingarna måste öka.

Utskottet får konstatera att behovet av bistånd till Afghanistan och afghanska flyktingar är mycket stort. Över anslagsposten Katastrofer m.m. förmedlas hela det svenska stödet till Afghanistan. Biståndet har ökat starkt och successivt under 1980-talet, särskilt åren 1988—1989. Omfattande svenska bidrag till de afghanska flyktingarna i Pakistan har lämnats via UNHCR och enskilda organisationer som Röda korset, Rädda barnen och Lutherhjälpen. Sverige stödjer också humanitära hjälpinsatser inne i Afghanistan, främst genom Svenska Afghanistankommittén och Internationella röda korset.

Betydande bidrag för insatser såväl inne i Afghanistan som för flyktingarna i Pakistan utgår till FN:s koordinator för Afghanistan, UNOCA. I FN-programmet ingår bl.a. jordbruksinsatser, livsmedels hjälp, transporter, hälsovård, vattenförsörjning, utbildning och minröjning. Utskottet konstaterar att Sverige är en av de största bidragsgivarna till denna verksamhet.

Utskottet anser det synnerligen väl motiverat med ett fortsatt omfattande bistånd för att söka lindra det afghanska folkets lidande. Katastrofanlaget och delposten Stöd till återuppbyggnad är lämpliga anslagsformer för det fortsatta biståndet till det afghanska folket.

Med det anförda får yrkandena 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 och 14 i motion U629 (m) anses besvarade.

Som ovan angetts har Sverige gett omfattande stöd till det afghanska folket via UNHCR. En utökning av biståndet via UNHCR är i och för sig tänkbar. Storleken på stödet avgörs bl.a. på grundval av UNHCR:s framställningar och UNOCAS:s bedömningar samt utifrån en avvägning mellan de olika typerna av hjälpinsatser som måste göras. Utskottet är inte berett att i detalj utfärda rekommendationer om vilken typ av stöd som bör öka.

Etiopien

Folkpartiet framför i motion U204 att biståndet till Etiopien bör ges en utpräglad katastrofinriktad karaktär samt att biståndet i högre grad bör gå till offren för kriget i Eritrea såväl inne i landet som i flyktinglägren utomlands. Biståndet bör enligt motionärerna förmedlas genom andra kanaler än den etiopiska regeringen. I motion U634 (fp) framförs att Sverige måste medverka i att ställa resurser till förfogande för att möta den svältkatastrof som står för dörren samt att Sverige gentemot regimen i Addis Abeba verkar för att alla hinder för de internationella hjälpsändningarna undanröjs. I motion U640 (s) pekas på risken för svältkatastrof, behovet av ökat bistånd samt behovet av att kanalisera biståndet genom andra kanaler än den etiopiska regeringen. I motion U646 (vpk) framförs att Sverige bör ge katastrofhjälp direkt till Eritreas resp. Tigrays biståndsorganisationer samt till det etiopiska biståndsorganet RRC. Vidare framförs att Sverige gentemot den etiopiska regeringen skall verka för fri lejd för hjälpsändningarna i norra Etiopien.

Utskottet kan konstatera att omfattande svenskt katastrofbistånd går till de nödlidande i Etiopien. Under innevarande budgetår har regeringen hittills beviljat drygt 60 milj.kr. för nödhjälp i Tigray och Eritrea. Merparten av biståndet förmedlas av FN-organ och enskilda organisationer. Flera svenska enskilda organisationer har etablerade kanaler för biståndet i Eritrea och Tigray.

Utskottet noterar med djup oro den förvärrade situationen i Etiopien, såväl vad gäller befolkningens försörjningssituation som de ökande krigshandlingarna och det utbredda lidande dessa medför. Kraftfulla internationella åtgärder måste vidtas för att den hotande svältkatastrofen skall kunna undvikas eller åtminstone lindras. Det är viktigt att de svenska biståndsmyndigheterna har beredskap för utökad katastrofhjälp i Etiopien för den drabbade befolkningen inkluderande självfallet insatser i Eritrea, Tigray och Wollo. Utskottet har vidare i samband med behandlingen av det bilaterala biståndet till Etiopien pekat på behovet av att detta flexibelt anpassas till den rådande krisen. Liksom tidigare bedömer utskottet att bistånd via enskilda organisationer och FN-organ med väl upparbetade kontakter i de aktuella områdena ofta är den mest effektiva formen. Enligt vad utskottet erfarit verkar Sverige aktivt tillsammans med det övriga givarsamfundet för att få parterna i konflikterna att medge fri lejd för nödhjälpstransporterna. Det är väsentligt att ansträngningar görs även i fortsättningen. Alla parter i konflikten måste verka för att hjälpsändningarna kommer fram.

Härmed får yrkande 19 i motion U204 (fp), yrkande 5 i motion U634 (fp) och yrkande 2 i motion U640 (s) anses besvarade. Yrkande 5 i motion U646 (vpk) avstyrks. Utskottet överlåter åt regeringen att i detalj utfärda rekommendationer om vilka organisationer som bör förmedla biståndet.

I motion U229 (fp) yrkas att det humanitära biståndet till Libanon bör öka.

Svenska hjälpinsatser till Libanon finansieras över katastrofanslaget och kanaliseras via svenska enskilda organisationer. Den största delen går till Svenska röda korset som i sin tur samarbetar med Internationella röda korset som har en omfattande humanitär verksamhet i Libanon.

Utskottet kan konstatera att hjälpbehoven i det av krig svårt sargade Libanon är mycket omfattande. Samtidigt innebär den kaotiska situationen svårigheter när det gäller att förmedla hjälpen på platsen till de mest behövande. Utskottet framhåller vikten av att förnyade ansträngningar görs för att finna lämpliga metoder för biståndet. En volymmässig ökning av biståndet bör medges under förutsättning att lämpliga kanaler för biståndet kan identifieras. Insatser för att hjälpa krigets offer såväl som för återuppbyggnad bör med den förutsättningen kunna aktualiseras.

Härmed får motion U229 (fp) anses besvarad.

Polisario

I motion U204 (fp) och i motion U628 (fp) framförs att ett ökat bistånd bör kanaliseras direkt till Polisario. I motion U612 (vpk) förordas att Västra Sahara/Polisario ges 40 milj.kr. i bilateralt bistånd. I centerpartiets motion U244 yrkas att stöd till Polisario bör ges från en nyinrättad anslagspost för Humanitärt bistånd i södra Afrika. Detta förslag har även behandlats under avsnittet om Regionalt och humanitärt bistånd i Afrika.

FN:s generalförsamling antog i december 1989 enhälligt en resolution om Västra Sahara. Resolutionen bekräftar att Västra Sahara är en avkoloniseringsfråga som måste lösas på basis av det västahariska folkets rätt till självbestämmande och oberoende. Stöd uttalas till de ansträngningar som görs av FN och OAU att genomföra en folkomröstning och finna en rättvis och bestående lösning. Resolutionen uppmanar också till en fortsatt direkt dialog mellan parterna. FN:s generalsekreterare fortsätter sina ansträngningar att få till stånd en fredsdiallog, bl.a. genom en särskild representant.

Det svenska biståndet till Västra Sahara kanaliseras via svenska enskilda organisationer och belastar anslagsposten Katastrofer m.m. Budgetåret 1988/89 uppgick detta bistånd till ca 21 milj.kr. Enligt vad utskottet erfar har metoden att förmedla biståndet via enskilda organisationer visat sig vara effektiv. Därför bör denna biståndsform användas också nästa budgetår. Utskottet får vidare konstatera att det från svensk sida finns beredskap att bredda stödet genom att fler organisationer involveras.

Härmed avstyrks yrkande 17 i motion U204 (fp), ifrågavarande del av yrkande 17 i motion U244 (c), yrkandena 1 och 2 i motion U612 (vpk) och yrkande 2 i motion U628 (fp).

I motion U212 (vpk) anges att Sverige bör överväga att delta i ett av FN planerat återuppbyggnadsprogram för Kambodja. I motion U611 (s) föreslås att Sverige anslår 100 milj.kr. i utvecklingsbistånd för Kambodja och utökar katastrofbiståndet med 30 milj.kr.

Under 1989 beslöts från svensk sida om ca 27 milj.kr. i stöd av humanitär karaktär till Kambodja, att finansieras över anslagsposten Katastrofer m.m. Stödet går via enskilda organisationer och FN-organ, främst UNICEF. Huvuddelen av stödet är insatser inne i Kambodja med inriktning på bl.a. hälsovård, jordbruk och flyktinghjälp.

Utskottet ser positivt på dessa insatser och har erfarit att fortsatt verksamhet planeras i ungefär samma omfattning som tidigare. Utskottet anser vidare att utökade insatser bör kunna övervägas.

Mer långsiktigt reguljärt bilateralt utvecklingssamarbete kan inte komma igång förrän konflikten i Kambodja är löst.

Med det anförda anses yrkande 8 i motion U212 (vpk) besvarat. Yrkande 5 i motion U611 (s) avstyrks.

4.5. Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer

Propositionen (s. 107–108)

Sammanlagt kanaliseras upp emot 20 % av det totala bilaterala biståndet genom folkrörelser och andra enskilda organisationer. Regeringen anser att folkrörelser och andra enskilda organisationer bör spela en fortsatt viktig roll i biståndet. Därför förutses årliga ökningar av denna anslagspost med ungefär den ökningstakt som skett under senare år.

En ökning av samarbetet med Chile förutses, liksom vidare att miljöfrågor kommer att spela en större roll inom enskilda organisationers bistånd. Regeringen föreslår att anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer höjs med 100 milj.kr. till 675 milj.kr. I beloppet ingår medel för folkrörelsernas informationsverksamhet som tidigare anvisats under anslaget C 9. Information.

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet framför i sin motion U202 att stöd till frivilliga organisationer som bekämpar brott mot mänskliga rättigheter bör vara ett prioriterat område i svenskt bistånd. I motion U629 (m) anføres att stöd till afghanska befrielseörelser bör kunna finansieras över anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer. I motion U204 (fp) förordas en ökning av biståndet via enskilda organisationer till en miljard kronor inom tre år. För budgetåret 1990/91 bör anslagsposten höjas med 25 milj.kr. I motion U253 (fp) framförs att ökat stöd bör ges till svenska frivilligorganisationers projekt för återvändande flyktingar. I motion U244 (c) förordas att regeringen medger fleråriga utfästelser för att underlätta de enskilda organisationernas långsiktiga planering. Enligt motionärerna bör riks-

dagen hos regeringen begära förslag om långtidsplanering beträffande biståndet genom enskilda organisationer. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion U241 en sänkning av anslagsposten med 25 milj.kr. I samma motion framför partiet att solidaritetsorganisationer skall kunna få generella icke projektbundna bidrag till sin verksamhet. Vidare går vpk emot regeringens förslag att överflytta medel till folkrörelsernas informationsverksamhet från det tidigare anslaget C 9 till anslaget C 2. Partiet vill således att stödet till enskilda organisationers informationsarbete även i fortsättningen bör föras till en särskild anslagspost. Denna anslagspost bör enligt partiet uppgå till 25 milj.kr. Motion U243 (mp) framför att regeringen bör medge att minst 12 % av det totala projektbiståndet via enskilda organisationer skall kunna vara administrativa kostnader. Vidare anser miljöpartiet i samma motion att krav på myndighetsintyg samt 20-procentsregeln beträffande egeninsats skall slopas när det gäller bistånd genom enskilda organisationer. Miljöpartiet yrkar vidare i motion U220 att en del av de medel som regeringen föreslagit under anslagsposten för Särskilda insatser i skuldtyngda länder under anslaget C 3 i stället skall ansås till bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer. Utskottet behandlar frågan under berörd anslagspost under anslaget C 3 (Andra biståndsprogram). Motionerna U221 (s), U248 (fp) och U306 (c) yrkar samtliga på bidrag till föreningen Appropriate Technology Sweden.

Utskottets överväganden

Utskottet delar den positiva syn på folkrörelsernas och de enskilda organisationernas biståndsverksamhet som kommer till uttryck i motionerna. Mot bakgrund av det breda stödet och förtroendet för denna biståndsform bör organisationerna och folkrörelserna kunna spela en allt viktigare roll i biståndet. Till grund för detta stöd ligger bl.a. att organisationerna och folkrörelserna har en betydande kunskap om förhållandena i u-länderna, att de engagerar många människor i Sverige för u-ländernas problem och att de är bärare av demokratiska ideal och traditioner. Utskottet konstaterar att biståndet genom de enskilda organisationerna har vuxit mycket snabbt under de senaste åren. Regeringens förslag om 675 milj.kr. över anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och enskilda organisationer innebär en ökning med 170 % jämfört med anslaget 1984/85. Innevarande budgetår förmedlas mer än 1,1 miljard kronor via de enskilda organisationerna. Då inräknas även de medel som belastar andra anslag över vilka viktiga insatser genom de enskilda organisationerna finansieras. Det gäller i första hand anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. och anslagsposterna för humanitärt bistånd till Latinamerika och södra Afrika. Även andra anslagsposter kan finansiera denna typ av bistånd som Särskilda program, Särskilda miljöinsatser och Projektbistånd till vissa länder liksom även i vissa fall landramarna. Utskottet bedömer regeringens anslagsförslag vara rimligt.

I sin biståndsverksamhet stöter de enskilda organisationerna på likartade krav och problem som andra biståndsgivare. Att effektivt förmedla sitt kunnande och samtidigt hålla en hög kvalitet i en expanderande biståndsverksamhet ställer också krav på ökande administrativa resurser. Det är därför viktigt att ökningstakten i biståndet ligger i linje med organisationernas kapacitet. Det är också väsentligt att organisationerna kan bibehålla sin integritet och särart trots att en stor del av deras verksamhet finansieras med statliga medel. Det är ju i många fall organisationernas specifika egenskaper och särart som deras unika kompetens grundas på. Utskottet förutsätter att ett nära och fortlöpande samråd sker mellan organisationerna, regeringen och SIDA i dessa frågor.

Utskottet är nu, liksom tidigare år, inte berett att uppställa något särskilt mål för anslagspostens storlek. Utskottet finner att regeringens anslagsförslag för nästkommande budgetår innebär en rimlig ökningstakt för denna form av bistånd.

Härmed avstyrks yrkandena 13 och 54 i motion U204 (fp) samt yrkande 27 i motion U241 (vpk).

Det bistånd som förmedlas via folkrörelser och enskilda organisationer bidrar i många fall till främjandet av respekt för de mänskliga rättigheterna och demokrati, inte minst mot bakgrund av det folkliga engagemang som ligger bakom organisationernas och folkrörelsernas framväxt och verksamhet i Sverige. I biståndsinsatser inom ramen för de humanitära anslagsposterna och anslagsdelposten Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter är demokratimålet särskilt uttalat. Ökningen av biståndet via folkrörelserna och de enskilda organisationerna förstärker därmed demokratimålet.

Yrkande 5 i motion U202 (m) får härmed anses besvarat.

Den av SIDA tillämpade riktlinjen om krav på en 20-procentig egeninsats har tillkommit i samråd med organisationerna. Syftet är att påvisa organisationernas egen vilja och prioritering av den aktuella biståndsinsatsen samt att värna om organisationernas särart. Utskottet anser det motiverat att fortsätta tillämpa denna riktlinje. Mot bakgrund av detta bistånds speciella karaktär som bl.a. innebär att biståndsansökningarna liksom de sökande organisationerna är sinsemellan mycket olika är det naturligt att 20-procentsregeln tillämpas med flexibilitet. Utskottet har erfarenhet att när SIDA tar initiativ till insatsen krävs inte 20-procentig egeninsats. Det är emellertid önskvärt att en rimlig balans mellan kraven på flexibilitet och önskemålet om enhetlighet i bedömningen eftersträvas. Det är vidare önskvärt att SIDA i sin nära dialog med de projektbidragsökande organisationerna visar öppenhet i de resonemang som ligger till grund för bedömningarna av biståndsansökningarna.

Härmed avstyrks yrkande 2 i motion U243 (mp).

Utskottet finner det viktigt och önskvärt att enskilda organisationer ges möjligheter till långsiktig planering av biståndet. Genom att en stor del

av de biståndsprojekt som de enskilda organisationerna genomför i u-länderna har en långsiktig karaktär bör organisationerna beredas möjlighet till att också budgetmässigt ha en långsiktig planering. Flera viktiga steg har redan tagits i syfte att underlätta den långsiktiga planeringen. Ramavtal har ingåtts med elva större organisationer vilka tillsammans tar emot ca 85 % av medlen på anslagsposten. Rambidrag beviljas i allmänhet på basis av ettåriga framställningar men indikativa planeringsbelopp fastställs för ytterligare två år vilket innebär ett treårigt planeringsperspektiv. På försök införs från och med nästa budgetår tvååriga avtal. Utskottet anser att regeringen och SIDA bör fortsatt undersöka lämpliga former för att underlätta långsiktig planering för organisationerna och folkrörelserna i biståndssamarbetet.

Härmed får yrkande 9 i motion U244 (c) anses besvarat.

När det gäller organisationernas administrativa kostnader innebär enligt vad utskottet erfarit nuvarande ordning att för de stora organisationerna ingår ersättning för samtliga dessa kostnader i rambidraget. Också för de mindre organisationerna inräknas kostnaderna för biståndsinsatsens genomförande i mottagarlandet i det totala projektbidraget. För de mindre organisationerna medger SIDA härutöver ersättning för administrativa merkostnader i Sverige upp till 3 % av den totala kostnaden. Detta är snarast att betrakta som en riktlinje, och avsteg kan göras utifrån en skälighetsbedömning i varje enskilt fall. Utskottet utgår från att denna riktlinje är väl underbyggd och att den tillämpas med en rimlig balans mellan flexibilitet och enhetlighet. Kravet på myndighetsintyg för insatser finansierade över anslagsposten för bistånd genom folkrörelser och enskilda organisationer är avsett utgöra en bekräftelse på att organisationernas verksamhet ligger i linje med mottagarlandets egna utvecklingsansträngningar. Utskottet anser det motiverat att detta krav kvarstår mot bakgrund av biståndets långsiktiga karaktär och önskemålen om effektivitet och öppenhet. Utskottet erinrar samtidigt om att bistånd via enskilda organisationer över anslagsposterna för humanitära insatser och katastrofer inte innefattar krav om myndighetsintyg.

Härmed avstyrks yrkandena 1 och 3 i motion U243 (mp).

Utskottet har under anslagsposten Katastrofbistånd behandlat bistånd till den afghanska befolkningen. De humanitära hjälpsatserna till förmån för den afghanska befolkningen inne i Afghanistan har till största delen förmedlats av Svenska Afghanistankommittén som är verksam även inom områden som kontrolleras av motståndsrörelsen. Anslagsposten Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m. har bedömts vara den mest lämpade anslagsformen. Finansiering från denna anslagspost, som fr.o.m. nästa budgetår uppdelas, bedöms av utskottet vara ändamålsenlig även i fortsättningen. Framtida biståndsinsatser i ett Afghanistan i fred kan dock mycket väl finansieras över andra anslag, t.ex. anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och enskilda organisationer. Än så länge föreligger dock inte förutsättningar för den typen av långsiktiga insatser.

Det finns enligt utskottets mening ett stort behov av inhemsk, lokalt förankrad teknologi i u-länderna. Det är viktigt att forskning och utveckling äger rum vad gäller till förhållandena i u-länderna anpassad teknologi. Utskottet stöder tanken att ytterligare utveckla sådan teknologi. På flera håll, inte minst inom de enskilda organisationerna, försöker man bygga upp kompetens kring frågor rörande småskalig och hantverksbaserad teknologi, dess överföring och anpassning. En betydande del av svenskt stöd till forskning i u-länderna avser anpassad teknologi. Detta begrepp beaktas vid den bedömning som sker inför beredningen av forskningsstödet. Insatser inom detta område förekommer exempelvis inom jordbruk, industri och hälsovård. Ofta utgår stödet inom ramen för forskningsamarbete mellan institutioner i u-länder och svenska forskningsinstitutioner och innefattar således därigenom verksamhet i Sverige. För biståndet genom SIDA finns under anslagsposten Särskilda program en delpost benämnd försöksverksamhet och metodutveckling, vilket skulle kunna ha aktualitet i detta sammanhang. Föreningen Appropriate Technology Sweden (ATS) har möjlighet att genom SIDA och SAREC ansöka om bidrag till sina projekt i enlighet med vad som gäller för andra organisationer. Generellt gäller dock att anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer är avsedd för projektinriktade insatser i u-länderna. Utskottet vill emellertid erinra om att kunskande av det slag som t.ex. ATS tillhandahåller kan komma till användning dels genom samarbete med mottagarland eller svensk biståndsorganisation, dels genom att erbjuda biståndsmyndighet sina tjänster på konsultbasis. Utskottet har erfårit att en dialog pågår mellan föreningen ATS och SIDA. Det ankommer inte på utskottet att bedöma föreningens bidragsönskemål utan frågan får underställas prövning av SIDA eller SAREC.

Härmed avstyrks yrkandena 1 och 2 i motion U221 (s) och motionerna U248 (fp) och U306 (c, m, mp).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att medel för de enskilda organisationernas informationsverksamhet flyttas från det förutvarande anslaget C 9 till anslagsposten Bistånd genom folkrörelser och enskilda organisationer. Motivet till denna omflyttning är enligt vad utskottet erfårit att åstadkomma administrativ förenkling och samordning. Utskottet utgår från att flyttningen inte innebär några innehållsmässiga förändringar vad gäller de enskilda organisationernas informationsverksamhet. Således bör även i fortsättningen organisationer som inte bedriver projektverksamhet i u-länder kunna erhålla bidrag för information i Sverige om detta bedöms lämpligt. Utskottet framhåller den allmänt stora betydelse som de enskilda organisationerna och folkrörelsernas informationsverksamhet har för att skapa stöd och förståelse för svenskt utvecklingssamarbete.

Härmed avstyrks yrkandena 28 och 30 i motion U241 (vpk).

Utskottet har ovan konstaterat att anslagsposten är avsedd för projektinriktad långsiktig verksamhet i u-länder förutom när det gäller informationsverksamhet. Utskottet är inte berett att som framförs i motion U241 (vpk) rekommendera att solidaritets- m.fl. organisationer skall kunna få generella, icke projektbundna bidrag till sin verksamhet.

Yrkande 29 i motion U241 avstyrks härmed.

Stöd till återvändande flyktingar (repatriering) har tidigare lämnats, i flera fall med betydande belopp, till bl.a. Centralamerika, Chile, Moçambique, Namibia och Kambodja. Biståndet har kanaliserats via UNHCR och enskilda organisationer. Utskottet bedömer dessa biståndsinsatser som viktiga och utgår från att beredskap finns hos regeringen och biståndsmyndigheter för fortsatta och om så bedöms nödvändigt ökade insatser.

Härmed får motion U253 (fp) anses besvarad.

Slutligen när det gäller bistånd genom folkrörelser och enskilda organisationer har utskottet erfarit att SIDA inom den närmaste tiden kommer att se över sina riktlinjer för detta bistånd. Med tanke på det mycket stora intresset för denna biståndsform från allmänhetens och riksdagens sida liksom den betydande omfattningen biståndet fått utgår utskottet från att information kommer att lämnas beträffande översynens slutsatser och resultat, inte minst vad gäller de aspekter av biståndet som berörts ovan.

4.6. Särskilda miljöinsatser

Propositionen (s. 108—109)

Uppfyllandet av miljömålet förutsätter enligt propositionen att miljöaspekterna integreras i allt utvecklingsarbete som påverkar miljön. Därför måste miljöhänsyn få betydande utrymme inom det landprogrammerade utvecklingsarbetet.

Det särskilda miljöbiståndet bör enligt propositionen användas strategiskt och koncentreras både geografiskt och innehållsmässigt. Insatser tillsammans med organisationer som vi redan samarbetar med och insatser i programländerna, som komplement till de miljöinsatser som redan pågår inom landprogrammen, bör prioriteras.

Ett framgångsrikt miljöbistånd kräver också stöd till forskning och utbildning samt förstärkning av administration och institutioner på miljöområdet.

Enligt propositionen bör fortsatta insatser göras inom markvårds- och byskogsområdena, med en klar fattigdomsinriktning, i första hand på landsbygden. Det är därvid viktigt att också stödja produktiv verksamhet som samtidigt förbättrar miljösituationen, t.ex. kombinerat jord- och skogsbruk, samt brännvedsproduktion. Ökad uppmärksamhet bör ges åt den för u-länderna allt viktigare vattenresursplaneringen liksom åt den moderna sektorns miljöproblem, bl.a. avseende utveck-

ling och spridning av miljövänlig teknik, förnyelsebara energikällor och industriell miljövård. Vidare krävs insatser inom den marina miljövården och för att skydda den biologiska mångfalden.

Mot bakgrund av den kraftiga anslagsökningen för innevarande budgetår och behovet av att främja kvalitet och effektivitet föreslår propositionen en oförändrad medelsram om 225 milj.kr. för särskilda miljöinsatser under kommande budgetår.

Utskottets överväganden

I likhet med tidigare år yrkar vänsterpartiet kommunisterna (U212 och U241) att särskilt miljöbistånd skall lämnas till Indokina för att reparera skador efter USA:s miljökrig. Motionärerna yrkar också i likhet med tidigare år att en betydande del av anslaget skall anslås till miljörelser i u-länder.

USA:s krig i Indokina förorsakade svåra skador på miljön. Dessa skador är i många fall alltjämt bestående, vilket bidragit till att det svenska biståndssamarbetet med Vietnam gradvis och inom redan befintliga sektorer anpassats till landets miljövårdsbehov. Bistånd ges framför allt till trädplanterings- och markvårdsprojekt. De ökade miljövårdsinsatser som möjliggjordes genom beslut vid förra riksmötet om att höja anslagen för bl.a. bilateralt miljösamarbete kommer enligt vad utskottet erfar att gå till Vietnam. Även i samarbetet med Laos ingår miljöinsatser inom skogssektorn (t.ex. mot svedjejordbruk). Direkt samarbete äger här rum med internationella naturvårdsunionen.

Utskottet utgår från att dessa insatser fortsätter.

Vad gäller Kambodja får utskottet liksom tidigare år konstatera att biståndet kanaliseras genom olika FN-organ och enskilda organisationer så länge någon lösning på konflikten i landet inte åstadkommits. I det svenska miljövårdsarbetet ingår som bekant också ansträngningar på att få miljöhänsynen inlemmad i de multilaterala biståndsorganens verksamhet.

Svenskt bidrag går även till Mekongkommittén som är ett mellanstatligt organ för samråd mellan Vietnam, Laos och Thailand om den gemensamma Mekongflodens utnyttjande. Miljövård ingår även i samarbetet. Bistånd via Mekongkommittén kommer att kunna utsträckas till Kampuchea när förutsättningar härför föreligger. Det ankommer dock inte på Sverige att agera för att Kambodja skall få delta i kommitténs arbete utan på medlemmarna i Mekongkommittén. Biståndet till kommittén, vilket gradvis utökas, kommer enligt vad som framgår av propositionen att inriktas på regionala miljövårdsinsatser.

Därmed avstyrks yrkandena 3 och 4 i motion U212 (vpk) och yrkande 33 i motion U241 (vpk).

Vad gäller yrkandet i motion U241 (vpk) om att en betydande del av anslaget Särskilda miljöinsatser skall gå till miljörelser i u-länderna får utskottet liksom tidigare år anföra att det är regeringens ambition

att utöka antalet kanaler för miljöbiståndet. Samstämmighet torde föreligga om den viktiga roll de enskilda organisationerna kan spela i genomförande av miljömålet. Regeringen har enligt vad utskottet erfar fattat beslut om stöd till enskilda miljöorganisationer i u-länderna. Enligt utskottets uppfattning bör dock även fortsättningsvis grundprincipen vara den att biståndet kanaliseras genom svenska organisationer som också svarar för en egeninsats. Exempel på sådana organisationer är Svenska naturskyddsföreningen och Framtidsjorden.

Därmed får yrkande 32 i motion U241 (vpk) anses besvarat.

I motion U241 yrkar vänsterpartiet kommunisterna på en höjning av anslaget för särskilda miljöinsatser från det av regeringen föreslagna 225 milj.kr. till 600 milj.kr. Moderata samlingspartiet föreslår i motion U246 att anslaget höjs med 50 milj.kr. utöver regeringens förslag, och centerpartiet (U244) yrkar på en höjning med 25 milj.kr.

Mot bakgrund av förra årets kraftiga höjning av anslaget och med tanke på kapaciteten för genomförande både hos givare och mottagare anser utskottet att det av regeringen föreslagna beloppet är lämpligt.

Därmed avstyrks yrkande 31 i motion U241 (vpk), yrkande 13 i motion U244 (c) och yrkande 21 i motion U246 (m).

Miljöpartiet yrkar i motion U220 att en del av de medel som regeringen föreslagit till särskilda insatser i skuldyngda länder under anslaget C 3 (Särskilda program) i stället används till särskilda miljöinsatser. Utskottet behandlar frågan under anslagsposten Särskilda insatser i skuldyngda länder under anslaget C 3.

4.7. Särskilda program

Propositionen (s. 109–110)

Anslagsposten Särskilda program är, som framgår av propositionen, avsedd att vara ett komplement till i första hand det övriga biståndet genom SIDA. Syftet är dels att skapa förutsättningar för att särskilt uppmärksamma ämnesområden där initiativ och utökade insatser är speciellt angelägna, dels att främja metodutveckling för biståndsverksamheten. Från anslagsposten finansieras även insatsförberedelser och resultatvärdering.

Följande områden föreslås i propositionen ingå som delposter under Särskilda program: energi, hälsovård, AIDS-bekämpning, befolkningsfrågor, kvinnofrågor, kultur och massmedia, främjande av demokrati och mänskliga rättigheter, försöksverksamhet och metodutveckling, samt insatsförberedelser och resultatvärdering.

Verksamheten inom de ämnesinriktade delposterna bör enligt propositionen omfatta insatser med anknytning till det långsiktiga utvecklingssamarbetet, såväl bilateralt som multilateralt.

Under delposten AIDS-bekämpning avsätts medel för kampen mot AIDS dels globalt genom WHO, dels genom bilateralt samarbete och enskilda organisationer. Regeringen har för budgetåren

1988/89—1990/91 utfäst 60 milj.kr. för forskning om AIDS och tropiska sjukdomar. För innevarande budgetår har 20 milj.kr. anvisats. Medlen disponeras av SAREC.

1989/90:UU15

Till delposten Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter bör insatser med denna inriktning gradvis föras samman. Under innevarande budgetår avser regeringen se över fördelningen av insatser för mänskliga rättigheter mellan de humanitära anslagen och delposten för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter. De fortsatt stora behoven av särskilda insatser för demokrati och mänskliga rättigheter yttrar sig bl.a. i ett högt medelsutnyttjande under delposten.

Stöd från delposten Försöksverksamhet och metodutveckling bör i första hand ges för insatser i programländer. Anknytning till sektorer där SIDA har betydande aktiviteter och behov bör eftersträvas.

Den rationalisering av verksamheten som SIDA eftersträvar bl.a. genom att verksamheten koncentreras till större sammanhållna program välkomnas. Mot bakgrund av Sveriges aktiva engagemang för förbättringar av de internationella organisationernas verksamhet inom och utom FN-systemet finner propositionen det motiverat att insatser genom olika FN-organ bedöms även i detta perspektiv. Denna aspekt bör enligt propositionen bevakas i samråd med utrikesdepartementet.

Regeringen räknar medelsbehovet under Särskilda program till 408 milj.kr. budgetåret 1990/91.

Utskottets överväganden

I motion U204 föreslår folkpartiet en utökning med 10 milj.kr. för handikappinsatser. Centerpartiet föreslår i motion U244 en ökning av anslaget för särskilda program om 50 milj.kr. att användas till utveckling av u-landsanpassad teknik och förnybara energikällor. I motion U206 (c) anges att biståndet för AIDS-bekämpning måste bli bättre anpassat till förhållandena i u-länderna. Vänsterpartiet kommunisterna vill i motion U241 utöka bidragen för AIDS-bekämpning. I motion U220 (mp) föreslås en ökning om 10 milj.kr. inom ramen för anslagsposten Särskilda program för befolkningsfrågor och familjeplanering. Vidare föreslår partiet ytterligare bidrag om 10 milj.kr. för kvinnoinsatser. Medlen härför skall tas från anslagsposten Särskilda insatser i skuldtyngda länder under anslaget C 3. Frågan behandlas av utskottet under berörd anslagspost under C 3.

Som framgår av propositionen är anslagsposten Särskilda program avsedd att vara ett komplement till i första hand det övriga biståndet genom SIDA med syftet att särskilt uppmärksamma vissa angelägna ämnesområden och främja metodutveckling.

Utskottet har erfärut att Sverige gör relativt betydande biståndsinsatser på handikappområdet. Under budgetåret 1988/89 stödde SIDA sådana insatser till ett belopp av ca 15 milj.kr. Bistånd på handikappområdet stöds vidare genom UNDP och FN:s center för social utveckling och humanitära frågor. Utskottet ser positivt på utökade insatser

inom detta område vilka bör kunna finansieras över anslaget Särskilda program om så befinner lämpligt. Det ankommer emellertid inte på utskottet att ange ett exakt belopp för sådana insatser.

Härmed avstyrks yrkandena 35 och 55 i motion U204 (fp).

Utskottet har med stor oro följt AIDS-epidemins utbredning och dess allvarliga följder inte minst för befolkningen i många u-länder, i synnerhet i Afrika. Enligt vad utskottet erfarit syftar det svenska biståndet till att hindra spridningen av HIV-smittan, att minska insjuknandet i AIDS och att lindra de sociala och ekonomiska följderna av sjukdomen. Stödet administreras av SIDA och SAREC. I biståndet ingår dels ett brett stöd till WHO inkl. WHO:s samarbete med UNDP, dels bilateralt stöd till nationella program och forskning. Huvudansvaret för samtliga nationella AIDS-program ligger på WHO tillsammans med de enskilda länderna. Programmen utformas enligt vad utskottet erfarit med hänsyn till kapacitet och prioriteringar i mottagarländerna. SIDA har i sin anslagsframställan angett ett medelsbehov om 130 milj.kr.

Utskottet anser att biståndet för AIDS-bekämpning bör få fortsatt hög prioritet. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta utformningen av biståndet för AIDS-bekämpning och utgår från att biståndsmyndigheterna och regeringen gjort erforderliga bedömningar vad gäller lämplig medelstildelning för ändamålet.

Härmed avstyrks motion U206 (c) samt yrkande 34 i motion U241 (vpk).

Även under anslaget Bistånd genom folkrörelser och enskilda organisationer har utskottet berört ämnesområdet anpassad teknik. Det är motiverat att, som redan sker, forskning och metodutveckling inom detta viktiga område även stöds med statliga biståndsmedel. Sådant stöd kan finansieras såväl genom anslaget till u-landsforskning som inom anslagsposten Särskilda program. Det ankommer emellertid inte på utskottet att mer specifikt ge rekommendationer om lämplig medelstildelning för ändamålet.

Även inom energiområdet sker viktiga biståndsinsatser. Exempelvis beräknar SIDA i sin anslagsframställan ett medelsbehov för den ämnesinriktade verksamheten inom energiområdet till 20 milj.kr. för nästkommande budgetår. U-landsanpassad energiforskning stöds av SAREC. I januari i år arrangerade SAREC ett seminarium om nya och förnyelsebara energikällors roll i integrerad landsbygdsutveckling. Bistånd på energiområdet utgår även bl.a. från landramsanslagen. Regeringen och SIDA bör även framdeles ägna stor uppmärksamhet åt energiområdet. Utskottet har ingen erinran mot den medelstildelning regeringen föreslår för ändamålet.

Härmed avstyrks yrkande 14 i motion U244 (c).

Propositionen (s. 110—111)

Enligt propositionen utnyttjas anslagsposten för rekrytering och utbildning av biträdande experter, volontärer och Junior Professional Officers inom FN-systemet, för rekrytering av biträdande experter inom de bilaterala programmen, för aktivering av den svenska resursbasen, för s.k. mindre fältstudier samt för rekrytering och utbildning av fältpersonal. I propositionen välkomnas att SIDA planerar att successivt öka rekryteringen av biträdande experter och Junior Professional Officers. Regeringen förordar att 88 milj.kr. avsätts för anslagsposten Rekrytering och utbildning av fältpersonal.

Utskottets överväganden

Vänsterpartiet kommunisterna motsätter sig i motion U241 att i högre grad anlita konsulter i personalbiståndet. I stället hävdar vpk att det är viktigt att den svenska resursbasen stärks. Anslaget för rekrytering och utbildning av fältpersonal bör därför enligt motionen inte höjas i enlighet med regeringens förslag.

I såväl UU:s betänkande 1987/88:20 som i förra årets betänkande 1988/89:UU18 framförde utskottet att SIDA för uppgifter av myndighetskaraktär inte skall behöva anlita konsulter. Denna bedömning kvarstår. För hjälp i beredning och för genomförande av biståndsinsatser är SIDA samtidigt beroende av en stark resursbas i det svenska samhället. I denna resursbas ingår enskilda experter, myndigheter och organisationer och även konsulter. Kontinuerliga insatser för att stärka denna resursbas är viktiga, inklusive utbildningsinsatser för all personal involverad i biståndssamarbetet. Delposten under C 2. Rekrytering och utbildning av fältpersonal gäller inte SIDA:s egen personal utan experter, volontärer och biträdande experter inom FN-systemet etc. Utbildningsinsatser för dessa kategorier är likaledes angelägna och stärker resursbasen. Det viktigaste är enligt utskottet att lämpliga personer rekryteras till biståndssamarbetet. Det styrande bör alltid vara u-ländernas behov.

Härmed avstyrks yrkande 35 i motion U241 (vpk).

4.9. Information genom SIDA

Propositionen (s. 111)

SIDA:s informationsverksamhet bör enligt propositionen främst avse information om svenskt utvecklingssamarbete men information bör också ges om förhållandena i u-länderna.

Regeringen understryker vikten av att SIDA, folkrörelser, enskilda organisationer och andra aktörer på informationsområdet utbyter erfarenheter och fortlöpande samråder om sina informationsverksamheter.

Enligt propositionen bör SIDA i sitt informationsarbete fortsätta att prioritera angelägna områden såsom information kring miljöfrågor, demokrati och mänskliga rättigheter samt kvinnans roll i utvecklingen. Situationen i södra Afrika är ett annat angeläget område.

Vidare bör medel finnas tillgängliga för informationsinsatser av det slag som informations- och debattdagarna Biståndet Behövs utgör.

Regeringen förordar att 14 milj.kr. avsätts för anslagsposten Information genom SIDA.

Utskottets överväganden

I motion U241 (vpk) föreslås ett 6 milj.kr. högre belopp än vad regeringen föreslagit för SIDA:s informationsverksamhet. I motion U246 (m) yrkas en 5 milj.kr. lägre medlemsram jämfört med regeringens förslag. Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag att avsätta 14 milj.kr. för anslagsposten Information genom SIDA.

Härmed avstyrks yrkande 36 i motion U241 (vpk) och yrkande 23 i motion U246 (m).

I motion U246 (m) föreslås att 5 592 milj.kr. anvisas för utvecklings-samarbete genom SIDA.

Utskottet tillstyrker budgetpropositionens förslag att anvisa ett reservationsanslag för Utvecklingssamarbete genom SIDA på 6 787 000 000 kr. för budgetåret 1990/91.

Utskottet avstyrker således yrkande 24 i motion U246 (m).

5. Andra biståndsprogram (C 3)

Propositionen (s. 112–129)

Under anslaget anvisas medel för u-landsforskning genom styrelsen för u-landsforskning (SAREC), tekniskt samarbete och u-krediter genom beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS), gäststipendieprogram genom Svenska institutet, främjande av u-länders export genom importkontoret för u-landsprodukter (IMPOD), industriellt samarbete genom fonden för industriellt samarbete med u-länder (SWEDFUND), projektbistånd till vissa länder, särskilda insatser i skuldtyngha u-länder samt utredningar m.m.

Tabell 6. Andra biståndsprogram budgetåren 1989/90–1990/91 (milj.kr.)

Anslag	Förslag	För-	1989/90	1990/91	ändring
U-landsforskning			315,0	360,0	+ 45,0
BITS verksamhet, därav			(610,0)	(700,0)	(+ 90,0)
Tekniskt samarbete			210,0	300,0	+ 90,0

U-krediter	400,0	400,0	of
Gäststipendieprogram	4,5	5,0	+ 0,5
IMPOD:s verksamhet	3,8	14.0(1)	+ 10,2
Industriellt samarbete	(25,0)	(2)	
Projektbistånd till vissa länder	70,0	390,0	+ 320,0
Särskilda insatser i skuldtynnga länder	640,0	640,0	of
Utredningar m.m.	4,0	8,0	+ 4,0
SUMMA	1 647,3	2 117,0	+ 469,7

¹Därutöver föreslås att 8,7 milj.kr. anvisas över anslaget E 5. Importkontoret för u-landsprodukter.

²Kapitaltillskott finansierat med reservationsmedel under u-krediter. Medel för del av SWEDFUND:s verksamhet (framför allt utbildningsstöd) föreslås under budgetåret 1990/91 anvisas under BITS tekniska samarbete.

U-landsforskning

Propositionen (s. 113—116)

SAREC

SAREC:s verksamhet omfattar enligt propositionen stöd till forskning i och forskningssamarbete med länder i Afrika, Asien och Latinamerika, bidrag till internationella forskningsprogram samt stöd till svensk u-landsforskning. Ett centralt mål är att stärka nationell forskningskapacitet i u-länder.

Regeringen framhåller att forskning och uppbyggnad av forskningskapacitet är av stor betydelse för u-ländernas möjligheter att lösa grundläggande utvecklingsproblem. En central uppgift för SAREC är att bidra till att bygga upp och stärka forskningskapaciteten i enskilda u-länder, vilket sker bl.a. genom samarbete mellan forskningsinstitutioner i Sverige och institutioner i u-länder.

SAREC:s verksamhet har enligt propositionen under senare år blivit allt viktigare eftersom den ekonomiska krisen hårt har drabbat forskningen i många u-länder. Forskningens kapacitetskris är särskilt framträdande i Afrika. Det är därför naturligt att SAREC, liksom övriga biståndsmyndigheter, ger Afrika fortsatt hög prioritet i sin verksamhet. De ökade satsningarna på forskarutbildning är enligt propositionen väl motiverade liksom strävanden att främja kontakter mellan nationella institutioner och internationella institut liksom mellan u-landsinstitutioner.

De fattigaste u-länderna utgör SAREC:s främsta verksamhetsområde. Det kan dock enligt propositionen även i fortsättningen vara motiverat att bedriva visst forskningssamarbete med u-länder som har en starkare bas för forskning.

SAREC:s nya satsning på stöd till samhällsvetenskaplig forskning i Asien välkomnas i propositionen. Likaså anser regeringen att SAREC:s stöd till forskning om demokrati och mänskliga rättigheter är ett gott komplement till övriga insatser som görs på området.

Forskning på jordbrukets, skogsbrukets och miljöns områden är enligt propositionen angelägen.

SAREC ämnar genomföra en utredning om verksamheten på SAREC:s regionkontor i Afrika. Resultatet av utredningen blir vägledande för regeringens inställning till stöd för SAREC:s fortsatta fältrepresentation.

Regeringen noterar med tillfredsställelse SIDA:s och SAREC:s växande samarbete avseende forskning och övrigt utvecklingsarbete.

Anslagen för u-landsforskning har ökat starkt under en följd av år och anslagsutnyttjandet är högt. För budgetåret 1990/91 föreslår regeringen att 360 milj.kr. anvisas för u-landsforskning. Av beloppet avser 20 milj.kr. det särskilda forskningsprogrammet om skog och miljö.

Medel för SAREC:s förvaltningskostnader tas upp under anslaget C 6. Styrelsen för u-landsforskning (SAREC).

Utskottets överväganden

I motion U204 (fp) föreslås att anslaget för u-landsforskning höjs med 10 milj.kr. jämfört med regeringens förslag. Folkpartiet anser att den föreslagna ökade medelstillelningen bör användas för forsknings-samarbete i Asien, företrädesvis Filippinerna. Även vänsterpartiet kommunisterna motiverar till en del sitt förslag i motion U241 (vpk) om anslagsökning med 15 milj.kr. med behoven av ökad satsning på Asien. I motion U239 (vpk) föreslås att 3 milj.kr. anslås för forskning kring cassava.

Utskottet tillmäter u-landsforskning mycket stor betydelse. Anslaget för u-landsforskning har ökat starkt under en följd av år. Regeringens förslag för nästa budgetår innebär en ökning med nära 12 % jämfört med innevarande budgetår. För SAREC:s del ökar sakanslaget från 315 milj.kr. till 360 milj.kr. enligt regeringens förslag. Detta innebär en större ökning än det generella påslaget för svenskt bistånd. Utskottet finner ökningen motiverad och har ingen invändning mot regeringens förslag till medelstillelning.

SAREC:s nya satsning på stöd till samhällsvetenskaplig forskning i Asien välkomnas. Enligt vad utskottet erfarit är Asienprogrammet nu under utarbetande. Insatser i Filippinerna planeras bli inkluderade i detta program.

Utskottet är dock inte berett ange något specificerat belopp för Asieninsatserna.

Med det ovan anförda får yrkandena 26 och 60 i motion U204 (fp) anses besvarade. Yrkande 59 i motion U204 (fp) och yrkande 37 i motion U241 (vpk) avstyrks.

Forskning om cassava är ett för många u-länder viktigt område. SAREC ger stöd för forskning om cassava till en enskild svensk forskare. SAREC bidrar vidare till den internationella forskningen på området genom några institut som ingår i den konsultativa gruppen för internationell jordbruksforskning (CGIAR).

Härmed avstyrks yrkandena 1 och 2 i motion U239 (vpk).

Tekniskt samarbete och u-krediter

Propositionen (s. 116–118)

BITS

BITS uppgift är att främja ekonomisk och social utveckling i vissa u-länder samt att utvidga och stärka Sveriges förbindelser med dessa länder. Verksamheten omfattar bidrag till tekniskt samarbete inkl. internationella kurser i Sverige och u-kreditfinansiering av investeringsprojekt i u-länder.

Det *tekniska samarbetet* genom BITS är enligt propositionen ett flexibelt instrument som möjliggör insatser i olika former som kan anpassas till mottagarländernas behov och utvecklingsnivå. I kretsen av

ett tjugotal samarbetsländer ingår främst länder med vilka Sverige ingått samarbetsavtal, men också några tidigare programländer för SIDA och länder som av statsmakterna bedömts som lämpliga för samarbete genom BITS.

BITS tekniska samarbete utgör enligt propositionen en viktig kanal för överföring av svenskt kunnande till u-länderna. Regeringen anser att det finns anledning att öka stödet till denna verksamhet på grund av det starka intresset hos samarbetsländerna för tekniskt samarbete med Sverige.

Under senare år har BITS insatser inom det tekniska samarbetet breddats t.ex. genom att verksamheter med förvaltningsinriktat innehåll inkluderats. Samtidigt har miljö- och naturresursfrågor tillmätts en allt större vikt. Detta har gällt såväl de internationella kurserna som övrigt tekniskt samarbete. Denna utveckling välkomnas i propositionen.

Regeringen förordar en medelsram för tekniskt samarbete inkl. internationella kurser på 300 milj.kr. för budgetåret 1990/91. För att öka allmänhetens kännedom om BITS verksamhet anser regeringen att medel under det tekniska samarbetet också bör tas i anspråk för information. BITS bör även få bemyndigande att under budgetåret 1990/91 utnyttja 20 milj.kr. för utbildnings- och företagsledningsinsatser inom SWEDFUND:s verksamhet, anser regeringen.

Inom ramen för tekniskt samarbete har BITS räknat in medel för expertutbyte genom Svenska institutet. Regeringen beräknar medelsbehovet för denna verksamhet till 4 milj.kr.

Regeringen har givit BITS i uppdrag att svara för huvuddelen av det av regeringen beslutade biståndet till Polen. Medel för detta anvisas under anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. I propositionen förutses att BITS under budgetåret 1990/91 kommer att utveckla ett biståndssamarbete med Chile. Regeringen har också givit BITS i uppdrag att bereda och genomföra biståndsinsatser i Pakistan, företrädesvis inom miljöområdet, infrastruktur och förvaltning samt inom områden som främjar den sociala sektorns utveckling.

U-krediter

Genom *u-krediter* överförs finansiella resurser på koncessionella villkor för att finansiera svenska varor och tjänster i projekt som prioriteras av låntagarlandet och som av BITS bedöms få betydande utvecklingseffekter för landet. Efter att projektet granskats av BITS lämnas utfästelse om *u-kredit*. Krediten kan utnyttjas först när ett kontrakt har vunnits i internationell konkurrens.

Vad gäller inriktningen på *u-kredit*givningen finner regeringen det värdefullt att BITS söker samarbete med utvecklingsbanker i mottagarländerna och att samfinansiering med Världsbanksgruppen och regionala utvecklingsbanker främjas i former som säkerställer konkurrens i projektupphandlingen.

Reservationen under *u-kredit*posten har kraftigt förändrats under senare år. Vid ingången av budgetåret 1988/89 uppgick reservationen

till 1 022 milj.kr. Den 1 juli 1989 var motsvarande belopp 871 milj.kr. Kreditgivningen under innevarande år kommer bl.a. till följd av Uriprojektet, som belastar anslaget med 550 milj.kr., att väsentligt överstiga anslaget och reducera reservationen och därmed de tillgängliga medlen för nya åtaganden. Regeringen delar BITS uppfattning att den återstående reservationen kan anses rimlig och nödvändig för att möta oförutsedda svängningar i anslagsbelastningen. I sammanhanget understyks att ett eventuellt återupptagande av u-kreditgivningen till Kina skulle medföra att anslagsbehovet för budgetåret 1990/91 skulle överstiga föreslagna 400 milj. kr. I propositionen förordas att BITS under budgetåret 1990/91 får göra utfästelse om biståndsmedel för u-krediter med ett belopp om högst tre gånger de vid varje tillfälle tillgängliga medlen. För närvarande har BITS möjlighet att göra sådana utfästelser upp till två gånger nämnda belopp.

Regeringen noterar beredningens avsikt att utreda frågor som rör garantiordningen i u-kreditsystemet.

Regeringen föreslår att 400 milj.kr. anvisas för gåvoelement i u-krediter under budgetåret 1990/91.

Sammanfattning av motionerna

Folkpartiet tar i motion U204 upp BITS verksamhet och konstaterar att såväl det tekniska samarbetet som de internationella kurserna är värdefulla inslag i det svenska biståndet. Verksamheten behöver dock breddas och byggas ut. Det tekniska samarbetet bör enligt folkpartiet omfatta fler av biståndsmålen, t.ex. miljö och social utjämning, och kurserna bör i ännu högre grad än vad som nu är fallet inriktas på annat än infrastruktur. Folkpartiet anser också att BITS vid valet av samarbetsland såväl vid kreditgivning som i det tekniska samarbetet i högre grad bör inrikta sig på låginkomstländer. Vad gäller samarbetet med relativt rika och ekonomiskt framgångsrika länder som t.ex. Malaysia anser partiet att biståndet inte bör ges en allmän utvecklingskaraktär utan i stället motiveras av miljö- eller demokratiskäl. För detta ändamål anser folkpartiet att ett särskilt miljöanslag bör inrättas för BITS och att 20 milj.kr. bör avsättas för nästa budgetår. På samma sätt föreslår folkpartiet inrättandet av ett särskilt anslag till BITS för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter och att 10 milj.kr. anslås till anslaget.

Bindningen av BITS tekniska bistånd till upphandling i Sverige bör upphävas anser motionärerna vidare. Detta får främst konsekvenser för det finansiella stödet, men folkpartiet utesluter inte att BITS också skulle kunna finansiera kunskapsöverföring från en utländsk part t.ex. från Norden eller från ett u-land.

Cuba bör inte ingå bland BITS samarbetsländer, anser folkpartiet. Anledningen är avsaknaden av demokratisk utveckling i landet. Enstaka insatser främst av social karaktär kan enligt motionärerna göras i framtiden, dock inte något reguljärt samarbete. Folkpartiet har länge kritiserat systemet med bundna u-krediter eftersom det är osäkert hur mycket av det s.k. gåvoelementet som kommer u-länderna till del.

Subventioner av detta slag har i stället enligt motionärerna en tendens att driva upp priserna vilket innebär att del av gåvoelementet tillfaller företaget. Folkpartiet vill därför genomföra en samlad parlamentarisk översyn av systemet med u-krediter och andra kreditinstrument från biståndspolitisk synpunkt. Frågor som bör utredas är u-krediterna som biståndsinstrument jämfört med andra, t.ex. obundna biståndskrediter, kretsen av mottagarländer som enligt motionärerna bör få tydligare låginkomstprofil samt garantisystemets utformning. Vidare anser motionärerna att frågan om politisk prövning av mottagarländer kunde studeras.

Slutligen anser folkpartiet att anslaget för u-krediter för nästa budgetår minskas med 100 milj.kr.

Vänsterpartiet kommunisterna framför i motion U241 att hela anslaget till u-krediter bör avslås samt att BITS inte skall få bemyndigande att få göra utfästelser tre gånger de tillgängliga medlen bl.a. för att möta behoven om den nu frysta kreditgivningen till Kina skulle återupptas. I stället föreslår motionärerna att riksdagen får ta ställning till samarbetet med Kina och eventuella nya insatser.

I en enskild motion U217 (s) yrkas att BITS kursversamhet skall erhålla större ekonomiska resurser för att utvidga och öka kursverksamheten bl.a. i Malmö—Lund-området.

Utskottets överväganden

Enligt utskottets uppfattning genomför BITS en viktig insats inom ramen för det svenska biståndet. Överföring av finansiella resurser, teknologi och kunskap till u-länder som nått en viss industrialiseringsgrad och som inriktas på former som inte skapar biståndsberoende och som erbjuder konkurrenskraftiga svenska produkter och tjänster samt tillför additionella resurser fyller väl sin plats i biståndet. Verksamheten är i första hand inriktad på tillväxtfrämjande åtgärder. Den ökade inriktningen på andra biståndspolitiska mål som t.ex. miljö och mänskliga rättigheter som successivt gjorts i det tekniska samarbetet och i de internationella kurserna välkomnas emellertid. Enligt vad som framförs i propositionen avser BITS att etablera ett samarbete med Världsbanken på miljöområdet. Utskottet vill framhålla vikten av ökade insatser vad avser miljöfrämjande verksamhet med hänsyn till de stora behoven.

Vad gäller BITS samarbete med Malaysia som tas upp i motion U204 (fp) kommer detta att omfatta miljöinsatser. BITS har finansierat en studie vars syfte var att utifrån malaysiska förslag formulera tänkbara samarbetsprojekt. Som redan nämnts i detta betänkande (under inledande avsnittet om miljö, markvård och energi) skall insatser avseende bedömning och hantering av giftiga kemikalier genomföras under våren 1990.

BITS verksamhet på områden av miljö- och demokratifrämjande karaktär bör emellertid kunna bedrivas på i huvudsak samma sätt som BITS nuvarande verksamhet t.ex. genom kontraktsfinansiering. Finan-

sieringen av verksamheten bör vidare kunna rymmas inom ramen för den budget för det tekniska samarbetet på 300 milj.kr. som regeringen föreslår. Utskottet anser inte att några nya anslag behövs för ändamålet.

Vad gäller inkomstnivån på de länder som BITS samarbetar med får utskottet konstatera att en stor del av verksamheten är inriktad på låginkomstländer. Drygt 60 % av u-kreditgivningen går också till denna grupp av länder. Av de elva länder som enbart erhåller u-krediter är tio också mottagare av reguljärt bistånd från SIDA, dvs. de hör till programländerna.

Även BITS kursverksamhet riktar sig till såväl programländer som andra låg- och medelinkomstländer. Den tekniska verksamheten riktar sig däremot till länder som inte ingår i programlandskretsen. Vissa har tidigare tillhört denna krets som Cuba, Pakistan och Tunisien. Ett av syftena med BITS verksamhet är just att stimulera och utveckla Sveriges samarbete med andra u-länder än programländerna. Biståndet genom BITS kan också ses som ett led i genomförandet av avtal om industriellt och tekniskt-vetenskapligt samarbete som vi ingått med ett antal u-länder, t.ex. Ecuador, Kina och Malaysia. I några fall har BITS biståndsinsatser tillkommit för att stödja en demokratisk utveckling t.ex. i flera länder i Latinamerika och i Filippinerna. I andra fall har kommersiella förbindelser eller forskarkontakter väckt ett ömsesidigt intresse även för biståndssamarbete, och BITS har då befunnits vara det mest lämpliga organet för att genomföra samarbetet.

Utskottet har velat skildra hur den grupp av länder som i dag har samarbete med BITS i någon form har vuxit fram över åren. Inkomstnivån har självfallet varit ett kriterium. Det gäller som framgår ovan i hög grad för u-kreditgivningen. Det är dock att märka att länderna måste vara kreditvärdiga, något som utesluter vissa skuldyngda låginkomstländer. Fattigdomskriteriet kan alltså inte i lika stor utsträckning som i övrig svensk biståndsverksamhet tillämpas på BITS verksamhet.

Andra kriterier för valet av BITS samarbetsländer är med nödvändighet en följd av BITS speciella sätt att förmedla bistånd. BITS uppgift är att pröva projektförslag och bidra till finansieringen. Arbetet genomförs av berörd myndighet, institutioner eller företag i ett u-land i samarbete med en svensk institution, företag eller myndighet. Denna uppläggning ställer stora krav på det mottagande u-landet som också måste svara för en del av kostnaden. Det förutsätter alltså med nödvändighet en viss utvecklingsnivå och förvaltningskompetens. Vissa av de länder som kommit i fråga för samarbete har nått en utvecklingsnivå som hänför dem till medelinkomstländerna. Även dessa länder kan dock enligt utskottets uppfattning ha behov av bistånd av olika slag.

Utskottet håller alltså till en del med vad som framförs i motion U204 (fp) om att tekniskt bistånd till medelinkomstländer av typ Malaysia kan vara motiverat av miljöskäl eller för att befästa demokrati. Samtidigt vill inte utskottet utesluta andra områden för samarbete som är tillväxtfrämjande. Med den målsättning för det svenska biståndet som riksdagen många gånger fastslagit skall även tillväxtinriktade

insatser ha positiva miljö- och demokratieffekter. Hänsynen till t.ex. miljön skall som utskottet redan tidigare påpekat prägla hela det svenska biståndet.

Utskottet har vidare i motsats till vad som framförs i motion U204 (fp) inget att erinra mot att den grupp av länder som BITS samarbetar med inkluderar Cuba. Utskottet utgår självfallet från att BITS i sitt löpande arbete ser till att samarbetsprojekten och u-krediterna är biståndspolitiskt motiverade, såväl i vart enskilt fall som i en totalsyn på verksamheten.

Härmed får yrkandena 36 och 38 i motion U204 (fp) anses besvarade. Yrkandena 23, 56 och 57 i motion U204 avstyrks.

En viktig del av BITS verksamhet är de många korttidskurserna i Sverige för vidareutbildning av specialister av olika slag från u-länderna. Utskottet välkomnar BITS strävan att utvidga dessa kurser till nya områden t.ex. miljö, förvaltning och demokrati. Sedan 1988 ges en kurs i internationell konfliktlösning. För nästa budgetår planeras kurser i faktasökning och källkritik för journalister, internationell upphandlingsteknik samt mobilisering av inhemskt sparande. Ett kurspaket med arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågor övervägs vidare enligt vad utskottet erfar.

Som utskottet haft anledning tidigare framföra måste all expansion av kursverksamheten styras av u-ländernas behov och BITS egna bedömningar. Utskottet vill därför inte heller i år ta ställning till huruvida just de i motion U217 nämnda utbildningsmöjligheterna i Malmö—Lund-regionen är lämpliga i detta sammanhang.

Därmed får yrkande 39 i motion U204 anses vara besvarat. Motion U217 avstyrks.

Regeringen föreslår att anslagsposten för u-krediter fylls på med 400 milj.kr. Utskottet tillstyrker den föreslagna påfyllnaden. Som framgår av propositionen har reservationen under u-kreditposten kraftigt förändrats under senare år. Vid ingången av budgetåret 1988/89 uppgick reservationen till 1 022 milj.kr. Den första juli 1989 var motsvarande belopp 871 milj.kr. För innevarande år kommer kreditgivningen att väsentligt överstiga anslaget och reducera reservationen ytterligare och därmed de tillgängliga medlen för nya åtagande. Orsaken härtill är bl.a. kreditgivningen till Uri-projektet i Indien som kommer att belasta anslaget med 550 milj.kr. I och med att tidigare beslutad kreditgivning till Kina effektueras under kommande budgetår kommer behoven att överstiga tillgängligt anslag om 400 milj.kr. Utskottet finner därför att det är rimligt att BITS för kommande budgetår skall ha rätt att göra utfästelser om biståndsmedel för u-krediter om belopp som är högst tre gånger de vid varje tillfälle tillgängliga medlen.

Vad gäller folkpartiets invändningar mot u-kreditsystemet, vilket går ut på att gåvoelementet inte alltid kommer u-länderna till del utan i stället exportörerna och att det är en form av bundet bistånd, får utskottet anföra följande: u-krediter ges för att finansiera projekt som

vunnits i internationell konkurrens. Detta bör medverka till att huvuddelen av gåvoelementet tillgodogörs mottagarlandet snarare än den svenske leverantören. Genom att BITS inte erbjuder högre gåvoelement än den internationellt överenskomna miniminivån, om 50 % för de minst utvecklade länderna enligt FN-definitionen och 35 % för övriga låg- och medelinkomstländer, bidrar inte det svenska systemet till den osunda kreditvillkorskonkurrensen. Som påpekats i motionen tyder emellertid gjorda utredningar på att förekomsten av detta system leder till en allmänt höjd prisnivå. Mot denna bakgrund har bl.a. Sverige tagit initiativ till ytterligare förhandlingar internationellt om krav på projektgranskning och harmonisering av kreditregler i denna typ av finansiering.

Utskottet anser generellt att u-kreditsystemet har visat sig fylla ett ömsesidigt behov. Systemet kan självfallet förbättras. Som framgår av propositionen kommer BITS att utreda frågor som rör garantiordningen i u-kreditsystemet. Tanken är att man skall kunna komma fram till en från biståndsmässiga utgångspunkter bättre anpassad garantiordning.

Ytterligare analys av BITS u-kreditgivning behövs dock enligt utskottets uppfattning. Vad som behövs granskas är hur u-kreditgivningens uppfyller sin roll som biståndsinstrument jämfört med andra kreditinstrument. Andra aspekter på kreditgivningen som bör studeras är hur kretsen av mottagarländer skall kunna få en tydligare låginkomstprofil samt bindningen till Sverige av uppköpen. Utskottet tillstyrker därmed förslaget i motion U204 om att en utredning tillsätts med parlamentarisk medverkan, vars uppgift blir att göra en översyn av u-krediterna och andra kreditinstrument från biståndspolitisk synpunkt.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 8 i motion U204 (fp). Yrkandena 37 och 58 i motion U204 (fp) samt yrkandena 38 och 39 i motion U241 (vpk) avstyrks.

IMPOD:s verksamhet

Propositionen (s. 121–122)

Regeringen ser positivt på att IMPOD:s engagemang växer och finner att särskilda medel för SADOC-samarbetet bör anvisas över anslaget C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA även för budgetåret 1990/91.

Regeringen föreslår en budgetteknisk förändring som innebär att enbart förvaltningskostnaderna för IMPOD:s verksamhet redovisas under anslaget E 5. Importkontoret för u-landsprodukter och att de kostnader som täcker IMPOD:s verksamhet anvisas under anslaget C 3. Andra biståndsprogram. Mot denna bakgrund föreslås att 14 milj.kr. från denna anslagspost anvisas för IMPOD:s verksamhet. Importkontoret för u-landsprodukter föreslår under anslaget E 5. att 8 683 000 kr. anvisas för förvaltningen av IMPOD.

Utskottets överväganden

I motion U228 (s) föreslås ytterligare handelspolitiska insatser för att främja en ökad import till Sverige från de av Israel ockuperade områdena.

Enligt vad utskottet erfarit undersöker IMPOD för närvarande möjligheterna att stödja en ökad import från de ockuperade områdena. Bl.a. utvärderas en konsultrapport. Utskottet ser positivt på sådana insatser och utgår från att IMPOD fortsätter att aktivt verka för att främja import från dessa områden.

Med det ovan anförda får motion U228 (s) anses besvarad.

Projektbistånd till vissa länder

Propositionen (s. 123—125)

Våren 1988 beslutade riksdagen om inrättande av anslagsposten Projektbistånd till vissa u-länder. Den positiva utveckling mot fred och demokrati som nu pågår i flera länder och regioner gör att regeringen förutser ett starkt ökat medelsbehov under budgetåret 1990/91. Därtill föranleder den dynamiska utvecklingen i Östeuropa särskilda stödåtgärder.

I flera länder som präglats av krig, konflikter och diktatur har Sverige stött strävanden mot fred och demokrati. Sådant stöd har huvudsakligen lämnats över anslagsposterna för katastrofer och humanitärt bistånd. Flera av dessa länder har nu inlett nya utvecklingsfaser mot demokrati och ökad öppenhet. I detta läge är det enligt propositionen naturligt att erbjuda biståndssamarbete i andra former. Genom projektbistånd kan Sverige verksamt bidra till att främja en utveckling mot demokrati.

Regeringen beräknar biståndet till Uganda till 90 milj.kr. att finansieras över anslagsposten Projektbistånd till vissa länder budgetåret 1990/91.

Detsamma gäller de fortsatta insatser i Costa Rica som förutses under budgetåret 1990/91.

Också i Filippinerna finansieras biståndsinsatser med medel från denna anslagspost. Regeringen förutser ett fortsatt stöd finansierat över denna anslagspost bl.a. genom det uppdrag som IMPOD och BITS fått att bereda insatser i Filippinerna.

Det svenska stödet till Bolivia har under innevarande budgetår anvisats över anslagsposten för humanitärt bistånd i Latinamerika. Regeringen anser att stödet under budgetåret 1990/91 bör belasta anslagsposten Projektbistånd till vissa länder.

Även utvecklingssamarbetet med Chile bör enligt regeringen belasta denna anslagspost. Utvecklingssamarbetet har aktualiserats genom den *fortlöpande demokratiseringsprocessen*. Regeringen har givit SIDA,

SAREC, BITS och SWEDFUND i uppdrag att förbereda insatser i landet. Ett begränsat stöd till landet kommer enligt propositionen att behövas under en övergångsperiod.

I Pakistan har enligt propositionen förutsättningar skapats för ett breddat och fördjupat samarbete. Anslagsposten bör utnyttjas för att finansiera ett utökat samarbete med Pakistan vid sidan av de insatser som BITS redan genomför.

Omvärlden måste enligt propositionen vara beredd till snabba insatser för att stödja den pågående förändringsprocessen i Östeuropa. Mot denna bakgrund presenterade regeringen under hösten 1989 planer på bistånd till Polen om sammanlagt 300 milj. kr. under tre år. Samarbetet har inletts under budgetåret 1989/90 bl.a. genom planering av stöd till miljö- och utbildningsinsatser liksom för projekt och humanitära insatser genom folkrörelser. Utbetalningar kan under innevarande budgetår finansieras från outnyttjade reservationer under anslagen C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA och C 3. Andra biståndsprogram. Under de kommande budgetåren bör enligt propositionen dessa Poleninsatser främst finansieras från anslaget C 3. Andra biståndsprogram, anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. Under avsnittet Biståndsanslagen m.m. i propositionen redogörs för regeringens avsikt att skapa ett medelsutrymme om en miljard kronor under tre år för insatser i Östeuropa. Under anslagsposten beräknar regeringen ett behov av 75 milj.kr. under vardera av de tre närmaste budgetåren för insatser i Östeuropa.

Regeringen föreslår att 390 milj.kr. anvisas för Projektbistånd till vissa länder under budgetåret 1990/91. En del av insatserna som finansieras under anslagsposten är av flerårig karaktär. Regeringen begär vidare riksdagens bemyndigande att få göra utfästelser om högst tre gånger anslagsbeloppet.

Utskottets överväganden

Folkpartiet och miljöpartiet anser att biståndet till Central- och Östeuropa inte skall ligga inom enprocentsramen. Centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna anser att biståndet till Central- och Östeuropa inte skall finansieras över biståndsanslaget. Inget av dessa partier anser att biståndet skall belasta anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. Som framgår av propositionen har regeringen härunder föreslagit insatser uppgående till 300 milj.kr. under tre år för Polen och 75 milj.kr. per år under en treårsperiod för övriga Östeuropa. Moderata samlingspartiet stödjer regeringens förslag om att finansiera Östeuropabiståndet över biståndsanslaget men föreslår i motionerna U202 och U246 upprättandet av särskilda anslagsposter för Östeuropa och Baltikum. Partiet vill från dessa anslagsposter för nästa budgetår anslå 100 milj.kr. för Baltikum och 300 milj.kr. för Central- och Östeuropa. Samtidigt vill moderata samlingspartiet att biståndet till Namibia belastar anslaget Projektbistånd till vissa länder, eftersom Namibia enligt partiet inte bör bli programland.

Folkpartiet föreslår i motion U204 att ett nytt anslag inrättas för demokratisk samhällsutveckling i en bred länderkrets. För nästa budgetår föreslås anslaget uppgå till 300 milj.kr. för insatser i Östeuropa. I framtiden bör enligt motionen detta anslag kunna utnyttjas även för insatser i andra regioner.

De medel som på detta vis frigörs inom anslagsposten Projektbistånd till vissa länder kan enligt folkpartiet användas till insatser utöver vad regeringen föreslagit i bl.a. Pakistan, Bolivia, Nepal och i västafrikanska länder. Eftersom partiet vill göra Uganda, Filippinerna och Costa Rica till programländer och därigenom överföra dessa länder till annat anslag (C 2 SIDA) skapas ytterligare utrymme för dessa insatser enligt vad som framförs i motion U204.

I motion U237 (fp) föreslår folkpartiet stöd på olika områden till Baltikum: kultur och erfarenhetsutbyte (2 milj.kr.), utbildningsinsatser för studenter (8 milj.kr.), Baltiska institutet (250 000 kr.), forskare (300 000 kr.), miljösamverkan (3 milj.kr.). Vidare föreslår partiet att medel anslås till Kungliga skogs- och lantbruksakademien för insatser i Östeuropa. Även enligt centerpartiets motion U244 frigörs medel för projektbistånd genom att partiet föreslår att Östeuropabiståndet skall finansieras från annat anslag. Partiet anger inte specifikt hur det medelsutrymme som därvid skapas skall användas men anger ett om 75 milj.kr. lägre medelsbehov under anslagsposten jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion U241 på en 165 milj.kr. lägre medelsram för projektbistånd till vissa länder än vad regeringen föreslagit. I motion U219 (m) yrkas att riksdagen till Andra biståndsprogram (C 3) för budgetåret 1990/91 anvisar ett med 4 milj.kr. reducerat belopp.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om kraftigt ökad medelstildelning för anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. Utskottet kan notera att den av regeringen föreslagna ökningen är betydligt större än vad som motsvaras av de nya insatserna i Östeuropa. I flera länder har under senare tid nya utvecklingsfaser inletts som innebär att konflikter ersätts av en fredlig utveckling och att demokrati avlöser diktaturer och militärstyre. Mot denna bakgrund är det enligt utskottet väl motiverat att tillhandahålla ett flexibelt och effektivt projektinriktat bistånd utanför landramarna som kan administreras av de biståndsmyndigheter som bedöms mest lämpliga i de enskilda fallen.

Kraven på flexibilitet i biståndet bör inte förhindra att långsiktiga åtaganden kan göras även inom ramen för denna anslagspost. Exempel på sådant långsiktigt bistånd på anslagsposten är främst stödet till Uganda. Även insatser i exempelvis Costa Rica och Chile bör enligt utskottets uppfattning kunna ha en långsiktig karaktär. Den av regeringen angivna möjligheten till treåriga utfästelser välkomnas därför. Av de länder som nämns i folkpartiets motion U204 är Pakistan och Bolivia exempel på länder som redan erhåller bidrag över denna anslagspost. Insatser i Nepal och i västafrikanska länder bör kunna övervägas framdeles. Utskottet är dock inte berett att ange några specifika belopp för biståndet till de olika länderna under anslagsposten. Ett undantag är Uganda där utskottet inte har något att invända

mot den planerade medelstildelningen om 90 milj.kr. för nästa budgetår. Eftersom Namibia föreslås bli programland förs inte bistånd till Namibia till anslagsposten Projektbistånd till vissa länder.

Utskottet noterar att utredningen om organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet behandlar projektbiståndet. Utskottet ser fram emot att ta del av detta analysarbete inför behandlingen av nästa års biståndsbetänkande.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att från anslagsposten Projektbistånd till vissa länder kanalisera bistånd till Polen om sammanlagt 300 milj.kr. under tre år samt insatser i Östeuropa om 75 milj.kr. per år över en treårsperiod. En av målsättningarna när denna anslagspost inrättades 1988 var att kunna markera stöd i kritiska skeden, exempelvis vid övergång till demokrati.

Genom att utnyttja denna anslagspost ges möjligheter till en flexibel utformning av biståndet genom medverkan av de biståndsmyndigheter som bedöms lämpliga. Utskottet anser inte att det föreligger behov av nya anslagsposter för detta ändamål.

Med det anförda avstyrks yrkande 5, ifrågavarande del av yrkande 6 samt yrkande 29 i motion U204 (fp), motion U219 (m), yrkande 40 i motion U241, yrkande 19 i motion U244 (c), yrkandena 19 och 25 i motion U246 (m) och yrkande 2 i motion U514 (m).

Utskottet får notera att de förslag till samarbetsprojekt i Baltikum och Östeuropa som framförs i motion U237 (fp) generellt berör områden som av regeringen föreslås prioriteras inom samarbetet med Östeuropa, dvs. miljö, utbildning, forskning, kultur och information. Utskottet konstaterar att en administrativ ordning etablerats för beredning av enskilda insatser som finansieras med medel för östsamarbetet. De förslag som framförs i nämnda yrkanden är enligt utskottets mening av den arten att de kan bli föremål för prövning inom ramen för denna beredning. Utskottet är därför inte berett att göra några uttalanden om dessa förslag. När det gäller en mer detaljerad behandling av samarbetet med Östeuropa vill utskottet hänvisa till det separata Östeuropabetänkandet som utskottet behandlade våren 1990.

Härmed avstyrks yrkandena 3, 4, 5, 6, 7, 9 och 13 i motion U237 (fp).

I motion U204 (fp) framförs att Sverige bör engagera sig i Philippine Aid Plan i syfte att medverka till bistånd av god kvalitet. Partiets yrkande om att göra Filippinerna till programland avstyrks i betänkandet under avsnitt Nya samarbetsländer, länderprogram och landval. I motion U226 (vpk) framförs att allt bistånd till Filippinerna bör gå genom enskilda organisationer.

Det svenska biståndet till Filippinerna innefattar främst insatser via BITS (tekniskt samarbete) och enskilda organisationer. Sammanlagt uppgick stödet till ca 10 milj.kr. förra budgetåret. Biståndet inkluderade bl.a. stöd till förvaltning, jordbruk och hälsovård.

Utskottet bedömer att biståndet fungerar väl i den form som hittills använts även om utökade insatser under kommande år inte bör utslutas.

Philippine Aid Plan är såvitt utskottet kunnat utröna en plan utarbetad av filippinska regeringen i syfte att samordna de större internationella biståndsprogrammen. Sverige ser i och för sig positivt på biståndssamordning. Inriktningen och omfattningen av svenskt bistånd är för närvarande inte av den arten att samarbete med Philippine Aid Plan hittills aktualiserats. Utskottet utgår från att de berörda svenska biståndsmyndigheterna fortlöpande överväger lämpliga samarbetsformer och arrangemang.

Härmed avstyrks yrkande 25 i motion U204 (fp) och motion U226 (vpk).

Särskilda insatser i skuldtyngda länder

Propositionen (s. 125—129)

Skuldkrisen utgör enligt propositionen ett allvarligt hinder för u-ländernas möjligheter att mobilisera de resurser som behövs för att de skall kunna åstadkomma en ekonomisk och social återhämtning och lägga grunden för en långsiktigt hållbar utveckling. Särskilt utsatta är de fattigaste, skuldtyngda länderna i Afrika, men också för många medelinkomstländer, främst i Latinamerika, utgör skuldkrisen ett allvarligt utvecklingshinder.

För stöd till ekonomisk återhämtning i de skuldtyngda u-länderna krävs såväl ökade nya resursflöden som särskilda åtgärder för skuldlettning, anser regeringen.

Under loppet av åttiotalet har enligt propositionen biståndet till de skuldkrisdrabbade länderna kontinuerligt förändrats i syfte att utgöra ett bättre stöd. Biståndet genom landramarna — varubiståndet liksom sektor- och projektstöden — har anpassats till skiftande behov i programländerna. Regeringen framhåller att betalningsbalansstödet utgör ett komplement, om än ett viktigt komplement, till detta långsiktiga stöd.

Världsbanken har enligt propositionen kommit att spela en viktig roll i att stödja utformningen och finansieringen av många skuldtyngda länders ekonomiska återhämtningsprogram. Under slutet av år 1987 tog Världsbanken initiativ till att öka och förbättra biståndsfödet till stöd för de fattigaste afrikanska ländernas strukturanpassning. Detta resulterade i det särskilda programmet för Afrika (SPA). Programmets syfte är att mobilisera ökade resursflöden för att hjälpa länderna att uppnå den nödvändiga importökning som strukturanpassningsprogrammen förutsätter. Programmet omfattar ökade resurser från Världsbanken, bilaterala givare och Internationella valutafonden (IMF) samt olika typer av skuldlettning.

Sverige har enligt propositionen i denna samordnade internationella aktion bidragit med såväl varubistånd inom landramarna som särskilda insatser under den nu behandlade anslagsposten. Beslut om sådana särskilda insatser har inom ramen för det särskilda programmet för Afrika fattats vid tre tillfällen: under budgetåret 1987/88 med 150 milj.kr., 1988/89 med 225 milj.kr. och 1989/90 med 265 milj.kr. De

afrikanska länder som t.o.m. budgetåret 1989/90 på detta sätt fått stöd är, i storleksordning, Tanzania, Moçambique, Uganda, Guinea-Bissau, Ghana, Kenya, Sao Tomé och Principe. Ett nytt SPA-samarbete förbereds för perioden 1991–1993. Regeringen har uppdragit åt SIDA att inför detta göra en översyn över det hittillsvarande stödet.

I detta sammanhang nämner också propositionen den insats om 65 milj.kr. som gjorts till stöd för Nicaraguas återhämtningsprogram. Sverige stod i maj 1989 värd för ett internationellt möte där en grupp länder utfäste ökat bistånd till programmet. Anslaget används även för att finansiera olika skuldåtgärder bl.a. bidrag till IMF:s utvidgade fond för strukturanpassning (ESAF) och skuldåterköp.

Mot bakgrund av den förlängning av SPA-samarbetet som förbereds föreslår regeringen att möjlighet ges att göra utfästelser upp till ett belopp motsvarande tre gånger beloppet under anslagsposten.

Huvuddelen av anslagsposten används i dag till särskilda insatser i programländer eller andra länder, med vilka Sverige bedriver annat utvecklingssamarbete. Det är enligt propositionen viktigt att de olika stödformerna är väl samordnade. Särskilt gäller detta varubiståndet inom landramarna och det additionella varubiståndet inom betalningsbalansstödet. Beredning av särskilda insatser i skuldyngda länder måste enligt propositionen därför ske i nära samråd mellan utrikesdepartementet och SIDA.

Regeringen föreslår att 640 milj.kr. anvisas för budgetåret 1990/91 för särskilda insatser i skuldyngda länder.

Utskottets överväganden

Vänsterpartiet kommunisterna framför i motion U241 en annan syn än regeringens på hur u-ländernas skuldbördor skall kunna lyftas av. Partiet föreslår skapande av en skuldavskrivningsfond med ett kapital uppgående till 1 394 miljarder kronor. Regeringens förslag om att 640 milj.kr. till insatser i skuldyngda länder avstyrks däremot.

Miljöpartiet (U220) yrkar också avslag på regeringens förslag om insatser för skuldyngda länder. Partiet anser inte att biståndsmedel skall användas för att betala internationella bankers och institutioners förluster i samband med att fattiga länder inte kan återbetala sina skulder. I stället skall de 640 milj.kr. som regeringen föreslagit överföras till enskilda organisationer (140 milj.kr.), särskilda mjiöinsatser (405 milj.kr.), kvinno- och familjeplaneringsinsatser inom ramen för särskilda program (10 milj.kr. till vardera) samt till internationella familjeplaneringsinsatser (75 milj.kr.)

Med hänvisning till vad utskottet tidigare i detta betänkande anfört om inriktningen av det svenska biståndet till särskilda insatser i skuldyngda länder tillstyrker utskottet regeringens förslag om en medelsanvisning på 640 milj.kr. budgetåret 1990/91.

Följaktligen avstyrks yrkande 7 i motion U220 (mp) samt yrkandena 41 och 42 i motion U241 (vpk).

6. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) C 4

Propositionen (s. 129–130)

SIDA framhåller i sin anslagsframställning att nya biståndsmål och växande anslag också bör åtföljas av ökade administrativa resurser.

I propositionen konstateras att för att hantera de senaste årens stora volymökningar har höga krav ställts på flexibilitet och kompetens inom SIDA. Stora ansträngningar har gjorts för att möta kraven med rationaliseringar och koncentration.

Regeringen välkomnar SIDA:s förslag att utveckla utbildningsfunktionen. Vid beräkningen av lönedel har hänsyn tagits till SIDA:s önskemål.

I enlighet med vad som tidigare anförts om Namibia delar regeringen SIDA:s uppfattning att ett biståndskontor bör inrättas i Windhoek.

Utskottets överväganden

I motion U204 föreslår folkpartiet att anslaget till SIDA:s administration höjs med 10 milj.kr. jämfört med regeringens förslag. Partiet anger de växande biståndsanslagen och SIDA:s allmänna kompetens och kapacitetsbehov som motiv. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion U241 ett myndighetsanslag som är 9 milj.kr. högre än regeringens förslag. Motivet är detsamma som folkpartiet angett. Kvalitetsaspekten betonas särskilt. Vänsterpartiet kommunisterna anser vidare att SIDA och andra biståndsorgan skall vara undantagna från generella nedskärningar av förvaltningens kostnader. I motion U204 (fp) understryks vikten av att ta vara på hemvändande biståndsarbeters erfarenheter.

Utskottet har tidigare haft anledning att diskutera sambanden mellan växande biståndsvolym, effektivitet och kvalitet i biståndet och administrativa resurser. I förra årets betänkande visade utskottet förståelse för den oro motionärerna då uttryckte vad gäller SIDA:s administrativa kapacitet. En bibehållen hög kvalitet i ett växande bistånd kräver oundgängligen en förstärkning av den administrativa kapaciteten. Det finns vidare skäl att kritiskt granska den ökande utkontrakteringen till utomstående konsulter i den mån detta återspeglar en bristande administrativ kapacitet hos SIDA. Detta innebär dock inte någon generellt sätt negativ inställning från utskottets sida till konsulter och konsultföretag vilka har en roll att spela i det svenska biståndet.

Utskottet får konstatera att regeringens förslag till förvaltningsanslag för SIDA nästkommande budgetår innebär en realförstärkning. Samtidigt tillkommer ständigt nya uppgifter i biståndet i och med förändringsprocesser i u-länderna. Exempel på detta är inrättandet av ett nytt biståndskontor i Windhoek.

Utskottet har erfarit att SIDA under 1990 för första gången skall inleda ett arbete med fördjupad anslagsframställning för en treårig budgetering. Under våren 1990 kommer regeringen att ge SIDA direktiv inför detta omfattande och delvis nya budgetarbete. I detta sammanhang bör regeringen uttryckligen ge SIDA i uppdrag att grundligt analysera kapacitetsfrågorna. I avvaktan på SIDA:s fördjupade anslagsframställan som kommer att gälla för budgetåren 1992/93 och framåt gör utskottet bedömningen att SIDA bör ges möjlighet till en administrativ kapacitetsförstärkning redan nästa budgetår. På de områden där SIDA påläggs nya uppgifter och där särskilda krav ställs på insatser av biståndet under budgetåret 1990/91 bör sålunda SIDA beredas möjligheter till förstärkning av sin administration intill ett belopp av 10 milj.kr. Medlen för detta får tillhandahållas genom omdisponering från sakanslag. Med dessa förutsättningar godkänner utskottet regeringens förslag till medelsram för SIDA:s verksamhet.

Härmed avstyrks yrkandena 43 och 44 i motion U241 (vpk) och yrkande 61 i motion U204 (fp).

Utskottet delar uppfattningen i motion U204 (fp) beträffande vikten av att ta till vara hemvändande biståndsarbeters erfarenheter. Enligt vad utskottet erfarit finns det fastlagda rutiner för detta hos SIDA, baserat i första hand på avrapportering via biståndskontoren. Detta hindrar inte att frågan ges ytterligare uppmärksamhet. Den utbildningsbyrå som avses bli inrättad inom SIDA bör enligt utskottet kunna spela en viktig roll när det gäller att samordna och systematisera den vidare användningen av de erfarenheter som biståndsarbetare kan förmedla.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 63 i motion U204 (fp).

7. Styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum) C 5

Propositionen (s. 131—132)

Utskottets överväganden

Motion U241 (vpk) yrkar på ett i jämförelse med regeringens förslag 650 000 kr. högre anslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under avsnitt C 5 i budgetpropositionen.

Härmed avstyrks yrkande 45 i motion U241 (vpk).

8. Styrelsen för u-landsforskning (SAREC) C 6

Propositionen (s. 132—133)

Utskottets överväganden

I motion U241 (vpk) föreslås en höjning av SAREC:s förvaltningsanslag med 177 000 kr. jämfört med regeringens förslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till förvaltningsanslag för SAREC under avsnitt C 6 i propositionen.

Härmed avstyrks yrkande 46 i motion U241 (vpk).

9. Nordiska Afrikainstitutet C 7

Propositionen (s. 133—134)

Utskottets överväganden

I motion U241 (vpk) förordas en höjning av anslaget till Nordiska Afrikainstitutet med 1 032 000 kr. jämfört med regeringens förslag.

Utskottet konstaterar att Nordiska Afrikainstitutet även erhåller medel från annat anslag för sin forsknings- och programverksamhet. Under anslaget C 9 förs främst uppgifter av förvaltningskaraktär. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under avsnitt C 7 i propositionen.

Härmed avstyrks yrkande 47 i motion U241 (vpk).

10. Biståndsramen

Utskottets ställningstagande i det föregående leder till en biståndsram på 13 000 milj.kr. I konsekvens härmed avstyrks yrkande 40 i motion U204 (fp), vari föreslås en biståndsram på 13 400 milj.kr. och yrkande 2 i motion 241 (vpk), vari föreslås en biståndsram på 14 300 milj.kr. Därmed tillstyrker utskottet vad som förordas i propositionen under rubriken Biståndsanslagen m.m.

*Biståndsanslagens storlek*1. beträffande *biståndet till Östeuropa*

att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1989/90:U204, yrkande 1 i motion 1989/90:U241, yrkande 1 i motion 1989/90:U242 samt yrkande 10 i motion 1989/90:U244,

res. 1. (fp, c)

res. 2. (vpk)

2. beträffande *biståndets framtida storlek*

att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1989/90:U204 och yrkande 3 i motion 1989/90:U241,

res. 3. (fp)

res. 4. (vpk)

3. beträffande *det bilaterala biståndets andel*

att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1989/90:U241,

res. 5. (vpk)

*Allmänna riktlinjer för biståndet*4. beträffande *införande av ett sjätte biståndsmål*

att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1989/90:U220,

res. 6. (mp)

5. beträffande *biståndets inriktning* att riksdagen förklarar yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U204 och yrkandena 12, 13, 14 och 19 i motion 1989/90:U220 besvarade med vad utskottet anfört,

6. beträffande *solidaritet med de fattiga*

att riksdagen avslår yrkande 10 i motion 1989/90:U220,

res. 7. (mp)

7. beträffande *utveckling mot demokrati och marknadsekonomi* att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1989/90:U202,

res. 8. (m)

8. beträffande *nya mått för utveckling*

att riksdagen avslår motion 1989/90:U215,

res. 9. (vpk)

9. beträffande *miljöhänsyn i det svenska biståndet*

att riksdagen förklarar yrkandena 11, 15 och 21 i motion 1989/90:U220, yrkande 7 i motion 1989/90:U244, yrkande 6 i motion 1989/90:U519 samt yrkande 8 i motion 1989/90:U657 besvarade med vad utskottet anfört,

10. beträffande *u-landsanpassad teknik*

att riksdagen förklarar yrkande 6 i motion 1989/90:U244 besvarat med vad utskottet anfört,

11. beträffande *internationella åtgärder angående bioteknik*

att riksdagen förklarar yrkande 1 i motion 1989/90:U422 besvarat med vad utskottet anfört,

12. beträffande *utomeuropeisk miljöfond*

att riksdagen avslår yrkande 6 i motion 1989/90:U220 samt yrkande 11 i motion 1989/90:U637,

res. 10 (c)

13. beträffande *internationell beskauning*
att riksdagen avslår yrkande 22 i motion 1989/90:U220,
res. 10 (c)

14. beträffande *miljökonsekvensbeskrivningar*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1989/90:U220 besvarat med vad utskottet anfört,

15. beträffande *Världsbankens insatser i regnskogsrika länder*
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1989/90:U250,

16. beträffande *tropiska regnskogar*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1989/90:U218, motion 1989/90:U247 samt yrkande 1 i motion 1989/90:U250 besvarade med vad utskottet anfört,

17. beträffande *miljöteknikprojekt i Malaysia*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1989/90:U250 besvarat med vad utskottet anfört,

18. beträffande *arbetsmiljö*
att riksdagen förklarar yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U203 besvarade med vad utskottet anfört,

19. beträffande *demokratimålet*
att riksdagen avslår yrkande 12 i motion 1989/90:202 samt förklarar yrkandena 2 och 16 i motion 1989/90:U202, yrkande 9 i motion 1989/90:U204, del av yrkande 8 i motion 1989/90:U244 samt yrkande 1 i motion 1989/90:U642 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 11 (m)

20. beträffande *bistånd mellan diktatur och demokrati*
att riksdagen förklarar kvarvarande del av yrkande 8 motion 1989/90:U244 besvarat med vad utskottet anfört,

21. beträffande *institut för demokrati och mänskliga rättigheter*
att riksdagen avslår yrkande 6 i motion 1989/90:U202, yrkande 22 i motion 1989/90:U246 och yrkande 14 i motion 1989/90:U641,

res. 12 (m)

res. 13 (fp)

22. beträffande *oberoende rapporter om demokrati och mänskliga rättigheter*

att riksdagen avslår yrkande 12 i motion 1989/90:U204,

res. 13 (fp)

23. beträffande *särskilt anslag för demokratibistånd*
att riksdagen avslår yrkande 18 i motion 1989/90:U246,

res. 12 (m)

24. beträffande *hänsyn till mänskliga rättigheter vid biståndsbeslut*

att riksdagen förklarar yrkande 4 i motion 1989/90:U202 besvarat med vad utskottet anfört,

25. beträffande *bistånd genom politiska partier*
att riksdagen förklarar yrkande 10 i motion 1989/90:U204 besvarat med vad utskottet anfört,

26. beträffande *skuldavskrivning*
att riksdagen avslår yrkande 16 i motion 1989/90:U220,

res. 18 (c)
res. 14 (mp)

27. beträffande *metoder att lösa skuldkrisen*
att riksdagen avslår yrkandena 4, 5 och 6 i motion 1989/90:U213
samt motion 1989/90:U214,

res. 18 (c)
res. 15 (vpk)

28. beträffande *deltagande i strukturanpassningsprogram*
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1989/90:U213 och yr-
kande 9 i motion 1989/90:U220,

res. 18 (c)
res. 16 (mp)

29. beträffande *förändring av strukturanpassningsprogram*
att riksdagen avslår yrkandena 3 och 7 i motion 1989/90:U213,
yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U216 samt yrkande 2 i
motion 1989/90:U251,

res. 18 (c)
res. 17 (vpk)

30. beträffande *sociala effekter av skuldsanering*
att riksdagen förklarar berörd del i yrkande 32 i motion
1989/90:U204, yrkande 1 i motion 1989/90:U213 och berörd del
av yrkande 3 i motion 1989/90:U244 besvarade med vad utskot-
tet anfört,

res. 18 (c)

31. beträffande *u-ländernas exportmöjligheter*
att riksdagen förklarar kvarvarande del av yrkande 32 i motion
1989/90:U204, kvarvarande del av yrkande 3 i motion
1989/90:U244 och yrkande 1 i motion 1989/90:U235 besvarade
med vad utskottet anfört,

res. 18 (c)

32. beträffande *multinationella företag*
att riksdagen avslår yrkande 17 i motion 1989/90:U220,

res. 19 (mp)

33. beträffande *insatser för landsbygdsutveckling och bostäder*
att riksdagen förklarar yrkande 31 i motion 1989/90:U204 och
yrkande 5 i motion 1989/90:U244 besvarade med vad utskottet
anfört,

34. beträffande *utveckling av postservice* att riksdagen förklarar
motion 1989/90:U201 besvarad med vad utskottet anfört,

35. beträffande *stöd till familjeplanering*
att riksdagen förklarar yrkande 33 i motion 1989/90:U204 och
yrkande 18 i motion 1989/90:U220 besvarade med vad utskottet
anfört,

36. beträffande *kvinnobistånd*
att riksdagen förklarar yrkande 34 i motion 1989/90:U204, yr-
kande 20 i motion 1989/90:U220, yrkande 4 i motion
1989/90:U244, samt motion 1989/90:U607 besvarade med vad
utskottet anfört,

res. 20 (fp)

37. beträffande *barnens situation*
att riksdagen förklarar yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U244 besvarade med vad utskottet anfört,

38. beträffande *alkoholproblem i u-länderna*
att riksdagen förklarar yrkandena 1 och 4 i motion 1989/90:U236 samt yrkandena 1—4 i motion 1989/90:U240 besvarade med vad utskottet anfört,

39. beträffande *alkoholfrågorna i FN*
att riksdagen avslår yrkandena 2 och 3 i motion 1989/90:U236,

40. beträffande *sociala konsekvensanalyser*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion U220 besvarat med vad utskottet anfört,

41. beträffande *systemet med programländer*
att riksdagen förklarar yrkande 14 i motion 1989/90:U204 besvarat med vad utskottet anfört,

42. beträffande *programlandssamarbete*
att riksdagen avslår yrkandena 15, 21, 24, 30, 47, 48 och 50 i motion 1989/90:U204 samt yrkandena 14, 15, 19 och 20 i motion 1989/90:U241,

res. 21 (fp)

res. 22 (vpk)

43. beträffande *projektinriktat bistånd*
att riksdagen avslår yrkande 13 i motion 1989/90:U202,

res. 23 (m)

44. beträffande *obundet bistånd*
att riksdagen förklarar yrkande 7 i motion 1989/90:U204 och yrkande 8 i motion 1989/90:U220 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 24 (fp)

45. beträffande *bindning av biståndet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:U205,

46. beträffande *avbrytande av bistånd till odemokratiska regimer*

att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1989/90:U202,

res. 25 (m)

47. beträffande *fortsatt bistånd till Marocko*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1989/90:U612 och yrkande 3 i motion 1989/90:U628,

res. 26 (vpk)

48. beträffande *biståndsutredningar*
att riksdagen avslår yrkande 15 i motion 1989/90:U202, yrkande 11 i motion 1989/90:U244 samt motion 1989/90:U538,

res. 27 (m. c)

res. 28 (vpk)

49. att riksdagen godkänner de riktlinjer för internationellt utvecklingssamarbete som förordas under rubrikerna Bistånd för ekonomisk återhämtning och långsiktig utveckling, Bistånd i processer mot fred och demokrati, Miljö och utveckling, Utvecklingssamarbete i förändring och u-lands- och biståndsinformation.

50. beträffande *bidrag till UNDP*

att riksdagen med avslag på yrkande 41 i motion 1989/90:U204 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 29 (fp)

51. beträffande *bidrag till UNFPA*

att riksdagen med avslag på yrkande 42 i motion 1989/90:U204 och berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 29 (fp)
res.30 (mp)

52. beträffande *bidrag till UNICEF*

att riksdagen med avslag på yrkande 43 i motion 1989/90:U204 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 29 (fp)

53. beträffande *bidrag till UNRWA*

att riksdagen med avslag på yrkande 44 i motion 1989/90:U204 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 29 (fp)

54. beträffande *bidrag till UNHCR*

att riksdagen med avslag på yrkande 45 i motion 1989/90:U204 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 29 (fp)

55. beträffande *bidrag till IPPF*

att riksdagen med avslag på yrkande 5 i motion 1989/90:U241 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 31 (vpk)

56. beträffande *bidrag till ITC*

att riksdagen med avslag på yrkande 6 i motion 1989/90:U241 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 31 (vpk)

57. beträffande *bidrag till miljöfonder*

att riksdagen med avslag på yrkande 4 i motion 1989/90:U220 och yrkande 9 i motion 1989/90:U637 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 32 (mp)

58. beträffande *bidrag till multilaterala miljöinsatser*

att riksdagen med avslag på yrkande 12 i motion 1989/90:U244 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 33 (c)

59. beträffande *bidrag till internationella läskunnighetsåret*

att riksdagen med avslag på yrkande 62 i motion 1989/90:U204 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,
res. 34 (fp)

60. beträffande *Världsbankens verksamhet*

att riksdagen avslår yrkande 1 och 3 i motion 1989/90:U251,
res. 35 (vpk)

61. beträffande *Världsbankens miljöhänsyn*

att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U222,

62. beträffande *skapande av en FN-bank*

att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1989/90:U251,

63. beträffande *medel för östsamarbete*
att riksdagen avslår berörd del av yrkande 6 i motion
1989/90:U204,

res. 37 (fp)

64. beträffande *uttråde ur IFC*
att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1989/90:U251,

res. 38 (vpk)

65. beträffande *upphandling av svenska bidrag till WFP*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:U223, 1989/90:U224 och
1989/90:U238,

66. beträffande *livsmedelsöverskott som bistånd*
att riksdagen avslår motion 1989/90:U233,

67. att riksdagen godkänner de riktlinjer för multilateralt
utvecklingssamarbete som förordas i budgetpropositionen,

68. att riksdagen godkänner de gjorda utfästelser som angivits
under avsnitt C 1 i budgetpropositionen,

69. att riksdagen med avslag på den del av yrkande 20 i
motion 1989/90:U244 som avser anslaget C 1 bemyndigar rege-
ringen att göra de utfästelser, åtaganden och utbetalningar som
härutöver föreslagits i budgetpropositionen,

70. beträffande *Bidrag till internationella biståndsprogram*
att riksdagen med avslag på yrkande 9 i motion U637 för
budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på
3 566 216 000 kr.

Utvecklingssamarbete genom SIDA (C 2)

71. beträffande *inriktningen av biståndet till Angola*
att riksdagen avslår yrkande 9 i motion 1989/90:U202 och yr-
kandena 1, 2 och 3 i motion 1989/90:U658,

72. beträffande *medelsram för Angola*
att riksdagen med avslag på yrkande 7 i motion 1989/90:U241
och yrkande 14 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetpropo-
sitionens medelförslag,

res. 39 (m)

res. 40 (vpk)

73. beträffande *medelsram för Botswana*
att riksdagen med avslag på yrkande 8 i motion 1989/90:241,
yrkande 18 i motion 1989/90:U244 och yrkande 1 i motion
1989/90:U246 godkänner budgetpropositionens medelförslag,

res. 41 (m)

res. 42 (c, vpk)

74. beträffande *inriktningen av biståndet till Etiopien*
att riksdagen förklarar yrkande 18 i motion 1989/90:U204 och
yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U211 besvarade med vad
utskottet anfört,

75. beträffande *medelsram för Etiopien*
att riksdagen med avslag på yrkande 11 i motion 1989/90:U202,
yrkande 15 i motion 1989/90:U246 och yrkande 1 i motion
1989/90:U635 godkänner budgetpropositionens medelförslag,

res. 43 (m)

76. beträffande *medelsram för Guinea-Bissau*
att riksdagen med avslag på yrkande 9 i motion 1989/90:U241
och yrkande 5 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetproposi-
tionens medelsförslag,

res. 44 (m)

res. 45 (vpk)

77. beträffande *medelsram för Kap Verde*
att riksdagen med avslag på yrkande 10 i motion 1989/90:U241
och yrkande 6 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetproposi-
tionens medelsförslag,

res. 46 (m)

res. 47 (vpk)

78. beträffande *medelsram för Kenya*
att riksdagen med avslag på yrkande 7 i motion 1989/90:U246
godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 48 (m)

79. beträffande *medelsram för Lesotho*
att riksdagen med avslag på yrkande 11 i motion 1989/90:U241
och yrkande 8 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetproposi-
tionens medelsförslag,

res. 49 (m)

80. beträffande *medelsram för Moçambique*
att riksdagen med avslag på yrkande 12 i motion 1989/90:U241
och yrkande 9 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetproposi-
tionens medelsförslag,

res. 50 (m)

res. 51 (vpk)

81. beträffande *inriktningen av biståndet till Namibia*
att riksdagen avslår yrkandena 14 i motion 1989/90:U202 och
förklarar yrkande 16 i motion 1989/90:U204 och yrkande 7 i
motion 1989/90:U642 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 52 (m)

82. beträffande *medelsram för Namibia*
att riksdagen med avslag på yrkande 49 i motion 1989/90:U204
godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 53 (fp)

83. beträffande *utvärdering av biståndet till Tanzania*
att riksdagen förklarar yrkande 7 i motion 1989/90:U202 besva-
rat med vad utskottet anfört,

res. 54 (m)

84. beträffande *medelsram för Tanzania*
att riksdagen med avslag på yrkande 13 i motion 1989/90:U241
och yrkande 10 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetproposi-
tionens medelsförslag,

res. 54 (m)

res. 55 (vpk)

85. beträffande *medelsram för Zambia*
att riksdagen med avslag på yrkande 16 i motion 1989/90:U241
och yrkande 11 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetproposi-
tionens medelsförslag,

res. 56 (m)
res. 57 (vpk)

86. beträffande *medelsram för Zimbabwe*
 att riksdagen med avslag på yrkande 8 i motion 1989/90:U202,
 yrkande 17 i motion 1989/90:U241 och yrkande 16 i motion
 1989/90:U246 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 58 (m)
res. 59 (vpk)

87. beträffande *medelsram för Bangladesh*
 att riksdagen med avslag på yrkande 2 i motion 1989/90:U246
 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 60 (m)

88. beträffande *medelsram för Indien*
 att riksdagen med avslag på yrkande 3 i motion 1989/90:U246
 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 61 (m)

89. beträffande *medelsram för Laos*
 att riksdagen med avslag på yrkande 21 i motion 1989/90:U241
 och yrkande 12 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetpropo-
 sitionens medelsförslag,

res. 62 (m)
res. 63 (vpk)

90. beträffande *medelsram för Sri Lanka*
 att riksdagen förklarar yrkande 4 i motion 1989/90:U246 besva-
 rat samt med avslag på yrkande 22 i motion 1989/90:U241
 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 64 (vpk)

91. beträffande *medelsram för Vietnam*
 att riksdagen med avslag på yrkande 10 i motion 1989/90:U202,
 yrkande 46 i motion 1989/90:U204, yrkande 23 i motion
 1989/90:U241 och yrkande 13 i motion 1989/90:U246 godkänner
 budgetpropositionens medelsförslag,

res. 65 (m)
res. 66 (fp)
res. 67 (vpk)

92. beträffande *internationellt bistånd till Vietnam*
 att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1989/90:U212 och för-
 klarar yrkande 1 i motion 1989/90:U212 besvarat med vad
 utskottet anfört,

93. beträffande *inriktning av biståndet till Vietnam*
 att riksdagen avslår yrkande 6 i motion 1989/90:U212 och för-
 klarar yrkande 27 i motion 1989/90:U204 och yrkande 5 i
 motion 1989/90:U212 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 68 (vpk)

94. beträffande *medelsram för Nicaragua*
 att riksdagen med avslag på yrkande 26 i motion 1989/90:U241
 och yrkande 17 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetpropo-
 sitionens medelsförslag,

res. 69 (m)
res. 70 (vpk)

95. beträffande *inriktning av biståndet till Nicaragua*
att riksdagen förklarar yrkande 22 i motion 1989/90:U204 besvarat med vad utskottet anfört,

96. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i Afrika*
att riksdagen med avslag på yrkande 51 i motion 1989/90:U204, yrkande 18 i motion 1989/90:U241 och yrkande 16 i motion 1989/90:U244 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 71 (fp)

res. 72 (c)

res. 73 (vpk)

97. beträffande *inriktning av humanitärt bistånd i Afrika*
att riksdagen avslår berörd del av yrkande 17 i motion 1989/90:U244,

res. 72 (c)

98. beträffande *kunskapsuppbyggnad om fransktalande Afrika*
att riksdagen med bifall till yrkande 20 i motion 1989/90:U204 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

99. beträffande *inriktning av regionala insatser i Asien*
att riksdagen förklarar motion 1989/90:U227 besvarad med vad utskottet anfört,

100. beträffande *anslag för humanitärt bistånd i Asien*
att riksdagen avslår yrkandena 11 och 52 i motion 1989/90:U204 och yrkandena 24 och 25 i motion 1989/90:U241,

res. 74 (fp)

res. 75 (vpk)

101. beträffande *medelsram för regionala insatser i Centralamerika*
att riksdagen med avslag på yrkande 20 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 76 (m)

102. beträffande *medelsram för katastrofbistånd*
att riksdagen med avslag på yrkande 53 i motion 1989/90:U204 och yrkande 15 i motion 1989/90:U244 godkänner budgetpropositionens förslag till medelsram,

res. 77 (fp)

res. 78 (c)

103. beträffande *humanitärt bistånd till Afghanistan*
att riksdagen avslår yrkande 28 i motion 1989/90:U204 och förklarar yrkandena 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 och 14 i motion 1989/90:U629 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 79 (fp)

104. beträffande *katastrofhjälp i Etiopien*
att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1989/90:U646 och förklarar yrkande 19 i motion 1989/90:U204, yrkande 5 i motion 1989/90:U634 och yrkande 2 i motion 1989/90:U640 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 80 (vpk)

105. beträffande *humanitärt bistånd i Libanon*
att riksdagen förklarar motion 1989/90:U229 besvarad med vad utskottet anfört,

106. beträffande *humanitärt bistånd i Västra Sahara*
att riksdagen avslår yrkande 17 i motion 1989/90:U204, berörd del av yrkande 17 i motion 1989/90:U244, yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U612 och yrkande 2 i motion 1989/90:U628,

res. 81 (fp)

res. 82 (vpk)

107. beträffande *humanitärt bistånd till Kambodja*
att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1989/90:U611 och förklarar yrkande 8 i motion 1989/90:U212 besvarat med vad utskottet anfört,

108. beträffande *medelsram för bistånd genom enskilda organisationer*

att riksdagen med avslag på yrkande 54 i motion 1989/90:U204, berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 och yrkande 27 i motion 1989/90:U241 godkänner budgetpropositionens förslag till medelsram,

res. 83 (fp)

res. 84 (mp)

109. beträffande *framtida storlek av anslagsposten för enskilda organisationer*

att riksdagen avslår yrkande 13 i motion 1989/90:U204,

res. 83 (fp)

110. beträffande *inriktning av humanitärt bistånd*
att riksdagen förklarar yrkande 5 i motion 1989/90:U202 och yrkande 9 i motion 1989/90:U244 besvarade med vad utskottet anfört,

111. beträffande *befrielse från egeninsats*

att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1989/90:U243,

res. 85 (mp)

112. beträffande *administrativa kostnader och myndighetsintyg*

att riksdagen avslår yrkandena 1 och 3 i motion 1989/90:U243,

res. 86 (mp)

113. beträffande *bistånd till enskilda organisationer för kontakter med afghanska befrielseörelser*

att riksdagen avslår yrkande 6 i motion 1989/90:U629,

114. beträffande *Appropriate Technology Sweden*

att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U221 och motionerna 1989/90:U248 och 1989/90:U306,

115. beträffande *enskilda organisationers informationsverksamhet*

att riksdagen avslår yrkandena 28 och 30 i motion 1989/90:U241,

116. beträffande *generella bidrag till solidaritetsorganisationer*

att riksdagen avslår yrkande 29 i motion 1989/90:U241,

117. beträffande *stöd till återvändande flyktingar*

att riksdagen förklarar motion 1989/90:U253 besvarad med vad utskottet anfört,

118. beträffande *särskilt miljöbistånd till Indokina*

att riksdagen avslår yrkandena 3 och 4 i motion 1989/90:U212 och yrkande 33 i motion 1989/90:U241,

119. beträffande *bistånd via miljörörelser i u-länder*

att riksdagen förklarar yrkande 32 i motion 1989/90:U241 besvarat med vad utskottet anfört,

120. beträffande *medelsram för särskilda miljöinsatser*

att riksdagen med avslag på berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220, yrkande 31 i motion 1989/90:U241, yrkande 13 i motion 1989/90:U244 och yrkande 21 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 88 (m)

res. 89 (c)

res. 90 (vpk)

res. 91 (mp)

121. beträffande *medelsram för Särskilda program*

att riksdagen med avslag på yrkandena 35 och 55 i motion 1989/90:U204 och berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 godkänner budgetpropositionens förslag till medelsram,

res. 92 (fp)

res. 93 (mp)

122. beträffande *medelsram för Särskilda program (AIDS-insatser)*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:U206 och på yrkande 34 i motion 1989/90:U241 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 94 (vpk)

123. beträffande *medelsram för Särskilda program (anpassad teknik)*

att riksdagen med avslag på yrkande 14 i motion 1989/90:U244 godkänner budgetpropositionens medelsförslag,

res. 95 (c)

124. beträffande *rekrytering av fältpersonal*

att riksdagen med avslag på yrkande 35 i motion 1989/90:U241 godkänner budgetpropositionens förslag till medelsram,

125. beträffande *information genom SIDA*

att riksdagen med avslag på yrkande 36 i motion 1989/90:U241 och yrkande 23 i motion 1989/90:U246 godkänner budgetpropositionens förslag till medelsram,

res. 96 (m)

126. att riksdagen godkänner de riktlinjer och bidrag för utvecklingssamarbete genom SIDA som förordas i budgetpropositionen,

127. att riksdagen godkänner en svensk anslutning till NOR-SAD-fonden ("The NOR-SAD Fund"),

128. att riksdagen bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som förordas under avsnittet C 2 i budgetpropositionen,

129. beträffande *bidrag till Utvecklingssamarbete genom SIDA*

att riksdagen med avslag på yrkande 24 i motion 1989/90:U246 till *Utvecklingssamarbete genom SIDA* anvisar ett reservationsanslag på 6 787 000 000 kr.

Andra biståndsprogram (C 3)

130. beträffande *medelsram för U-landsforskning*
att riksdagen med avslag på yrkande 59 i motion 1989/90:U204
och yrkande 37 i motion 1989/90:U241 godkänner budgetpropo-
sitionens förslag till medelsram,

res. 98 (fp)

res. 99 (vpk)

131. beträffande *SAREC:s verksamhet i Asien*
att riksdagen förklarar yrkandena 26 och 60 i motion
1989/90:U204 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 98 (fp)

res. 99 (vpk)

132. beträffande *forskning om cassava*
att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U239,
res. 100 (vpk)

133. beträffande *BITS tekniska samarbete*
att riksdagen förklarar yrkandena 36 och 38 i motion
1989/90:U204 besvarade med vad utskottet anfört,

134. beträffande *inrättande av särskilda anslag för BITS*
att riksdagen avslår yrkandena 56 och 57 i motion
1989/90:U204,

res. 101 (fp)

135. beträffande *BITS samarbete med Cuba*
att riksdagen avslår yrkande 23 i motion 1989/90:U204,
res. 102 (fp)

136. beträffande *BITS internationella kurser*
att riksdagen förklarar yrkande 39 i motion 1989/90:U204 besva-
rat med vad utskottet anfört,

137. beträffande *BITS-kurser i Malmö—Lund-regionen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:U217,

138. beträffande *medelsram för u-krediter*
att riksdagen med avslag på yrkande 58 i motion 1989/90:U204
samt yrkandena 38 och 39 i motion 1989/90:U241 godkänner
budgetpropositionens förslag till medelsram för budgetåret
1990/91,

res. 103 (fp)

res. 104 (vpk)

139. beträffande *bindningen av BITS tekniska bistånd*
att riksdagen avslår yrkande 37 i motion 1989/90:U204,
res. 105 (fp)

140. beträffande *översyn av u-kreditsystemet*
att riksdagen med bifall till yrkande 8 i motion 1989/90:U204
ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

141. beträffande *import från Västbanken och Gaza*
att riksdagen förklarar motion 1989/90:U228 besvarad med vad
utskottet anfört,

142. beträffande *medelsram för Projektbistånd till vissa länder*
att riksdagen med avslag på yrkande 5, ifrågavarande del av
yrkande 6 och yrkande 29 i motion 1989/90:U204, motion

1989/90:U219, yrkande 40 i motion 1989/90:U241, yrkande 19 i motion 1989/90:U244, yrkande 25 i motion 1989/90:U246 samt yrkande 2 i motion 1989/90:U514 godkänner budgetpropositionens förslag till medelsram,

res. 106 (m)
res. 107 (fp)
res. 108 (c)
res. 109 (vpk)

143. beträffande *vissa samarbetsprojekt i Baltikum och Östeuropa*

att riksdagen avslår yrkandena 3, 4, 5, 6, 7, 9 och 13 i motion 1989/90:U237,

res. 107 (fp)

144. beträffande *bistånd till Filippinerna*

att riksdagen avslår yrkande 25 i motion 1989/90:U204 och motion 1989/90:U226,

res. 110 (fp)
res. 111 (vpk)

145. beträffande *projektbistånd till Namibia*

att riksdagen avslår yrkande 19 i motion 1989/90:U246.

res. 112 (m)

146. beträffande *medelsram för insatser i skuldyngda länder*

att riksdagen med avslag på yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt yrkandena 41 och 42 i motion 1989/90:U241 godkänner budgetpropositionens förslag till medelsram för budgetåret 1990/91,

res. 113 (vpk)
res. 114 (mp)

147. att riksdagen godkänner de riktlinjer och bidrag som förordats i budgetpropositionen under rubriken Andra biståndsprogram.

148. att riksdagen med avslag på den del av yrkande 20 i motion 244 som avser anslaget C 3 bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som föreslagits i budgetpropositionen.

149. att riksdagen till Andra biståndsprogram för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 117 000 000 kr..

Övriga biståndsanslag (C 4—C 8)

150. beträffande *myndighetsanslag för SIDA*

att riksdagen med avslag på yrkande 61 i motion 1989/90:U204 och yrkande 43 och 44 i motion 1989/90:U241 till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 246 009 000 kr..

151. beträffande *hemvändande biståndsarbeters erfarenheter*

att riksdagen med bifall till yrkande 63 i motion 1989/90:U204 ger regeringen till känna vad utskottet anför.

152. beträffande *medelsram för Sandö U-centrum*

att riksdagen med avslag på yrkande 45 i motion 1989/90:U241

till *Styrelsen för u-landsutbildning i Sandö (Sandö U-centrum)* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag om 49 902 000 kr. varav 25 000 000 kr. till regeringens förfogande,
res. 116 (vpk)

153. beträffande *SAREC:s myndighetsanslag*
att riksdagen med avslag på yrkande 46 i motion 1989/90:U241 till *Styrelsen för u-landsforskning (SAREC)* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 15 448 000 kr.,
res. 117 (vpk)

154. *beträffande Nordiska Afrikainstitutet*
att riksdagen med avslag på yrkande 47 i motion 1989/90:U241 till *Nordiska Afrikainstitutet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 5 036 000 kr.,
res. 118 (vpk)

155. att riksdagen till Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS) för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 10 795 000 kr.,

156. beträffande *Biståndsramen*
att riksdagen med avslag på yrkande 40 i motion 1989/90:U204 och yrkande 2 i motion 1989/90:U241 godkänner vad som förordas i propositionen under rubriken *Biståndsanslagen*.
res. 119 (fp)
res. 120 (vpk)

Stockholm den 5 april 1990

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Pär Granstedt (c), Evert Svensson (s), Maj Britt Theorin (s), Alf Wennerfors (m), Karl-Erik Svartberg (s), Axel Andersson (s), Nils T Svensson (s), Inger Koch (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Hambræus (c), Viola Furubjelke (s), Kristina Svensson (s), Eva Björne (m), Håkan Holmberg (fp), Bengt Hurtig (vpk) och Marianne Samuelsson (mp).

Reservationer

1. Biståndet till Östeuropa (mom. 1)

Pär Granstedt (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Hambræus (c), Håkan Holmberg (fp) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "I flera motioner" och slutar med "i motion U244 (c)" bort ha följande lydelse:

Den snabba omvandlingen av de östeuropeiska samhällena i demokratisk riktning under 1989 har skapat en helt ny situation. Att stödja övergången till demokrati och marknadsekonomi lika väl som kampen mot den i många fall katastrofala miljöförstörelsen i Östeuropa är en ny utmaning. Den minskar inte behoven av hjälp på andra håll i världen. Den kan och får inte upphäva eller urholka de utfästelser vi har gjort till u-länderna. Enprocentsmålet är ett moraliskt bindande åtagande från Sverige som nation gentemot de fattiga länderna. För att detta skall kunna upprätthållas måste vi nu kraftigt utöka våra samlade internationella stödinsatser. Finansieringen av biståndet till Baltikum, Central- och Östeuropa skall ske på sådant sätt att enprocentsmålet riksdagen beslutat om ligger fast och att östbiståndet således ligger utanför enprocentsramen.

Utskottet tillstyrker därmed yrkande 4 i motion U204 (fp), yrkande 1 i motion U241 (vpk), yrkande 1 i motion U242 (vpk) samt yrkande 10 i motion U244 (c).

dels att utskottets hemställan i moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *biståndet till Östeuropa*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1989/90:U204, yrkande 1 i motion 1989/90:U241, yrkande 1 i motion 1989/90:U242 samt yrkande 10 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Biståndet till Östeuropa (mom. 1)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Så är enligt utskottet" och slutar med "motion U244 (c)" bort ha följande lydelse:

Länderna i Central- och Östeuropa bör icke räknas till kategorin u-länder även om de har behov av utvecklingshjälp. De insatser som nu planeras och har påbörjats för det svenska biståndet till Central- och Östeuropa kommer till övervägande del att vara miljöbistånd och stöd till den demokratiska processen. Detta bistånd skall inte sammanblandas med u-landsbiståndet utan redovisas på ett särskilt anslag benämnt A 10. Därigenom markeras skillnaderna mellan de olika typerna av bistånd och motverkas lättare oron för att östbistånd finansieras med u-landsbistånd.

Biståndsramen under C Internationellt utvecklingssamarbete för kommande budgetår höjs med 1 300 milj.kr. utöver vad regeringen föreslår eller således 14 300 milj.kr.

Därmed tillstyrker utskottet yrkande 1 i motion U241, yrkande 1 i motion U242 samt yrkande 10 i motion U244. Yrkande 4 i motion U204 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *biståndet till Östeuropa*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1989/90:U241,

yrkande 1 i motion 1989/90:U242 och yrkande 10 i motion 1989/90:U244 samt med avslag på yrkande 4 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till kända vad utskottet anfört,

1989/90:UU15

3. Biståndets framtida storlek (mom. 2)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Vad gäller storleken" och "i motion U241 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det dags att formulera en ny långsiktig målsättning för utvecklingssamarbetet. Det samlade biståndet bör varje år öka sin andel av BNI. Målet bör vara att på sikt nå upp till ett biståndsanslag motsvarande 2% av bruttonationalinkomsten. Samtidigt bör det tydligt markeras att innehållet i enprocentsramen skall ha en tydlig fattigdomsprofil. Det utvecklingssamarbete som ligger utöver 1 % kan ha ett något bredare innehåll och inkludera insatser i skiftande ländergrupper, såväl något mer utvecklade u-länder i färd med att bygga upp en fungerande demokrati som östeuropeiska länder med liknande problem och mål. Som ett första steg att uppnå det nya målet föreslår utskottet att årets biståndsram ökar med 400 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag.

Härmed tillstyrker utskottet yrkande 3 i motion U204 (fp). Yrkande 3 i motion U241 får anses besvarat.

dels att utskottets hemställan i moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *biståndets framtida storlek*

att riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion 1989/90:U204 och med anledning av yrkande 3 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till kända vad utskottet anfört,

4. Biståndets framtida storlek (mom. 2)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Detta mål står" och slutar med "i motion U241 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den krisartade utvecklingen särskilt i de fattigaste u-länderna gör det nödvändigt att sätta upp ett nytt mål för en ökning av biståndet. Skuldkriser slår hårt. För de fattiga, speciellt i Sydamerika och Afrika, har 1980-talet inneburit ett årtionde med sjunkande löner, växande skulder, krympande matlager och högre dödstal. Utskottet föreslår att riksdagen uttalar att biståndsanslagen år 1995 bör uppgå till 2% av BNP. Sverige måste fortsätta att arbeta för att andra länder uppfyller FN-målet att 0,7 % av nationalinkomsten skall gå till bistånd.

Därmed tillstyrker utskottet yrkande 3 i motion U241. Yrkande 3 i motion U204 får anses besvarat.

dels att utskottets hemställan i moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *biståndets framtida storlek*

att riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion 1989/90:U241 och med anledning av yrkande 3 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Det bilaterala biståndets andel (mom. 3)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Detta är onekligen" och på s. 31 slutar med "till vara i utvecklingssamarbete" bort ha följande lydelse:

Detta är en liten sänkning jämfört med innevarande budgetår. Räknat i fasta priser ligger biståndet genom SIDA lägre nu än 1981/82. Det långsiktiga bilaterala biståndssamarbetet måste få betydligt högre anslag. Såväl biståndet till programländer som vissa andra biståndsformer måste öka. Särskilt förstärkta miljöinsatser är viktiga.

dels att meningen "Med det ovan anförda avstyrks yrkande 4 i motion U241" bort ha följande lydelse:

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 4 i motion U241.

dels att utskottets hemställan i moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *det bilaterala biståndets andel*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Införande av ett sjätte biståndsmål (mom. 4)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar med "Den stagnation" och på s. 41 slutar med "i motion U220 (mp)" bort ha följande lydelse:

U-ländernas alltför stora beroende av de rika länderna bidrar till ökad fattigdom. Det är därför angeläget att deras ekonomier stimuleras till ett minskat beroende. Att öka självtilliten i dessa länder innebär att så långt möjligt klara av att tillgodose sina behov genom att ta vara på de resurser som finns inom landet. Eftersom inte alla världens länder samtidigt kan ha exportöverskott måste varje lands, regions och lokalsamhälles basförsörjning ske inom det egna närområdet.

Därmed tillstyrks yrkande 1 i motion U220.

dels att utskottets hemställan i moment 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *införande av ett sjätte biståndsmål*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Solidaritet med de fattiga (mom. 6)

1989/90:UU15

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Med undantag för" och slutar med "U220 (mp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Resurstillväxten i u-länderna måste kopplas till ett minskat resursuttag i de rika länderna, däribland Sverige. Tillväxtmålet måste därför tydligt definieras utifrån ekologiska villkor och tillväxtens innehåll anpassas till de fattigas behov. Ländernas fördelningspolitik måste dessutom vara sådan att tillväxten ger de fattiga möjlighet att tillgodose sina basbehov.

Yrkande 10 i motion U220 tillstyrks därmed. Yrkandena 1 och 2 i motion U204 och yrkandena 12, 13, 14 och 19 i motion U220 får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *solidaritet med de fattiga*

att riksdagen med bifall till yrkande 10 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Utveckling mot demokrati och marknadsekonomi (mom. 7)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar med "Däremot anser utskottet" och på s. 43 slutar med "U202 (m)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör Sverige inte längre okritiskt stödja enpartistater och regimer som inte tar minsta steg i riktning mot demokrati. Sverige har gjort sig känt för att tillsammans med östblocket stödja kommunistiska och socialistiska diktaturer. Politiken gentemot biståndsländerna måste radikalt förändras när det gäller synen på mänskliga rättigheter, frihet och demokrati. Utvecklingen på dessa områden bör noggrant studeras och rapporter finnas som underlag inför riksdagens beslut om bistånd. Vi kan inte begära att u-länder omedelbart skall utveckla en fullständig demokrati. Däremot kan vi kräva att utvecklingen nu skall gå i en demokratisk riktning.

Härmed tillstyrks yrkande 1 i motion U202.

dels att utskottets hemställan i moment 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *utveckling mot demokrati och marknadsekonomi*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1989/90:U202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Nya mått för utveckling (mom. 8)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Utskottet anser att" och slutar med "motion U215 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att mått av typen U5MR, miljö-BNP etc. bör kunna ge värdefulla mått på utveckling vid sidan av traditionella BNP-siffror.

Av ovan anförda skäl tillstyrks motion U215.

dels att utskottets hemställan i moment 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *nya mått för utveckling*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:U215 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Internationella miljöinsatser (mom. 12 och 13)

Pär Granstedt (c), Birgitta Hambræus (c) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar med "De medel för" och på s. 47 slutar med "motion U637 (mp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att resurserna för miljöinsatser i tredje världen behöver öka. Den uppräknade ändamålet som riksdagen med anledning av ett antal motionsyrkanden gjorde förra året är ingen anledning att som regeringen föreslår nu frysa anslaget – vilket i praktiken med hänsyn till inflationen medför en minskning. Den förstärkning av anslagen till miljöbistånd som föreslås i centerns partimotion bör därför genomföras.

Utskottet sympatiserar med förslaget i U220 om en internationell beskattning för att förstärka resurserna för internationella miljöinsatser. Det lämpligaste sättet att tillgodose det önskemål som ligger bakom förslaget torde vara att göra det som föreslås i den centerpartistiska partimotionen Jo246 som behandlas i jordbruksutskottet. Där föreslås att Sverige skall verka för en internationell miljöfond där varje land skulle bidra med inledningsvis 0,1 % av BNP som sedermera skulle växa till 0,5 % av BNP. En sådan fond skulle fullt utbyggd erhålla 500 miljarder kronor årligen, vilket enligt utskottets uppfattning är den nivå som är erforderlig för att på ett avgörande sätt lösa globala miljöproblem som förödelsen av regnskogar, ökenutbredning och de nya miljökriser som avslöjats i Östeuropa. Detta skulle också tillgodose önskemålet bakom miljöpartiets yrkande om en "utomeuropeisk miljöfond".

Utskottet anser det angeläget att tillskapa en europeisk miljöfond som skall göra miljöinsatser för att rädda den förstörda miljön i Europa.

Utskottet anser det angeläget att få till stånd en internationell beskattning av råvaror för att komma till rätta med miljöproblemen och minska resursslöseriet.

Yrkandena 6 och 22 i motion U220 och yrkande 11 i motion U637 tillstyrks.

1989/90:UU15

dels att utskottets yttrande i momenten 12 och 13 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *utomeuropeisk miljöfond*

att riksdagen med bifall till yrkande 6 i motion 1989/90:U220 och till yrkande 11 i motion 1989/90:U637 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. beträffande *internationell beskattning*

att riksdagen med bifall till yrkande 22 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Demokratimålet (mom. 19)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Om detta är" och slutar med "U202 (m) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att Sverige bör utforma en strategi för demokratisk utveckling i tredje världen. Viktiga komponenter i denna strategi är att Sverige på ett klart och entydigt sätt markerar avståndstagande från totalitära och auktoritära tendenser, var de än förekommer. Sverige bör moraliskt, politiskt och ekonomiskt stödja en demokratisk utveckling i u-länderna. Detta skall bl.a. ske genom att vårt u-landsbistånd ges en uttalad demokratiprofil. I dialogen med mottagarländerna måste Sverige verka för en utveckling i demokratisk riktning. Demokrati är ett vitt begrepp. I sin vida mening kan det sägas innehålla fyra delar som alla är nödvändiga för att ett land skall kunna kallas demokratiskt: rättssäkerhet, fri opinionsbildning, fria val och flerpartisystem.

Knappt en fjärdedel av det landprogrammerade biståndet går till länder med demokratiska regeringar. Den andelen måste öka. Därför skall Sverige i allt högre grad orientera biståndsinsatser till demokratiska länder. Detta har också en effektivitetsaspekt. Om inte landets utvecklingspolitik har en folklig förankring är risken stor att den misslyckas och att den i själva verket får en för befolkningen negativ effekt.

Härmed tillstyrks yrkandena 2 och 12 i U202. Yrkande 16 i motion U202, yrkande 9 i motion U204, del av yrkande 8 i motion U244 samt yrkande 1 i motion U642 får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i moment 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *demokratimålet*

att riksdagen *dels* med bifall till yrkandena 2 och 12 i motion 1989/90:U202, *dels* med besvarande av yrkande 16 i motion 1989/90:U202, yrkande 9 i motion 1989/90:U204, del av yrkande 8 i motion 1989/90:U244 samt yrkande 1 i motion 1989/90:U642 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Demokratibistånd (mom. 21 och 23)

1989/90:UU15

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet får liksom" och på s. 53 slutar med "anses besvarat" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att för att öka tillgången på kompetens inom den del av folkrätten som avser mänskliga fri- och rättigheter är det angeläget att stimulera till forskning som studerar framväxt och förutsättningar för demokrati i tredje världen.

Utskottet anser att det bör inrättas ett fristående institut som utan styrande direktiv får mandat att studera utvecklingen av de mänskliga fri- och rättigheterna i våra samarbetsländer. Institutet skall redovisa sina iakttagelser i årliga rapporter. Denna rapportering kan ge underlag för diskussion och debatt om till vilka länder och i vilken form bistånd bör ges.

Även i våra samarbetsländer kan kännedom om sådana årliga studier ha viss effekt även om betydelsen av Sveriges roll i detta sammanhang måste ses ur ett internationellt perspektiv.

En sådan rapportering måste också vara av speciellt intresse för våra biståndsmyndigheter. Den är i sig även ett slags utvärdering av biståndsinsatserna. Den utvärdering som sker i dag är enligt utskottets uppfattning otillräcklig. En utvärdering bör vara av två slag. Den bör dels avse en löpande uppföljning av verksamheten, dels se till hur de övergripande målen för biståndet infrias och ge underlag för en kritisk debatt och eventuell omprövning av inriktningen.

Det är enligt utskottets mening inte lämpligt att den myndighet som ansvarar för verksamhetens bedrivande också svarar för den övergripande utvärderingen.

De av institutet genomförda utvärderingarna blir en god resursbas för enskilda personer och organisationer som är intresserade av att följa hur de mänskliga fri- och rättigheterna respekteras i olika länder.

Det är viktigt att Sverige gentemot omvärlden markerar den vikt vi fäster vid en demokratisk utveckling i u-länderna. Utskottet anser att ett särskilt anslag för detta ändamål skulle bli just en sådan markering.

Härmed tillstyrks yrkande 6 i motion U202, yrkande 12 i motion U204, yrkandena 18 och 22 i motion U246 samt yrkande 14 i motion U641. Yrkande 4 i motion U202 får anses besvarat.

dels att utskottets hemställan i momenten 21 och 23 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *institut för demokrati och mänskliga rättigheter* att riksdagen med bifall till yrkande 6 i motion 1989/90:U202, yrkande 14 i motion 1989/90:U641 och yrkande 22 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. beträffande *särskilt anslag för demokratibistånd* att riksdagen med bifall till yrkande 18 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Institut för och oberoende rapporter om demokrati och mänskliga rättigheter (mom. 21, 22)

1989/90:UU15

Ingemar Eliasson och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet får" och på s. 53 slutar med "motion U641 (fp)" bort ha följande lydelse:

Ett fristående svenskt institut för mänskliga rättigheter skulle fylla flera behov med anknytning till svensk utrikes- och biståndspolitik. För det första skulle ett institut innebära en kunskapsuppbyggnad om mänskliga rättigheter och humanitär rätt. För det andra skulle det kunna utgöra en välkommen kanal för delar av det humanitära biståndet och en kontaktyta gentemot organisationer och grupper i andra länder som verkar för mänskliga rättigheter. Ett sådant institut skulle väl kunna komplettera den verksamhet på framför allt forskningsområdet som i dag bedrivs av Raoul Wallenberginstitutet i Lund.

Att ta initiativ till ett sådant institut är inte i första hand en uppgift för staten. För att institutets verksamhet skall ha trovärdighet är det väsentligt att institutet får en oberoende och fristående karaktär.

Därför ser utskottet mycket positivt på de diskussioner som nu förs mellan flera enskilda organisationer om ett eventuellt bildande av en stiftelse i syfte att ägna sig åt såväl kunskapsuppbyggnad om mänskliga rättigheter i Sverige som praktiska insatser till värn för mänskliga rättigheter internationellt. Statligt stöd till en sådan stiftelse kan dock behandlas först när diskussionerna tagit fastare form och det föreligger en konkret framställan om sådant stöd. En fristående stiftelse med den nämnda inriktningen skulle kunna utgöra ett värdefullt komplement till de biståndskanaler som redan finns.

Utskottet instämmer med motionärerna om värdet av att få till stånd oberoende årliga redovisningar av situationen för de mänskliga rättigheterna i biståndsmottagarländerna. Dessa skulle t.ex. kunna utarbetas i samarbete med den ovan skisserade stiftelsen.

Med detta bifaller utskottet yrkande 12 i motion U204, yrkande 14 i motion U641 och yrkande 6 i motion U202 (m). Yrkandena 18 och 22 i motion U246 får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i momenten 21 och 22 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *instituet för demokrati och mänskliga rättigheter* att riksdagen med bifall till yrkande 6 i motion 1989/90:U202, yrkande 14 i motion 1989/90:U641 och yrkande 22 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. beträffande *oberoende rapporter om demokrati och mänskliga rättigheter* att riksdagen med bifall till yrkande 12 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Skuldavskrivning (mom. 26)

1989/90:UU15

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "För att komma" och på s. 56 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Sverige bör aktivt medverka till en lösning av de skuldproblem som drabbat många u-länder och i synnerhet de fattiga i dessa länder. Nettoflödet av ekonomiska resurser går i dag från fattiga människor i u-länderna till rika människor i i-länderna. Miljöpartiet anser inte att biståndsmedel, som är avsedda för de fattiga, skall tillfalla de rika bankerna i i-länderna. Det måste därför till en annan finansieringsform än via biståndsbudgeten.

Yrkande 16 i motion U220 tillstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *skuldavskrivning*

att riksdagen med bifall till yrkande 16 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Metoder att lösa skuldkrisen (mom. 27)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med "Utskottet välkomnar detta" och slutar med "och motion U214 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Det är viktigt att Sverige tar ytterligare initiativ för att effektivare bidra till en lösning av skuldkrisen. Många är medvetna om att det är mycket sannolikt att en stor del av skulderna aldrig kommer att betalas tillbaka. Den mest realistiska vägen är att inrikta politiken mot en avskrivning av skulderna. Därvid kan nya regler behöva skapas av långgivarna. Det är givetvis tillsammans med andra länder som Sverige kan arbeta för att lösa skuldkrisen. Särskilt viktigt är det att finna lösningar för de allra fattigaste länderna. Den internationella börshandeln omsätter ca 500 miljarder dollar per dag. Om alla länder går med på att beskatta denna omsättning med förslagsvis en promille skulle resurser skapas som kunde användas för att betala u-ländernas skulder. Idén kan vara värd att granska närmare.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkandena 4, 5 och 6 i motion U213 (vpk) och motion U214 (vpk).

dels att utskottets hemställan i moment 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *metoder att lösa skuldkrisen*

att riksdagen med bifall till yrkandena 4, 5 och 6 i motion 1989/90:U213 och till motion 1989/90:U214 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Deltagande i strukturanpassningsprogram (mom. 28)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Enligt utskottets uppfattning" och på s. 59 slutar med "motion U220 (mp)." bort ha följande lydelse:

Den minskning av budgetunderskotten som IMF ordinerat har också inneburit sänkta sociala utgifter och minskade subventioner till livsmedel och tjänster. De kraftiga åtstramningarna har lett till skarpa sociala konflikter, polisvåld och undantagstillstånd på sina håll. Demokratin undergrävs. IMF är en hårdhänt företrädare för fordringsägarnas intressen. Det för Sverige mest lämpliga är att avstå från att delta i IMF:s strukturanpassningsprogram.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 2 i motion U213 (vpk) och yrkande 9 i motion U220 (mp).

dels att utskottets hemställan i moment 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *deltagande i strukturanpassningsprogram*
att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1989/90:U213 och yrkande 9 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17. Förändring av strukturanpassningsprogram (mom. 29)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Det finns alltså" och slutar med "i motion U213 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Det är emellertid inte utan skäl som FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna beslutat ta upp skuldfrågan och anpassningspolitiken som ett brott mot FN-deklarationen om rätten till utveckling. Kritiken som framförs i motion U213 har således visst stöd i den internationella opinionen.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "Det svenska biståndet är inte" och slutar med "motion U251 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det svenska biståndet får inte villkoras av att mottagarländerna gjort överenskommelser med IMF.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkandena 3 och 7 i motion U213 (vpk), yrkandena 1 och 2 i motion U216 (vpk) och yrkande 2 i motion U251 (vpk). Yrkande 1 i motion U213 (vpk), berörd del av yrkande 32 i motion U204 (fp) och yrkande 3 i motion U244 (c) får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i moment 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *förändring av strukturanpassningsprogram*
att riksdagen med bifall till yrkandena 3 och 7 i motion 1989/90:U213, yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U216 samt yrkande 2 i motion 1989/90:U251 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:LU15

18. Alternativ till strukturanpassning (mom. 26—31)

Pär Granstedt och Birgitta Hambræus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Räntor och amorteringar" och på s. 61 slutar med "U220 (mp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Räntor och amorteringar på skuldbeloppen har medfört att nettokapitalflödet från i-länderna till u-länderna blivit negativt, dvs. u-länderna betalar mer till den rika världen än de får i bistånd.

U-ländernas tunga skuldbörda är en relativt ny företeelse. Bakgrunden till u-ländernas skuld kris är de kraftiga oljeprisökningarna 1973/74 och 1979/80, vilka medförde betydande betalningsbalansöverskott i OPEC-länderna. Följden blev ett överskott av s.k. petrodollar i det internationella finansiella systemet. Dessa lånades ut till mycket förmånliga villkor och utan tillräcklig kreditgranskning. I de finansiella institutionerna, bl.a. Världsbanken, uppmuntrades u-ländernas låntagning. Som resultat bl.a. av den amerikanska finanspolitiken höjdes de reala räntorna till 7—10 % i början av 1980-talet. Samtidigt steg dollarkursen. Skuld tjänsten ökade radikalt.

Enligt utskottets mening står det klart att Världsbankens agerande inte alltid stått i överenskommelse med dess instruktion att endast låna ut till kreditvärdiga, produktiva investeringar och med hänsyn till låntagarnas möjlighet att betala tillbaka. Detta gäller i än högre grad de enskilda bankerna, Världsbanken och de privata långivarna måste ta konsekvenserna av sitt agerande och genomföra avskrivningar av de fattigaste ländernas skulder.

Därmed får yrkandena 4, 5 och 6 i motion U213 (vpk), motion U214 (vpk) och yrkande 16 i motion U220 (mp) anses besvarade.

För att få tillgång till nya krediter och bistånd tvingas u-länderna att anta s.k. strukturanpassningsprogram, föreskrivna av Internationella valutafonden, IMF. Dessa har till syfte att reformera skuld ländernas ekonomier, avveckla obalanser, uppnå tillväxt och internationell kreditvärdighet.

De åtgärder som genomförs är vanligen en liberalisering av handeln, mer marknadsanpassade valutakurser, en minskning av budgetunderskotten, högre jordbrukspriser som incitament till större produktion, effektivisering av statliga företag m.m.

Programmen har i allmänhet visat sig främja den ekonomiska tillväxten på kort sikt men skapar samtidigt allvarliga sociala problem och kan bli ett hot mot den långsiktiga utvecklingen. De är främst ägnade att öka u-ländernas förmåga att betala sina skulder.

Som framhålls i centerns partimotion U244, går åtstramningarna ut över hälsovård, miljövård, utbildning, byutveckling och livsmedelsförsörjning i storstadsslummen. Detta motverkar direkt uppbyggnaden av ett produktivt näringsliv.

U-ländernas administrativa kapacitet används till tidsödande förhandlingar i Paris i stället för att ägnas åt att lösa landets konkreta problem.

De makroekonomiska modellerna, som Världsbanken och IMF arbetar efter, bortser från den stora självförsörjningssektorn. Det drabbar särskilt kvinnorna som i u-länderna beräknas stå för 80% av familjens försörjning med livsnödvändigheter genom jordbruk och småföretagsamhet i den informella sektorn.

Centermotionen U235 tar upp vikten av att u-ländernas handel gynnas. Det är otillfredsställande att Sveriges biståndspolitik gradvis ändrat riktning från att stödja UNCTAD:s nya ekonomiska världsordning till krav på u-länderna att anpassa sig till den ekonomiska världsordning som passar de rika länderna. Sverige biståndsinriktningen bygger i ökande grad på Världsbankens makroekonomiska analys i stället för ett samarbete i enlighet med u-ländernas egna utvecklingsansatser.

Världsbanken har tagit intryck av kritiken och söker lägga ett mer långsiktigt perspektiv. Man analyserar den sociala dimensionen men den praktiska effekten har hittills varit begränsad.

Den NGO-arbetsgrupp som är knuten till Världsbanken är djupt kritisk. I denna arbetsgrupp ingår Kyrkornas världsråd, den katolska kyrkans Caritas internationalis, olika frivilliga organisationer från bl.a. Storbritannien, Brasilien, USA, Indien, Bangladesh, Canada, Frankrike, Senegal, Filippinerna, Sudan, Västtyskland, Belgien, Japan, Chile, Malaysia och Zimbabwe.

Gruppen menar att det är ekonomiskt självmord för u-länderna att följa strukturanpassningsprogrammen. Det finns inga tecken på att de negativa effekterna för de fattiga blir tillfälliga, som banken hävdar. De sociala stödprogram som Världsbanken initierar blir punktvisa insatser mest ägnade att lugna opinionen och miljöprogrammen blir mest ord, menar NGO-arbetsgruppen. Det är nödvändigt att byta till en ekologisk och ekonomiskt hållbar utvecklingsstrategi och fokusera u-ländernas egna problem mer än fordringsägarnas.

Den lokala befolkningens medverkan är nödvändig. Självförsörjning med basförnödenheter och lokal produktion i småindustrier för den inhemska marknaden måste främjas. Världsbanken bör stödja syd-syd-samarbete, landreformer och en rättvis fördelningspolitik.

U-länderna är som regel själva medvetna om att de måste ändra sin struktur för att utvecklas. De är medvetna om att de behöver en effektivare administration, mindre byråkrati och mindre centralstyrning. Men Världsbankens utvecklingsmodell hindrar den strukturomvandling de vill arbeta för.

Världsbankens och IMF:s strukturanpassningsprogram kan komma i konflikt med Sveriges biståndspolitiska mål, att främja demokrati,

resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet samt en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön i mottagarlandet.

Andra FN-organ har mer konstruktiva utvecklingsstrategier. FN:s ekonomiska kommission för Afrika (ECA) har lagt fram en rapport kallad "En Afrikansk alternativram för ett strukturanpassningsprogram för social-ekonomisk återhämtning och förändring" (AAF-SAP). Den är samstämmig med den ovan relaterade NGO-arbetsgruppen. UNICEF kritiserar Världsbanken och har utvecklat strategier för Adjustement with a Human Face.

UNCTAD skriver i sin Trade and Development Report 1989 om stagnation, kaos och reformer i världsekonomin och är starkt kritisk till världsbanksmetoderna och föreslår en särskild strategi för de fattigaste länderna.

Europarådets Nord/Syd-kampanj 1987/88 genomfördes av Svenska Nord/Syd-koalitionen, som är en paraplyorganisation knuten till Svenska FN-förbundet. Koalitionen arbetar bl.a. för skuldavskrivning, nya former för strukturanpassningsprogrammen, speciella dragningsrätter för de skuldyngda fattigaste länderna, för att kvinnoperspektivet skall inkorporeras i allt utvecklingsbistånd på ett synligt och konkret sätt och för att Brundtlandrapporten skall ligga till grund för utvecklingsarbetet.

Dessa förslag överensstämmer med tankegångarna i motion U244.

Enligt utskottets mening bör Sverige inte koppla sitt bistånd till Världsbankens och IMF:s strukturanpassningsprogram. Vi bör göra en självständig analys av problemen tillsammans med u-länderna och även stödja länder som inte accepterar strukturanpassningsprogrammen.

Med det anförda tillstyrker utskottet yrkande 3 i motion U244 och yrkande 1 i motion U235. Yrkande 32 i motion U204 (fp), yrkandena 1, 2, 3 och 7 i motion U213 (vpk), yrkandena 1 och 2 i motion U216, yrkandena 9 och 17 i motion U220 (mp) och yrkande 2 i motion U251 får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i momenten 26, 27, 28, 29, 30 och 31 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *skuldavskrivning*

att riksdagen förklarar yrkande 16 i motion 1989/90:U220 besvarat med vad utskottet anfört,

27. beträffande *metoder att lösa skuldkrisen*

att riksdagen förklarar yrkandena 4, 5 och 6 i motion 1989/90:U213 samt motion 1989/90:U214 besvarade med vad utskottet anfört,

28. beträffande *deltagande i strukturanpassningsprogram*

att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1989/90:U213 och yrkande 9 i motion 1989/90:U220 besvarade med vad utskottet anfört,

29. beträffande *förändring av strukturanpassningsprogram*

att riksdagen förklarar yrkandena 3 och 7 i motion

1989/90:U213, yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U216 samt yrkande 2 i motion 1989/90:U251 besvarade med vad utskottet anfört,

1989/90:UU15

30. beträffande *sociala effekter av skuldsanering*
att riksdagen *dels* bifaller berörd del av yrkande 3 i motion 1989/90:U244, *dels* förklarar berörd del av yrkande 32 i motion 1989/90:U204 och yrkande 1 i motion 1989/90:U213 besvarade med vad utskottet anfört,

31. beträffande *u-ländernas exportmöjligheter*
att riksdagen *dels* bifaller yrkande 1 i motion 1989/90:U235 och kvarvarande del av yrkande 3 i motion 1989/90:U244, *dels* förklarar kvarvarande del av yrkande 32 i motion 1989/90:U204 besvarad med vad utskottet anfört,

19. Multinationella företag (mom. 32)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "Det svenska intresset" och slutar med "U220 (mp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget för u-länderna att de transnationella företagens makt minskas. Deras makt och möjligheter är i dag långt större än enskilda stater. De transnationella företagen är ofta i dag ett instrument för överföring av resurser från u-länder till i-länder.

Härmed tillstyrker utskottet yrkande 17 i motion U220. Berörd del av yrkande 32 i motion U214, berörd del av yrkande 3 i motion U244 samt yrkande 1 i motion U235 får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i moment 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *multinationella företag*
att riksdagen med bifall till yrkande 17 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till kända vad utskottet anfört,

20. Kvinnobistånd (mom. 36)

Karl-Göran Biörsmark (fp), Håkan Holmberg (fp) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Vad gäller" och slutar med "anses besvarade" bort ha följande lydelse:

Särskilda s.k. kvinnohandläggare har tillsatts på många biståndskontor i programländerna. Problemet är att dessa oftast är lokalanställda och därmed har lägre status än utsänd personal. En annan nackdel är att lokalanställda inte har samma kontakt med SIDA som de anställda som tidvis verkat i Sverige. Utskottet menar att kvinnohandläggarna normalt skall vara utsänd personal och att en övergång till ett sådant system successivt skall ske. Utskottet konstaterar vidare att kvinnohandläggarna i de flesta fall endast delvis arbetar med kvinnofrågor i biståndet. Uppgifter av annat slag ingår i deras arbete som gör att de ej fullt ut kan ägna sig åt kvinnor i biståndet.

Utskottet menar vidare att ett problem vid bedömningen av kvinnobiståndet är att statistiken inte är uppdelad på kvinnor och män. Utskottet föreslår därför att en målsättning för all statistik om utvecklingsarbete skall vara att där det är möjligt göra den uppdelad på kön.

Enligt utskottet bör SIDA:s kvinnoenhet förstärkas. Detta är nödvändigt bl.a. för att den skall kunna fungera som sekretariat för SIDA:s kvinnoråd, KIB, samt för att under året få möjlighet att göra en särskild översyn av det bilaterala kvinnoinriktade biståndet.

Kvinnoenheten har en viktig koordinerande roll. Den bevakar att svenska åtaganden förverkligas, SIDA:s handlingsprogram för ett kvinnoinriktat bistånd tillämpas och att deras riktlinjer efterlevs.

Därmed tillstyrker utskottet yrkande 34 i motion U204 (fp), yrkande 20 i motion U220 och yrkande 4 i motion U244.

dels att utskottets hemställan i moment 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *kvinnobistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 34 i motion 1989/90:U204, yrkande 20 i motion 1989/90:U220, yrkande 4 i motion 1989/90:U244 och motion 1989/90:U607 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Programlandssamarbete (mom. 42)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Utskottet konstaterar att" och på s. 69 slutar med "U241 (vpk) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet har systemet med programländer många fördelar. En sådan fördel är att en betydande del av det svenska bilaterala biståndet koncentreras till ett begränsat antal länder. Vi bygger upp landkunskap. Koncentrationen minskar bördan på administrationen. Utskottet kan således instämma i de synpunkter på systemet med programländer som redovisas i motion U204. Rörligheten i programlandssystemet bör öka genom att samarbete tas upp med nya länder.

Uganda

Utskottet konstaterar att efter mer än 15 års fruktansvärt inbördeskrig söker nu den nya ledningen i Uganda starta en fredlig utveckling i landet. Ledningen har av många bedömts ha goda förutsättningar för att få landet på rätt väg och vad gäller demokratimålet torde förutsättningarna i Uganda vara bättre än de varit sedan 1960-talet. Utskottet föreslår att Uganda blir nytt programland och tilldelas en landram på 110 milj.kr.

Enligt utskottet är det väsentligt att den hjälp Namibia erhållit under det namibiska folkets frigörelsekamp mot det orättfärdiga apartheidsystemet fortsätter även nu när Namibia som nyfödd demokrati skall forma sin framtid. Särskilt i ett inledningsskede fordras det ett omfattande bistånd för att trygga demokratin och det nationella oberoendet. Regeringen har valt att sätta upp en biståndsram på 100 milj.kr. Mot bakgrund av de stora behoven och den ömtåliga situationen det unga landet befinner sig i under de närmaste åren anser utskottet att biståndsramen för Namibia som programland skall uppgå till 120 milj.kr.

Costa Rica

Utskottet instämmer i vad som anförts i motion U204 om Costa Rica. Landet har ett utsatt läge i en krigshärjad region och dras med en tung utlandsskuld. Att göra Costa Rica till programland skulle bli en stark markering till förmån för demokratin och den utvecklingspolitik som förs. Utskottet föreslår därför att Costa Rica blir nytt programland och tilldelas en landram på 60 milj.kr.

Filippinerna

Utvecklingen på Filippinerna sedan några år tillbaka tillhör det mer positiva som hänt i tredje världen vad gäller demokratisk samhällsutveckling. Utskottet instämmer i den analys av läget på Filippinerna som redovisas i motion U204 och de synpunkter på biståndets innehåll som där framförs. Utskottet föreslår således att Filippinerna görs till nytt programland och tilldelas en landram på 50 milj.kr. Det är viktigt att etablera ett fungerande samarbete med lokala enskilda organisationer och uppmuntra svenska folkrörelser att bedriva ett liknande stöd. Sverige bör enligt utskottet engagera sig i Philippine Aid Plan. I likhet med motionärerna anser utskottet också att ett beslut om programlandssamarbete bör följas av åtgärder i syfte att åstadkomma en långsiktig kunskapsupbyggnad i Sverige om Filippinerna.

Nepal

Enligt utskottets mening bör Sverige söka former för ett ökat bistånd till Nepal. Ett framtida programlandssamarbete bör inte uteslutas. På kort sikt bör ett mer avgränsat stöd ges. Detta kan lämpligen utgå i form av multi-bi-bistånd. I första hand bör miljöinsatser komma i fråga.

Härmed tillstyrker utskottet yrkandena 14, 15, 21, 24, 30, 47, 48 och 50 i motion U204 samt yrkande 14 i motion U241. Yrkande 13 i motion U202 samt yrkandena 15, 19 och 20 i motion U241 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *programlandssamarbete*
att riksdagen med bifall till yrkandena 15, 21, 24, 30, 47, 48 och

50 i motion U204, yrkande 14 i motion U241 samt med avslag på yrkandena 15, 19 och 20 i motion U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:UU15

22. Programlandssamarbete (mom. 42)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "U241 (vpk) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser emellertid mot denna bakgrund att länder med behov av starkt och uthålligt stöd bör kunna bli nya samarbetsländer med fastställda landramar. Två sådana aktuella länder är Kampuchea och Uganda.

Yrkandena 14, 15, 19 och 20 i motion U241 och yrkande 15 i motion U204 tillstyrks. Yrkandena 21, 24, 30, 47, 48 och 50 i motion U204 och yrkande 13 i motion U202 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *programlandssamarbete*

att riksdagen med bifall till yrkandena 14, 15, 19 och 20 i motion U241, yrkande 15 i motion U204 samt med avslag på yrkandena 21, 24, 30, 47, 48 och 50 i motion U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Projektinriktat bistånd (mom. 43)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 69 slutar med "U241 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är positivt att kunna konstatera att Sverige via projektbistånd stöder sådana nya demokratier som Filippinerna, Pakistan, Chile och Bolivia. En utveckling av projektbiståndet i den riktningen bör ske genom att man undersöker förutsättningar för biståndsprojekt också i andra länder i Latinamerika och Asien som nyligen har demokratiserats eller som befinner sig i en sådan process.

Det är en riktig princip att inte söka etablera nya programländer. Biståndet bör i stället vara projektinriktat. I bedömningen av projekten måste självfallet vägas in också projektets påverkan på den allmänna samhällsutvecklingen och om möjligheten att projektet direkt eller indirekt understödjer en korrupt eller förtryckande regim.

Härmed tillstyrks yrkande 13 i motion U202. Yrkande 14 i motion U204 (fp), yrkandena 15, 21, 24, 30, 47, 48 och 50 i motion U204 samt yrkandena 14, 15, 19 och 20 i motion U241 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 43 bort ha följande lydelse:

43. *beträffande projektinriktat bistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 13 i motion 1989/90:U202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:UU15

24. Obundet bistånd (mom. 44)

Karl-Göran Biörsmark (fp), Håkan Holmberg (fp) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "anses besvarade" bort ha följande lydelse:

Bundet bistånd strider mot frihandelstanken. Mottagarlandets valfrihet begränsas. Det riskerar att fördyra de upphandlade varorna, eftersom konkurrensen begränsas. En ökad bindning kan i princip betraktas som ett slags subvention till en produktion som annars inte skulle vara konkurrenskraftig.

Sverige har länge i internationella sammanhang arbetat för obundet bistånd. SIDA beräknar att den bundna delen av varubiståndet 1989/90 uppgår till 20 %.

Utskottet anser att det bundna biståndet i princip bör avvecklas. Enligt utskottets mening bör därför regeringen i nästa budgetproposition återkomma med förslag till nya riktlinjer för ytterligare minskning av det bundna biståndet. Utgångspunkten skall vara att varubiståndet skall vara obundet och att det skall krävas biståndspolitiska skäl för eventuella undantag från denna princip.

Härmed tillstyrker utskottet yrkande 7 i motion U204 (fp) och yrkande 8 i motion U220.

dels att utskottets hemställan i moment 44 bort ha följande lydelse:

44. *beträffande obundet bistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 7 i motion U204 och yrkande 8 i motion U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Avbrytande av bistånd till odemokratiska regimer (mom. 46)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 71 börjar med "Frågan om" och slutar med "motion U628 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att huvuddelen av Sveriges landrambistånd går till enpartistater. Innevarande budgetår beräknas 77% av detta bistånd gå till dessa länder. Det kan inte vara rimligt att Sverige år efter år ger ett betydande bistånd till regimer som inte visar någon tendens att utvecklas i demokratisk riktning. Sverige skall därför klart uttala att vi inte avser att ge något bistånd till statsmakten i enpartiländer. Redan nu bör en avvecklingstid på fem år aviseras till dessa regimer. Därmed ges

de klart besked om Sveriges fasta beslutsamhet att stimulera till en demokratisk utveckling. Sverige måste helt enkelt stå på medborgarnas sida och inte på regimens sida i enpartistaterna.

Det är också väsentligt att bedöma situationen för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna. Därför måste rapporter om mänskliga rättighetssituationen vägas in i varje beslut om bistånd. Även här är det viktigt att inte understödja de strukturer som gör sig skyldiga till övergreppen eller som understödjer det. Stöd till fria och frivilliga organisationer och andra krafter som bekämpar brott mot mänskliga rättigheter bör vara ett prioriterat område. Det gäller i första hand i mottagarländerna för svenskt bistånd.

Härmed tillstyrks yrkande 3 i motion U202. Yrkande 3 i motion U612 och yrkande 3 i motion U628 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 46 bort ha följande lydelse:

46. beträffande *avbrytande av bistånd till odemokratiska regimer*

att riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion 1989/90:U202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Fortsatt bistånd till Marocko (mom. 47)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 71 börjar med "Inte heller bör bistånd" och slutar med "i motion U628 (fp)." bort ha följande lydelse:

Vad gäller Marocko är detta land den makt som har kvar den sista kolonin i Afrika, Västra Sahara. I slutet av år 1989 ställde sig FN:s generalförsamling enhälligt bakom den tidigare utarbetade fredsplanen och bekräftade det västsahariska folkets rätt till självbestämmande. Om inte den marockanska statsledningen inom en snar framtid visar sin freds- och förhandlingsvilja bör Sverige ta sitt bistånd till Marocko under övervägande.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 3 i motion U612 och yrkande 3 i motion U628. Yrkande 3 i motion U202 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 47 bort ha följande lydelse:

47. beträffande *fortsatt bistånd till Marocko*

att riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion 1989/90:U612 och yrkande 3 i motion 1989/90:U628 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. Biståndsutredningar (mom. 48)

Pär Granstedt (c), Alf Wennerfors (m), Inger Koch (m), Birgitta Hambræus (c) och Eva Björne (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Mot bakgrund av" och slutar med "motion U538 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Under senare år har det svenska utvecklingssamarbetet således varit föremål för utredningar och översyner på ett flertal delområden. Parallellt härmed har emellertid situationen i u-länderna som grupp förändrats. Många u-länder har genomgått en snabb ekonomisk utveckling och är nu på väg att inta sin plats i det ekonomiska samarbetet.

I andra u-länder, inte minst de med vilka Sverige har biståndssamarbete, har utvecklingen närmast varit den motsatta. Fattigdomen har ökat, och krisen har fördjupats. Denna negativa utveckling har delvis haft yttre orsaker men delvis också förorsakats av att det i dessa länder förts en kortsiktig och verklighetsfrämmande ekonomisk politik.

I flera viktiga hänseenden har förutsättningar för det svenska utvecklingssamarbetet härigenom ändrats. På initiativ av riksdagen har ett nytt biståndspolitiskt mål om miljö och hushållning med naturresurser tillkommit. Det är viktigt att säkerställa att detta får fullt genomslag i det praktiska arbetet. I riksdagen har det under många år framförts att tiden kan vara inne att ompröva den traditionella landprogrammeringen och överväga ett mer projektinriktat bistånd, baserat på bedömningar av vilka problem i u-länderna det är mest angeläget att angripa.

Mot bakgrund av de erfarenheter som nu finns av Sveriges insatser på biståndsområdet är det enligt utskottets mening motiverat att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommitté med uppgift att se över det svenska biståndets inriktning. Kommittén bör också kunna lägga fram förslag om förändringar rörande biståndets organisation och arbetsformer.

Därmed tillstyrker utskottet yrkande 15 i motion U202 och yrkande 11 i motion U244. Motion U538 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *biståndsutredningar*

att riksdagen med bifall till yrkande 15 i motion 1989/90:U202 och yrkande 11 i motion 1989/90:U244 samt med avslag på motion 1989/90:U538 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Biståndsutredningar (mom. 48)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Därtill anser utskottet" och slutar med "motion U538 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att många av de utredningar om delar av biståndet som görs är värdefulla men menar att det nu åter är tid att göra en övergripande översyn av biståndets inriktning och innehåll. I utredningen bör göras en saklig och genomträngande analys av utvecklingens villkor och Sveriges roll. I anslutning till motion U538 föreslår därför utskottet att en parlamentarisk utredning med bred förankring i

organisationer som Rädda barnen och Röda korset görs. Utgångspunkten för utredningen bör vara att klarlägga hur en ökning av biståndet till 2% av BNI år 1995 skall kunna uppnås.

Med det anförda tillstyrks motion U538 medan yrkande 15 i motion U202 och yrkande 11 i motion U244 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *biståndsutredningar*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:U538 och med avslag på yrkande 15 i motion 1989/90:U202 och yrkande 11 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. Bidrag till UNDP, UNFPA, UNICEF, UNRWA och UNHRC (mom. 50—54)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "Sverige är" och slutar med "U241 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Den stora fördelen med det multilaterala biståndet är att det gör mottagarländerna mindre beroende av politisk välvilja från enskilda givarländer. För svensk del är det multilaterala biståndet genom FN:s olika biståndsorgan ett uttryck för den stora vikt vi vill lägga vid Förenta nationernas arbete för fred och utveckling.

UNDP har fått minskade resurser under 1980-talet. Det slår hårt mot de fattigaste u-ländernas särskilt i Afrika söder om Sahara. Enligt utskottets mening bör det vara Sveriges målsättning att söka få till stånd ökade resurser till detta arbete. Utskottet anser därför att anslaget till UNDP bör öka med 20 milj.kr. jämfört med regeringens förslag.

Med tanke på den utomordentligt allvarliga flyktingsituationen i världen och den ekonomiska kris UNHCR befinner sig i föreslår utskottet en mycket kraftig höjning av det svenska stödet till FN:s flyktingkommisarie med 100 milj.kr. utöver regeringens förslag.

Utskottet anser vidare att anslagen till UNFPA bör öka med 15 milj.kr., till UNICEF med 20 milj.kr. och till UNRWA med 10 milj.kr. utöver regeringens förslag.

Härmed tillstyrker utskottet yrkandena 41, 42, 43, 44 och 45 i motion U204 (fp). Yrkandena 5 och 6 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i momenten 50, 51, 52, 53 och 54 bort ha följande lydelse:

50. beträffande *bidrag till UNDP*

att riksdagen med bifall till yrkande 41 i motion 1989/90:U204 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på berörd del i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

51. beträffande *bidrag till UNFPA*

att riksdagen med bifall till yrkande 42 i motion 1989/90:U204

samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

52. beträffande *bidrag till UNICEF*

att riksdagen med bifall till yrkande 43 i motion 1989/90:U204 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

53. beträffande *bidrag till UNRWA*

att riksdagen med bifall till yrkande 44 i motion 1989/90:U204 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

54. beträffande *bidrag till UNHCR*

att riksdagen med bifall till yrkande 45 i motion 1989/90:U204 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. Bidrag till UNFPA (mom. 51)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 84 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "UNHCR bedriver." bort ha följande lydelse:

Miljöpartiet yrkar i motion U220 på att de medel för insatser i särskilt skuldtyngda länder som regeringen föreslår under anslaget C 3 i stället skall användas bl.a. till familjeplaneringsinsatser.

Utskottet ansluter sig till miljöpartiets yrkande om höjda bidrag om 75 milj.kr. till förmån för familjeplaneringsinsatser bl.a. genom UNFPA.

Härmed tillstyrker utskottet berörd del i yrkande 7 i motion U220 (mp).

dels att utskottets hemställan i moment 51 bort ha följande lydelse:

51. beträffande *bidrag till UNFPA*

att riksdagen med bifall till berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 42 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. Bidrag till IPPF och ITC (mom. 55 och 56)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "Utskottet anser att" och slutar med "motion U241 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser dock att en viss justering uppåt av anslaget till den internationella familjeplaneringsfederationen IPPF på 5 milj.kr. är befogad. Även anslaget till UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum ITC bör ökas med 10 milj.kr.

Därmed tillstyrks yrkandena 5 och 6 i motion U241 (vpk) och avstyrks yrkandena 41, 42, 43, 44 och 45 i motion U204 (fp).

1989/90:UU15

dels att utskottets hemställan i momenten 55 och 56 bort ha följande lydelse:

55. beträffande *bidrag till IPPF*

att riksdagen med bifall till yrkande 5 i motion 1989/90:U241 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

56. beträffande *bidrag till ITC*

att riksdagen med bifall till yrkande 6 i motion 1989/90:U241 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. Bidrag till miljöfonder (mom. 57)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "De medel som" och på s. 85 slutar med "motion U637 (mp)." bort ha följande lydelse:

Miljöproblemen utgör i dag ett hot mot vår överlevnad. Det är därför ytterst angeläget att medel sätts undan både för miljöinsatser i vår egen närmiljö, t.ex. Östeuropa, och i övriga världen.

Utskottet tillstyrker därför yrkande 4 i motion U220 och yrkande 9 i motion U637. Yrkande 12 i motion U244 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 57 bort ha följande lydelse:

57. beträffande *bidrag till miljöfonder*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1989/90:U220 och yrkande 9 i motion 1989/90:U637 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

33. Bidrag till multilaterala miljöinsatser (mom. 58)

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "De medel som" och på s. 85 slutar med "motion U637 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att resurserna för miljöinsatser bör öka. Det faktum att riksdagen förra året med anledning av motionsförslag kraftigt ökade anslagen på detta område får inte nu tas till intäkt för en frysning. Det förslag som förs fram i motion U244 yrkande 12 om en förstärkning av anslaget C 1, Bidrag till internationella biståndsinsatser. Miljöinsatser, med 25 milj.kr. förefaller väl avvägt.

Däremot kan inte utskottet nu biträda yrkandet i motion U220 om en fond på en miljard kronor till markvårdsinsatser, skogplantering och bevarande av regnskogar. Utskottet har tidigare hänvisat till cen-

terförslaget om en omfattande internationell miljövårdsfond som behandlas av jordbruksutskottet. Det svenska bidraget skulle där bli av samma storleksordning som miljöpartiet här föreslår. Utskottet finner detta vara bättre ägnat att åstadkomma den internationella samverkan som är nödvändig varför yrkandet i motion U220 avstyrks.

Härmed tillstyrks yrkande 12 i motion U244 (c). Yrkande 4 i motion U220 (mp) och yrkande 9 i motion U637 (mp) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 58 bort ha följande lydelse:

58. beträffande *bidrag till multilaterala miljöinsatser*
att riksdagen med bifall till yrkande 12 i motion 1989/90:U244
samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Bidrag till internationella läskunnighetsåret (mom. 59)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "Folkpartiet yrkar" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

FN har tagit initiativet till en världskampanj för att söka utrota analfabetismen till år 2000. 1990 har därför av FN proklamerats som internationella läskunnighetsåret, och ett intensivt alfabetiseringsarbete skall pågå under det kommande decenniet. Länder över hela världen har tillsatt nationalkommittéer för att intensifiera arbetet. Så även Sverige.

Enligt utskottets mening arbetar den svenska kommittén med knappa resurser. Utskottet föreslår därför att 2 milj.kr. ställs till kommitténs förfogande utöver den ram på ca 1 milj.kr. kommittén tidigare tilldelats exkl. kostnader för det sekretariat som inrättats på utbildningsdepartementet.

Utskottet tillstyrker därmed yrkande 62 i motion U204 (fp).

dels att utskottets hemställan i moment 59 bort ha följande lydelse:

59. beträffande *bidrag till internationella läskunnighetsåret*
att riksdagen med bifall till yrkande 62 i motion 1989/90:U204
samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. Världsbankens verksamhet (mom. 60)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "Vad gäller öppenheten" och på s. 87 slutar med "motion U251 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Allt fler kräver att Världsbanken och IMF reformeras. I SIDA:s skrivelse till regeringen av den 22 februari i år beskrivs hur skuld krisen i utvecklingsländerna förvärrats under 1980-talet genom IMF:s och

Världsbankens politik. Brundtlandkommissionen konstaterade att det visserligen var lovande att Världsbanken börjat lägga om sina projekt så att större hänsyn till miljön skulle tas. Men det räckte inte, skrev kommissionen. Världsbanken måste omforma hela sin struktur och sitt arbetssätt.

Utskottets uppfattning är att USA:s dominans i Världsbanken och IMF måste brytas. Röstreglerna måste demokratiseras. Struktur, direktiv, framgångsmetoder och rekrytering måste ändras. Kraven på ekonomisk tillväxt måste förenas med krav på en helt annan hänsyn till sociala konsekvenser och ekologiska följder av föreslagna projekt.

Parlamenten måste få bättre möjligheter att utöva insyn och kontroll av Världsbankens och IMF:s verksamhet. Det bör klarläggas hur ofentlighetsprincipen skall kunna tillämpas i IMF och Världsbanksgruppen samtidigt som behovet av sekretess tillgodoses. De strukturanpassningsprogram som genomförs måste motverka kapitalflykt och stimulera investeringar i en hållbar utveckling.

Med det anförda tillstyrks yrkandena 1 och 3 i motion U251 (vpk).

dels att utskottets hemställan i moment 60 bort ha följande lydelse:

60. beträffande *Världsbankens verksamhet*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 3 i motion 1989/90:U251 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

36. Skapande av en FN-bank (mom. 62)

Bengt Hurtig (vpk) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Något behov av" och slutar med "motion U251 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Om det trots alla försäkringar visar sig att Världsbanken och IMF inte tar sitt sociala och ekologiska ansvar kan det bli nödvändigt att en ny bank inom FN-systemet skapas. Det vore värdefullt om regeringen för riksdagen redovisade efter vilka riktlinjer man för närvarande arbetar. Världsbanksgruppens verksamhet och syfte studeras inom ramen för den samlade översynen av det multilaterala biståndet som för närvarande genomförs. Utredningen skall vara avslutad i början av år 1991.

Med det anförda tillstyrks yrkande 5 i motion U251 och yrkande 1 i motion U222 (mp). Yrkande 2 i motion U222 får anses besvarat.

dels att utskottets hemställan i moment 62 bort ha följande lydelse:

62. beträffande *skapande av en FN-bank*

att riksdagen med bifall till yrkande 5 i motion 1989/90:U251 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

37. Medel för östsamarbete (mom. 63)

1989/90:UU15

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 87 som börjar med "Frågan om hur" och som slutar med "motion U204 (fp)" bort ha följande lydelse:

Vad gäller insatser till förmån för Central- och Östeuropa innebär regeringens förslag att enprocentsramen nästa budgetår urholkas på två sätt. Dels inkluderas 300 milj.kr. för östsamarbete, dels läggs det svenska stödet till Interamerikanska utvecklingsbanken på 21,5 milj.kr. in i biståndsbudgeten.

Utskottet föreslår att utvecklingssamarbetet med Östeuropa finansieras från ett nytt anslag för demokratisk samhällsutveckling i en bred länderkrets. Före nästa budgetår föreslås detta uppgå till 300 milj.kr. I den mån dessa medel inte räcker till för nödvändiga satsningar i Östeuropa bör regeringen återkomma med begäran om anslag på tilläggsbudget.

Därmed tillstyrker utskottet berörd del av yrkande 6 i motion U204 (fp).

dels att utskottets hemställan i moment 63 bort ha följande lydelse:

63. beträffande *medel för östsamarbete*

att riksdagen med bifall till berörd del av yrkande 6 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. Utträde ur IFC (mom. 64)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Frågan om det svenska" och på s. 88 slutar med "motion U251 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Under budgetåret 1990/91 utgår inget bidrag till det internationella finansieringsbolaget IFC. Den privatisering av u-ländernas tillgångar som IFC verkar för ökar risken för att dessa tillgångar hamnar i utländsk ägo. Utskottet anser att Sverige under året bör utträda ur IFC.

Därmed tillstyrks yrkande 4 i motion U251.

dels att utskottets hemställan i moment 64 bort ha följande lydelse:

64. beträffande *utträde ur IFC*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1989/90:U251 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

39. Medelsram för Angola (mom. 72)

1989/90:UU15

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet förordar att så länge Angolas ledning inte aktivt arbetar för att uppnå fred, försoning och ett flerpartisystem skall landramen avvecklas fr.o.m. nästa budgetår. Sverige bör aktivt verka för fred och försoning i landet samt stödja en demokratisk utveckling. Biståndet till enskilda organisationer för humanitära insatser, katastrofhjälp, demokratiutveckling osv. berörs inte.

Utskottet delar uppfattningen som framförs i motionerna U202 (m) och U246 (m) att bistånd genom den angolanska statsmakten bör upphöra om inte villkoren för fred och försoning infrias. Ett svenskt bistånd till Angola skall villkoras med att försoningsprocessen inleds och att en utveckling mot demokrati därmed kan påbörjas.

Härmed tillstyrks yrkande 9 i motion U202 (m) och yrkande 14 i motion U246 (m). Yrkande 7 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 72 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

72. beträffande *medelsram för Angola*

att riksdagen med bifall till yrkande 14 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 7 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. Medelsram för Angola (mom. 72)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion U658 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att fortsatt bistånd i den omfattning motion U241 föreslår är väl motiverat mot bakgrund av de stora behoven och befolkningens utsatta situation.

Utskottet delar inte uppfattningen som framförs i motionerna U202, U246 och U658 att bistånd genom den angolanska statsmakten bör upphöra om inte villkoren för fred och försoning infrias. Ett avbrytande av biståndet skulle enligt utskottet drabba den redan svårt lidande befolkningen. Det finns enligt utskottet i stället anledning för Sverige att stödja och uppmuntra en fortsatt rörelse mot ökad demokrati och försoning i Angola.

Mot bakgrund av de stora humanitära behoven i Angola välkomnar utskottet i sammanhanget att betydande bistånd utanför landramen kan lämnas för nödhjälps- och flyktinginsatser. Sådant bistånd lämnas för närvarande via Internationella röda korset och enskilda organisationer.

Det är vidare utskottets uppfattning att Sverige fortsätter att ge politiskt stöd till FN:s ansträngningar att uppnå försoning och varaktig fred i Angola.

Härmed tillstyrker utskottet yrkande 7 i motion U241 (vpk). Yrkande 9 i motion U202 (m), yrkande 14 i motion U246 (m) samt yrkandena 1, 2 och 3 i motion U658 (m) avstyrks.

dels att moment 72 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

72. beträffande *medelsram för Angola*

att riksdagen med bifall till yrkande 7 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 14 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

41. Medelsram för Botswana (mom. 73)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 92 börjar med "Mot denna" och slutar med "U246 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Botswanas positiva och stabila demokratiska utveckling bör stödjas. Utvecklingen mot demokrati i södra Afrika bidrar också till demokratiutvecklingen i Sydafrika. Utskottet anser att landramen skall fastställas till 170 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 1 i motion U246 (m). Yrkande 8 i motion U241 (vpk) och yrkande 18 i motion U244 (c) avstyrks.

dels att moment 73 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

73. beträffande *medelsram för Botswana*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, på yrkande 8 i motion 1989/90:U241 och yrkande 18 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

42. Medelsram för Botswana (mom. 73)

Pär Granstedt (c), Birgitta Hambræus (c) och Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "Utskottet erfar" och på s. 92 slutar med "U246 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det dock motiverat att låta anslaget utvecklas så att dess köpkraft inte urholkas. Landets förhållandevis demokratiska struktur gör det särskilt angeläget att bibehålla det svenska stödet. Den nivå som föreslås i motion U244 (c) yrkande 18 och i motion U241 (vpk) yrkande 8 förefaller väl avvägd varför dessa yrkanden tillstyrks. Däremot är det knappast rimligt med en så kraftig ökning som föreslås i motion U246 (m) vars yrkande 1 avstyrks.

dels att moment 73 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

73. beträffande *medelsram för Botswana*

att riksdagen med bifall till yrkande 8 i motion 1989/90:U241 och yrkande 18 i motion 1989/90:U244, med avslag på budget-

propositionens medelsförslag och med avslag på yrkande 1 i motion U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:UU15

43. Medelsram för Etiopien (mom. 75)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 92 börjar med "Mot denna bakgrund" och på s. 93 slutar med "U635 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner att förutsättningarna för ett reguljärt långsiktigt bilateralt utvecklingssamarbete med Etiopien kraftigt försämrats under senare år. Regimen i Etiopien har under lång tid bedrivit hårt förtryck. Det svenska biståndet som förmedlas genom den etiopiska staten bör därför avvecklas eftersom det kan bidra till att inbördeskriget och förtrycket förlängs. En omorientering mot humanitära och katastrofriktade insatser via FN och enskilda organisationer är angelägen och motiverad, mot bakgrund av det utbredda mänskliga lidande som konflikterna i landet fört med sig. Utskottet utgår från att landets allmänpolitiska utveckling och de begynnande fredssträngningarna även i fortsättningen noga följs från svensk sida.

Härmed tillstyrks yrkande 11 i motion U202 (m), yrkande 15 i motion U246 (m) samt yrkande 1 i motion U635 (m). Yrkande 18 i motion U204 (fp) och yrkandena 1 och 2 i motion U211 får anses besvarade.

dels att moment 75 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

75. beträffande *medelsram för Etiopien*

att riksdagen med bifall till yrkande 11 i motion 1989/90:U202, yrkande 15 i motion 1989/90:U246 och yrkande 1 i motion 1989/90:U635 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

44. Medelsram för Guinea-Bissau (mom. 76)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 93 som börjar med "Enligt utskottet" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att Sverige bör utforma en strategi för demokratisk utveckling i den tredje världen. Sverige bör moraliskt, politiskt och ekonomiskt stödja en demokratisk utveckling i u-länderna. Biståndet inom landramarna bör därför avvecklas under en fem-årsperiod och om en utveckling mot demokrati inte förekommer minskas med ca 20 % per år.

Guinea-Bissau är en enpartistat där regimen inte visat någon vilja att förändra detta förhållande. Brott mot mänskliga rättigheter har förekommit vid utrensningar i statsförvaltningen. Utskottet anser därför att nästa års biståndsram bör minskas med ca. 20 % och sättas till 65 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 5 i motion U246 (m). Yrkande 9 i motion U241 (vpk) avstyrks.

1989/90:UU15

dels att utskottets hemställan i moment 76 bort ha följande lydelse:

76. beträffande *medelsram för Guinea-Bissau*
att riksdagen med bifall till yrkande 5 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 9 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

45. Medelsram för Guinea-Bissau (mom. 76)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 93 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är den i motion U241 föreslagna medelsramen väl motiverad med hänsyn till behoven i Guinea-Bissau och utvecklingen i landet.

Utskottet tillstyrker därför yrkande 9 i motion U241 (vpk) och avstyrker yrkande 5 i motion U246 (m).

dels att utskottets hemställan i moment 76 bort ha följande lydelse:

76. beträffande *medelsram för Guinea-Bissau*
att riksdagen med bifall till yrkande 9 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 5 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

46. Medelsram för Kap Verde (mom. 77)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 93 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "landramen avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att eftersom Kap Verde domineras av ett parti, PAICV, vars monopol t.o.m. är inskrivet i konstitutionen så bör biståndet genom statsledningen villkoras. Så länge en utveckling mot demokrati inte förekommer skall landramen minskas med ca 20% per år, med början under nästa budgetår. Landramen skall således sättas till 50 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 6 i motion U246 (m). Yrkande 10 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 77 bort ha följande lydelse:

77. beträffande *medelsram för Kap Verde*
att riksdagen med bifall till yrkande 6 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 10 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

47. Medelsram för Kap Verde (mom. 77)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "av landramen avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner den i yrkande 10 i motion U241 (vpk) föreslagna medelsramen för Kap Verde väl anpassad till landets behov och utveckling i övrigt.

Yrkande 10 i motion U241 (vpk) som föreslår höjning tillstyrks. Yrkande 6 i motion U246 (m) som föreslår sänkning av landramen avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 77 bort ha följande lydelse:

77. beträffande *medelsram för Kap Verde*

att riksdagen med bifall till yrkande 10 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 6 i motion 1989/90:U246 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

48. Medelsram för Kenya (mom. 78)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 94 som börjar med "Biståndet är" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Biståndet inom landramen som förmedlas via statsmakten skall enligt utskottet användas som ett aktivt påtryckningsmedel på den enväldiga regimen för att främja en demokratisk utveckling. Utskottet anser därför att landramen bör minska med ca 20% och sättas till 110 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 7 i motion U246 (m).

dels att utskottets hemställan i moment 78 bort ha följande lydelse:

78. beträffande *medelsram för Kenya*

att riksdagen med bifall till yrkande 7 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

49. Medelsram för Lesotho (mom. 79)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 94 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Det är bra att regeringen föreslår att en speciell analys skall göras inför nästa års biståndsbeslut. Utskottet förutsätter att analysens resultat redovisas för riksdagen, men anser att biståndet redan nu skall minskas med ca 20%. Landramen blir för nästa budgetår 30 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 8 motion U246 (m). Yrkande 11 i motion U241 avstyrks.

1989/90:UU15

dels att utskottets hemställan i moment 79 bort ha följande lydelse:

79. beträffande *medelsram för Lesotho*

att riksdagen med bifall till yrkande 8 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 11 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

50. Medelsram för Moçambique (mom. 80)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Det är väsentligt att enpartistaten Moçambique känner omvärldens tryck att påbörja en demokratisk utveckling och en utveckling mot mänskliga fri- och rättigheter. Utskottet anser därför att biståndet bör minskas med ca 20 % och sättas till 315 milj.kr.

Utskottet noterar att ett betydande katastrofbistånd ges och att det även fortsättningsvis kommer att utgå.

Härmed tillstyrks yrkande 9 i motion U246. Yrkande 12 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 80 bort ha följande lydelse:

80. beträffande *medelsram för Moçambique*

att riksdagen med bifall till yrkande 9 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 12 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

51. Medelsram för Moçambique (mom. 80)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker yrkande 12 i motion U241. Yrkande 9 i motion U246 (m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 80 bort ha följande lydelse:

80. beträffande *medelsram för Moçambique*

att riksdagen med bifall till yrkande 12 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 9 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

52. Inriktningen av biståndet till Namibia (mom. 81)

1989/90:UU15

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "U202 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det utvecklingsbistånd som skall gå till det nu självständiga och demokratiska Namibia skall ges som projektbistånd. Det är mycket angeläget att Sverige hjälper och stöder framväxten av denna en av de ytterst få demokratierna i Afrika. 80 milj.kr. skall avsättas härför. FN kommer genom sina biståndsinsatser att fortsätta sin närvaro och sitt stöd till Namibia. Genom Sveriges stora bidrag till UNDP och andra biståndsorgan inom FN stöder Sverige FN:s fortsatta verksamhet i landet.

Härmed tillstyrks yrkande 14 i motion U202 (m). Yrkandena 16 och 49 i motion U204 (fp) samt yrkande 7 i motion U642 (c) får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i moment 81 bort ha följande lydelse:

81. beträffande *inriktning av biståndet till Namibia*

att riksdagen med bifall till yrkande 14 i motion 1989/90:U202 och med avslag på yrkande 16 i motion 1989/90:U204 och yrkande 2 i motion 1989/90:U642 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

53. Medelsram för Namibia (mom. 82)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Med det ovan anförda" och slutar med "U204 (fp)." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet är det väsentligt att den hjälp Namibia erhållit under det namibiska folkets frigörelsekamp mot det orättfärdiga apartheidssystemet fortsätter även nu när Namibia som nyfödd demokrati skall forma sin framtid. Särskilt i ett inledningsskede fordras det ett omfattande bistånd för att trygga demokratin och det nationella oberoendet.

Mot bakgrund av de stora behoven och den ömtåliga situation det unga landet befinner sig i under de närmaste åren anser utskottet att biståndsramen för Namibia bör uppgå till 120 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 49 i motion U204 (fp). Yrkande 16 i motion U204 (fp) och yrkande 7 i motion U642 (c) får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i moment 82 bort ha följande lydelse:

82. beträffande *medelsram för Namibia*

att riksdagen med bifall till yrkande 49 i motion 1989/90:U204 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

54. Bistånd till Tanzania (mom. 83 och 84)

1989/90:UU15

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 96 börjar med "Huvudmålsättningen i" och slutar med "U246 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Trots detta ekonomiska program har den ekonomiska krisen inte kunnat övervinnas vilket fått många negativa effekter.

Det finns anledning att ställa frågan om det svenska biståndet har varit fattigdomsskapande i stället för välståndsskapande. Det är uppenbart att ett utvecklingsbistånd till en regim som för en felaktig politik är direkt skadligt. Utskottet anser därför att det är väsentligt att biståndet till enpartistaten Tanzania minskas med ca 20 % om inte regimen börjar arbeta för en demokratisk utveckling och att landramen sätts till 430 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 7 i motion U202 (m) och yrkande 10 i motion U246 (m). Yrkande 13 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att momenten 83 och 84 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

83. beträffande *utvärdering av biståndet till Tanzania*
att riksdagen med bifall till yrkande 7 i motion 1989/90:U202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

84. beträffande *medelsram för Tanzania*
att riksdagen med bifall till yrkande 10 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 13 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

55. Medelsram för Tanzania (mom. 84)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 96 börjar med "Med det ovan" och slutar med "motion U246 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av den positiva utvecklingen är det befogat att höja medelsramen för Tanzania.

Därmed tillstyrks yrkande 13 i motion U241 (vpk). Yrkande 7 i motion U202 (m) får anses besvarat och yrkande 10 i motion U246 (m) avstyrks.

dels att moment 84 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

84. beträffande *medelsram för Tanzania*
att riksdagen med bifall till yrkande 13 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 10 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

56. Medelsman för Zambia (mom. 85)

1989/90:UU15

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 96 börjar med "Även i Zambia" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att trots positiva inslag i den zambiska ekonomin och en rekordskörd 1988 är den ekonomiska situationen fortsatt svår. De hittills vidtagna och nödvändiga ekonomiska åtgärderna har drabbat utsatta grupper i städerna bl.a. genom priser på livsmedel. En viktig del i det svenska biståndet är att underlätta en strukturomvandling med syftet att skapa en bärkraftig utveckling. Prioriterade sektorer är jordbruk, hälsa och undervisning.

Zambia är en enpartistat med all makt samlad hos presidenten. För att om möjligt ändra utvecklingen mot en demokratisk flerpartistat skall biståndet som ges inom landramen minskas med ca 20 % och sättas till 190 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 11 i motion U246 (m). Yrkande 16 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 85 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

85. beträffande *medelsram för Zambia*

att riksdagen med bifall till yrkande 11 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 16 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

57. Medelsram för Zambia (mom. 85)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 96 börjar med "Utskottet anser det" och slutar med "med regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att medelsramen för Zambia bör justeras upp i enlighet med förslaget i motion U241 (vpk). Utöver en höjning av landramen kan ytterligare bistånd aktualiseras genom utnyttjande av anslagsposten Särskilda insatser i skuldyngda länder.

Därmed tillstyrks yrkande 16 i motion U241 (vpk) och avstyrks yrkande 11 i motion U246 (m).

dels att moment 85 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

85. beträffande *medelsramen för Zambia*

att riksdagen med bifall till yrkande 16 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 11 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

58. Medelsram för Zimbabwe (mom. 86)

1989/90:UU15

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Utskottet bedömer" och slutar med "U246 (m)" bort ha följande lydelse:

Zimbabwe blev självständigt genom en överenskommelse som skulle garantera landet en demokratisk utveckling. Tio år efter självständigheten står dock landets regering inför det tragiska beslutet att genomföra en enpartistat. Utskottet anser därför att det svenska biståndet som förmedlas via regimen skall avvecklas eftersom utvecklingen går i fel riktning. Någon ny landram för nästa budgetår bör därför inte sättas upp.

Härmed tillstyrks yrkande 8 i motion U202 (m) och yrkande 16 i motion U246 (m). Yrkande 17 i motion 1989/90:U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 86 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

86. beträffande *medelsram för Zimbabwe*

att riksdagen med bifall till yrkande 8 i motion 1989/90:U202 och yrkande 16 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 17 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

59. Medelsram för Zimbabwe (mom. 86)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Utskottet tillstyrker den av" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

En höjning av medelsramen för Zimbabwe är motiverad.

Härmed tillstyrks yrkande 17 i motion U241 (vpk). Yrkande 8 i motion U202 (m) och yrkande 16 i motion U246 (m) avstyrks.

dels att moment 86 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

86. beträffande *medelsram för Zimbabwe*

att riksdagen med bifall till yrkande 17 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, på yrkande 8 i motion 1989/90:U202 och yrkande 16 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

60. Medelsram för Bangladesh (mom. 87)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion U246 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att bistånd genom enskilda organisationer spelar en viktig roll i Bangladesh. Organisationerna söker att genom olika insatser fylla bristerna i statliga program vad gäller alfabetisering, primärhälsovård, katastrofförebyggande verksamhet m.m.

Den inrikespolitiska situationen har stabiliserats under det gångna året. Utskottet anser att medelsramen för det bilaterala biståndet skall vara 135 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 2 i motion U246 (m).

dels att moment 87 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

87. beträffande *medelsram för Bangladesh*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

61. Medelsram för Indien (mom. 88)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det motiverat med en oförändrad medelsram.

Härmed tillstyrks yrkande 3 i motion U246 (m).

dels att moment 88 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

88. beträffande *medelsram för Indien*

att riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

62. Medelsram för Laos (mom. 89)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Utskottet anser" och på s. 98 slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Trots en viss ekonomisk liberalisering är Laos fortfarande en enpartistat som har människor i "omskolningsläger". Utskottet anser därför att landramen till Laos bör minskas med ca 20 % till 70 milj.kr. för att därigenom markera nödvändigheten av en demokratisk utveckling och mänskliga fri- och rättigheter.

Härmed tillstyrks yrkande 12 i motion U246 (m). Yrkande 21 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 89 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

89. beträffande *medelsram för Laos*

att riksdagen med bifall till yrkande 12 i motion 1989/90:U246

och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 21 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:UU15

63. Medelsram för Laos (mom. 89)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Utskottet anser" och på s. 98 slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Det är av vikt att biståndet till Laos förstärks. Fortsatt bistånd kan medverka till att landets isolering bryts. Därmed tillstyrks yrkande 21 i motion U241 (vpk) och avstyrks yrkande 12 i motion U246 (m).

dels att moment 89 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

89. beträffande *medelsram för Laos*

att riksdagen med bifall till yrkande 21 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 12 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

64. Medelsram för Sri Lanka (mom. 90)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 98 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "får anses besvarat." bort ha följande lydelse:

Våldet och konflikterna gör det närmast omöjligt att bedriva det långsiktiga och uthålliga biståndsarbete som avses när ett land har landramsmedel. Biståndet till Sri Lanka bör ske i andra former.

Därmed tillstyrks yrkande 22 i motion U241 (vpk) och avstyrks yrkande 4 i motion U246 (m).

dels att moment 90 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

90. beträffande *medelsram för Sri Lanka*

att riksdagen med bifall till yrkande 22 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 4 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

65. Medelsram för Vietnam (mom. 91)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 99 börjar med "Den ekonomiska" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den ekonomiska reformpolitiken har inneburit en viss ekonomisk liberalisering. Någon politisk liberalisering har ännu inte skett. Det finns inte heller några tecken som tyder på att

regimen i Vietnam vill ersätta enpartisystemet med ett flerpartisystem. Det är angeläget att biståndet till Vietnam inriktas på att stödja en utveckling mot demokrati och marknadsekonomi. Utskottet finner det lämpligt att detta stöd utgår från huvudprogrammet "Demokrati och mänskliga rättigheter" och att biståndet som ges via regeringen utvecklas. För nästa budgetår bör någon ny landram ej anvisas.

Härmed tillstyrks yrkande 10 i motion U202 (m) och yrkande 13 i motion U246 (m). Yrkande 46 i motion U204 (fp) och yrkande 23 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 91 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

91. beträffande *medelsram för Vietnam*

att riksdagen med bifall till yrkande 10 i motion 1989/90:U202 och yrkande 13 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, på yrkande 46 i motion 1989/90:U204 och på yrkande 23 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

66. Medelsram för Vietnam (mom. 91)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 99 börjar med "Mot denna bakgrund" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Mot denna bakgrund delar utskottet den uppfattning som redovisas i motion U204 att Sverige inte nu bör utveckla Vietnam som programland. Ett begränsat samarbete bör således fortsätta under några år varefter frågan bör prövas på nytt bl.a. mot bakgrund av demokratimålet.

Utskottet vill liksom motionen betona att biståndet mer än i dag bör inriktas på överföring av kunskaper vad gäller företagsdrift, ekonomi och offentlig förvaltning i syfte att stödja det ekonomiska reformarbetet. Ett starkt stöd bör ges till åtgärder som kan främja en demokratisk samhällsutveckling. Även miljö och hälsovård är lämpliga samarbetsområden. Liksom motionärerna bedömer utskottet att 225 milj.kr. ger utrymme för nödvändiga insatser.

Yrkande 46 i motion U204 (fp) tillstyrks. Yrkande 10 i motion 1989/90:U202, yrkande 23 i motion 1989/90:U241 (vpk) och yrkande 13 i motion 1989/90:U246 (m) avstyrks.

dels att moment 91 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

91. beträffande *medelsram för Vietnam*

att riksdagen med bifall till yrkande 46 i motion 1989/90:U204 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, på yrkande 10 i motion 1989/90:U202, yrkande 23 i motion 1989/90:U241 och på yrkande 13 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

67. Medelsram för Vietnam (mom. 91)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 99 börjar med "Den av regeringen" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Landramen för Vietnam bör höjas med 200 milj.kr. i enlighet med förslaget i motion U241 (vpk).

Härmed tillstyrks yrkande 23 i motion U241 (vpk). Yrkande 10 i motion U202 (m), yrkande 13 i motion U246 (m) och yrkande 46 i motion U204 (fp) avstyrks.

dels att moment 91 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

91. beträffande *medelsram för Vietnam*

att riksdagen med bifall till yrkande 23 i motion 1989/90:U241 och med avslag på regeringens medelsförslag, på yrkande 10 i motion 1989/90:U202, yrkande 46 i motion 1989/90:U204 och yrkande 13 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

68. Inriktning av biståndet till Vietnam (mom. 93)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 100 börjar med "Avgörande faktorer bör" och slutar med "motion U212(vpk) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Det är emellertid inte rimligt att de medel Vietnam får för skuldavskrivning skall vara beroende av de villkor IMF ställer upp.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 6 i motion U212 (vpk). Yrkande 27 i motion U204 (fp) och yrkande 5 i motion U212 (vpk) får anses besvarade.

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. beträffande *inriktning av biståndet till Vietnam*

dels att riksdagen med bifall till yrkande 6 i motion 1989/90:U212 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att riksdagen förklarar yrkande 27 i motion 1989/90:U204 och yrkande 5 i motion 1989/90:U212 besvarade med vad utskottet anfört,

69. Medelsram för Nicaragua (mom. 94)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 100 börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "motion U246 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Den demokratiska utvecklingen skapar nya och bättre förutsättningar för ett effektivt bistånd till Nicaragua. Utskottet anser samtidigt att

193

detta bistånd bör utgå inom ramen för anslaget Regionala insatser i Centralamerika. Bistånd till regionala samarbetsprojekt är en mycket bra metod att bidra till ett öppet arbetsklimat och till frihandel mellan länder. Sveriges bidrag till regionala insatser i Centralamerika syftar till att främja fredssträvandena i regionen och ansträngningarna att öka samarbetet mellan länderna. Särskilt beaktas möjligheterna att främja och befästa en demokratisk utveckling och bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter.

Utskottet anser att biståndet till Nicaragua bör bedrivas inom anslagsposten Regionala insatser för Centralamerika. Någon ny landram för Nicaragua skall således inte anvisas.

Härmed tillstyrks yrkande 17 i motion U246 (m). Yrkande 22 i motion U204 (fp) och yrkande 26 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. beträffande *medelsram för Nicaragua*

att riksdagen med bifall till yrkande 17 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag samt på yrkande 26 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

70. Medelsram för Nicaragua (mom. 94)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 100 börjar med "Utskottet noterar med" och slutar med "i motion U246 (m) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet noterar med tillfredsställelse att demokratiska val kunde genomföras den 25 februari i Nicaragua, trots kontras brutala verksamhet samt USA:s inblandning i valkampanjen. Mot bakgrund av den utbredda fattigdomen i landet och den återuppbyggnad som är nödvändig efter de många åren av krig och konflikter anser utskottet det motiverat med ett fortsatt biståndssamarbete i den omfattning som föreslås i motion U241 (vpk) yrkande 26.

Utskottet utgår ifrån att svenskt bistånd också i fortsättningen kommer de fattigaste till del.

Utskottet välkomnar fortsatta demokratifrämjande insatser.

Härmed bifalles yrkande 26 i motion U241 (vpk). Yrkande 22 i motion U204 (fp) och yrkande 17 i motion U246 (m) avstyrks.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. beträffande *medelsram för Nicaragua*

att riksdagen med bifall till yrkande 26 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag samt på yrkande 17 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

71. Medelsram för humanitärt bistånd i Afrika (mom. 96)

1989/90:UU15

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 103 börjar med "De önskemål" och slutar med "i motion U244 (c)." bort ha följande lydelse:

Situationen i södra Afrika motiverar en ytterligare höjning av anslaget för humanitärt bistånd med 20 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Yrkande 51 i motion U204 (fp) tillstyrks. Yrkande 18 i motion U241 (vpk) och yrkande 16 i motion U244 (c) avstyrks.

dels att moment 96 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

96. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i Afrika* att riksdagen med bifall till yrkande 51 i motion 1989/90:U204 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, på yrkande 18 i motion 1989/90:U241 och yrkande 16 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

72. Medelsram för humanitärt bistånd i Afrika (mom. 96 och 97)

Pär Granstedt och Birgitta Hambræus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 103 börjar med "Utskottet delar uppfattningen" och på s. 104 slutar med "motion U244 (c)." bort ha följande lydelse:

Det är därför motiverat att, så som föreslås i motion U244 (c), omvandla anslaget till att gälla humanitärt bistånd i hela Afrika samt att göra den förstärkning av anslaget med 40 milj.kr. utöver regeringens förslag som också föreslås. Berörd del av yrkande 17 i motion U244 tillstyrks således.

dels att momenten 96 och 97 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

96. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i Afrika* att riksdagen med bifall till yrkande 16 i motion 1989/90:U244 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, på yrkande 51 i motion 1989/90:U204 och yrkande 18 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

97. beträffande *inriktning av humanitärt bistånd i Afrika* att riksdagen med bifall till berörd del av yrkande 17 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

73. Medelsram för humanitärt bistånd i Afrika (mom. 96)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 103 börjar med "De önskemål" och slutar med "motion U244 (c)." bort ha följande lydelse:

En ytterligare förstärkning av det humanitära biståndet i södra Afrika är nödvändig. Demokratiseringsprocessen i Sydafrika måste ges kraftfullt stöd. En förstärkning av anslaget med 50 milj.kr. i förhållande till propositionens föreslås.

Därmed tillstyrks yrkande 18 i motion U241 (vpk) och avstyrks yrkande 51 i motion U204 (fp) och yrkande 16 i motion U244 (c).

dels att moment 96 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

96. beträffande *medelsram för humanitärt bistånd i Afrika* att riksdagen med bifall till yrkande 18 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsram, på yrkande 51 i motion 1989/90:U204 och yrkande 16 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

74. Anslag för humanitärt bistånd i Asien (mom. 100)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (håda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 105 börjar med "Katastrofer, stöd till" och slutar med "motion U241 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser emellertid i likhet med vad som anförs i motion U204 att det nu är naturligt att utöka det humanitära biståndet i Asien och ge det fastare former genom inrättande av en särskild anslagspost. Det belopp på 38 milj.kr. som utskottet tillstyrker bör bl.a. kunna användas för kurderna och för utökade insatser i Mellanöstern.

Härmed tillstyrks yrkandena 11 och 52 i motion U204 (fp) samt yrkande 24 i motion U241 (vpk). Yrkande 25 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 100 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

100. beträffande *humanitärt bistånd i Asien* att riksdagen med bifall till yrkandena 11 och 52 i motion 1989/90:U204 och yrkande 24 i motion 1989/90:U241 och med avslag på yrkande 25 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

75. Anslag för humanitärt bistånd i Asien
(mom. 100)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 105 börjar med "Det är enligt" och slutar med "motion U241 (vpk)" bort ha följande lydelse:

För att effektivare kunna bistå organisationer i olika asiatiska länder som arbetar för de mänskliga rättigheterna bör en särskild anslagspost Humanitärt bistånd i Asien införas. För nästa budgetår föreslås ett anslag på 100 milj.kr.

Därmed tillstyrks yrkandena 24 och 25 i motion U241 (vpk) och yrkande 11 i motion U204 (fp). Yrkande 52 i motion U204 (fp) avstyrks.

dels att moment 100 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

100. beträffande *anslag för humanitärt bistånd i Asien*

att riksdagen med bifall till yrkandena 24 och 25 i motion 1989/90:U241 och yrkande 11 i motion 1989/90:U204 samt med avslag på yrkande 52 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

76. Medelsram för regionala insatser i Centralamerika
(mom. 101)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 106 börjar med "Utskottet bedömer" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Det regionala biståndet i Centralamerika är av stor betydelse inte minst för de regionala fredssträvandena. Utskottet tillstyrker därmed att ramen för regionala insatser i Centralamerika sätts till 230 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 20 i motion U246 (m).

dels att moment 101 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

101. beträffande *medelsram för regionala insatser i Centralamerika*

att riksdagen med bifall till yrkande 20 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

77. Medelsram för katastrofbistånd (mom. 102)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 108 börjar med "Utskottet godkänner" och slutar med "motion U244 (c)." bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att brist på resurser inte lägger hinder i vägen för snara och omfattande insatser för att rädda liv när katastrofer inträffar. Risken för nya svältkatastrofer har på senare tid ökat.

Utskottet bedömer att medelsramen för katastrofbistånd bör höjas med 35 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag.

Därmed tillstyrker utskottet yrkande 53 i motion U204 (fp). Yrkande 15 i motion U244 (c) avstyrks.

dels att moment 102 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

102. beträffande *medelsram för katastrofbistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 53 i motion 1989/90:U204 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 15 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

78. Medelsram för katastrofbistånd (mom. 102)

Pär Granstedt och Birgitta Hambræus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 108 börjar med "Utskottet godkänner" och slutar med "motion U244 (c)." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det med anledning av de stora behoven motiverat att katastrofanslagen ökas till 700 milj.kr. så som föreslås i yrkande 15 i motion U244 (c). Detta motionsyrkande tillstyrks således, medan yrkande 53 i motion U204 (fp) avstyrks.

dels att moment 102 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

102. beträffande *medelsram för katastrofbistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 15 i motion 1989/90:U244 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 53 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

79. Humanitärt bistånd till Afghanistan (mom. 103)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 109 börjar med "En utökning" och slutar med "motion U204 (fp)" bort ha följande lydelse:

Det bör dock finnas utrymme för ytterligare insatser. Utskottet delar den uppfattning som redovisas i motion U204 att detta stöd liksom hjälpen i andra former till det afghanska folket måste öka i det läge som nu råder. Utskottet konstaterar att dessa insatser utgör en god grund för framtida svenskt bistånd den dag ett oberoende Afghanistan kunnat återupprättas.

Härmed tillstyrks yrkande 28 i motion U204. Yrkandena 7–14 i motion U629 (m) får anses besvarade.

dels att moment 103 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

103. beträffande *humanitärt bistånd till Afghanistan*

dels att riksdagen med bifall till yrkande 28 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att riksdagen förklarar yrkandena 7–14 i motion 1989/90:U629 besvarade med vad utskottet anfört,

80. Katastrofhjälp till Etiopien (mom. 104)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 110 börjar med "Härmed får" och slutar med "förmedla biståndet." bort ha följande lydelse:

Bäst förutsättningar att bistå de svältande i Eritrea har den eritreanska biståndsorganisationen ERA, och i Tigray och Wollo torde Tigrays biståndsorganisation REST kunna få fram bistånd över gränsen från Sudan.

Därmed tillstyrks yrkande 5 i motion U646 (vpk). Yrkande 19 i motion U204 (fp), yrkande 5 i motion U634 (fp) och yrkande 2 i motion U640 (s) anses besvarade.

dels att moment 104 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

104. beträffande *katastrofhjälp i Etiopien*

dels att riksdagen med bifall till yrkande 5 i motion 1989/90:U646 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att riksdagen förklarar yrkande 19 i motion 1989/90:U204, yrkande 5 i motion 1989/90:U634 och yrkande 2 i motion 1989/90:U640 besvarade med vad utskottet anfört,

81. Humanitärt bistånd i Västra Sahara (mom. 106)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 111 börjar med "Det svenska biståndet" och slutar med "motion U628 (fp)." bort ha följande lydelse:

Polisarios kamp för frihet åt Västra Sahara har nu pågått under mycket lång tid. Stora delar av den västahariska befolkningen tvingades på 1970-talet fly undan de marockanska ockupanterna. Polisarios sätt att organisera verksamheten i flyktinglägren i södra Algeriet imponerar. Sverige har också under en längre tid lämnat bistånd till de västahariska flyktingarna. Enligt utskottets uppfattning finns det skäl att kanalisera ett ökat bistånd också direkt via Polisario som visat sig kunna väl motsvara ett sådant förtroende.

Härmed tillstyrks yrkande 17 i motion U204 (fp), yrkande 2 i motion U628 och berörd del av yrkande 17 i motion U244 (c). Yrkandena 1 och 2 i motion U612 (vpk) avstyrks.

dels att moment 106 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

106. beträffande *humanitärt bistånd i Västra Sahara*

att riksdagen med bifall till yrkande 17 i motion 1989/90:U204, berörd del av yrkande 17 i motion 1989/90:U244 och yrkande 2 i motion U628 (fp) samt med avslag på yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U612 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

82. Humanitärt bistånd i Västra Sahara (mom. 106)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 111 börjar med "Därför bör" och slutar med "motion U628 (fp)." bort ha följande lydelse:

Nästa budgetår bör biståndsformen till Västra Sahara vidgas så att bistånd enligt motionerna U612 (vpk) och U628 (fp) kan utgå direkt till Polisario.

Härmed tillstyrks yrkandena 1 och 2 i motion U612 (vpk), yrkande 2 i motion U628 (fp), yrkande 17 i motion U204 (fp) och ifrågakarande del av yrkande 17 i motion U244 (c).

dels att moment 106 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

106. beträffande *humanitärt bistånd i Västra Sahara*

att riksdagen med bifall till yrkande 17 i motion 1989/90:U204, berörd del av yrkande 17 i motion 1989/90:U244, yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U612 samt yrkande 2 i motion 1989/90:U628 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

83. Medelsram och framtida storlekar av anslag för bistånd genom enskilda organisationer (mom. 108 och 109)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 112 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motion U241 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Enskilda organisationer, särskilt missionen, utgjorde pionjärerna i svenskt internationellt solidaritetsarbete i de fattiga länderna. Den kunskap, erfarenhet och förståelse för de människor och kulturer det rör sig om som organisationerna givit har varit och är ovärderlig.

Utskottet delar den positiva syn på folkrörelsernas och de enskilda organisationernas biståndsverksamhet som kommer till uttryck i motionerna. Ideella organisationer är flexibla och kan gå direkt på problemen utan formella omvägar. Deras administration på hemmaplan är oftast liten och obyråkratisk. Enskilda medarbetare gör engagerade insatser som biståndsarbetare, ofta till lägre kostnader än offentlig

biståndsverksamhet. Mot bakgrund av det breda stödet och förtroendet för denna biståndsform bör organisationerna och folkrörelserna kunna spela en allt viktigare roll i biståndet.

I sin biståndsverksamhet stöter de enskilda organisationerna på likartade krav och problem som andra biståndsgivare. Att effektivt förmedla sitt kunnande och samtidigt hålla en hög kvalitet i en expanderande biståndsverksamhet ställer också krav på ökande administrativa resurser. Det är därför viktigt att ökningstakten i biståndet ligger i linje med organisationernas kapacitet. Det är också väsentligt att organisationerna kan bibehålla sin integritet och särart trots att en stor del av deras verksamhet finansieras med statliga medel. Det är ju i många fall organisationernas specifika egenskaper och särart som deras unika kompetens grundas på. Utskottet förutsätter att ett nära och fortlöpande samråd sker mellan organisationerna, regeringen och SIDA i dessa frågor.

Enligt utskottet bör en långsiktig utfästelse nu göras om fortsatt växande anslag till en miljard kronor inom tre år. Det skulle öka organisationernas möjligheter att planera för nya insatser och vidga sin biståndsförmedlande kapacitet. Utskottet föreslår därför en höjning med 25 milj.kr. utöver regeringens förslag för nästa budgetår.

Härmed tillstyrks yrkandena 13 och 54 i motion U204 (fp). Yrkande 27 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att momenten 108 och 109 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

108. beträffande *medelsram för bistånd genom enskilda organisationer*

att riksdagen med bifall till yrkande 54 i motion 1989/90:U204 och med avslag på budgetpropositionens medelsram, på berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 och på yrkande 27 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

109. beträffande *framtida storlek av anslagsposten för enskilda organisationer*

att riksdagen med bifall till yrkande 13 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

84. Medelsram för bistånd genom enskilda organisationer (mom. 108)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 113 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "därmed demokratimålet" bort ha följande lydelse:

Miljöpartiet yrkar i motion U220 att de medel för insatser i särskilt skuldtyngha länder som regeringen föreslår under anslaget C 3 i stället skall användas bl.a. till bistånd genom enskilda organisationer.

Utskottet anser i likhet med miljöpartiet att anslagsposten bör ökas med ett belopp av 140 milj.kr.

Härmed tillstyrker utskottet berörd del av yrkande 7 i motion U220 (mp).

1989/90:UU15

dels att utskottets hemställan i moment 109 bort ha följande lydelse:

109. beträffande *medelsram för bistånd genom enskilda organisationer*

att riksdagen med bifall till berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, yrkande 54 i motion 1989/90:U204 och yrkande 27 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

85. Befrielse från egeninsats (mom. 111)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 113 börjar med "Den av SIDA" och på s. 114 slutar med "motion U234 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det arbete som de ideella organisationerna utför i de fattiga länderna har ett stort värde. Det är därför utskottets mening att regeringen på bästa vis skall underlätta för organisationerna i deras arbete. Den i dag tillämpade 20 procentsregeln kan då vara ett hinder som innebär att viktigt hjälp inte når ut.

Utskottet tillstyrker yrkande 2 i motion U243 (mp).

dels att moment 111 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

111. beträffande *befrielse från egeninsats*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1989/90:U243 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

86. Administrativa kostnader och myndighetsintyg (mom. 112)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 114 börjar med "Utskottet utgår" och på s. 115 slutar med "motion U243 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det i dag utgående administrativa bidraget till ideella organisationer bör höjas. Det är värdefullt med fungerande administration inte bara för att få bra projekt att fungera utan också för att få bra information om uländernas situation.

Utskottet tillstyrker yrkandena 1 och 3 i motion U243 (mp).

dels att moment 112 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:UU15

112. beträffande *administrativa kostnader och myndighetsintyg* att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 3 i motion 1989/90:U243 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

87. Särskilt miljöbistånd till Indokina (mom. 118)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 118 börjar med "Biståndet till kommittén" och slutar med "motion U241 (vpk)" bort ha följande lydelse:

På grund av de bestående skador kriget i Indokina förorsakat och på grund av att det miljösamarbete som kommit i gång behöver utvecklas och förstärkas bör det bilaterala miljöarbetet ges fastare former genom att ett särskilt program utarbetas.

Därmed tillstyrker utskottet yrkande 4 i motion U212 (vpk) och yrkande 33 i motion U241 (vpk) medan yrkande 3 i motion U212 får anses besvarat.

dels att utskottets hemställan i moment 118 bort ha följande lydelse:

118. beträffande *särskilt miljöbistånd till Indokina*

dels att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1989/90:U212 och yrkande 33 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1989/90:U212 besvarat med vad utskottet anfört,

88. Medelsram för särskilda miljöinsatser (mom. 120)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 118 som börjar med "Mot bakgrund av" och slutar med "U246 (m)" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av de stora behov som redovisas finner utskottet det angeläget att höja anslaget med 50 milj.kr. som föreslås i motion U246 (m).

Därmed tillstyrks yrkande 21 i motion U246 (m). Yrkande 31 i motion U241 och yrkande 13 i motion U244 avstyrks.

dels att moment 120 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

120. beträffande *medelsram för särskilda miljöinsatser*

att riksdagen med bifall till yrkande 21 i motion 1989/90:U246 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt yrkande 31 i motion 1989/90:U241 och yrkande 13 i motion 1989/90:U244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

89. Medelsram för särskilda miljöinsatser (mom. 120)

1989/90:UU15

Pär Granstedt och Birgitta Hambræus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 118 som börjar med "Mot bakgrund av" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Som utskottet tidigare framhållit får inte den höjning av miljöanslaget som genomfördes förra året innebära att den nu fryses. Det är viktigt att anslaget minst kan bibehålla sin köpkraft och att det långsiktigt kan ökas. Den uppräknade med 25 milj.kr. som centern föreslår är därför befogad.

Utskottet tillstyrker yrkande 13 i motion U244 (c) men avstyrker yrkande 13 i motion U241 (vpk) och yrkande 21 i motion U246.

dels att utskottets hemställan i moment 120 bort ha följande lydelse:

120. beträffande *medelsram för särskilda miljöinsatser* att riksdagen med bifall till yrkande 13 i motion 1989/90:U244 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt på yrkande 31 i motion 1989/90:U241 och yrkande 21 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

90. Medelsram för särskilda miljöinsatser (mom. 120)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 118 börjar med "Mot bakgrund av" och slutar med "motion U246 (m)" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av den på många håll förvärrade miljösituationen i tredje världen är det motiverat med en kraftig höjning av anslaget Särskilda miljöinsatser. Detta anslag bör höjas till 600 milj.kr.

Därmed tillstyrks yrkande 31 i motion U241 (vpk). Yrkande 13 i motion U244 (c) och yrkande 21 i motion U246 (m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 120 bort ha följande lydelse:

120. beträffande *medelsram för särskilda miljöinsatser* att riksdagen med bifall till yrkande 31 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag, berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt yrkande 13 i motion 1989/90:U244 och yrkande 21 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

91. Medelsram för särskilda miljöinsatser (mom. 120)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 118 som börjar med "Utskottet behandlar frågan" och slutar med "anslaget C 3." bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker miljöpartiets förslag om att anslå ytterligare 405 milj.kr. till anslagsposten Särskilda miljöinsatser.

Härmed tillstyrker utskottet berörd del i yrkande 7 i motion U220 (mp).

dels att utskottets hemställan i moment 120 bort ha följande lydelse:

120. beträffande *medelsram för särskilda miljöinsatser*

att riksdagen med bifall till berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 31 i motion 1989/90:U241, yrkande 13 i motion 1989/90:U244 samt yrkande 21 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

92. Medelsram för Särskilda program (mom. 121)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 120 börjar med "Utskottet ser positivt" slutar med "motion U204 (fp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet menar att insatserna för de handikappade inom ramen för biståndet nu bör utökas. Flera olika möjligheter bör utnyttjas för att åstadkomma detta stöd. Som framhålls i motion U204 gör enskilda organisationer såsom Handikapprörelsens internationella biståndsstiftelse (SHIA) värdefulla insatser. Utskottet instämmer också i motionens förslag att ytterligare 10 milj.kr. bör anslås för handikappinsatser inom Särskilda program som en nedre gräns för den ökade satsning utskottet förordar.

Härmed bifalles motion U204 (fp), yrkandena 35 och 55.

dels att moment 121 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

121. beträffande *medelsram för Särskilda program*

att riksdagen med bifall till yrkandena 35 och 55 i motion 1989/90:U204, med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

93. Medelsram för Särskilda program (mom. 121)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 120 som börjar med "Frågan behandlas" och slutar med "under C 3." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar miljöpartiets uppfattning om behoven av ytterligare medel som kan användas till insatser för kvinnor och på befolkningssområdet. 10 milj.kr. vardera som föreslås av miljöpartiet synes vara rimligt.

Därmed tillstyrker utskottet berörd del av yrkande 7 i motion U220.

dels att utskottets hemställan i moment 121 bort ha följande lydelse:

121. beträffande *medelsram för Särskilda program*
att riksdagen med bifall till berörd del av yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och yrkandena 35 och 55 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

94. Medelsram för Särskilda program (AIDS-insatser) (mom. 122)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 120 börjar med "Utskottet ser" och på s. 121 slutar med "motion U241 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Det är därför rimligt att resurser ställs till förfogande så att AIDS-bekämpningen åtminstone inte begränsas av brist på pengar.

Härmed tillstyrks yrkande 34 i motion U241 (vpk) och motion U206 (c).

dels att moment 122 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

122. beträffande *medelsram för Särskilda program (AIDS-insatser)*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:U206 och till yrkande 34 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

95. Medelsram för Särskilda program (anpassad teknik) (mom. 123)

Pär Granstedt och Birgitta Hambræus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 121 börjar med "Utskottet har ingen" och slutar med "motion U244 (c)." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som redovisas i centerns partimotion U244 om vikten av att satsa på u-landsanpassad teknik. Det gäller såväl energiområdet som andra områden. Vad som krävs är en teknik som tar väl vara på mottagarlandets mänskliga resurser, tar hänsyn till den rådande utbildningsnivån och utgår från naturens förutsättningar. Bristen på sådan teknik är för närvarande ett stort problem och leder till många felsatningar. Betydande insatser görs redan för att utveckla och främja u-landsanpassad teknik men mycket återstår. Den särskilda satsning på 50 milj.kr. under Särskilda program som föreslås i centermotionen är därför väl motiverad.

Utskottet tillstyrker härmed yrkande 14 i motion U244 (c).

dels att moment 123 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

123. beträffande *medelsram för Särskilda program (anpassad teknik)*

att riksdagen med bifall till yrkande 14 i motion 1989/90:U244 och med avslag på budgetpropositionens medelsram som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1989/90:UU15

96. Information genom SIDA (mom. 125)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 122 börjar med "Utskottet har ingen" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att Institutet för bevakning av mänskliga rättigheter bör svara för en väsentlig del av informationen om programländerna. Till anslaget för information genom SIDA avsätts därför 9 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 23 i motion U246 (m). Yrkande 36 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 125 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

125. beträffande *information genom SIDA*

att riksdagen med bifall till yrkande 23 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag samt på yrkande 36 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

97. Bidrag till utvecklingssamarbete genom SIDA (mom. 129)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 122 börjar med "Utskottet tillstyrker" och på s. 123 slutar med "motion U246 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tillstyrkt de förändringar av landrampsbelopp och andra anslagsposter som föreslagits i motion U246 (m). Därmed bör anslaget för utvecklingssamarbete genom SIDA budgetåret 1990/91 uppgå till 5 592 000 000 kr.

dels att moment 129 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

129. beträffande *bidrag till utvecklingssamarbete genom SIDA*

att riksdagen med bifall till yrkande 24 i motion 1989/90:U246 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag till Utvecklingssamarbete genom SIDA anvisar ett reservationsanslag på 5 592 000 000 kr.,

98. U-landsforskning (mom. 130 och 131)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 125 börjar med "Utskottet tillmäter" och slutar med "motion U241 (vpk) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet tillmäter u-landsforskning mycket stor betydelse och vill mot den bakgrunden betona vikten av att otillräckliga anslag inte lägger hinder i vägen för en angelägen ytterligare expansion av verksamheten.

Utskottet har noterat det höga anslagsutnyttjandet och det faktum att SAREC har äskat väsentligt mer än regeringen velat tillstyrka. Utskottet kan för sin del konstatera att det också finns en rad viktiga ändamål, bl.a. inom miljöområdet, där omfattande svenska insatser är angelägna.

SAREC:s nya satsning på stöd till samhällsvetenskaplig forskning i Asien välkomnas. Enligt vad utskottet erfarit är Asienprogrammet nu under utarbetande. Insatser i Filippinerna planeras bli inkluderade i detta program. Utskottet vill i likhet med vad som anförs i motion U204 understryka det angelägna i att detta forskningssamarbete kommer till stånd och att erforderliga resurser avdelas.

Mot denna bakgrund anser utskottet att SAREC bör tillföras de ytterligare 10 milj.kr. som förordas i motion U204. Yrkandena 26, 59 och 60 i motion U204 (fp) tillstyrks. Yrkande 37 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att momenten 130 och 131 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

130. beträffande *medelsram för u-landsforskning*

att riksdagen med bifall till yrkande 59 i motion 1989/90:U204 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag samt på yrkande 37 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

131. beträffande *SAREC:s verksamhet i Asien*

att riksdagen med bifall till yrkandena 26 och 60 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

99. U-landsforskning (mom. 130 och 131)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 125 börjar med "Detta innebär" och slutar med "motion U241 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner en ytterligare ökning enligt motion U241 befogad. SAREC:s satsning på Asien välkomnas och motiverar en höjning i den storleksordning motionen U241 förespråkar.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 37 i motion U241 (vpk). Yrkande 60 i motion U204 (fp) anses besvarad och yrkandena 26 och 59 i motion U204 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i momenten 130 och 131 bort ha följande lydelse:

130. beträffande *medelsram för u-landsforskning*

att riksdagen med bifall till yrkande 37 i motion 1989/90:U241

och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 59 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

131. beträffande *SAREC:s verksamhet i Asien*
att riksdagen *dels* avslår yrkande 26 i motion 1989/90:U204, *dels* förklarar yrkande 60 i motion 1989/90:U204 besvarat med vad utskottet anfört,

100. Forskning om cassava (mom. 132)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att utskottets mening på s. 125 som lyder "Härmed avstyrks yrkandena 1 och 2 i motion U239 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Det är rimligt att forskningen om cassava får förstärkta resurser enligt motion U239. Därmed tillstyrks denna motion.

dels att utskottets hemställan i moment 132 bort ha följande lydelse:

132. beträffande *forskning om cassava*
att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1989/90:U239 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

101. Inrättande av särskilda anslag för BITS (mom. 134)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att utskottets yttrande på s. 129 som börjar med "Utskottet håller alltså" och på s. 130 slutar med "U204 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som redovisas i motion U204 att BITS bör få särskilda ämnesanslag för miljövard och för demokrati-främjande verksamhet. Utskottet tillstyrker förslagen att miljöanslaget bör uppgå till 20 milj.kr. och demokratianslaget till 10 milj.kr. Detta ger utrymme för en angelägen expansion av denna typ av insatser liksom till en ytterligare förstärkning av BITS' tekniska bistånd som utskottet finner väl motiverad.

Utskottet tillstyrker därmed yrkandena 56 och 57 i motion U204 (fp). Yrkandena 36 och 38 får anses besvarade.

dels att utskottets hemställan i moment 134 bort ha följande lydelse:

134. beträffande *inrättande av särskilda anslag för BITS*
att riksdagen med bifall till yrkandena 56 och 57 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

102. BITS samarbete med Cuba (mom. 135)

1989/90:UU15

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 130 som börjar med "Yrkandena 23, 56" och slutar med "motion U204 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning om utvecklingen på Cuba som redovisas i motion U204. Kontrasten mellan den frigörelse som nu pågår i Östeuropa och den traditionellt kommunistiska kurs som Cuba följer med åtföljande negativa effekter bl.a. på möjligheterna att åstadkomma en utveckling i demokratisk riktning är slående. Mot den bakgrunden anser utskottet att Cuba inte längre bör ingå i kretsen av länder som är reguljära mottagare av tekniskt bistånd från BITS. Som framhålls i motion U204 hindrar detta inte att enstaka insatser kan göras även i framtiden precis som i en rad andra länder. Men det reguljära samarbetet bör avvecklas.

Utskottet tillstyrker därmed yrkandena 23, 56 och 57 i motion U204.

dels att utskottets hemställan i moment 135 bort ha följande lydelse:

135. beträffande *BITS samarbete med Cuba*
att riksdagen bifaller yrkande 23 i motion 1989/90:U204.

103. Medelsram för u-krediter (mom. 138)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 130 börjar med "Utskottet tillstyrker" och på s. 131 slutar med "U241 (vpk) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet har för sin del funnit att andra ändamål, bl.a. behovet av ett omfattande stöd till FN:s flyktingkommissarie, är mer angelägna än en u-kreditgivning på den nivå regeringen föreslår. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion U204 om en minskning av anslaget med 100 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan i moment 138 bort ha följande lydelse:

138. beträffande *medelsram för u-krediter*
att riksdagen med bifall till yrkande 58 i motion 1989/90:U204 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkandena 38 och 39 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

104. Medelsram för u-krediter (mom. 138)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 130 börjar med "Regeringen föreslår att" och på s. 131 slutar med "U241 (vpk) avstyrks." utgår.

I avvaktan på resultatet av denna översyn och med beaktande av de tveksamheter som ändå vidlåder systemet med u-krediter bör anslag till

u-krediter ej beviljas. Propositionens förslag att BITS skall få göra utfästelser med ett belopp upp till tre gånger vid varje tillfälle tillgängliga medel avslås. Kreditgivningen till Kina måste tills vidare frysas.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 8 i motion U204 (fp), yrkandena 38 och 39 i motion U241. Yrkandena 37 och 58 i motion U204 (fp) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 138 bort ha följande lydelse:

138. beträffande *medelsram för u-krediter*

att riksdagen med bifall till yrkandena 38 och 39 i motion 1989/90:U241 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 58 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

105. Bindningen av BITS tekniska bistånd (mom. 139)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 131 börjar med "Yrkandena 37 och 58" och som slutar med "U241 (vpk) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att det tekniska bistånd som förmedlas via BITS, som framhålls i motion U204, är bundet till upphandling i Sverige. Utskottet tillstyrker motionens förslag att denna bindning bör upphöra. För detta talar till att börja med samma skäl som kan vändas mot alla typer av bindning av bistånd till upphandling i givarlandet. I vissa fall skulle, som framhålls i motionen, möjligheterna att finansiera kunskapsöverföring och utrustning från andra länder kunna vara värdefulla för biståndets innehåll. På detta sätt skulle också BITS karaktär av biståndspolitiskt instrument styrt av samma mål som övriga biståndsorgan ytterligare understrykas.

Utskottet tillstyrker således yrkandena 37 och 58 i motion U204. Yrkandena 38 och 39 i motion U241 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 139 bort ha följande lydelse:

139. beträffande *bindningen av BITS tekniska bistånd*

att riksdagen med bifall till yrkande 37 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

106. Medelsram för projektbistånd till vissa länder (mom. 142)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 135 börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "U514 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att i likhet med vad som föreslås i motion U246 skall ett nytt huvudprogram inrättas för utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa. Det ger möjligheter för ett brett upplagt

samarbete vid bl.a. uppbyggnaden av demokratiska strukturer. Till detta huvudprogram förordar utskottet att de 300 milj.kr. förs som regeringen föreslagit som bistånd till Polen samt ytterligare 200 milj.kr. som reservationsanslag.

För att underlätta ett brett samarbete med Baltikum anser utskottet att ett särskilt anslag om 100 milj.kr. bör inrättas i enlighet med vad som föreslås i motion U514. De nära mänskliga, kulturella och historiska band, etablerade genom sekler, som binder samman svenskar och de baltiska folken ger Sverige ett särskilt ansvar att stödja de baltiska länderna i deras strävan efter frigörelse och politisk och ekonomisk utveckling.

Härmed tillstyrks yrkande 25 i motion U246 (m) och yrkande 2 i motion U514 (m). Yrkandena 5 och 6 i motion U204 (fp) avstyrks.

dels att moment 142 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

142. beträffande *medelsram för projektbistånd till vissa länder* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:U219, yrkande 25 i motion 1989/90:U246 och yrkande 2 i motion 1989/90:U514 och med avslag på budgetpropositionens medelsram och på yrkande 5, ifrågavarande del av yrkandena 6 och 29 i motion 1989/90:U204, yrkande 19 i motion 1989/90:U244 och yrkande 40 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

107. Medelsram för projektbistånd till vissa länder och vissa samarbetsprojekt i Baltikum och Östeuropa (mom. 142 och 143)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 134 börjar med "Utskottet tillstyrker" och på s. 135 slutar med "motion U237 (fp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående avstyrkt regeringens förslag att medel för samarbete med Östeuropa skall tas innanför enprocentsramen från anslag som är avsedda för u-landsbistånd. Utskottet har i stället förordat en höjning av biståndsramen utöver 1 % av BNI och menar att ett särskilt anslag för demokratisk samhällsuppbyggnad i en bredare länderkrets bör inrättas.

Budgetpropositionen ger ingen klar bild av hur det samlade östbiståndet i regeringens förslag fördelar sig på olika anslag och delposter. Det framgår dock att betydande belopp för östsamarbete kommer att tas från anslagsposten Projektbistånd till vissa länder.

Enligt utskottets mening bör regeringen därför återkomma till riksdagen med ett reviderat förslag beträffande denna och andra anslagsposter som påverkas av beslutet i fråga om östsamarbetet. Här betänkandets ursprungliga text: "I flera länder har — — — nästa års biståndsbetänkande."

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 29 i motion U204 (fp). Motion U219 (m), yrkande 40 i motion U241 (vpk), yrkande 19 i motion U244 (c) samt yrkande 19 i motion U246 (m) avstyrks.

I budgeten föreslår regeringen att 900 milj.kr. under en treårsperiod skall tas till utvecklingsamarbete med Östeuropa från enprocentsramen under anslagsposten Projektbistånd till vissa länder. Med detta förslag går Sverige i spetsen för en utveckling som u-länderna, inte minst i FN, uttryckt stor oro inför. Därför avvisar utskottet regeringens förslag att lägga östbiståndet innanför enprocentsramen samt föreslår att ett särskilt anslag på 300 milj.kr. inrättas för demokratisk samhällsuppbyggnad som ställs till regeringens förfogande i enlighet med vad som anförts i motion U204 (fp).

Härmed tillstyrks yrkandena 5 och ifrågavarande del av yrkande 6 i motion U204 (fp). Yrkande 25 i motion U246 (m) och yrkande 2 i motion U514 (m) avstyrks.

Utskottet tillstyrker de yrkanden som framförs i motion U237 (fp) och som anger konkreta förslag beträffande användningen av de pengar som anslås för östsamarbetet. Detta innebär att Svenska institutet tilldelas 2 milj.kr. för kultur- och erfarenhetsutbyte med Baltikum, 8 milj.kr. för utbildningsinsatser för baltiska studenter. Baltiska institutet erhåller 250 000 kr. utöver vad regeringen föreslår. 2 milj.kr. anslås till stöd för kulturminnesvård i Baltikum samt 300 000 kr. för stöd till baltiska forskare. Till Kungliga skogs- och lantbruksakademien anslås 2,2 milj.kr. och till naturvårdsverket 3 milj.kr. för miljösamverkan med Baltikum.

Härmed tillstyrks yrkandena 3, 4, 5, 6, 7, 9 och 13 i motion U237 (fp).

dels att utskottets hemställan i moment 142 och 143 bort ha följande lydelse:

142. beträffande *medelsram för projektbistånd till vissa länder* att riksdagen med bifall till yrkande 5, berörd del av yrkande 6 och yrkande 29 i motion 1989/90:U237 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på motion 1989/90:U219, yrkande 40 i motion 1989/90:U241, yrkande 19 i motion 1989/90:U244, yrkande 25 i motion 1989/90:U246 och yrkande 2 i motion 1989/90:U514 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

143. beträffande *vissa samarbetsprojekt i Baltikum och Östeuropa*

att riksdagen med bifall till yrkandena 3, 4, 5, 6, 7, 9 och 13 i motion 1989/90:U237 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

108. Medelsram för projektbistånd till vissa länder (mom. 142)

1989/90:UU15

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 135 börjar med "Med det ovan anförda" och slutar med "motion U514 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet som förkastar regeringens förslag att östbiståndet skall finansieras med medel avsedda för u-länderna avvisar därmed förslaget om att 300 milj.kr. under tre år till Polen och 75 milj.kr. till Östeuropa i övrigt skall anvisas ur anslaget Projektbistånd till vissa länder. Utskottet tillstyrker därmed vad som anförs i motion U244 yrkande 19. I likhet med motionärerna förordar utskottet att anslaget räknas ned med 75 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag.

Detta innebär att det inom anslaget finns ytterligare resurser, i förhållande till regeringsförslaget, för insatser till de u-länder som normalt får stöd över detta anslag. Utskottet vill därvid särskilt peka på behovet av insatser i Nepal mot avskogningen i Himalaya och i Västafrika för att stödja ett demokratiskt uppbyggnadsarbete i bl.a. Uganda och i Filippinerna.

Yrkande 19 i motion U244 tillstyrks härmed. Berörd del av yrkandena 5 och 6 samt yrkande 29 i motion U204 (fp), motion U219 (m) och yrkande 2 i motion U514 (m) avstyrks.

dels att moment 142 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

142. beträffande *medelsram för projektbistånd till vissa länder* att riksdagen med bifall till yrkande 19 i motion 1989/90:U244 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 5, berörd del av yrkande 6 och yrkande 29 i motion 1989/90:U204, motion 1989/90:U219, yrkande 40 i motion 1989/90:U241, yrkande 25 i motion 1989/90:U246 och yrkande 2 i motion 1989/90:U514 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

109. Medelsram för projektbistånd till vissa länder (mom. 142)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 134 börjar med "Ett undantag" och på s. 135 slutar med "motion U514 (m)." bort ha följande lydelse:

Uganda bör emellertid bli ett samarbetsland med egen medelsram på 100 milj.kr. varför projektanslaget minskas med 90 milj.kr. Eftersom östbiståndet inte bör tas över biståndsbudgeten bör projektanslaget dessutom minskas med 75 milj.kr.

Med det ovan anförda tillstyrks yrkande 40 i motion U241 (vpk) och avstyrks yrkandena 5, 29 och ifrågavarande del av yrkande 6 i motion U204 (fp), motion U219, yrkande 19 i motion U244 (c) samt yrkande 19 i motion U246 (m).

dels att moment 142 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

141. beträffande *medelsram för projektbistånd till vissa länder* att riksdagen med bifall till yrkande 40 i motion 1989/90:U241 och med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och på yrkande 5, berörd del av yrkande 6 och 29 i motion 1989/90:U204, motion 1989/90:U219, yrkande 19 i motion 1989/90:U244, yrkande 25 i motion 1989/90:U246 och yrkande 2 i motion 1989/90:U514 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

110. Bistånd till Filippinerna (mom. 144)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 135 börjar med "Partiets yrkande" och på s. 136 slutar med "motion U226 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det naturligt att Sverige medverkar i samordnade insatser till stöd för nyupprättade demokratier såsom Filippinerna. Enligt motion U204 är det svenska biståndets innehåll visserligen värdefullt men det bedöms samtidigt vara för lågt, för smalt och för kortsiktigt. Motionärerna konstaterar bl.a. att det i huvudsak saknar fattigdomsinriktning.

Utskottet delar denna bedömning. Med tanke på den starkare inriktning på demokratifrämjande som utskottet vill ge biståndet och Sveriges positiva inställning till biståndssamordning är det naturligt att Sverige nu gör utfästelser om ett utökat bistånd inom ramen för Philippine Aid Plan.

Utskottet tillstyrker således yrkande 25 i motion U204 (fp). Motion U226 (vpk) avstyrks.

dels att moment 144 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

144. beträffande *bistånd till Filippinerna* att riksdagen med bifall till yrkande 25 i motion 1989/90:U204 och med avslag på motion 1989/90:U226 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

111. Bistånd till Filippinerna (mom. 144)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 135 börjar med "Utskottet bedömer" och på s. 136 slutar med "motion U226 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till de kränkningar av demokratiska rättigheter som fortfarande pågår och oförmågan att ta itu med den nödvändiga jordreformen bör tills vidare allt bistånd till Filippinerna utgå genom enskilda organisationer.

Philippine Aid Plan är såvitt utskottet kunnat utröna en plan utarbetad av filippinska regeringen i syfte att samordna de större internationella biståndsprogrammen. Sverige ser i och för sig positivt på biståndssamordning. Inriktningen och omfattningen av svenskt bistånd är för närvarande inte av den arten att samarbete med Philippine Aid Plan hittills aktualiserats. Utskottet utgår från att de berörda svenska biståndsmyndigheterna fortlöpande överväger lämpliga samsarbetsformer och arrangemang.

Härmed tillstyrks motion U226 (vpk). Yrkande 25 i motion U204 (fp) avstyrks.

dels att moment 144 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

144. beträffande *bistånd till Filippinerna*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:U226 och med avslag på yrkande 25 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

112. Projektbistånd till Namibia (mom. 145)

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 135 börjar med "Eftersom Namibia" och slutar med "motion U246 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla vikten av att ett projektinriktat bistånd ges till Namibia. Det är angeläget att stödet till denna nya demokrati i Afrika är flexibelt och kan utformas så att den demokratiska utvecklingen kan fortsätta. För detta speciella ändamål avsätts 80 milj.kr.

Utskottet noterar att utredningen om organisation och arbetsformer i det bilaterala biståndet behandlar projektbiståndet. Utskottet ser fram emot att ta del av detta analysarbete inför behandlingen av nästa års biståndsbetänkande.

Härmed tillstyrks yrkande 19 i motion U246 (m). Yrkande 29 i motion U204 (fp), yrkande 40 i motion U241 och yrkande 19 i motion U244 (c) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 145 bort ha följande lydelse:

145. beträffande *projektbistånd till Namibia*

att riksdagen med bifall till yrkande 19 i motion 1989/90:U246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

113. Medelsram för insatser i skuldtvingda länder (mom. 146)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 137 som börjar med "Med hänvisning till" och slutar med "motion U241 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till vad utskottet tidigare i detta betänkande sagt om skuldproblemen i u-länderna anser utskottet att mer kraftfulla åtgärder bör vidtas från svensk sida. En skuldavskrivningsfond enligt motion U241 med inriktning på särskilt utsatta länder är en framkomlig väg. Propositionens förslag om medelsanvisning på 640 milj.kr. avstyrks. I stället anvisas 1 403 milj.kr. till en särskild skuldavskrivningsfond.

Därmed tillstyrker utskottet yrkandena 41 och 42 i motion U241 (vpk). Yrkande 7 i motion U220 (mp) avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 146 bort ha följande lydelse:

146. beträffande *medelsram för insatser i skuldtvingda länder*
att riksdagen med bifall till yrkandena 41 och 42 i motion 1989/90:U241 samt med avslag på budgetpropositionens medelsförslag och yrkande 7 i motion 1989/90:U220 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

114. Medelsram för insatser i skuldtvingda länder (mom. 146)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 30, 84, 91 och 93

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 137 som börjar med "med hänvisning till" och som slutar med "U241 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående bifallit miljöpartiets förslag om att använda de av regeringen föreslagna medlen om 640 milj.kr. till insatser inom områdena miljövård, för kvinnor, befolkningsfrågor samt till bistånd genom folkrörelser och enskilda organisationer. Till följd härav avstyrker utskottet regeringens förslag om en medelsanvisning på 640 milj.kr. till insatser i skuldtvingda länder för budgetåret 1990/91.

dels att utskottets hemställan i moment 146 bort ha följande lydelse:

146. beträffande *medelsram för insatser i skuldtvingda länder*
att riksdagen bifaller yrkande 7 i motion 1989/90:U220 samt avslår budgetpropositionens medelsförslag och yrkandena 41 och 42 i motion 1989/90:U241,

115. Myndighetsanslag för SIDA (motiveringen)

1989/90:UU15

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 138 börjar med "Utskottet får konstatera" och på s. 139 slutar med "SIDA:s verksamhet." bort ha följande lydelse:

Utskottet stöder regeringens förslag att SIDA utvecklar utbildningsfunktionen vilket främjar ett bättre arbetssätt för de olika rollerna i biståndet samt även arbetar med att rationalisera servicen till fältpersonalen. Det ger utrymme för förstärkningar av angelägna myndighetsuppgifter inom förvaltningsanslaget.

Utskottet har erfarit att SIDA under år 1990 skall inleda ett arbete med fördjupad anslagsframställning för en treårig budgetering. Regeringen kommer att ge SIDA direktiv inför detta budgetarbete under våren 1990. I detta sammanhang bör regeringen uttryckligen ge SIDA i uppdrag att grundligt analysera kapacitetsfrågorna och inför budgetåret 1992/93 ange de behov som kan föreligga av ytterligare administrativ personal.

Regeringens förslag till anslag för SIDA:s förvaltning är en förstärkning som utskottet stöder.

116. Medelsram för Sandö u-centrum (mom. 152)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 139 börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "motion U241 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker den i motion U241 föreslagna ökningen av anslaget till Styrelsen för u-landsutbildning i Sandö.

dels att moment 152 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

152. beträffande *medelsram för Sandö u-centrum*

att riksdagen med bifall till yrkande 45 i motion 1989/90:U241 med ändring av budgetpropositionens medelsförslag till *medelsram för Sandö u-centrum* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 50 552 000 kr.,

117. SAREC:s myndighetsanslag (mom. 153)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 140 börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "motion U241 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker den höjning av anslaget till SAREC som föreslås i yrkande 46 i motion U241 (vpk).

dels att moment 153 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

153. beträffande *SAREC:s myndighetsanslag*

att riksdagen med bifall till yrkande 46 i motion 1989/90:U241 och med ändring av budgetpropositionens medelsförslag till *SAREC:s myndighetsanslag* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 15 625 000 kr.,

118. Nordiska Afrikainstitutet (mom. 154)

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 140 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "C 7 i propositionen." bort ha följande lydelse:

Nordiska Afrikainstitutet bör få de medel de begärt i det s.k. alternativ B vilket innebär att anslaget höjs enligt yrkande 47 i motion U241 (vpk). Detta yrkande tillstyrks således.

dels att moment 154 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

154. beträffande *Nordiska Afrikainstitutet*

att riksdagen med bifall till yrkande 47 i motion 1989/90:U241 och med ändring av budgetpropositionens medelsförslag till *Nordiska Afrikainstitutet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 6 068 000 kr.,

119. Biståndsramen (mom. 156)

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 140 börjar med "Utskottets ställningstagande" och slutar med "Biståndsanslagen m.m." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående behandlat det svenska utvecklingssamarbetets inriktning och omfattning. Utskottets medelsförslag för de olika samarbetsområdena har lett till ett förutsett medelsbehov nästkommande budgetår som överstiger regeringens förslag med 400 milj.kr. Utskottet föreslår därför i enlighet med yrkande 40 i motion U204 (fp) att biståndsramen för budgetåret 1990/91 fastställs till 13 400 milj.kr.

Härmed tillstyrks yrkande 40 i motion U204 (fp). Yrkande 2 i motion U241 (vpk) avstyrks.

dels att moment 156 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

156. beträffande *Biståndsramen*

att riksdagen med bifall till yrkande 40 i motion 1989/90:U204 och med ändring av budgetpropositionens medelsförslag och med avslag på yrkande 2 i motion 1989/90:U241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

120. Biståndsramen (mom. 156)

Bengt Hurtig (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 140 börjar med "Utskottets ställningstagande" och slutar med "Biståndsanslagen m.m." bort ha följande lydelse:

Utskottets ställningstaganden i det föregående har lett till att medelsbehov under de olika biståndsanslagen som svarar mot en biståndsram

på sammanlagt 14 300 milj.kr. Utskottet föreslår att riksdagen i enlighet med yrkande 2 i motion U241 fastställer denna ram för utvecklingssamarbetet budgetåret 1990/91.

1989/90:UU15

dels att utskottets hemställan i moment 156 bort ha följande lydelse:

156. beträffande *Biståndsramen*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1989/90:U241 och med ändring av budgetpropositionens anslagsförslag och med avslag på yrkande 40 i motion 1989/90:U204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Bidrag till politiska partier via stiftelser

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anför:

I motion U204 har folkpartiet förordat biståndsgivning till opinionsbildande organisationer i u-länder, t.ex. via riksdagspartierna närstående stiftelser. Syftet skulle vara att på detta sätt nå människor och organisationer som är väsentliga för opinionsbildningen och skulle kunna utgöra katalysatorer för en demokratisk utveckling. Denna typ av biståndsgivning skulle kunna användas också för uppbyggnad av politiska partier i sköra demokratier och bl.a. på det sättet medverka till att en demokratisk infrastruktur skapas i fattiga länder. Exempel från Västtyskland visar på goda erfarenheter.

Vi noterar att utskottet nu uttalar sig positivt om verksamhet av denna karaktär och har därför avstått från att reservera oss.

2. BITS samarbete med Cuba

Pär Granstedt (c), Alf Wennerfors (m), Inger Koch (m), Birgitta Hambræus (c) och Eva Björne (m) anför:

Cuba kvarstår nu som ett av de få länder i Latinamerika och bland kommuniststaterna där inga tecken till demokratisering kan iakttas. Det är viktigt att Sverige noga följer utvecklingen i landet i vad avser demokrati och mänskliga rättigheter. Om en mer positiv utveckling inte bedöms sannolik måste detta leda till att det svenska utvecklingssamarbetet avvecklas.

3. Översyn av u-kreditsystemet

Alf Wennerfors, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anför:

Visserligen är det bra att en översyn av u-kreditsystemet görs. Enligt vår uppfattning är dock denna utredning inte tillräcklig utan vad som behövs är en utredning över hela det svenska biståndets inriktning. Moderata samlingspartiet har i motion lagt förslag om tillsättandet av en parlamentarisk kommitté som skall se över det svenska biståndet och lägga förslag om förändringar rörande biståndets organisation och arbetsformer.

4. Översyn av u-kreditsystemet

1989/90:UU15

Bengt Hurtig (vpk) anför:

Mot bakgrund av de erfarenheter som nu finns av Sveriges insatser på biståndsområdet är det motiverat att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommitté med uppgift att se över det svenska biståndets inriktning i dess helhet.

Det är därför inte nödvändigt att tillsätta en speciell utredning med uppgift att göra en översyn av u-krediterna och andra kreditinstrument. Denna uppgift kan ingå i den stora utredningens uppdrag.

5. Förstärkning av SIDA:s administration

Karl-Göran Biörsmark och Håkan Holmberg (båda fp) anför:

Folkpartiet har, mot bakgrund av växande biståndsanslag och ökade åtaganden inom SIDA, föreslagit en förstärkning av SIDA:s administration med 10 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit. Det har varit möjligt att i utskottet nå enighet om en förstärkning av SIDA:s administration intill ett belopp av 10 milj.kr. Folkpartiet godtar den finansiella lösning utskottet beslutat.

6. Biståndets inriktning

Marianne Samuelsson (mp) anför:

I dag pågår en utveckling som ökar den orättvisa fördelningen av världens tillgångar. Vi i de rika länderna måste ändra vår handelspolitik så att en rättvisare fördelning av världens inkomster och förmögenhet kan komma till stånd.

En rättvisare fördelning av resurserna kommer att innebära knappare resurstillgång i Sverige och den övriga i-världen vilket vi måste acceptera. Användningen av naturresurser måste beskattas och ett annat sätt att räkna nationalräkenskaper än nuvarande BNP måste införas.

Natur- och miljökatastrofer orsakar en alltmer desperat situation i världen. Jordan utarmas och förgiftas av ett intensivt kemikaliejordbruk, av ett skogsbruk där jordens skogbevuxna arealer minskar i en ekologiskt ohållbar takt med torka och översvämningar som följer i skogsavverkningarnas spår, industriutsläpp sker med förgiftning av mark och vatten som följd. Detta leder till att vi får ett ständigt ökande antal flyktingar, de så kallade miljöflyktingarna.

Det är orimligt att de 20% av jordens befolkning som bor i de rika länderna förbrukar 80% av världens naturresurser.

Miljöpartiet de gröna anser att "miljömålet" i svensk biståndspolitik måste ges en centralare roll än idag. Miljökunskapen måste ökas både i svenskt och internationellt arbete. Miljökonsekvensanalyser och sociala konsekvensanalyser måste genomföras innan projekt startas. Det är viktigt att inte bistånd leder till att fungerande sociala nätverk och kulturer slås sönder. Infrastrukturförändringar som leder till centralism och storskalighet måste undvikas.

Det svenska biståndsarbetet måste vara inriktat på hjälp till självhjälp och en rättvisare resursfördelning. Vi anser därför att det arbete som utförs av ideella organisationer bör uppmuntras och underlättas, kvinnoprojekt och markvårdsprojekt är andra områden som har lyckats bra och dit ytterligare resurser bör tillföras. Befolkningsutvecklingsfrågorna måste aktualiseras på nytt.

Skuldfrågan måste få en lösning. Det är dock orimligt att det skall ske inom nuvarande biståndsbudget. Detta skulle endast leda till att biståndsmedlen, som är avsedda till att komma de fattiga till del, hamnar i de rika ländernas banker. Sverige måste i internationella organ arbeta för att skulderna avskrivs.

Världsbanken får inte utnyttja sin makt för att styra utvecklingen i de skuldyngda länderna på ett odemokratiskt miljöförstörande sätt.